กระทรวงยุติธรรม

กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบงาน และแนวปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรม ของประเทศในอาเซียน

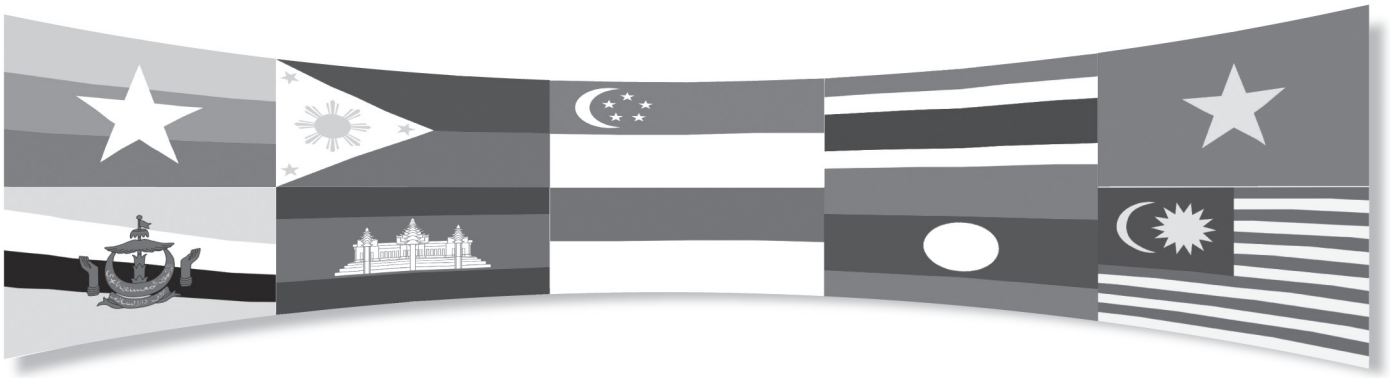

คำนำ

(กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบงาน และแนวปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมของประเทศในอาเซียน)

การพัฒนาประชาคมอาเซียนให้เป็นสังคมกฎระเบียบร่วมกัน (Rule-based Society) เป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เมื่อมีการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นการยกระดับมาสู่การรวมกลุ่มที่มี “กฎ” เป็นฐานที่สำคัญ (Rule-Based) และสมาชิกทั้ง 10 ประเทศจะต้องปฏิบัติตามพันธะข้อตกลง พร้อมกับสร้าง “ประชาคมอาเซียน” ให้เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (intergovernmental organization) ที่มีสถานะเป็น “นิติบุคคล” โดยประเทศสมาชิกจะต้องปรับปรุงกฎเกณฑ์กฎระเบียบ กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับความตกลงของอาเซียนที่มีอยู่ และร่วมกันสร้างกติกา/บรรทัดฐานของอาเซียนทั้งในด้านการขจัดอุปสรรคในการรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาค การพัฒนาทางการเมืองและส่งเสริมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในอาเซียน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของอาเซียนที่กำหนดให้เป็น “วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations) ในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development) ที่มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward-Looking ASEAN) และเป็นชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)”

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และสถาบันวิชาการนโยบาย สาธารณะกับธุรกิจและการกำกับดูแล มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จึงร่วมกันจัดทำหนังสือกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบงาน และแนวปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมของประเทศในอาเซียนขึ้นภายใต้โครงการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระบบกฎหมาย และระบบงานยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ โดยมีทั้งข้อมูลปัจจุบัน และข้อมูลวิวัฒนาการของระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศต่างๆ ซึ่งคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในการร่วมสร้างกติกา/บรรทัดฐานของอาเซียน ทั้งในด้านการขจัดอุปสรรคในการรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาค การพัฒนาทางการเมืองและส่งเสริมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในอาเซียน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของอาเซียนที่กำหนดให้เป็น “วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations) ในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development) ที่มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward-Looking ASEAN) และเป็นชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)” ต่อไป

คำนำ

(ความสอดคล้องของกฎหมาย และระบบงานยุติธรรมของประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน)

การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในด้านกฎหมายและระบบงานยุติธรรมของประเทศไทย จำเป็นจะต้องมีการศึกษา ทำความเข้าใจระบบกฎหมาย และระบบงานยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย และต้องมีการเปรียบเทียบข้อมูลจากประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานะของการพัฒนากฎหมาย และระบบงานยุติธรรมของแต่ละประเทศว่ามีความก้าวหน้าในด้านใด และแนวทางการพัฒนาของประเทศต่างๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางของประเทศได้ และนำไปสู่การพัฒนาประชาคมอาเซียนให้เป็นสังคมกฎระเบียบร่วมกัน (Rule-based Society) ที่ประเทศสมาชิกจะต้องมีการปรับปรุงกฎเกณฑ์กฎระเบียบ กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับความตกลงของอาเซียนที่มีอยู่ และร่วมกันสร้างกติกา/บรรทัดฐานของอาเซียน ทั้งในด้านการขจัดอุปสรรคในการรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาค การพัฒนาทางการเมืองและส่งเสริมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในอาเซียน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของอาเซียนที่กำหนดให้เป็น “วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations) ในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development) ที่มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward-Looking ASEAN) และเป็นชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)”

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และสถาบันวิชาการนโยบาย สาธารณะกับธุรกิจและการกำกับดูแล มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จึงร่วมกันจัดทำหนังสือความสอดคล้องของกฎหมาย และระบบงานยุติธรรมของประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนขึ้น เพื่อศึกษาความสอดคล้องทางกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบงาน และแนวปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมของประเทศไทยกับกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงความสอดคล้องภายใต้กรอบการสร้างฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน (New Growth Model) ที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ประเทศซึ่งประกอบไปด้วย (1) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน (2) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (3) การสร้างการเจริญเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (4) ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทยให้สอดคล้องกับกรอบการสร้างฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบงาน และแนวปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมของประเทศในอาเซียน 1

1. ประเทศกัมพูชา 1
2. ประเทศไทย 13
3. ประเทศบรูไน 27
4. ประเทศพม่า 35
5. ประเทศฟิลิปปินส์ 45
6. ประเทศมาเลเซีย 61
7. ประเทศลาว 71
8. ประเทสเวียดนาม 107
9. ประเทศสิงคโปร์ 125
10. ประเทศอินโดนีเซีย 137

คณะผู้จัดทำ 149

กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบงาน และแนวปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมของประเทศในอาเซียน

ประเทศกัมพูชา

วิวัฒนาการของกฎหมายและระบบงานยุติธรรมในประเทศกัมพูชา

กฎหมายในประเทศกัมพูชาเป็นผลพวงมาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานในเรื่องอิทธิพลทางศาสนาและการเมือง ในอดีตกาลประเทศกัมพูชาใช้ระบบกฎหมายซึ่งได้รับอิทธิพลจากจารีตประเพณีของศาสนาพุทธและลัทธิขอม ในภายหลังระบบกฎหมายดังกล่าวได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบกฎหมายแบบซิวิลลอว์ (Civil Law) ตามแบบของประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นผู้ครอบครองอาณานิคมของประเทศกัมพูชาในขณะนั้น

หลังจากได้รับอิสรภาพจากประเทศฝรั่งเศส ระบบกฎหมายของประเทศกัมพูชาได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์ (The Communist Party of Kampuchea's – CPK) ในช่วงปี 2518-2522 พรรค CPK (เขมรแดง) ได้ทำการล้มล้างระบบและสถาบันกฎหมายทั้งหมดของประเทศและเปลี่ยนไปใช้ระบบกฎหมายแบบเผด็จการแทน นอกจากนี้พรรค CPK ยังได้ทำการกวาดล้างและประหารชีวิต นักกฎหมายและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขากฎหมายให้หมดไปจากประเทศกัมพูชา ก่อให้เกิดสภาวะทางกฎหมายที่เรียกว่า "สุญญากาศทางกฎหมาย (Legal Vacuum)" นอกจากนั้นยังมีรายงานว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวมีนักกฎหมายเหลืออยู่ในประเทศกัมพูชาเพียง 10 คน ในจำนวนนั้นประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 5 ท่าน[1]

ภายหลังจากปี 2522 ประเทศเวียดนามได้เข้ามามีอิทธิพลในประเทศกัมพูชาและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายอีกครั้งโดยใช้ต้นแบบจากระบบกฎหมายเวียดนาม ต่อมาในภายหลังสหประชาชาติได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือประเทศกัมพูชาในช่วงปี 2534-2536 โดยจัดตั้ง The United Nations Transnational Authority in Cambodia (UNTAC) เพื่อเข้ามาปฏิรูประบบกฎหมายซึ่งรวมไปถึงการออกกฎหมายใหม่อีกหลายฉบับรวมถึงรัฐธรรมนูญประเทศกัมพูชาในปี 2536[2] กฎหมาย

1. M. Vickery, Kampuchea: Politics, Economics and Society (London, 1986).

2. Under 1991, Paris Peace Agreement, UNTAC started its mission in Cambodia in order to help organize the general election and form a legitimate government. In cooperation with the Supreme National Council (SNC), a policy making body represents Cambodian four factors at home and abroad.

กัมพูชาปัจจุบันจึงเป็นการผสมผสานระหว่างจารีตประเพณีของประเทศกัมพูชา ระบบกฎหมายฝรั่งเศส และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ประเทศตะวันตกหลายๆประเทศเข้ามาบูรณะระบบกฎหมายของประเทศกัมพูชาหลังจากสงครามในประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศถือว่าเป็นบ่อเกิดของกฎหมายกัมพูชาตามคำตัดสินของสภารัฐธรรมนูญ (Constitutional Council)[3] ตามมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญกัมพูชา สนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้งหมดสามารถถือได้ว่าเป็นกฎหมายกัมพูชาเมื่อผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร (National Assembly) วุฒิสภา (Senate) และผ่านการลงพระปรมาภิไธยและการอนุวัติการจากพระราชา (Signature and Ratification by the King) ถึงแม้กฎหมายระหว่างประเทศโดยทั่วไปจะถือว่าเป็นกฎหมายกัมพูชาก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลและพระเจ้าแผ่นดิน แต่สำหรับเรื่องสิทธิมนุษยชน ในมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญกัมพูชาได้ให้การรับรองหลักสิทธิมนุษยชนตามที่ปรากฏในกฎบัตรสหประชาชาติ (United Nations Charter) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on Human Rights) และสนธิสัญญาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี และสิทธิเด็ก เข้ามามีผลเป็นกฎหมายภายในของประเทศกัมพูชาโดยทันที

ระบบศาล

ณ ปัจจุบัน ระบบศาลของประเทศกัมพูชาประกอบไปด้วยศาลฎีกา (Supreme Court) ศาลอุทธรณ์ (Appellate Court) ศาลจังหวัด (Provincial/ Municipal Courts) ศาลทหาร (Military Court) และศาลที่มีชื่อว่า “Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC)” ซึ่งตั้งขึ้น เพื่อพิจารณาคดีอาชญากรรมร้ายแรงที่เกิดขึ้นระหว่างสงครามภายใต้ระบอบเขมรแดง

ศาลฎีกาตั้งอยู่ในกรุงพนมเปญซึ่งเป็นศาลสูงสุดของประเทศมีเขตอำนาจศาลเหนือดินแดนราชอาณาจักรกัมพูชา ตั้งแต่ปี 2537 ศาลฎีกาพิจารณาข้อกฎหมายในคดีที่คู่ความฎีกาขึ้นมาจากศาลอุทธรณ์ ยกเว้นเพียงแต่คดีที่คู่ความร่วมมีการยื่นฎีกาจากศาลอุทธรณ์ (Joint Claim) ซึ่งศาลฎีกาจะสามารถพิจารณาทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง ตำแหน่งสูงสุดในศาลฎีกาคือประธานศาลฎีกา ในศาลฎีกามีการจำแนกแผนกเป็นแผนกแพ่งและสังคม (Civil and Social Chamber) และแผนกอาญา (Penal Chamber) โดยที่แผนกแพ่งและสังคมจะพิจารณาคดีแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายครอบครัว คดีแรงงานและคดีปกครอง ส่วนแผนกอาญาจะพิจารณาคดีอาญาเพียงอย่างเดียว ศาลฎีกาไม่มีอำนาจ ในการตรวจสอบกฎหมายหรือข้อบังคับใดๆ ศาลฎีกาพิจารณาคดีโดยใช้กฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงในคดีเท่านั้น[4]

ศาลอุทธรณ์ตั้งอยู่ในพนมเปญและมีเขตอำนาจศาลเหนือดินแดนในราชอาณาจักรกัมพูชา ศาลอุทธรณ์พิจารณาบรรดาคดีทั้งปวงที่อุทธรณ์ขึ้นมาจากศาลชั้นต้น (ซึ่งรวมถึงศาลทหารด้วย) ศาลอุทธรณ์พิจารณาคดีความทั้งในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง

3. สภารัฐธรรมนูญ (The Constitutional Council), คดีหมายเลข 131/003/2007 วันที่ 26 มิถุนายน 2550 คำตัดสินหมายเลข 092/003/2007 CC.D วันที่ 10 กรกฎาคม 2550

4. The Supreme Court publishes a quarterly Bulletin of the Supreme Court Judgments which are intended to be used as model judgments to be adapted by lower courts, but it is unclear whether the court’s previous judgments are binding upon later similar cases.

ศาลชั้นต้นประกอบไปด้วยศาลจังหวัด (Municipal/Provincial Court) ศาลทหาร (Military Court) ซึงศาลจังหวัดจะประกอบไปด้วยศาลจังหวัดแผนกแพ่ง และศาลจังหวัดแผนกอาญา ศาลทหารมีเขตอำนาจศาลเหนือคดีที่เป็นความผิดทางทหารเท่านั้นซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบของกองกำลังทางทหารหรือการก่อความเสียหายแก่ทรัพย์สินทางทหาร ในประเทศกัมพูชายังไม่มีการจัดตั้งศาลแพ่ง และศาลแรงงาน

สภารัฐธรรมนูญ (Constitutional Council) มีหน้าที่สนับสนุนให้ประชาชนเคารพสิทธิในรัฐธรรมนูญ ตีความรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆที่ผ่านสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รับข้อพิพาทและออกคำตัดสินในข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกวุฒิสมาชิก

สภาสูงแห่งผู้มีอำนาจในทางปกครอง (Supreme Council of Magistracy – "SCM")[5] เป็นหน่วยงานเพื่อธำรงไว้ซึ่งอิสรภาพและการดำเนินงานอย่างถูกต้องของตุลาการในประเทศกัมพูชา หน้าที่หลักของหน่วยงานนี้คือนำเสนอเรื่องทูลพระเจ้าแผ่นดินเพื่อที่จะแต่งตั้ง โยกย้าย ปลด หรือเลื่อนตำแหน่งแก่ข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาล และลงโทษทางวินัยแก่ตุลาการที่กระทำความผิด[6] การก่อตั้ง SCM ขึ้นมาถือว่าเป็นก้าวที่สำคัญของระบบกฎหมายในประเทศกัมพูชาในการนำไปสู่การจัดตั้งสภารัฐธรรมนูญ (Constitutional Council) เนื่องจากสมาชิกของสภารัฐธรรมนูญต้องได้รับการแต่งตั้งจาก SCM[7]

ตามมาตรา 10 ของกฎหมายก่อตั้ง SCM ระบุให้ร่างกฎหมายจากรัฐสภาจะต้องส่งมอบให้กระทรวงยุติธรรมเพื่อขอความเห็นจาก SCM แต่อย่างไรก็ดียังมีข้อสงสัยว่าข้อเสนอแนะจาก SCM ต่อร่างกฎหมายใดๆ ถือว่ามีผลทางกฎหมายให้จำต้องแก้ไขตามหรือไม่

อัยการ

สำนักงานอัยการ (Department of General Prosecution) ประกอบไปด้วยสามแผนกคือ[8]

1) แผนกงานกำกับดูแลสืบสวนสอบสวน (Office of Investigation and Supervision of Investigation) – แผนกนี้ทำหน้าที่กับกับดูแลให้การสืบสวนสอบสวนและการตรวจสอบเอกสารของหน่วยงานต่างๆ เป็นไปตามกฎหมาย แผนกนี้สามารถปฏิบัติการสืบสวนสอบสวนได้ถ้ามีเหตุจำเป็น

2) แผนกงานคดีอาญา (Criminal Office) – แผนกนี้ปฏิบัติงานในสนับสนุนสำนักงานอัยการในการใช้สิทธิเพื่อดำเนินคดีอาญา ตั้งข้อกล่าวหา จัดทำสำนวนในการยื่นคดีอาญา

5. The Law on the Organization and Functioning of the SCM was enacted in 1994. It provides that the SCM-membership be appointed by the Royal Decree and composed of:

- The King. President
- The Minister of Justice, Member
- The President of The Supreme Court, Member
- The Prosecutor – General of the Supreme Court, Member
- The President of the Appellate Court, Member
- The Prosecutor of the Appellate Court, Member
- Three judges, elected by judges, Members
- Three judges, also elected by judges, alternate Members. They replace an absent full member (elected judge)

6. ASEAN Secretariat, ASEAN Government Law Directory (Fourth Edition, 2012), p. 23.

7. K. Neam, Introduction to the Cambodian Judicial Process (The Asia Foundation, 1998), available online at <http:// www.kas.de/wf/doc/kas_31083-1522-2-30.pdf> (accessed 10 March 2013).

8. Ibid.

3) แผนกงานคดีแพ่ง (Civil Office) – แผนกนี้ปฏิบัติงานในการสนับสนุนสำนักงานอัยการในคดีแพ่งที่กระทบต่อผลประโยชน์ของแผ่นดิน หรือคดีแพ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้เยาว์และผู้พิการ แผนกนี้มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานเพื่อส่งให้อัยการเพื่อจัดทำข้อสรุปเพื่อดำเนินคดี

กระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่ดังต่อไปนี้[9]

- ก่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของศาลยุติธรรมในการพิจารณาคดีแพ่งและพาณิชย์ คดีอาญา แบะคดีปกครอง
- ตรวจสอบการบังคับใช้คำตัดสินของศาลยุติธรรมผ่านคณะกรรมการตรวจสอบ
- ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้พิพากษาในการใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบใดๆซึ่งมีความคลุมเครือ
- ทำให้การร่างและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับแพ่งและพาณิชย์ แรงงาน อาญา และปกครอง เป็นไปในรูปแบบเดียวกันและเที่ยงตรง
- จัดเก็บบันทึกอาชญากร

กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution)

กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution) เป็นกระบวนการที่ประเทศกัมพูชาใช้ในการระงับข้อพิพาทมาช้านานแต่ไม่เคยได้รับการผนวกเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายของประเทศ อย่างไรก็ดี ปัจจุบันนี้ประเทศกัมพูชาได้ทำการออกกฎหมายหลายฉบับเพื่อรองรับกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก

การเจรจา

การเจรจาเป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างคู่กรณีสองฝ่ายในการที่ฝ่ายหนึ่งยื่นข้อเสนอในการระงับข้อพิพาทให้แก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อพิจารณาตอบรับข้อเสนอนั้น การเจรจาเป็นรูปแบบหนึ่งในการระงับข้อพิพาททางเลือกที่ได้รับความนิยมมากทั้งในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์และประเทศที่ใช้ระบบซิวิลลอว์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาฉบับล่าสุด (The Code of Civil Procedure of the Kingdom of Cambodia – "CCP-KC")[10] ได้ระบุชัดเจนในมาตรา 97 ให้ศาล ใช้พยายามในการประนีประนอมยอมความในทุกขั้นตอนของการสู้คดี นอกจากนี้มาตรา 220 และมาตรา 104 ได้สนับสนุนบทบาทของศาลและคู่ความในคดีในการทำความตกลงเพื่อที่จะประนีประนอม ยอมความ (Compromise Settlement) ในการต่อสู้คดี[11]

9. Sub-Decree on the Organization and the Functioning of the Ministry of Justice, 1994.

10. Code of Civil Procedure of the Kingdom of Cambodia, 55 Official Gazette of Kingdom of Cambodia 5396, 5336, Article 97 (2006).

11. Article 220 of CCP-KC provides that "the parties may effect a compromise settlement of the action on a date set for oral argument, preparatory proceedings for argument or compromise".

Article 104 of CCP-KC requires that "at the preparatory proceedings for oral argument, the court shall first seek to effect a compromise argument ...".

มาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาให้ถือว่าข้อตกลงการประนีประนอมยอมความของคู่ความทั้งสองฝ่ายเป็นดั่งคำตัดสินชี้ขาดซึ่งสามารถมีผลบังคับทางกฎหมายกับตัวคู่ความได้ แต่อย่างไรก็ดีข้อตกลงการประนีประนอมยอมความดังกล่าวอาจไม่มีผลใช้บังคับหากมีการพิสูจน์ได้ว่าเจตนาของคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่สุจริต เช่น ข้อตกลงการประนีประนอมยอมความทำขึ้นโดยเจตนาฉ้อฉล

อย่างไรก็ดี การมีผลบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อตกลงประนีประนอมยอมความนั้นใช้กับเฉพาะกระบวนการประนีประนอมยอมความในชั้นศาลเท่านั้น คู่ความใดที่ตกลงประนีประนอมยอมความนอก ชั้นศาลผลของความตกลงนั้นสามารถผูกมัดคู่ความแต่ตัวข้อตกลงนั้นไม่ถือว่าเป็นข้อตกลงในทางกฎหมายซึ่งจะไม่สามารถเรียกร้องให้ศาลบังคับการประรีประนอมยอมความตามข้อตกลงนั้น ได้เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่ากฎเกณฑ์ในเรื่องการประนีประนอมยอมความของประเทศกัมพูชา มีความคล้ายคลึงกับประเทศพัฒนาแล้ว แต่อย่างไรก็ดีศาลในประเทศพัฒนาแล้วเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีการเน้นการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกอย่างกว้างขวาง แต่ในขณะที่ศาลของประเทศกัมพูชามิได้เน้นการระงับข้อพิพาททางเลือกในคดีที่ขึ้นศาลแต่อย่างใด[12]

การไกล่เกลี่ย (Mediation)

โดยปกติแล้ว การไกล่เกลี่ยหมายถึงการเจรจาของคู่กรณีสองฝ่ายโดยมีบุคคลที่สามเป็นคนกลางเพื่อให้การเจรจามีประสิทธิผล บุคคลที่สามไม่มีอำนาจในการตัดสินหรือเสนอแนะผลแห่งการเจรจา คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเท่านั้นที่สามารถตัดสินใจว่าจะระงับข้อพิพาทหรือไม่ จากประวัติศาสตร์ของประเทศกัมพูชาพบว่ามีรากฐานของการไกล่เกลี่ยอยู่ในวัฒนธรรมและระบบกฎหมายของประเทศ อาทิเช่นข้อพิพาททางกฎหมายครอบครัวในอดีตจะมีครอบครัวอื่นหรือผู้นำชุมชนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย[13]

กฎหมายกัมพูชาในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเพื่อเพิ่มทางเลือกแก่คู่กรณีในการไกล่เกลี่ยในหลายเวที อาทิเช่น ในคดีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายครอบครัว คู่กรณีสามารถให้เจ้าหน้าที่จากกระทรวงมหาดไทย มาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้ ในกรณีที่มีการฟ้องหย่า คู่กรณีสามารถที่จะเข้าระบบการไกล่เกลี่ยของสำนักงานเขต (Local Commune Council) และถ้าหากภายในเวลา 15 วันคู่กรณีไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ คดีฟ้องหย่าจึงจะเข้ากระบวนการในชั้นศาล[14] นอกจากนี้กระทรวงแรงงานมีระบบการไกล่เกลี่ยสำหรับคดีที่เกี่ยวกับแรงงาน ส่วนดคีที่เกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดิน รัฐบาลจัดตั้งระบบการไกล่เกลี่ยให้ในนามของ “The National Authority for Land Dispute Resolution”[15] คู่กรณีในข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์จะสามารถใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยจากศูนย์อนุญาโตตุลาการแห่งชาติแห่งใหม่ของประเทศ (National Arbitration Center) ตามกฎหมายอนุญาโตตุลาการ

12. S. Austermiller, “Cambodian Alternative Dispute Resolution”, in H. Peng, K. Phallack, J. Menzel (eds.), Introduction to Cambodian Law (Konrad Adenauer Stiftung, 2012), p. 182.

13. United Department of Commerce, Country Commercial Guide for Cambodia (2006), p. 53.

14. Article 42, Law on Marriage and Family of The Kingdom of Cambodia (1989)

15. Article 7-11 Royal Sub-Decree on Organization and Functioning of the Cadastral Commission, Royal Government of Cambodia, Sub-Decree #47 (2002), Royal Decree on the Establishment of the National Authority for Land Dispute Resolution, Art. 3. 15 Official Gazette of the Kingdom of Cambodia 1190 (2006).

ทางธุรกิจของประเทศกัมพูชา (Law on Commercial Arbitration of the Kingdom of Cambodia – "LCA") ซึ่งจัดตั้งภายใต้กระทรวงพาณิชย์[16] นอกจากนี้ คดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์พิพาทน้อยรวมถึงคดีอาญาที่ไม่มีความเสียหายสามารถเข้ากระบวนการไกล่เกลี่ยของโครงการศูนย์บริการความยุติธรรม (Justice Service Center Program)[17]

สำหรับคดีที่ขึ้นกระบวนการในชั้นศาล ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (CCP-KC) กำหนดให้ผู้พิพากษาสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีในคดีความที่ขึ้นกระบวนการชั้นศาลได้[18] แต่ในทางปฏิบัตินั้นพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในเรื่องการไกล่เกลี่ยนั้นมักไม่ได้รับการนำไปใช้จริงโดยผู้พิพากษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเนื่องจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความเชี่ยวชาญในกระบวนการไกล่เกลี่ย กฎหมาย CCP-KC ถือเป็นการเบิกทางให้กระบวนการไกล่เกลี่ยเกิดประสิทธิผลในขั้นตอนในทางกฎหมายและในชั้นศาล

อนุญาโตตุลาการ

การอนุญาโตตุลาการในประเทศกัมพูชาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะหลังโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการอนุญาโตตุลาการทางด้านแรงงาน[19] แต่คำชี้ขาดในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ เรื่องแรงงานนั้นยังไม่สามารถมีผลบังคับตามกฎหมายกับคู่ความได้เว้นแต่คู่ความจะทำข้อตกลงไว้แต่ทีแรกก่อนเข้ากระบวนการอนุญาโตตุลาการว่าให้คำชี้ขาดมีผลผูกพันบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย หรือไม่มีคู่ความฝ่ายใดคัดค้านคำชี้ขาดภายในเวลา 8 วันนับจากมีคำชี้ขาดออกมา

ประเทศกัมพูชาออกกฎหมายอนุญาโตตุลาการทางธุรกิจของประเทศกัมพูชา (LCA) ในปี 2549 เพื่อตอบรับกับการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในปี 2547 กฎหมาย LCA มีกฎเกณฑ์ตามแบบของ UNCITRAL Model Law on International Arbitration[20] ภายใต้กฎหมาย LCA มาตรา 7 ข้อพิพาททางธุรกิจ

16. Law on Commercial Arbitration of the Kingdom of Cambodia, 37 Official Gazette of the Kingdom of Cambodia 3000, (2006). In commercial disputes, under the new Law on Commercial Arbitration (LCA), which will be discussed in the next session, an arbitration forum may engage in meditation. The LCA, article 38, provides liberal settlement provisions: prior to the commencement of formal proceedings, the tribunal may confer with the parties for the purpose of exploring whether the possibility exists of a voluntary settlement, and assist the parties in any manner it deems appropriate.

17. Ministry of Justice and Interior Prakas #85, Article 3-4 (2006). ศูนย์บริการความยุติธรรมนี้อาจถูกยกเลิกเนื่องจากขาดการสนับสนุนทางทุนทรัพย์

18. CCP-KC, Article 97 and 104. The code's commentary states that in attempting to mediate a compromise, the court may consider holding private caucuses (called cross-interviewing in the drafters' commentaries). This is a technique whereby the mediator holds private discussions with one party and then the other party. Private caucuses allow parties to share private information with the mediator that they might not be comfortable sharing in front of the other side. For example, the party might not want to reveal a particular interest (like the company is short on cash and might have to file for bankrupt/insolvency). Or, the party might want to further explore a settlement option that it was uncomfortable taking seriously in front of the other side, for fear of showing weakness.

19. Cambodian Labor Law, Article 309 (1997), and Prakas 099 on Arbitration Council dated 21 April 2004.

20. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (2006), UNCITRAL Website, available at < http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration.html> (accessed 23 March 2013). According to UNCITRAL, the Model Law is designed to assist States in reforming and modernizing their laws on arbitral procedure so as to take into account the particular features and needs of international commercial arbitration...It reflects worldwide consensus on key aspects of international arbitration practice having been accepted by States of all regions and the different legal or economic systems of the world.

สามารถเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการได้ถ้าหากคู่กรณีที่พิพาทนั้นตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรให้ใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาท ข้อตกลงดังกล่าวรวมถึงการส่งอีเมลหรือจดหมายแสดงความตกลงซึ่งกันและกันในการใช้วิธีอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาท การดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการ เช่นการสรรหาคณะอนุญาโตตุลาการ องค์ประชุม และวิธีการดำเนินกระบวนการพิจารณาจะใช้กฎเกณฑ์ตาม UNCITRAL Model Law on International Arbitration นอกจากนี้ในกฎหมาย LCA ได้จัดตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการแห่งชาติ (National Arbitration Center – "NAC")[21] ขึ้นมาเพื่อควบคุมดูแลอนุญาโตตุลการทั้งหมดในประเทศ ในปี 2555 ประเทศกัมพูชาได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานจากนานาประเทศในการร่างกฎเกณฑ์ของ NAC[22] เพื่อเปิดดำเนินงานในปี 2555

อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ

การออกกฎหมาย LCA ทำให้ประเทศกัมพูชาได้บรรลุตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศฉบับนครนิวยอร์ก (New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards of 1958 - "New York Convention") ซึ่งประเทศกัมพูชาได้เข้าเป็นสมาชิกในปี 2503 และให้สัตยาบันผูกพันทางกฎหมายกับประเทศในปี 2544 ตาม New York Convention ประเทศกัมพูชาจะต้องบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ โดยที่ตามกฎหมาย LCA มาตรา 45 ได้ออกมารองรับการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ[23]

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่าผู้พิพากษาในประเทศกัมพูชามีความลังเลในการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศเนื่องจากไม่คุ้นเคยกับระบบอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ นอกจากนี้ผู้พิพากษาอาจรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรมในการที่จะบังคับคำชี้ขาดจากอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศซึ่งตัดสินว่าคนกัมพูชากระทำผิดต่อศาลกัมพูชาซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของคนกัมพูชาเอง[24] จากอดีตจนถึงปี 2555 ศาลกัมพูชายังไม่เคยมีการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

---

21. The LCA's most significant departure from the UNCITRAL Arbitration Law is the inclusion of a chapter that establishes a National Arbitration Center ("NAC") inside the Ministry of Commerce. The NAC has potentially conflicting responsibilities as an arbitration forum and as a licensing and supervisory authority for all arbitrators in Cambodia, possibly even those who might serve at other forums.

22. The Sub-Decree on the Organization and Functioning of the National Arbitration Center (NAC Sub-Decree), Royal Government of Cambodia, #124, 62 Official Gazette of the Kingdom of Cambodia 6001 (2009). Those organizations involved in this effort include the Asian Development Bank (ADB), the United States Agency for International Development (USAID), which funds the American Bar Association (ABA) and East West Management Institute (EWMI), the World Bank's International Finance Corporation—Mekong Private Sector Development Facility (IFC-MPDF) and the United Nations Development Programme (UNDP). In addition, the Cambodia Chamber of Commerce was also involved in the process.

23. Article 45 of LCA states that "an arbitral award, irrespective of the country in which it was made, shall be recognized as binding and ... shall be enforced. Unless one of the limited grounds for the refusal is present, the Cambodian Court must enforce the award. So, not only does the LCA provide for the enforcement of Cambodian arbitration awards, but it also provides for the enforcement of international arbitration awards.

24. K. Phallack, "Overview of the Cambodian Legal and Judicial System", in H. Peng, K. Phallack, J. Menzel (eds.), Introduction to Cambodian Law (Konrad Adenauer Stiftung, 2012), p. 15.

การปฏิรูประบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในประเทศกัมพูชา

ตั้งแต่ปี 2536 รัฐบาลกัมพูชา (The Royal Government of Cambodia – "RGC") ได้ริเริ่มการปฏิรูประบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมโดยร่วมมือกับหุ้นส่วนผู้ร่วมพัฒนา (Development Partners) โดยมีการจัดตั้งสภาแห่งการปฏิรูปแห่งชาติ (Council for State Reform) ซึ่งประกอบไปด้วยสภาแห่งการปฏิรูปกฎหมาย (Council for Legal Reform)[25] และสภาแห่งการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (Council for Judicial Reform) ในการร่วมงานกันระหว่างรัฐบาลและหุ้นส่วนผู้ร่วมพัฒนามักเกิดความขัดแย้งในเรื่องนโยบาย ปัจจุบันจึงมีความพยายามในการทำนโยบายของรัฐบาลและหุ้นส่วนฯ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันผ่านโครงการ "Harmonization and Alignment Policy"

ในช่วงปี 2546-2548 รัฐบาลได้ออกเอกสารสองฉบับคือ 1) แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในปี 2546 และ 2) แผนปฏิบัติการในการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในปี 2548 (Plan of Action) เอกสารทั้งสองฉบับมีวัตถุประสงค์ คือกำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างรัฐบาลและหุ้นส่วนฯในการปฏิรูประบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของกฎหมายรวมถึงการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ กระบวนการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพัฒนาสอดคล้องหลักการในรัฐธรรมนูญกัมพูชา ปี 2536[26] ซึ่งเป็นแผนพัฒนาจัดทำขึ้นระหว่างรัฐบาลและ "The Danish Institute for Human Rights (DIHR)" อันจะส่งผลให้หน่วยงานรัฐบาลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมได้ทำงานร่วมกัน ในการผลิตเอกสารต้นแบบสำหรับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (Values Document for the Justice Sectors in Cambodia – "The Values Document") ซึ่งเป็นเอกสารกำหนดหลักการและแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม[27]

เอกสารต้นแบบสำหรับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (The Values Document) จัดตั้งขึ้นมาบนพื้นฐานของหลักการ 4 ประการคือ 1) หลักเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) 2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) 3) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) และ 4) หลักสิทธิของปัจเจกชน (Individual Rights) โดยหลักการประการแรกคือหลักเสรีประชาธิปไตยใน The Values Document นั้นจะครอบคลุมไปถึง 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนและกลุ่มต่างๆในสังคม 2) การกระจายอำนาจ 3) การสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบตลาด และ 4) การให้บริการทางสาธารณะแก่ประชาชนในส่วนของหลักนิติธรรมนั้น The Values Document จะครอบคลุมถึง 1) ลำดับชั้นของกฎหมาย (Hierarchy of Law) 2) ความเที่ยงตรงของกฎหมาย (Predictability) 3) ความโปร่งใส (Transparency) 4) ความรับผิดชอบ (Accountability) 5) ศุภนิติกระบวนการ (Due Process) 6) การบังคับใช้ของกฎหมาย (Enforcement) ในเรื่องของการแบ่งแยกอำนาจนั้น The Values Document จะครอบคลุมถึง 1) การแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของอำนาจหลักสามประการ

25. Royal Decree on the Establishment of the Supreme Council of State Reform, 1999 and Royal Decree on the Establishment of the Council of Judicial Reform, 2000.

26. Council for Legal and Judicial Reform, Legal and Judicial Reform Strategies, 2003, p. 7. The four basic principles from 1993 constitution namely: (i) Liberal Democracy; (ii) Rule of Law; (iii) Separation of Powers; and (iv) Individual Rights.

27. The legal and judicial reform strategies were developed by a planning base team which was composed of a Danish legal advisor from the DIHR, and two Cambodian jurists from the Council of Jurists of the Council of Ministers (Mr. Kong Phallack and Mr, Thong Chenda) in cooperation with the legal and judicial reform team of the Council of Ministers. Consequently, three levels of institutions were established in 2002 under the umbrella of the Council of Ministers. These institutions were the Council for Legal and Judicial Reform (CJLR), the Permanent Coordinating Body, and the Project Management Unit.

ของรัฐบาล 2) ระบบตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Checks and Balances) และ 3) ความเป็นอิสระของตุลาการ (Independence of the Judiciary) ในเรื่องสิทธิของปัจเจกชนใน The Values Documents รวมไปถึง 1) เสรีภาพและสิทธิส่วนบุคคล 2) สิทธิในทรัพย์สิน 3) การมีส่วนร่วม และ 4) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและสิทธิในการอุทธรณ์ 5) การเข้าถึงข้อมูล

วิสัยทัศน์ในการปฏิรูปกฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

ในการที่จะบรรลุหลักการตามที่ระบุไว้ใน The Values Document จะมีวิสัยทัศน์ในการปฏิรูปกฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้

- ก่อให้เกิดสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลซึ่งรวมถึงสิทธิในทรัพย์สินของทุกคนในประเทศผ่านกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม เข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ
- ปกป้องระบบเสรีประชาธิปไตยของราชอาณาจักรกัมพูชา
- ก่อให้เกิดกรอบทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพภายใต้ระบบของการแบ่งแยกอำนาจ รวมไปถึงความเป็นอิสระของตุลาการ
- ก่อให้เกิดหลักนิติธรรมในระบบเศรษฐกิจแบบตลาด
- ให้สถาบันและหน่วยงานทุกภาคส่วนยึดถือหลักธรรมาภิบาล
- ให้มีการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและมีระบบศาลที่ยึดหลักศุภนิติกระบวน (Due Process) ในการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐบาลกับปัจเจกชนและระหว่างปัจเจกชนด้วยกัน
- ก่อให้เกิดการบังคับใช้คำตัดสินคดีที่เป็นกลางและอยู่ภายในเวลาที่เหมาะสม
- มีกระบวนการยุติธรรมที่โปร่งใสและเสริมสร้างความตระหนักในเรื่องสิทธิและหน้าที่แก่ประชาชน
- เสริมสร้างให้ตุลาการมีความน่าเชื่อถือในสายตาของประชาชน และมีมาตรฐาน ความรับผิดชอบและจริยธรรมในการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมคือ การสร้างหน่วยงานทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่มีความน่าเชื่อถือและมีเสถียรภาพในการธำรงไว้ซึ่งสิทธิของปัจเจกชน หลักนิติธรรม และหลักการแบ่งแยกอำนาจในระบบเสรีประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาภาคเอกชนให้นำพามาซึ่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยที่มีวัตุประสงค์เชิงกลยุทธ์ดังต่อไปนี้

- วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 1 คือ การพัฒนาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน
- วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 2 คือ การพัฒนาระบบกฎหมายให้มีความทันสมัย
- วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 3 คือ การจัดหาให้มีการเข้าถึงข้อมูลทางกฎหมายและทางกระบวนการยุติธรรม
- วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 4 คือ การเพิ่มคุณภาพของกระบวนการทางกฎหมายและบริการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 5 คือ การเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่บริการของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม เช่นศาลและอัยการ
- วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 6 คือ การพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก

• วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 7 คือ การพัฒนาหน่วยงานในภาคกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์ให้สำเร็จลุล่วงได้

แผนการปฏิบัติงาน (The Plan of Actions) เพื่อนำยุทธศาสตร์เหล่านี้ไปปฏิบัติใช้จริงได้รับการอนุมัติโดยรัฐบาลเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2548 โดยได้จำแนกวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่กล่าวมาข้างต้นตามลำดับความเร่งด่วนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว[28]

การปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอยู่ในขั้นตอนการปฏิบัติการตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน โดยมี The Secretariat of the Council for Legal and Judicial Reforms (GS-CLJR)[29] เป็นองค์กรหลักในการพัฒนา ประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และควบคุมการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติการ (The Plan of Action) ในแผนการปฏิบัติการประกอบไปด้วยโครงการย่อยซึ่งแต่ละโครงการจะมีหน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบ The Technical Working Group on Legal and Judicial Reform (TWG-LJR) เป็นอีกหน่วยงาน ซึ่งรับผิดชอบในการประสานงานกับหุ้นส่วนรายอื่นๆ แบ่งปันข้อมูลและจัดสรรเงินทุนในการปฏิบัติงาน สถานะล่าสุดของแผนการปฏิบัติงานยังไม่มีความคืบหน้า[30]

ทนายความ

ประเทศกัมพูชามีเนติบัณฑิตยสภา (The Bar Association of the Kingdom of Cambodia) เป็นหน่วยงานกำกับดูแลและควบคุมคุณภาพของทนายความ ตามกฎเกณฑ์ของเนติบัณฑิตยสภา การเข้าสู่วิชาชีพทนายความมีด้วยกันสองช่องทางคือ การเข้าอบรมเป็นทนายความ และการฝึกปฏิบัติงานในสาขากฎหมายเป็นระยะเวลาสองปี ทนายความจากต่างชาติสามารถปฏิบัติงานทางด้านกฎหมายได้หากได้รับอนุมัติจากเนติบัณฑิตยสภาซึ่งจะพิจารณาจากวุฒิการศึกษาและหลักกต่างตอบแทนที่ประเทศเจ้าของสัญชาติทนายความนั้นจักให้สิทธิเช่นเดียวกันนั้นแก่ทนายความสัญชาติกัมพูชาเช่นเดียวกัน ทนายความต่างชาติอาจถูกเพิกถอนการอนุมัตินั้นหากมีความบกพร่องหรือเสื่อมเสียในการปฏิบัติงานระหว่างที่อยู่ในดินแดนของประเทศกัมพูชา

กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภากัมพูชาระบุว่าสำนักงานกฎหมายของประเทศกัมพูชาจะต้องจัดตั้งในรูปแบบบริษัทที่สมาชิกทั้งหมดในบริษัทเป็นนักกฎหมาย (“Civil company in which all of its members are lawyers”)[31] ดังนั้นบุคคลโดยทั่วไปหรือกลุ่มบุคคลซึ่งไม่ได้มีสมาชิกทั้งหมดเป็นนักกฎหมายจะไม่สามารถ

---

28. The Permanent Coordination Body and the Project Management Unit of CLJR were the two main players in developing the Action Plan. The Action Plan was the product of a national workshop held in Devember 2003 organized by the Permanent Coordination Body.

29. The General Secretariat of the Council for Legal and Judicial Reform (GS-CLJR) was established by Sub-Decree No. 52 ANK/BK of April 6, 2009. GS-CLJR is the successor of PCB and PMU because PCB and PMU were dissolved by Sub-Decree No. 52 ANK/BK of April 6, 2009.

30. Council for Legal and Judicial Reform, Chart of the Status of the Implementation of Legal and Judicial Reform Strategies in Cambodia (2009).

31. Law on the Bar Association of the Kingdom of Cambodia, Article 4 (1995)

จัดตั้งสำนักงานกฎหมายได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ได้ปรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ในเรื่องบริการทางกฎหมายเพื่อรองรับการเปิดเสรีจะทำให้ประเทศกัมพูชาเสียเปรียบในการแข่งขัน ในขณะที่สำนักงานกฎหมายในประเทศสิงคโปร์สามารถจัดตั้งในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัดได้[32]

บรรณานุกรม

ASEAN Secretariat, **ASEAN Government Law Directory** (Fourth Edition, 2012).

Austermiller, S., **"Cambodian Alternative Dispute Resolution"**, in H. Peng, K. Phallack, J. Menzel (eds.), Introduction to Cambodian Law (Konrad Adenauer Stiftung, 2012).

Cheng, C., Secretary – General, ASEAN Law Association, Legal Systems in ASEAN – Singapore Chapter 6 – The Legal Profession (2003-2006), available at <http://www.aseanlawassociation.org/papers/sing_chp6.pdf>.

Council for Legal and Judicial Reform, Chart of the Status of the Implementation of Legal and Judicial Reform Strategies in Cambodia (2009).

Neam, K., **Introduction to the Cambodian Judicial Process (The Asia Foundation, 1998)**, available online at <http:// www.kas.de/wf/doc/kas_31083-1522-2-30.pdf>.

Phallack, K., **"Overview of the Cambodian Legal and Judicial System"**, in H. Peng, K. Phallack, J. Menzel (eds.), Introduction to Cambodian Law (Konrad Adenauer Stiftung, 2012).

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (2006), UNCITRAL Website, available at <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration.html>.

United Department of Commerce, Country Commercial Guide for Cambodia (2006).

Vickery , M., Kampuchea: **Politics, Economics and Society** (London, 1986).

32. Charles Lim Aeng Cheng, Secretary – General, ASEAN Law Association, Legal Systems in ASEAN – Singapore Chapter 6 – The Legal Profession, available at <http://www.aseanlawassociation.org/papers/sing_chp6.pdf> (2003-2006).

2 ประเทศไทย

สำนักงานศาลยุติธรรม[33]

นับแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้เปลี่ยนจากระบบศาลเดี่ยวมาเป็นระบบศาลคู่ เมื่อก่อนแบ่งชั้นศาลออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา และในปัจจุบันได้มีการจัดระบบศาลเสียใหม่ มีการจัดตั้งศาลเพื่อเสริมศาลที่มีอยู่เดิม โดยกำหนดให้มี ศาลรัฐธรรมนูญ, ศาลยุติธรรม, ศาลปกครอง, ศาลทหาร ซึ่งแต่ละศาลก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแตกต่างกันไป จึงทำให้ระบบศาลของประเทศไทยกลายเป็นระบบศาลคู่ตั้งแต่นั้นมา

1. ศาลยุติธรรม (Court of Justice)

ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีหน้าที่หลักในการพิจารณาข้อพิพาทของเอกชน ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา และยังเป็นศาลที่มีเขตอำนาจทั่วไป กล่าวคือ เมื่อมีข้อพิพาทใดเกิดขึ้น แต่ไม่อยู่ในอำนาจศาลใดศาลหนึ่ง ประชาชนสามารถนำมาฟ้องร้องยังศาลยุติธรรมได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 219 บัญญัติว่า “ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา..”

- ศาลชั้นต้น (Court of First Instance)

ศาลชั้นต้นเป็นศาลที่คู่ความเริ่มต้นฟ้องคดี คือเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีแพ่งและคดีอาญาในศาลชั้นต้น หลังจากนั้นถึงจะมีการอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา

นอกจากศาลแพ่งและศาลอาญาแล้ว พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 2 ยังได้บัญญัติเรื่องของศาลชำนัญพิเศษว่าเป็นศาลชั้นต้นไว้ด้วย ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว[34] ศาลแรงงาน[35] ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ[36] ศาลล้มละลาย[37] และศาลภาษีอากร[38]

33. ระบบองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีในศาลภาษีอากรกลาง (Court Panel System in The Central Tax Court), น. 5-9.
34. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 11
35. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 8
36. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 7
37. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 7
38. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. 2528 มาตรา 7

- ศาลอุทธรณ์ (Appeal Court)

ศาลอุทธรณ์เป็นศาลชั้นกลางที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น กล่าวคือ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว หากคู่ความไม่พอใจก็มีสิทธิจะยื่นอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งการที่คู่ความจะมีสิทธิอุทธรณ์เรื่องใดได้หรือไม่นั้นย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

- ศาลฎีกา (Supreme Court)

ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดในส่วนของศาลยุติธรรม คำพิพากษาของศาลฎีกาถือเป็นที่สุด คดีจะขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ต่อเมื่อศาลอุทธรณ์ศาลใดศาลหนึ่งได้มีคำพิพากษา หรือคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว หากคู่ความไม่พอใจก็มีสิทธิจะยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาได้ แต่ทั้งนี้สิทธิที่จะฎีกาก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการฎีกา ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่คดีภาษีอากร หรือคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้อุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลฎีกา และคดีศาลแรงงานซึ่งกฎหมายบัญญัติให้อุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย โดยอุทธรณ์จากศาลแรงงานกลางไปยังศาลฎีกา โดยไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์

2. ศาลปกครอง (Administrative Court)

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแล ของรัฐบาลที่พิพาทกับเอกชน หรือคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการด้วยกันเอง ซึ่งเป็นข้อพิพาทเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำที่หน่วยงานของราชการดังกล่าวต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย โดยศาลปกครองมี 2 ชั้น ได้แก่ ศาลปกครองชั้นต้น และศาลปกครองสูงสุด

ศาลปกครองเป็นศาลที่มีหน้าที่หลักในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ซึ่งได้แก่ คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างฝ่ายปกครองกับราษฎร เกี่ยวกับการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองในการสั่งการ หรือละเว้นการสั่งการ เช่น การฟ้องเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

3. ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court)

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมมิให้กฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ เป็นศาลที่มีอำนาจหลักในการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ อันได้แก่ คดีที่มีการโต้แย้งว่าร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชกำหนดใดมีเนื้อหาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และคดีที่มีการโต้แย้งกันว่ากฎหมาย ในรูปแบบพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือพระราชกำหนดที่ประกาศใช้แล้วขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญได้ถือกำเนิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ เรียกว่า ตุลาการรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องด้วยองค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญไม่เป็นอิสระ

เหตุเพราะมีฝ่ายการเมืองเข้ามาเป็นตุลาการด้วย[39] ดังนั้น รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 จึงปรับเปลี่ยนองค์ประกอบเพื่อให้มีอิสระ พร้อมทั้งเรียกชื่อใหม่ว่า “ศาลรัฐธรรมนูญ”

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีในระบบศาลไทย

1. ศาลยุติธรรม – วิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหา (Adversary System)

วิธีพิจารณาในระบบกล่าวหานี้ เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นในประเทศกลุ่มกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ต่อมาจึงพัฒนาไปยังสหรัฐอเมริกา และประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ โดยเน้นที่คู่ความมากกว่าเน้นที่ศาล โดยถือว่าภาระหน้าที่ต่างๆ ในการนำเสนอคดีเข้าสู่ศาล หรือภาระการพิสูจน์ความจริงตามข้ออ้างหรือข้อต่อสู้ต่างๆ เป็นของตัวความที่นำเสนอคดีของตนสู่ศาล และตัวความอีกฝ่ายที่จะหักล้างพยานหลักฐานของฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น กระบวนพิจารณาต่างๆจึงเกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์การนำเสนอพยานหลักฐานเป็นหลัก รวมถึงการถามค้าน ความน่าเชื่อถือของพยาน บทตัดพยานต่างๆ ทั้งนี้ศาลจะไม่ก้าวล่วงไปล้วงข้อเท็จจริงด้วยตนเอง การซักถามของศาลจะจำกัดเฉพาะเมื่อจำเป็นเพื่อให้คำเบิกความนั้นกระจ่างชัด หรือเมื่อศาลมีข้อสงสัยในความหมายของคำเบิกความเท่านั้น

หลักวิธีพิจารณาคดีที่สำคัญในระบบกล่าวหา ได้แก่

1. ศาลต้องวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ปล่อยให้ภาระหน้าที่ในการพิสูจน์เป็นเรื่องของคู่ความทั้งสองฝ่าย

2. มีกฎเกณฑ์ในเรื่องการนำสืบพยานหลักฐานที่ละเอียดและเคร่งครัด เริ่มต้นตั้งแต่การกำหนดประเด็นข้อพิพาทและหน้าที่นำสืบ วิธีการนำเสนอพยานหลักฐานประเภทต่างๆ[40]

3. ให้ความสำคัญกับการถามค้าน (Cross-Examination) เพราะการดำเนินกระบวนพิจารณาโดยธรรมชาติแล้วคู่ความแต่ละฝ่ายย่อมจะนำเสนอพยานหลักฐานหรือพยานบุคคลเฉพาะประเด็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีของตน เมื่อศาลวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าไปแทรกแซงการดำเนินกระบวนพิจารณาของคู่ความ คู่ความอีกฝ่ายจึงมีหน้าที่ต้องรักษาสิทธิของตนเองในการทำลายน้ำหนักพยานของฝ่ายตรงข้ามเพื่อให้ได้ความจริงทั้งสองด้าน

4. คำวินิจฉัยของศาลวางอยู่บนพื้นฐานของพยานหลักฐานที่ได้รับฟังจากคู่ความเท่านั้น โดยจะไม่นำหลักฐานนอกเหนือมาพิจารณา ซึ่งแตกต่างจากระบบไต่สวนอย่างมากที่ศาลมีอำนาจเต็มที่ในการค้นหาความจริง

---

39. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 กำหนดว่า ตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย

1) ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา และอัยการสูงสุด โดยมีประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

2) ตุลาการรัฐธรรมนูญมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน

40. พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รัชดา), 2536, น. 4-5.

2. ศาลปกครอง – วิธีพิจารณาคดีในระบบไต่สวน (Inquisitorial System)

การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีปกครองเป็นการดำเนินคดีในระบบไต่สวน กล่าวคือ การดำเนินคดีจะไม่มีแบบพิธีที่เคร่งครัด พิจารณาได้จาก คำฟ้องไม่มีแบบ เพียงแต่ต้องทำเป็นหนังสือ และมีรายการที่สำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น หรือการไม่ต้องยื่นบัญชีระบุพยาน หรือการที่ศาลมีดุลพินิจสามารถรับฟังพยานบอกเล่าได้ หากพยานบอกเล่ามีความน่าเชื่อถือหรือมีเหตุจำเป็นอื่น และ ในการดำเนินคดีปกครองนั้น ศาลจะเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินคดีและแสวงหาพยานหลักฐานควบคู่ไปกับตัวความ ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีการโต้ตอบเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างคู่กรณีในรูปของคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ และคำให้การเพิ่มเติม ซึ่งตุลาการอาจกำหนดประเด็นในการโต้ตอบให้แก่คู่กรณีด้วยก็ได้ หรือตุลาการจะแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมด้วยการนัดไต่สวนคู่กรณีและพยานหลักฐานของแต่ละฝ่าย โดยตุลาการจะเป็นผู้ซักถามด้วยตนเอง และไม่ผูกพันอยู่กับพยานหลักฐานที่คู่กรณีนำเข้าสู่คดีเท่านั้น ตุลาการสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานอื่นๆ ที่จำเป็นได้ด้วยตนเอง เช่น การเรียกพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือการตรวจสอบบุคคลหรือสถานที่ เป็นต้น

วิธีพิจารณาในระบบไต่สวนมีที่มาจากประเทศในกลุ่มภาคพื้นยุโรป เมื่อช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ซึ่งประเทศในกลุ่มดังกล่าวใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) นักกฎหมายในระบบ Civil Law เริ่มเห็นถึงความจำเป็นเกี่ยวกับอำนาจของศาลในการควบคุมดูแลการดำเนินกระบวนพิจารณา และการที่ศาล ต้องรู้จักริเริ่มใช้อำนาจดังกล่าวให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกระบวนพิจารณา นอกจากนี้การที่กฎหมายจำกัดขอบเขตอำนาจของศาลมากจนเกินไป หรือตัวศาลเองไม่พยายามที่จะใช้อำนาจที่มีอยู่นั้น จะมีผลทำให้คู่ความไม่กระตือรือร้นในการดำเนินกระบวนพิจารณา หรือทำให้คู่ความที่ไม่สุจริตพยายามที่จะหาทางประวิงคดี มีผลทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยล่าช้า ดังนั้น การพิจารณาคดีเพื่อค้นหาความจริงจะง่ายขึ้น และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดอุปสรรคหรือเกิดความผิดพลาดอันเกิดจากการไม่เอาใจใส่หรือด้อยความรู้ความสามารถของคู่ความ จึงควรกำหนดให้ศาลมีบทบาทมากขึ้นในการซักถาม ในการสนับสนุน หรือแนะนำคู่ความ ทนายความและพยานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องครบถ้วน[41]

เมื่อกล่าวถึงหลักการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนแล้ว จะเห็นชัดว่าเป็นกระบวนการที่เน้นการได้มาซึ่งความจริงอันสมบูรณ์หรือที่ประสงค์ โดยถือว่ารัฐมีหน้าที่สำคัญในการแสวงหาความจริงและให้ความเป็นธรรมแก่จำเลยมาก นอกจากนี้ยังมีหลักที่สำคัญอีกหลายประการ ดังนี้

1. ศาลมีหน้าที่ค้นหาความจริงแห่งคดี ไม่ปล่อยให้เป็นภาระของคู่ความแต่ฝ่ายเดียว

2. เป็นระบบการพิจารณาจากเอกสารมากกว่าพยานบุคคล[42] เนื่องจากเป็นกระบวนการพิจารณาที่มีที่มาจากกฎหมายวิธีพิจารณาแบบโรมาโน-แคนโนนิค หมายถึงกระบวนวิธีพิจารณาที่มีที่มาจากกฎหมายโรมันและกฎหมายคริสต์ศาสนา และกระบวนพิจารณาแบบ จูส คอมมูน (Jus Commune) ซึ่งหมายถึงกฎหมายร่วมกันของประเทศในภาคพื้นยุโรป ซึ่งก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างในอิตาลีตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 และแพร่หลายในยุโรป โดยมีลักษณะสำคัญคือกระบวนพิจารณาที่ให้ความสำคัญกับเอกสาร[43]

41. คิดงาม คงตระกูล, ระบบไต่สวนในกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครองไทย, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546, น. 23.

42. กุลพล พลวัน, การพิจารณาคดีระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในกฎหมายไทยที่มีผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน, วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, เล่ม 13 (มกราคม – เมษายน 2546): 37.

43. วรรณชัย บุญบำรุง, หลักทั่วไปของการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีปกครองของฝรั่งเศส, วารสารกฎหมายปกครอง, เล่ม 19 (ธันวาคม 2543) น. 34-35.

3. การค้นหาความจริงในระบบไต่สวนนี้จะไม่ถูกจำกัดโดยกฎเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐาน กล่าวคือ ไม่มีเรื่องหน้าที่นำสืบ หรือระบบการถามค้าน ซึ่งการค้นหาความจริงในลักษณะนี้เรียกว่า Das Inquisition Sprinzip หรือ Truth Theory[44]

4. คู่ความทั้งหมดในคดีรวมทั้งจำเลยมีหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริงของคดี[45] กล่าวคือ การดำเนินคดีในระบบนี้คล้ายๆกับศาลเป็นประธานในการดำเนินการเพื่อให้ได้มา ซึ่งความจริง แต่มิใช่ว่าจะปล่อยให้เป็นหน้าที่ศาลแต่เพียงฝ่ายเดียว คู่ความก็ยังมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยศาลในการค้นหาความจริงด้วย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ราชอาณาจักรไทย (Royal Thai Police, Kingdom of Thailand) เป็นหน่วยงานที่ดูแลกิจการตำรวจในประเทศไทย ผู้บังคับบัญชาสูงสุดคือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2541 จากการโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการระดับกรมมีฐานะเป็น นิติบุคคลขึ้นการบังคับบัญชาโดยตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยไม่อยู่ในสังกัดกระทรวงใดๆ หรือสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้[46]

1. รักษาความปลอดภัยต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ

2. ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3. ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา

4. รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของราชอาณาจักร

5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

6. ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศ ตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

7. ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามข้อ 1, 2 ,3 ,4 หรือ 5 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

---

44. ประทุมพร กลัดอำ, การนำเสนอวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในวิธีพิจารณาความอาญา, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533, น 7.

45. คิดงาม คงตระกูล, เพิ่งอ้าง.

46. พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547, มาตรา 6

การควบคุมผู้ต้องหา

คำว่า "ผู้ต้องหา" หมายถึง ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดขึ้นแต่ยังมิได้ถูกฟ้องร้องต่อศาล อาจจะเป็นด้วยเหตุผลที่ว่าพนักงานสอบสวนยังทำการสอบสวนไม่เสร็จสิ้น (ถ้าหากผู้ต้องหาถูกนำตัวไปฟ้องร้องต่อศาลแล้วจะเรียกว่า "จำเลย") กฎหมายได้คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา โดยกำหนดขอบเขตเวลาของการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เท่ากับความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี โดยถือตามอัตราโทษคดีที่ระบุเป็นข้อกล่าวหาไว้ดังนี้

ความผิดลหุโทษ หมายถึง คดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เกินอัตราข้างต้น เจ้าพนักงานจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และชื่อที่อยู่ว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหนเท่านั้น

คดีอาญาอื่นๆ นอกจากคดีลหุโทษ มีระยะเวลาในการควบคุมตัวที่นานกว่า เนื่องจากต้องให้เวลาแก่เจ้าหน้าที่ในการสอบคำให้การจากผู้ถูกจับพอสมควร

หลักเกณฑ์และกำหนดเวลาในการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมาย[47] ห้ามมิให้ควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้เกินกว่า 48 ชั่วโมง หรือ 2 วัน นับแต่เวลาที่มาถึงสถานีตำรวจ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น จะยืดเวลาเกิน 48 ชั่วโมงได้เท่าที่จำเป็น แต่รวมกันแล้วต้องมิให้เกิน 3 วัน นั่นคือ จะควบคุมตัวที่สถานีตำรวจได้สูงสุดไม่เกิน 3 วัน

ถ้ามีความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่า 3 วันเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้น พนักงานสอบสวนหรืออัยการต้องยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล ศาลอาจเรียกพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรือ อาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ โดยใช้อัตราโทษคดี ที่ถูกกล่าวหาเป็นเกณฑ์ กำหนดระยะเวลาคุมขัง ดังนี้

• ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกิน 7 วัน

• ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 6 เดือน แต่ไม่ถึง 10 ปี หรือ ปรับเกินกว่า 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆกันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไปไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 48 วัน

• ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆกันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไปไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมด ต้องไม่เกิน 84 วัน นอกจากนี้ เพื่อคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา กฎหมายได้กำหนดไว้ด้วยว่า เมื่อศาลสั่งขังครบ 48 วันแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรืออัยการต้องการคุมขังต่อไปโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรืออัยการได้แสดงเหตุจำเป็นและนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ผู้ถูกกล่าวหาจะแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยานก็ได้ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังกำหนดสิทธิอันชอบธรรมของผู้ต้องหาไว้อีกว่าในชั้นสอบสวนผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

47. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87

การประกันตัวผู้ต้องหา

ในกรณีที่ท่านต้องการประกันตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ในชั้นสอบสวนท่านควรมีหลักฐานต่างๆ ดังต่อไปนี้ติดตัวไปด้วย คือ

1. บัตรประจำตัวประชาชน
2. หลักทรัพย์ที่จะใช้เป็นหลักประกัน ได้แก่

2.1 เงินสด (เงินตราของรัฐบาลไทยเท่านั้น)

2.2 โฉนดที่ดินซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้วหรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงิน ที่ระบุ ไว้ในสัญญาประกัน

2.3 หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก) ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินที่ไว้ในสัญญาประกัน

2.4 พันธบัตรรัฐบาล

2.5 สลากออมสินและสมุดฝากเงินธนาคารประเภทประจำ

2.6 ใบรับเงินฝากประจำของธนาคาร

2.7 ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว

2.8 ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว

2.9 เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง

2.10 หนังสือรับรองของธนาคาร เพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีที่ผิดสัญญาประกัน

3. ในกรณีที่ผู้ยื่นขอประกันมีครอบครัวแล้วจะต้องทำหนังสือแสดงการอนุญาตจากสามีหรือภรรยาแล้วแต่กรณีไปด้วย

วิธีการปฏิบัติ

1. ให้ผู้ที่จะมาขอประกันตัวผู้ต้องหา พบและยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนที่จะปฏิบัติหน้าที่อยู่ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของคดีหรือไม่ก็ตาม

2. หากไม่อาจเขียนคำร้องประกันได้เอง ให้ร้องขอต่อพนักงานสอบสวนเพื่อสั่งเจ้าหน้าที่ช่วยเขียนคำร้องให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

3. เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องแล้ว ให้ขอหลักฐานการรับสัญญาประกันซึ่ง ต้องลงเวลารับคำร้องไว้ด้วย

4. เจ้าพนักงานจะพิจารณา แจ้งผลการสั่งคำร้องให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่ เวลาที่รับคำร้อง

5. หากไม่ได้รับความสะดวกหรือล่าช้า ให้รีบเข้าพบแจ้งต่อสารวัตร หรือสารวัตร หัวหน้างาน คนใดคนหนึ่งทราบทันที

6. ในการยื่นและขอประกันตัวผู้ต้องหานี้ เป็นดุลยพินิจของเจ้าพนัก งานตำรวจที่ จะให้ประกันหรือไม่ให้ประกันก็ได้โดยจะพิจารณาถึง

6.1 ความหนักเบาแห่งข้อหา

6.2 พยานหลักฐานที่สอบสวนไปแล้วมีเพียงใด

6.3 พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างใด

6.4 เชื่อถือผู้ร้องขอประกันได้เพียงใด

6.5 ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราว มีเพียงใด หรือไม่ ผู้ต้องหาน่าจะหลบหนีหรือไม่

7. หากพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจพิจารณาอนุญาตให้ประกันตัวไปได้ ก็จะนำ สัญญาประกัน และผู้ยื่นประกันลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

8. หากเจ้าพนักงานตำรวจไม่อนุญาตให้ประกัน อันสืบเนื่องจากเหตุใน ข้อ 6 ก็จะแจ้งให้นายประกันทราบและคืนหลักทรัพย์ไป

การใช้บุคคลเป็นประกัน หรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

กระทรวงมหาดไทยและกรมตำรวจ มีนโยบายอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะเรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือ หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 และมาตรา 114 วรรคสอง ดังดูได้จากตารางต่อไปนี้

บุคคล	วงเงินประกัน
- ข้าราชการพลเรือนระดับ 3 ถึง 5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า - ข้าราชการทหารหรือตำรวจที่มียศ ตั้งแต่ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี หรือร้อยตำรวจตรีถึงพันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรีหรือพันตำรวจตรี - ข้าราชการบำนาญตั้งแต่ระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป - พนักงานรัฐวิสาหกิจในระดับเดียว กับข้าราชการประจำ - สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร - สมาชิกสภาจังหวัด - สมาชิกสภาเทศบาล - สมาชิกสภาเมืองพัทยา - สมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร - กรรมการสุขาภิบาล - กำนัน	ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท
- ผู้ใหญ่บ้าน - ข้าราชการพลเรือนระดับ 6 ถึง 8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า - ข้าราชการทหารหรือตำรวจที่มียศ ตั้งแต่พันโท นาวาโท นาวาอากาศโท หรือพันตำรวจโทถึงพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอก - ข้าราชการตุลาการหรืออัยการตั้งแต่ ชั้น 1 ถึง 2 - พนักงานรัฐวิสาหกิจในระดับเดียวกับข้าราชการประจำ	ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

บุคคล	วงเงินประกัน
- ผู้ใหญ่บ้าน - ข้าราชการพลเรือนระดับ 9 ถึง 10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า - ข้าราชการทหารหรือตำรวจที่มียศ ตั้งแต่พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือ พันตำรวจเอกที่ได้รับ อัตราเงินเดือนพันเอก (พิเศษ) นาวาเอก(พิเศษ) นาวาอากาศเอก-(พิเศษ) หรือพันตำรวจเอก (พิเศษ) - ข้าราชการตุลาการหรืออัยการตั้งแต่ ชั้น 1 ถึง 2 - พนักงานรัฐวิสาหกิจในระดับเดียว กับข้าราชการประจำ	ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท
- ข้าราชการพลเรือนระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า - ข้าราชการทหารหรือตำรวจที่มียศ ตั้งแต่พลโท พลเรือโท พลอากาศโท หรือพลตำรวจโท - ข้าราชการตุลาการหรืออัยการตั้งแต่ ชั้น 5 ขึ้นไป - พนักงานรัฐวิสาหกิจในระดับเดียว กับข้าราชการประจำ - สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมือง หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

• ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันแสดงบัตรประจำตัวต่อพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบเพื่อพิจารณาอนุญาตโดยไม่ชักช้า

• ในกรณีจำเป็นเพื่อทราบเกี่ยวกับสถานะ ระดับ อัตราเงินเดือนหรือภาระผูกพัน อื่นใด อาจให้ผู้ยื่นประกันแสดงหนังสือรับรองจากต้นสังกัดและภาระผูกพันนั้น ภายในห้าวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาตให้ประกัน

• กรณีบุคคลใดได้ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองไว้ แต่หลักประกันยังไม่เป็นการ เพียงพอ ให้ใช้บุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้หรือใช้หลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

การขอถอนหลักทรัพย์

นายประกันจะต้องนำใบเสร็จรับเงินหรือสำเนาสัญญาประกันตัวมาตรวจสอบผลคดีเสียก่อนถ้าผลคดีเสร็จสิ้นก็มอบให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการถอนโดยนำบัตรประจำตัวประชาชนของนายประกันมาแสดงด้วย กรณีนายประกันไม่สามารถมาขอถอนหรือรับหลักฐานด้วยตนเองได้ ก็ให้ทำใบมอบฉันทะแล้ว นำมาแสดงด้วยเพื่อเป็นหลักฐาน

อัยการ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ให้อำนาจ พนักงานอัยการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้[48] โดยเมื่อพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาล เมื่อพนักงานสอบสวนรับแจ้งความและทำสำนวนการสอบสวนก็จะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะเป็นผู้พิจารณาสำนวนสอบสวนว่าจะมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา

48. มาตรา 28 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อพนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลศาลจะประทับฟ้องโดยจะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ (ในทางปฏิบัติศาลมักจะไม่ไต่สวน เพราะถือว่ามีการสอบสวนกลั่นกรอง ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นอัยการกันมาก่อนแล้ว) เมื่อพนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้ว ฐานะของผู้ต้องหาจะเปลี่ยนไปเป็นจำเลย[49]

นอกจากหน้าที่ในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้ว พนักอัยการยังมีหน้าที่ร่วมสอบสวน ในคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี เพื่อที่จะคุ้มครองผู้ต้องหาที่เป็นเยาวชนให้ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่วัย โดยพนักงานอัยการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในชั้นสอบสวน โดยจะเข้าสอบปากคำผู้ต้องหา ผู้เสียหายและการให้พยานเด็กทำการชี้ตัวผู้ต้องหาด้วย[50]

อำนาจหน้าที่ของอัยการ

นอกจากภารกิจทางด้านงานอำนวยความยุติธรรมทางอาญาแล้วของอัยการอาจแบ่งได้อีกหลายทาง ดังนี้

1. งานคดีอาญาระหว่างประเทศ

(ก) คดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน

พนักงานอัยการมีหน้าที่โดยตรงในการส่งตัวผู้ที่ก่ออาชญากรรมในต่างประเทศและได้หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย ในการที่จะให้ความร่วมมือส่งตัวผู้กระทำความผิดกลับไปยังประเทศที่ร้องขอในทางกลับกัน กรณีที่มีผู้กระทำความผิดในประเทศไทยแล้วหลบหนีไปต่างประเทศ เมื่ออัยการมีคำสั่งฟ้องแล้วก็จะดำเนินการเพื่อขอให้รัฐบาลแห่งประเทศนั้นๆส่งตัวผู้กระทำความผิดกลับมาดำเนินคดีที่ประเทศไทย[51]

2. งานด้านการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ

อัยการจะทำหน้าที่ดูแลปัญหาทางกฎหมายที่อาจนำไปสู่การเป็นคดีความของหน่วยงานของรัฐ โดยจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานราชการต่างๆ และรับว่าความแก้ต่างให้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด[52]

3. งานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

อัยการยังรับดำเนินการทางศาลให้แก่ประชาชนที่สามารถดำเนินการได้เองด้วย เช่น การฟ้องบุพการีในคดีอุทลุม หรือในกรณีที่ต้องการฟ้องคดีแพ่งแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ อัยการสามารถดำเนินคดีแทนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ รวมทั้งให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมายตลอดจนทำสัญญาประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชนทั่วไปโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย[53]

4. งานตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการชั้นสูง

เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมาผิดปกติ หรือถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำผิดต่อตำแหน่ง หรือใช้อำนาจขัดต่อกฎหมาย เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนแล้วมีมูล จะส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง[54]

---

49. กรมราชทัณฑ์, ความรู้ทั่วไป กระบวนการยุติธรรม เริ่มจากที่ใดไปสิ้นสุดที่ไหน <http://www.correct.go.th/copsamp/%A1%C3%D0%BA%C7%B9%A1%D2%C3%C2%D8%B5%D4%B8%C3%C3%C1%E4%B7%C2.htm> 26 มีนาคม 2556

50. สำนักงานอัยการจังหวัดแพร่, อำนาจหน้าที่อัยการ< http://www.phr.ago.go.th/name_ph3.html> 26 มีนาคม 2556

51. เรื่องเดียวกัน

52. เรื่องเดียวกัน

53. เรื่องเดียวกัน

54. เรื่องเดียวกัน

5. งานพิเศษ

อัยการสูงสุดยังมีหน้าที่เผยแพร่ความรู้กฎหมายแก่ประชาชนในชนบททั่วประเทศ โดยทำการจัดตั้งห้องสมุดกฎหมายสำหรับประชาชนขึ้นในสำนักงานอัยการทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นสถานที่เรียนรู้วิชากฎหมายสำหรับประชาชน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปในท้องถิ่น[55]

อำนาจหน้าที่ของอัยการในคดีแพ่ง

อำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองผลประโยชน์ของแผ่นดิน เช่น การตรวจร่างสัญญาให้กับหน่วยงานของรัฐ การว่าต่างแก้ต่างคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครองให้กับหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ การพัฒนากฎหมาย[56]

ทนายความ

คือผู้มีหน้าที่ใช้กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ไม่ว่าจะเป็นทนายความโจทก์หรือทนายความจำเลย โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรวิชาชีพ คือ “ สภาทนายความ” เพื่อให้ทนายความทำหน้าที่ภายใต้กรอบความซื่อสัตย์สุจริต กรอบของมรรยาททนายความ กรอบของวิชาชีพทนายความ[57] อีกหน้าที่หนึ่งของทนายความ คือ “เป็นวิชาชีพอิสระในกระบวนการยุติธรรมซึ่งทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล ในการผดุงความถูกต้องเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปตามกรอบของอำนาจหน้าที่ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย”[58]

ทนายความยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับประชาชนผู้มีอรรถคดี ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยทนายความทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับประชาชนผู้มีอรรถคดีด้วย ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิ์ที่จะปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว มีสิทธิ์ที่จะได้รับการสอบปากคำต่อหน้าทนายความหรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ มีสิทธิ์ที่จะต่อสู้ในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือสิทธิเสรีภาพ ด้วยเหตุนี้ ทนายความจึงเป็นผู้ที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้[59]

นอกจากนี้สภาทนายความมีนโยบายให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสหรือขาดแคลนทุนทรัพย์ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นงบช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในการทำคดีช่วยเหลือประชาชนทั่วประเทศ โดยมีทนายความอาสาร่วมเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา จำเลยในคดีอาญาทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ทั่วประเทศ[60]

---

55. เรื่องเดียวกัน

56. วัฒนพงศ์ วงศ์ใหญ่, ความเป็นอิสระขององค์กรอัยการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 The Independence of Public Prosecutor’s Organization follows provisions of the Constitution 2550 B.E. หน้า บทนำ

57. สัก กอแสงเรือง, บทบาททนายความในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ http://www.mfu.ac.th/school/law/admin/uploadCMS/upload/rgThu11130.pdf 26 มีนาคม 2556

58. เรื่องเดียวกัน

59. เรื่องเดียวกัน

60. เรื่องเดียวกัน

ในส่วนของคดีแพ่ง แม้ไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องแต่งตั้งทนายความเพื่อว่าความแทนคู่ความ แต่ในทางปฏิบัติ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางกฎหมายเพียงพอ จึงต้องมีทนายความคอยให้คำปรึกษา โดยทนายความจะทำหน้าที่ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมคดีจนกระทั่งถึงการดำเนินคดีในชั้นศาล ซึ่งในกระบวนการที่ว่านี้จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความ จึงอาจเป็นอุปสรรคของประชาชนผู้ด้อยโอกาสหรือฐานะไม่ดีในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ในการนี้มีงานวิจัยล่าสุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาความช่วยเหลือทางด้านทนายความในคดีแพ่งโดยรัฐ โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้[61]

1. การให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความในการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยเห็นว่ารัฐควรให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความแก่ประชาชนในรูปแบบของการจัดหาทนายความให้สำหรับบุคคลที่ไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมศาลได้ โดยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยให้อำนาจศาลในการแต่งตั้งทนายความให้แก่ประชาชนที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ[62]

2. บทบัญญัติของกฎหมายและโครงสร้างขององค์กรในการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความในคดีแพ่งโดยรัฐ โดยในปัจจุบันการให้ความช่วยเหลือในด้านทนายความในคดีแพ่งโดยรัฐยังไม่มีข้อบังคับที่กำหนดหลักเกณฑ์รองรับไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งยังไม่มีองค์กรกลางหรือองค์กรหลักในการดูแลรับผิดชอบหรือกำหนดนโยบาย ออกกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความโดยตรง ผู้วิจัย นางสาวชลธิชา เกียรติสุข เห็นว่าควรมีการจัดหาองค์กรหลักในการดูแลรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความ โดยให้กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลรับผิดชอบในการประสานความร่วมมือในการช่วยเหลือด้านทนายความร่วมกับองค์กรต่างๆ โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ของบุคคลที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือด้านทนายความให้ชัดเจน มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนสามารถรับรู้ถึงสิทธิการได้รับความช่วยเหลือต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน[63]

---

61. ชลธิชา เกียรติสุข, การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในการดำเนินคดีทางศาล : ศึกษากรณีการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความในคดีแพ่งโดยรัฐ, วิทยาพิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2554 หน้า บทคัดย่อ.

62. เรื่องเดียวกัน

63. เรื่องเดียวกัน

บรรณานุกรม

กระทรวงยุติธรรม, **พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539**

_____, **พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. 2528**

_____, **พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534**

กระทรวงแรงงาน, **พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522**

กรมราชทัณฑ์, **ความรู้ทั่วไป กระบวนการยุติธรรม เริ่มจากที่ใดไปสิ้นสุดที่ไหน,** <http://www.correct.go.th/copsamp/%A1%C3%D0%BA%C7%B9%A1%D2%C3%C2%D8%B5%D4%B8%C3%C3%C1%E4%B7%C2.htm> 26 มีนาคม 2556.

กุลพล พลวัน, **การพิจารณาคดีระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในกฎหมายไทยที่มีผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน**, วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, เล่ม 13 (มกราคม – เมษายน 2546)

คิดงาม คงตระกูล, **ระบบไต่สวนในกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครองไทย**, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546

ชลธิชา เกียรติสุข, **การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในการดำเนินคดีทางศาล : ศึกษากรณีการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความในคดีแพ่งโดยรัฐ**, วิทยาพิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2554.

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547

พรเพชร วิชิตชลชัย, **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รัชดา), 2536

ประทุมพร กลัดอ่ำ, **การนำเสนอวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในวิธีพิจารณาความอาญา**, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ระบบองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีในศาลภาษีอากรกลาง (Court Panel System in The Central Tax Court)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534

วรรณชัย บุญบำรุง, **หลักทั่วไปของการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีปกครองของฝรั่งเศส**, วารสารกฎหมายปกครอง, เล่ม 19 (ธันวาคม 2543)

วัฒนพงศ์ วงศ์ใหญ่, **ความเป็นอิสระขององค์กรอัยการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550**

The Independence of Public Prosecutor's Organization follows provisions of the Constitution 2550 B.E.

สัก กอแสงเรือง, **บทบาททนายความในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ** <http://www.mfu.ac.th/school/law/admin/uploadCMS/upload/rgThu11130.pdf> 26 มีนาคม 2556

สำนักงานอัยการจังหวัดแพร่, **อำนาจหน้าที่อัยการ**< http://www.phr.ago.go.th/name_ph3.html> 26 มีนาคม 2556

3 ประเทศบรูไน

สำนักงานศาลยุติธรรม

ระบบศาลยุติธรรมของประเทศบรูไนมีรากฐานมาจากระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ ซึ่งประกอบด้วย ศาลยุติธรรม และ ศาลชารีอะฮ์ (Shariah Courts) โดยศาลยุติธรรมประกอบด้วย[64]

1. ศาลชั้นต้น (Subordinate Court) ซึ่งประกอบด้วย ศาลแขวง (Magistrate Courts) และศาลเยาวชน (Juvenile Courts) โดยศาลแขวงถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติศาลชั้นต้น (Subordinate Courts Acts) คดีส่วนใหญ่ถูกพิจารณาในศาลแขวง ซึ่งมีที่ตั้งใน 4 เขต คือ Brunei Darussalam, Bandar Seri Begawan, Kuala Belait, Tutong and Temburong เขตอำนาจศาลแขวงพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาซึ่งไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นกลางและศาลฎีกา[65]

ศาลเยาวชนตั้งอยู่ใน 4 เขต ได้แก่ Bandar Seri Begawan, Tutong, Kuala Belait and Temburong โดยศาลเยาวชนจะพิจารณาคดีใน 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การกระทำความผิดอาญาโดยเยาวชนอายุไม่ถึง 18 ปี เยาวชนซึ่งไม่อยู่ในการดูแลของผู้ปกครอง และเยาวชนที่ต้องการการดูแลและคุ้มครองเป็นพิเศษ[66]

2. ศาลชั้นกลาง (Intermediate Court) ตั้งโดย พระราชบัญญัติศาลชั้นกลาง (Intermediate Court Act) ซึ่งรับพิจารณาทั้ง คดีแพ่งและคดีอาญา โดยในคดีอาญาจะรับพิจารณาคดีอาญาที่ระวางโทษไม่เกิน 20 ปี ศาลชั้นกลางไม่มีอำนาจพิจารณาคดีที่มีโทษประหารชีวิต[67]

สำหรับคดีแพ่ง ศาลชั้นกลางสามารถรับพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 BND$[68] คำตัดสินที่ออกโดยศาลชั้นกลางสามารถอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้[69]

64. ASEAN, Asean Government Law Directory (Fourth Edition), p. 12.
65. Ibid. 13.
66. Ibid.
67. Ibid.
68. Ibid.
69. Ibid.

3. ศาลฎีกา (Supreme Court) ซึ่งประกอบด้วย ศาลสูง (High Court) และศาลอุทธรณ์ (Court of Appeal) ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลและผู้พิพากษาของศาลสูงรับพิจารณาคดีทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา โดยไม่จำกัดเขตอำนาจศาล รวมทั้งรับอุทธรณ์คดีแพ่งและคดีอาญาจากศาลแขวง[70]

นอกจากนี้ศาลสูงยังรับพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับล้มละลาย การชำระบัญชีสำหรับการเลิกบริษัท หนังสือแต่งตั้งผู้จัดการมรดกในทรัพย์สินของผู้ตาย[71]

หน้าที่พิเศษของผู้พิพากษาในศาลชั้นกลาง คือ เป็นผู้ดูแลจัดการการเข้าสมัครเป็นทนายว่าความ (advocate) และทนายให้คำปรึกษา (solicitor)[72]

สำหรับศาลอุทธรณ์เป็นศาลสูงสุดในการอุทธรณ์ประกอบด้วย ประธานและผู้พิพากษา 2 คน ศาลอุทธรณ์รับพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาจากศาลสูงและศาลชั้นกลาง[73] ศาลอุทธรณ์เป็นศาลสูงสุดของคดีอาญา[74]

สำหรับคดีแพ่ง ศาลอุทธรณ์เป็นศาลสูงสุดสำหรับการอุทธรณ์ เว้นแต่คู่กรณีตกลงกันที่จะอ้างถึงคณะกรรมาธิการกฎหมายแห่งคณะองคมนตรีในลอนดอน[75]

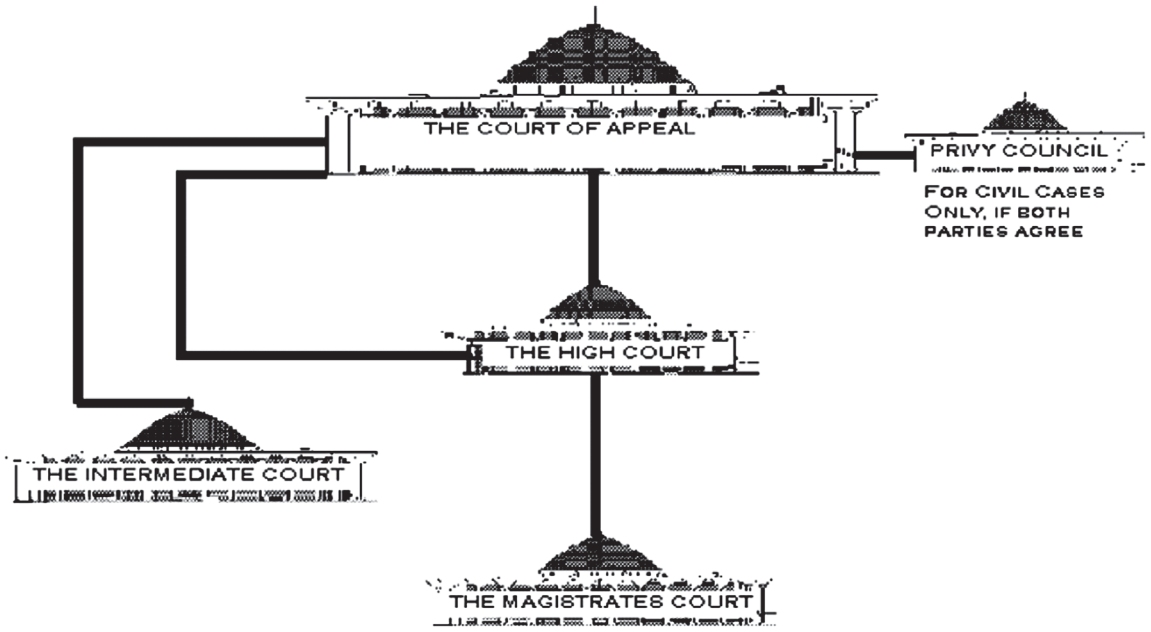

ที่มา Justice Datin Paduka Hayati Salleh, Brunei Darussalam: Independence of The Judiciary Revisited and Towards More Effective Case Management, p. 2

70. Ibid, 12.
71. Ibid.
72. Ibid.
73. Ibid.
74. Ibid.
75. Ibid.

ศาลชารีอะฮ์ (Shariah Courts)

ศาลชารีอะฮ์รับผิดชอบการบริหารงานยุติธรรมผ่าน the Syariah Court of Appeal, the Syariah High Court and the Syriah Subordinate Court ซึ่งตั้งอยู่ที่ Brunei Muara Belait, Tutong และ Temburong[76]

ศาลชารีอะฮ์รับพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาตามที่ได้ให้เขตอำนาจไว้สำหรับศาลชารีอะฮ์ เช่น คดีที่เกี่ยวกับ การยื่นขอรับบุตรบุญธรรม การแบ่งมรดกตามพินัยกรรมหรือการแบ่งมรดกซึ่งไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ การให้การอนุมัติการประมูล และเรื่องต่างๆที่อยู่ภายใต้กฎหมายอิสลาม[77]

อัยการ

ภายใต้มาตรา 81(1) ของรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดมีหน้าที่ให้คำปรึกษาเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายทั้งหมดแก่รัฐบาล โดยทำหน้าที่เป็นหัวหน้าที่ปรึกษากฎหมายของรัฐบาล และได้รับการช่วยเหลือจากรองอธิบดีกรมอัยการและที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำแก่รัฐบาลทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา นอกจากนี้อัยการสูงสุดยังรับผิดชอบในการร่างกฎหมายอันทำให้ต้องทำงานใกล้ชิดกับกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆในรัฐบาล[78]

ภายใต้มาตรา 374(1) ของวิธีพิจารณาความอาญา อัยการสูงสุดเป็นพนักงานอัยการซึ่งมีสิทธิเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญในการที่จะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการกระบวนการในทางอาญา โดยได้รับความช่วยเหลือจากรองพนักงานอัยการในการเตรียมกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในศาลฎีกา และศาลแขวง[79]

นอกเหนือจากหน้าที่ข้างต้นแล้ว อัยการสูงสุดยังมีหน้าที่ในการจัดเตรียมบริการแก่สาธารณะ โดยการรับจดทะเบียน บริษัท ชื่อบริษัท เครื่องหมายการค้า การออกแบบอุตสาหกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทะเบียนสมรส หนังสือมอบฉันทะ เป็นต้น[80]

ปัจจุบันสำนักงานอัยการสูงสุดของบรูไนแบ่งออกได้เป็น 8 แผนก ได้แก่

1. แผนกงานแพ่ง มีหน้าที่

- ให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่รัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ตลอดจนรัฐวิสาหกิจ
- ร่างและตรวจสอบสัญญาและเอกสารทางกฎหมายในนามของรัฐบาล
- ดำเนินการฟ้องร้องคดีแพ่งในนามของรัฐบาล
- เจรจาต่อรอง ร่างสนธิสัญญา บันทึกข้อตกลงระหว่างประเทศ
- ร่างกฎหมาย
- จัดการสนทนาปรึกษาหารือ และนำเสนอแก่รัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง[81]

76. Ibid, 14-16.
77. Ibid.
78. Ibid, 6.
79. Ibid.
80. Ibid, 7.
81. Ibid..

2. แผนกงานยุติธรรมทางอาญา

ภายใต้มาตรา 81(3) ของรัฐธรรมนูญแห่งบรูไน อัยการสูงสุดมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจในการดำเนินการหรือไม่ดำเนินกระบวนการใดๆสำหรับการกระทำผิดทางอาญา นอกเหนือจาก

(1) กระบวนต่างๆก่อนศาลชารีอะฮ์ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือ

(2) กระบวนการก่อนศาลทหาร ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้[82]

หน้าที่หลักของแผนกยุติธรรมทางอาญา คือ การปกป้องความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเหยื่อและผู้ต้องหาโดยการรักษาไว้ซึ่งการบริการที่เพียงพอและการดำเนินการตามกฎหมายที่เป็นกลาง แผนกงานยุติธรรมทางอาญาจัดการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในทุกระดับศาล รวมถึงการอุทธรณ์ทั้งในศาลสูงและศาลอุทธรณ์ แผนกยุติธรรมทางอาญาทำงานใกล้ชิด กับหลายหน่วยงานในการควบคุมดูแลและประเมินผลของการสอบสวน นอกจากนี้แผนกงานยุติธรรม ทางอาญายังทำหน้าที่ในกาจัดสัมมนา บรรยายในโรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่างๆ และหน่วยงานเอกชนเพื่อที่จะให้มีความเข้าในกฎหมายอาญามากขึ้น[83]

3. แผนกทรัพย์สินทางปัญญา มีหน้าที่ในการ

- บริหารจัดการการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาในบรูไน
- สร้างนโยบาย และบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา
- ให้คำแนะนำแก่รัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา
- เป็นตัวแทนรัฐบาลในเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในระดับประเทศและระดับนานาชาติ
- สนับสนุนความรู้และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพในบรูไน
- เผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในบรูไน
- ทำงานร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาและองค์กรอื่นๆในกิจกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา[84]

4. แผนกวิเทศสัมพันธ์

ทำหน้าที่หลักโดยการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก้กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆในรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งอาจครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้ คือ กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ การเจรจาทวิภาคีและพหุภาคี กฎหมายการบินพาณิชย์และอวกาศ สิทธิมนุษยชน องค์กรระหว่างประเทศ กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายพาณิชนาวี ความร่วมมือทางการทหาร และเรื่องอื่นๆที่กำกับโดยอัยการสูงสุด[85]

โดยเจ้าหน้าที่ในแผนกวิเทศสัมพันธ์จะเข้าร่วมการประชุมในองค์กรระดับนานาชาติและทำรายงานผลของการเข้าร่วมประชุม รวมทั้งทำข้อเสนอสำหรับการช่วยเหลือในเรื่องร่างกฎหมายที่มีผลมาจากการมีพันธกรณีในระดับนานาชาติไม่ว่าจะในรูปของข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคี[86]

---

82. Ibid, 8.
83. Ibid.
84. Ibid, 9.
85 .Ibid, 9,10.
86. Ibid.

5. แผนกร่างกฎหมาย

ผู้ร่างกฎหมายมีหน้าที่รับผิดชอบในการร่างตัวบทกฎหมายและกฎหมายลูกต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของรัฐบาลและอัยการสูงสุด รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายของบรูไน[87]

6. แผนกจดทะเบียนบริษัท การตั้งชื่อธุรกิจ หนังสือมอบอำนาจ และทะเบียนสมรส ซึ่งจะทำหน้าที่ในการจัดการเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้

(1) เตรียมการสำหรับการจดทะเบียนบริษัทภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัท

(2) เตรียมการสำหรับการจดทะเบียนของธุรกิจเจ้าของคนเดียวและห้างหุ้นส่วนภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกิจ

(3) เตรียมการสำหรับการจดทะเบียน การเพิกถอน การสละ ซึ่งหนังสือมอบอำนาจ และ

(4) เตรียมการสำหรับการจดทะเบียนสมรสสำหรับการสมรสตามประเพณี และการสมรสนอกบรูไนภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการสมรส[88]

7. แผนกวิจัยและแก้ไขกฎหมาย

รับผิดชอบเกี่ยวกับการทำวิจัยเปรียบเทียบ ศึกษาแนวปฏิบัติและนำมาปรับใช้กับกฎหมายภายในประเทศ รวมถึงการทบทวน ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายของประเทศบรูไนเป็นระยะๆ ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายนี้เป็นขั้นตอนต่อเนื่องในการที่จะขจัดการแก้ไขปัญหาของการสะสมการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เป็นปัจจุบัน[89]

8. แผนกบริหารและการเงิน

รับผิดชอบสำหรับการรับประกันความมีประสิทธิภาพและความคล่องตัวของการบริหารของสำนักงานอัยการ[90]

ทนายความ

ผู้ที่จะมีคุณสมบัติในการเป็นทนายว่าความ (advocate) หรือ ทนายให้คำปรึกษา (solicitor) ในประเทศบรูไนได้นั้น ต้องมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

1. เป็นสมาชิกเนติบัณฑิตของประเทศอังกฤษ ไอร์แลนด์เหนือ หรือต้องเป็นสมาชิกของคณะทนายความของสกอตแลนด์

2. เป็นทนายให้คำปรึกษาในประเทศอังกฤษ ไอร์แลนด์เหนือ หรือ ทนายความของสกอตแลนด์

3. ปฏิบัติงานเป็นทนายว่าความและทนายให้คำปรึกษาในสิงคโปร์หรือส่วยหนึ่งของมาเลเซีย

4. จบการศึกษากฎหมายจาก Universiti Islam Antarabangsa ในบรูไน[91]

---

87. Ibid, 10.

88. Ibid.

89. Ibid, 11.

90 .Ibid.

91. Chapter 5-The Legal Profession, available at < http://www.aseanlawassociation.org/papers/Brunei_chp5.pdf> accessed 26 March 2013.

นอกจากคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้ว ผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายว่าความหรือทนายให้คำปรึกษายังต้องมีสัญชาติบรูไนหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศบรูไนภายใต้กฎหมายคนเข้าเมือง หากบุคคลนั้นไม่มีสัญชาติบรูไนหรือไม่มีถิ่นที่อยู่ในบรูไน เขาสามารถยื่นใบสมัครได้ถ้าหากเขาปฏิบัติหน้าที่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักร สิงคโปร์ มาเลเซีย หรือประเทศอาณานิคมโดยจะถูกแต่งตั้งโดยอัยการสูงสุดสำหรับการปฏิบัติงาน 7 ปี นับแต่วันที่ยื่นใบสมัคร[92]

การยอมรับเข้าเป็นสมาชิกจะอยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าผู้พิพากษาโดยใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ถ้าผู้สมัครมีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปี
2. ถ้าผู้สมัครมีความประพฤติดี
3. ถ้าผู้สมัครมีเกณฑ์ผลการปฏิบัติที่ดีในระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน[93]

เมื่อผู้สมัครได้รับเข้าเป็นทนายว่าความและทนายที่ปรึกษาแล้วจะมีสิทธิในการอุทธรณ์และให้การในทุกๆศาลยุติธรรมของบรูไน[94]

สมาคมกฎหมายของบรูไนได้ถูกตั้งขึ้นในปี 2003 เพื่อให้สอดคล้องกับวิชาชีพกฎหมายซึ่งเป็นตัวช่วยในการบัญญัติกฎหมายจามพระราชบัญญัติประกอบวิชาชีพกฎหมาย เพื่อที่จะดำรงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์และพัฒนาวิชาชีพกฎหมาย และช่วยเหลือรัฐบาล ศาลในทุกๆเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย รวมถึงมีการตั้งห้องสมุดสำหรับหนังสือกฎหมายเพื่อช่วยในการสร้างองค์ความรู้ระหว่างวิชาชีพ[95]

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

The Royal Brunei Police Force ตั้งขึ้นในปี 1921 หน้าที่หลักของตำรวจบรูไนรวมถึงหน้าที่ในการให้บริการดับเพลิงไหม้ จำคุก การเข้าเมือง การจดทะเบียนยานพาหนะ ออกใบอนุญาตต่างๆ จนกระทั่งเวลาผ่านไปโครงสร้างของตำรวจเปลี่ยนไปทำให้มีความคล่องตัวมากขึ้น เช่น มีการจัดตั้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในปี 1958 และมีการจัดตั้งแผนกเกี่ยวกับการจราจรโดยเฉพาะในปี 1997[96]

The Royal Brunei Police Force ถูกจัดแบ่งเป็น 7 เขต คือ Brunei, Belait, Muara/Marine, Tutong, Temburong, Jerudong, and Berakas Police Districts. โดยทั้ง 7 เขตนี้แบ่งการบริหารงานภายในได้ 4 หน่วยงาน คือ งานบริหารและการเงิน งานยุทธการ งานสืบสวนสอบสวนและการสืบราชการ งานส่งกำลังบำรุง โดยงานตำรวจทั้งหมดถูกตรวจสอบโดยผู้ตรวจการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ[97]

---

92. Ibid.

93. Ibid.

94. Ibid.

95 Ibid.

96. Crime and Society: a comparative criminology tour of the world, available at < http://www-rohan.sdsu.edu/faculty/rwinslow/asia_pacific/brunei.html> 26 March 2013.

97. Ibid.

บรรณานุกรม

ASEAN, **Asean Government Law Directory (Fourth Edition, 2012).**

Crime and Society: a comparative criminology tour of the world, available at < http://www.rohan.sdsu.edu/faculty/rwinslow/asia_pacific/brunei.html> 26 March 2013.

Chapter 5-The Legal Profession, available at <http://www.aseanlawassociation.org/papers/Brunei_chp5.pdf> accessed 26 March 2013.

Justice Datin Paduka Hayati Salleh, Brunei Darussalam: Independence of The Judiciary Revisited and Towards More Effective Case Management.

4 ประเทศพม่า

วิวัฒนาการของกฎหมายและระบบงานยุติธรรมในประเทศพม่า

ระบบกฎหมายของประเทศพม่าในสมัยก่อนนั้นมีวิวัฒนาการมาจากขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่เรียกว่า “Dammathat” โดยเป็นระบบกฎหมายที่ผู้พิพากษาตัดสินอรรถคดีเป็นลายลักษณ์อักษรโดยใช้จารีตประเพณีที่สั่งสมมาช้านานมาพิจารณาคดี ซึ่งจารีตประเพณีเหล่านี้ประกอบไปด้วยหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายครอบครัว มรดก ซึ่งผู้พิพากษายึดหลักสิทธิที่เท่าเทียมกัน (Egalitarian Rights) ในการตัดสินคดี กฎหมายพม่ามีวิวัฒนาการมาจากอีกหลักที่เรียกว่า “Phyahton” ซึ่งเป็นคำตัดสินของศาลยุติธรรมและศาลแห่งพระเจ้าแผ่นดินที่รวบรวมกันสืบเนื่องกันมา ซึ่งในปัจจุบันเปรียบได้กับรายงานคำตัดสินของศาลฎีกา (Law Reports of Supreme Court)

หลังจากพม่าได้รับอิสรภาพได้มีการจัดตั้งศาลฎีกา (Supreme Court) และศาลสูง (High Court) และศาลชั้นอื่นๆขึ้นมาตามพระราชบัญญัติตุลาการแห่งสหภาพในปี 2491 (Union Judiciary Act of 1948) ต่อมาในปี 2505 สภาแห่งการปฏิวัติ (Revolutionary Council) ได้ยึดอำนาจของประเทศ และเปลี่ยนแปลงการปกครองรวมถึงระบบศาลและกระบวนการยุติธรรมไปเป็นระบอบสังคมนิยม สภาแห่งการปฏิวัติได้ล้มล้างศาลฎีกาและศาลสูง และได้มีการจัดตั้งศาลหัวหน้าคณะปฏิวัติ (Chief Court) ขึ้นมาแทน

ภายใต้รัฐธรรมนูญพม่าปี 2517 ได้มีการจัดตั้งศาลกลาง (Central Court) ศาลแขวงและศาลแผนกต่างๆ เช่น The State and Divisional Court, the Township Courts, and the Wards and Village Tracts courts ต่อมาประเทศพม่ามีการออกกฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระบวนการศาลและกระบวนการยุติธรรมอีกหลายฉบับ อาทิเช่น กฎหมายว่าด้วยการตุลาการปี 2531 ซึ่งทำการจัดตั้งศาลในลำดับชั้นต่างๆ ทั่วประเทศพม่า แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายฉบับนี้ถูกแทนที่โดยกฎหมายว่าด้วยการตุลาการปี 2543 โดยการเสนอของสภาเพื่อการพัฒนาและสันติภาพของรัฐ (The State Peace and Development Council) เพื่อสนับสนุนกิจการของกระบวนการยุติธรรมและปฏิรูประบบศาล[98]

98. U Sein Than, Director General Supreme Court of the Union, Current Judicial System, Formation and Function of Courts in Myanmar, Paper presented at Keio University Law School, Japan, 5 December 2012, available online at <http://www.moj.go.jp/content/000101543.pdf>, accessed 20 March 2013.

ระบบกฎหมายของประเทศพม่าในปัจจุบัน

ประเทศพม่ามีระบบกฎหมายที่มีเอกลักษณ์เนื่องจากเป็นการผสมผสานกันระหว่างจารีตประเพณีในกฎหมายครอบครัว ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จากอิทธิพลของอังกฤษ และกฎหมายใหม่ของประเทศพม่า หลักการของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จากประเทศอังกฤษยังคงอยู่ในกฎหมายพม่า อาทิเช่นกฎหมายว่าด้วยอายุความ กฎหมายอนุญาโตตุลาการ กฎหมายบริษัท กฎหมายว่าด้วยนิติกรรมสัญญา กฎหมายพยาน กฎหมายตั๋วเงิน กฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย กฎหมายทรัพย์ กฎหมายทรัสต์ และกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในกรณีที่ข้อเท็จจริงไม่สามารถนำกฎหมายในเรื่องข้างต้นมาบังคับใช้ได้ ศาลยุติธรรมในประเทศพม่าจะใช้กฎหมายทั่วไปของพม่ามาพิจารณาคดี ซึ่งกฎหมายทั่วไปของพม่านี้ มีรากฐานมาจากระบบคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักความเที่ยงธรรม (Equity) หลักความยุติธรรม (Justice) และหลักสุจริต

ประเทศพม่ากำลังก้าวเข้าสู่การปฏิรูปเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งหัวใจของกระบวนการยุติธรรมนั้นจำเป็นต้องนำหลักนิติธรรม (Rule of Law) มาใช้เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมและความเป็นสากลของกระบวนการยุติธรรม[99] โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญเจ็ดประการดังนี้คือ 1) บุคคลจะไม่ถูกลงโทษ หากปราศจากกรอบนิติกระบวนที่ถูกต้อง (Due Process of Law) 2) ในสายตาของกฎหมาย ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน 3) ตุลาการต้องมีความเป็นกลางและอิสระ 4) ห้ามใช้วิธีการทรมานเพื่อให้ได้มาซึ่งคำสารภาพ 5) บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในทางศาลในการที่จะต่อสู้ทางกฎหมายโดยไม่ล่าช้าก่อนการถูกกักกัน 6) เจ้าหน้าที่รัฐและตุลาการสามารถใช้ดุลพินิจในการตีความกฎหมายภายใต้กรอบของกฎหมายเท่านั้น 7) บุคคลทุกคนย่อมตกอยู่ภายใต้กฎหมายที่ใช้บังคับภายในเขตอำนาจศาลนั้น

ระบบศาลของประเทศพม่าในปัจจุบัน

กฎหมายว่าด้วยตุลาการแห่งสหภาพปี 2553 (The Union Judiciary Law of 2010) ได้ออกมารับรองระบบศาลภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าปี 2551 โดยดำเนินงานภายใต้หลักการดังต่อไปนี้ (มาตรา 3 ของกฎหมายว่าด้วยตุลาการแห่งสหภาพปี 2553)

- เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมที่เป็นอิสระภายใต้กฎหมาย
- เพื่อพิจารณาอรรถคดีในศาลยุติธรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณะยกเว้นเสียแต่กรณีที่ต้องห้ามด้วยกฎหมาย
- ดำรงไว้ซึ่งสิทธิในการต่อสู้คดีและสิทธิในการอุทธรณ์คดีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
- สนับสนุนในการสร้างหลักนิติธรรม (Rule of Law) สันติภาพ และความสงบเรียบร้อยของชาติโดยปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนในชาติ
- สนับสนุนให้ประชาชนเข้าใจกฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมาย
- ก่อให้เกิดการระงับข้อพิพาทภายใต้กฎหมาย
- ตั้งเป้าหมายในการปฏิรูปบทลงโทษของอาชญากร

---

99. นาย Tun Shin อัยการสูงสุดของประเทศพม่ากล่าวไว้ในสัมมนา “The Rule of Law in Myanmar: Perspectives and Prospects” จัดโดยสหภาพยุโรปและสำนักงานอัยการสูงสุดประเทศพม่า ณ โรงแรม Nay Pyi Taw ณ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2556 อ้างอิงในหนังสือพิมพ์ The New Light of Myanmar ฉบับวันอาทิตย์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2556 สามารถสืบค้นออนไลน์ได้ที่ <http://www.burmalibrary.org/docsMA2013/NLM2013-02-10.pdf> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2556)

ระบบศาลในประเทศพม่าประกอบไปด้วยศาลยุติธรรม ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ[100] สำหรับศาลยุติธรรมนั้นประกอบไปด้วยศาลต่างๆตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้[101]

- ศาลฎีกาแห่งสหภาพพม่า (The Supreme Court of the Union of Myanmar)
- ศาลสูงแห่งสหภาพพม่าหรือศาลสูงแห่งรัฐ (The High Court of the Region or the State)
- Court of Self-Administered Division
- Court of Self-Administered Zone
- ศาลแขวง (District Courts)
- ศาลจังหวัด (Township Courts)
- ศาลอื่นๆที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย (Other Courts established by Law)

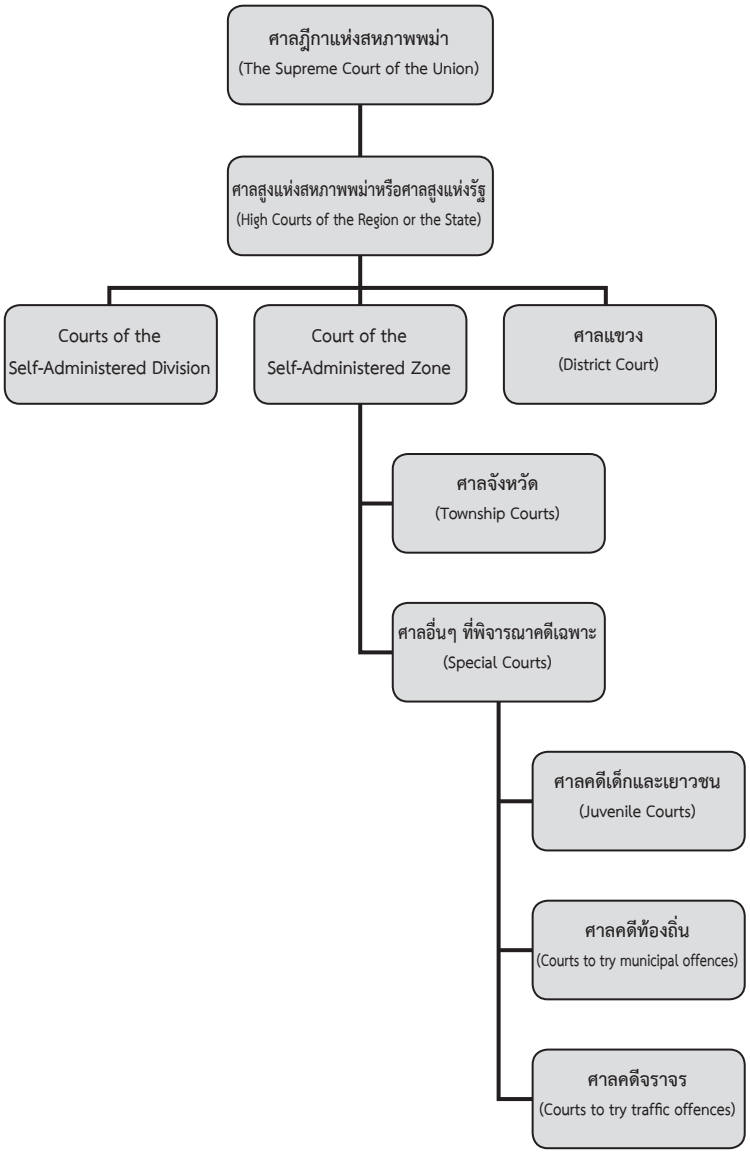

100. มาตรา 293 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าปี 2551

101. การจัดตั้งศาลยุติธรรมตามลำกับขั้นในกฎหมายว่าด้วยตุลาการปี 2553

ศาลฎีกา (The Supreme Court)

ศาลฎีกาเป็นองค์กรตุลาการที่ลำดับสูงที่สุดในประเทศพม่า ในการพิจารณาคดีผู้พิพากษาต้องมีองค์คณะตั้งแต่ 7-11 ท่าน (รวมประธานศาลฎีกา) ศาลฎีกามีหน้าที่พิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาสามารถตรวจสอบคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์และยังสามารถพิจารณาคดีในข้อเท็จจริงได้เปรียบเสมือนศาลชั้นต้น ศาลฎีกาเป็นศาลแห่งเดียวในประเทศที่มีเขตอำนาจศาลเหนือคดีพาณิชย์นาวี นอกจากนี้ ศาลฎีกายังมีเขตอำนาจศาลเหนือคดีที่ศาลฎีกาเห็นควรและสั่งให้นำมาพิจารณาในศาลฎีกา ศาลฎีกายังมีเขตอำนาจศาลในการสั่งให้ศาลใดๆจำหน่ายคดีไปยังศาลอื่นได้ ศาลฎีกา มีอำนาจในการออกคำสั่งหลายประเภท อาทิคำสั่งให้ปฏิบัติตาม คำสั่งยับยั้ง คำสั่งควบคุมตัวจำเลย ฯลฯ[102] ศาลฎีกามีอำนาจในการกำกับดูแลศาลทั้งหมดที่อยู่ในสหภาพพม่าและสามารถขอพิจารณาคดีที่อยู่ในศาลอื่นหากศาลฎีกามีดุลพินิจเห็นควรที่จะพิจารณาเอง

ศาลฎีกามีเขตอำนาจศาลในกรณีดังต่อไปนี้

- เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาทวิภาคีของสหภาพพม่า
- ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลสหภาพ (Union) กับรัฐบาลกลาง (State) หรือรัฐบาลภูมิภาค (Regional) ยกเว้นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- ข้อพิพาทที่เกอดขึ้นระหว่างรัฐบาลกลาง (State) และรัฐบาลภูมิภาค (Regional) ซึ่งเกิดขึ้นในดินแดนสหภาพพม่ายกเว้นกรณีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- ความผิดของการกระทำโจรสลัด ความผิดที่เกิดขึ้นในน่านน้ำสากล ความผิดที่เกิดขึ้นในห้วงอากาศสากลซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ
- กรณีอื่นๆที่มีกฎหมายระบุไว้

ศาลสูงแห่งสหภาพพม่าหรือศาลสูงแห่งรัฐ (The High Court of the Region or the State)

ศาลสูงฯจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการตุลาการปี 2553 โดยในการพิจารณาคดี จะต้องมีผู้พิพากษาอยู่ในองค์คณะตั้งแต่ 3-7 ท่าน (รวมประธานศาลสูงฯ) ประธานศาลสูงฯมีหน้าที่ประสานงานกับประธานศาลแห่งสหภาพพม่าและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติงานตามภารกิจที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ

ศาลสูงฯมีเขตอำนาจศาลดังต่อไปนี้

- พิจารณาคดีปกติ
- พิจารณาคดีอุทธรณ์
- ตรวจสอบคำตัดสินของศาลชั้นต้น
- พิจารณาคดีอื่นๆตามที่กฎหมายระบุไว้
- พิจารณาคดีที่ศาลสูงฯมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีมาจากศาลอื่น
- พิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการสั่งจำหน่ายคดีจากศาลหนึ่งไปยังอีกศาลหนึ่ง
- พิจารณาคดีใดๆที่รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมเห็นชอบให้ศาลสูงฯมีเขตอำนาจศาล

102. The Supreme Court of the Union has the power to issue the following writs: (i) Writ of Habeas Corpus (ii) Writ of Mandamus (iii) Writ of Prohibition (iv) Writ of Quo Warranto (v) Writ of Certiorari.

ศาลแขวง (District Courts), the Court of Self-Administered Division, the Court of Self-Administered Zone

ศาลแขวง (District Courts), the Court of Self-Administered Division, the Court of Self-Administered Zone ก่อตั้งโดยกฎหมายว่าด้วยการตุลาการปี 2553 ผู้พิพากษาในศาลแขวงแต่งตั้งโดยศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาอาจแต่งตั้งผู้พิพากษาประจำศาลแขวงเพิ่มเติมได้หากศาลฎีกาพิจารณาแล้วว่าจำนวนคดีในศาลมีจำนวนมาก ทั้งนี้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ศาลแขวง (District Courts), the Court of Self-Administered Division, the Court of Self-Administered Zone มีเขตอำนาจศาลเหนือคดีอาญา คดีอาญาที่ได้รับการอุทธรณ์ และการตรวจสอบคำพิพากษาตามที่ระบุไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนี้ ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังได้ให้ศาลแขวง (District Courts), the Court of Self-Administered Division, the Court of Self-Administered Zone มีเขตอำนาจเหนือคดีแพ่ง คดีแพ่งที่ได้รับการอุทธรณ์ และการตรวจสอบคำพิพากษา ผู้พิพากษาประจำศาลแขวงทั่วไป (District Judges) มีเขตอำนาจศาลในคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 500 ล้าน Kyats ส่วนรองผู้พิพากษาประจำศาลแขวง (Deputy District Judges) มีเขตอำนาจศาลในคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 100 ล้าน Kyats

ศาลจังหวัด (The Township Courts)

ศาลจังหวัดก่อตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยตุลาการปี 2553 ผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดได้รับการแต่งตั้งโดยศาลฎีกา โดยที่ศาลฎีกาอาจแต่งตั้งผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัด หรือรองผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดเพิ่มเติมก็ได้ถ้าหากพิจารณาแล้วมีคดีขึ้นสู่ศาลจังหวัดเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดมีอำนาจในการจำหน่ายคดีไปยังผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดอื่นๆ

ศาลจังหวัดมีเขตอำนาจในคดีทั่วไปโดยสามารถที่จะสั่งลงโทษจำคุกผู้ต้องหาได้ไม่เกิน 7 ปี ในกรณีที่ผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดใดได้รับมอบหมายอำนาจเป็นพิเศษก็สามารถที่จะสั่งลงโทษผู้ต้องหาในคดีได้เกิน 7 ปี ในส่วนจองเขตอำนาจศาลในคดีแพ่ง ผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดไม่สามารถที่จะพิจารณาคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกิน 10 ล้าน Kyats

ศาลอื่นๆที่มีอำนาจพิจารณาคดีเฉพาะ (Other Courts Constituted to Try Separate Case)

ศาลเหล่านี้ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยศาลเหล่านี้ก่อตั้งโดยศาลฎีกาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ศาลเหล่านี้ได้แก่ ศาลคดีเด็กและเยาวชน (Juvenile Courts) ศาลคดีท้องถิ่น (Courts to try municipal offences) และศาลคดีจราจร (Courts to try traffic offences)

• ศาลคดีเด็กและเยาวชน (Juvenile Court)

รัฐบาลพม่าได้ออกกฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนในปี 2536 เพื่อตอบรับกับพันธกรณีของสหประชาชาติในการคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยปกติแล้วคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนหรือคดีที่มีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ต้องหาจะได้รับการพิจารณาในศาลที่มีเขต

อำนาจโดยไม่พิจารณาว่าข้อหาในคดีที่เด็กเป็นผู้ต้องหานั้นมีความรุนแรงเพียงใด ในกรณีทั่วไป กฎหมายพม่าได้ให้ความยืดหยุ่นแก่คดีที่มีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ต้องหาเพื่อรักษาสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชนโดยที่จะไม่สามารถลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือลงโทษประหารชีวิตได้

• ศาลคดีท้องถิ่น (Courts to try municipal offences)

ศาลคดีท้องถิ่นถูกจัดตั้งขึ้นมาทั้งหมด 7 แห่งในเมืองย่างกุ้งเพื่อที่จะพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดกฎหมายแห่งท้องถิ่น อาทิเช่น การละเมิดข้อบังคับเทศบัญญัติ หรือคำสั่งของเทศบาล นอกจากเมืองย่างกุ้งแล้วยังมีการจัดตั้งศาลคดีท้องถิ่นอีก 4 แห่งในเมืองมัณฑะเลย์

• ศาลคดีจราจร (Courts to try traffic offences)

ศาลคดีจราจรถูกจัดตั้งขึ้นมา 7 แห่งในเมืองย่างกุ้งและเมืองมัณฑะเลย์โดยมีคณะกรรมการกำกับดูแลกฎจราจรเป็นที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นจากการละเมิดกฎหมายจราจร

ทนายความ

ทนายความในประเทศพม่าแบ่งออกเป็นสองประเภท ทนายความประเภทแรกหรือที่เรียกว่า “Advocate” สามารถว่าความได้ในศาลทุกลำดับชั้นรวมถึงศาลฎีกา ทนายความประเภทที่สอง หรือที่เรียกว่า “Higher Grade Pleaders” ได้รับอนุญาตให้ว่าความได้เฉพาะในศาลลำดับรองเท่านั้นคือ ศาลแขวง (District Courts), the Court of Self-Administered Division, the Court of Self-Administered Zone, ศาลจังหวัด ทั้งนี้ทนายความทั้งสองประเภทสามารถว่าความได้ในศาลภาษีอากร (Revenue Tribunal) ซึ่งอยู่ภายในกระทรวงการคลัง

ทนายความทั้งสองประเภทอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพทนายความ ปี 2422 และกฎหมายแห่งสภาเนติบัณฑิตปี 2469 กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพทนายความระบุเรื่องคุณสมบัติ การปฏิบัติงานและวินัยของทนายความ ในขณะที่กฎหมายแห่งสภาเนติบัณฑิตกำหนดคุณสมบัติของทนายประเภท “Advocate” และจริยธรรมของทนาย “Advocate” โดยคุณวุฒิขั้นต่ำของผู้เป็น “Advocate” ต้องสำเร็จการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต (Bachelor of Laws Degree – L.L.B) หรือนิติศาสตร์มหาบัณฑิต หรือประกาศนียบัตรทนายความ (Registered Lawyer Certificate – R.L.) และมีประสบการณ์ทำงานในการเป็นทนายความอย่างน้อย 3 ปี สำหรับคุณวุฒิขั้นต่ำของทนายความ “Higher Grade Pleaders” ต้องผ่านการสอบคัดเลือก สำหรับการสมัครเป็นผู้พิพากษา ผู้สมัครจะต้องเป็นทนายความประเภท “Advocate” และสอบผ่านข้อสอบคัดเลือกเฉพาะของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

นักกฎหมายมีอิสระที่จะทำสัญญาตกลงค่าจ้างการให้บริการที่ปรึกษากฎหมายและสามารถดำเนินคดีทางกฎหมายเพื่อที่จะเรียกร้องสิทธิในค่าจ้างที่ตนควรจะได้รับ แต่ไม่สามารถขอยกเว้นความรับผิดในกรณีที่การไม่ได้รับค่าจ้างหรือความสูญไปในค่าจ้างทั้งหมดหรือบางส่วนเกิดจาดความประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติงานของตน

ศาลทหาร (Court Martial)

ศาลทหารก่อตั้งโดยรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าเพื่อพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับหน่วยกองกำลังปกป้องแผ่นดิน ซึ่งศาลอื่นไม่สามารถมีเขตอำนาจศาลเหนือคดีที่เกี่ยวข้องกับทหารได้[103]

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่า (The Constitutional Tribunal of the Union)

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าประกอบไปด้วยองค์คณะ 9 ท่าน (รวมประธานศาลรัฐธรรมนูญ) ซึ่งประธานศาลรัฐธรรมนูญเสนอรายชื่อองค์คณะตุลาการทั้ง 9 ท่าน โดยที่ 3 ท่านจากจำนวนดังกล่าวถูกเสนอชื่อโดยประธานศาลรัฐธรรมนูญ องค์คณะอีก 3 ท่านถูกเสนอชื่อโดยสภาผู้แทนราษฎร องค์คณะอีก 3 ท่านถูกเสนอชื่อโดยรัฐสภา และองค์คณะที่เหลืออีกหนึ่งท่านถูกเสนอชื่อโดยหัวหน้าองค์คณะศาลรัฐธรรมนูญ[104]

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญมีดังต่อไปนี้[105]

- ตรวจสอบว่ากฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติชอบด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่
- ตรวจสอบว่านโยบายของรัฐบาลเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่
- พิจารณาข้อพิพาทที่ขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลสหภาพพม่า (Union) รัฐบาลภูมิภาค (Regional) และรัฐบาลกลาง (State)
- พิจารณาข้อพิพาทในสิทธิและหน้าที่จากการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลสหภาพพม่า รัฐบาลภูมิภาค และรัฐบาลกลาง
- พิจารณากรณีที่ส่งผลกระทบต่อประธานาธิบดีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับดินแดนของสหภาพพม่า
- พิจารณาและตรวจสอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐสภา
- พิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ

อัยการ

ในอดีตกิจการอัยการในประเทศพม่าถือเป็นเสาหลักของกระบวนการยุติธรรมในประเทศ ตามกฎหมาย Government of Myanmar Act of 1935 (พ.ศ. 2478) ซึ่งมอบหมายให้อัยการดำเนินคดี ในฐานะตัวแทนของรัฐทั้งทางอาญาและทางแพ่ง หลังจากประเทศได้รับอิสรภาพในปี 2491 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานอัยการสูงสุดภายใต้กฎหมาย The Attorney General's Office ในปี 2491 หลังจากนั้นได้มีการรวมตัวระหว่างกฎหมายรัฐบาล (State Law) และสภาฟื้นฟูสหภาพพม่า (Order Restoration Council) และได้ออกกฎหมายกำกับดูแลกิจการฉบับใหม่คือ The Attorney-General Law ในวันที่ 26 กันยายน 2531[106]

ปัจจุบันนี้กฎหมายที่กำกับดูแลกิจการอัยการของประเทศพม่าได้รับการแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญของประเทศพม่าในปี 2551 ส่งผลให้เกิดกฎหมายอัยการแห่งสหภาพพม่าปี 2553 (The Attorney General of The Union Law 2010) ซึ่งประกอบไปด้วยเจ็ดบทได้แก่ บทนำ คำนิยามและการบังคับใช้

103. มาตรา 319 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าปี 2551

104. มาตรา 319 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าปี 2551

105. มาตรา 319 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าปี 2551

106. "Union Attorney General's Office: Myanmar, ASEAN Secretariat, ASEAN Government Law Directory, Fourth Edition, (2012)., p. 74.

การจัดตั้งสำนักงานและลำดับชั้นของหน่วยงานภายใน การแต่งตั้งอัยการสูงสุด และรองอัยการสูงสุด การเป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายของรัฐบาล อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สำนักงานอัยการสูงสุดแบ่งการทำงานเป็นแผนกต่างๆดังต่อไปนี้

แผนกร่างและตรวจสอบกฎหมาย (Legislative Drafting and Vetting Department)

มาตรา 12 ของกฎหมายอัยการแห่งสหภาพพม่าระบุให้สำนักงานฯมีหน้าที่ตรวจสอบและร่างกฎหมายเพิ่มเติมสำหรับกระทรวงต่างๆ นอกจากนี้แผนกร่างและตรวจสอบกฎหมายยังมีหน้าที่ตรวจสอบกฎเกณฑ์ระเบียบวิธี คำสั่งของหน่วยงานต่างๆในรัฐและแปลกฎหมายที่รัฐต้องการทราบ

แผนกการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย (Legal Advice Department)

ตามมาตรา 240 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่า และมาตรา 12 ของกฎหมายอัยการแห่งสหภาพพม่าระบุให้สำนักงานฯมีหน้าที่ให้คำปรึกษาทางกฎหมายตามคำร้องของของประธานาธิบดีแห่งสหภาพพม่า ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และกระทรวงต่างๆ นอกจากนี้สำนักงานฯยังมีหน้าที่ให้คำปรึกษาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศ สนธิสัญญาทวิภาคีและพหุภาคี ตลอดจนบันทึกข้อตกลงใดๆ และกฎหมายการลงทุนทั้งในระดับชาติและระดับสากล ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ในแผนกฯ มีการจำแนกฝ่ายต่างๆในการทำงานตามความเชี่ยวชาญได้แก่ ฝ่ายกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายอาเซียน ฝ่ายสัญญาธุรกิจ และฝ่ายที่ปรึกษากฎหมายทั่วไป

แผนกการดำเนินคดีความ (Prosecution Department)

ตามมาตรา 12 ของกฎหมายอัยการแห่งสหภาพพม่าระบุให้สำนักงานฯมีหน้าที่ในการดำเนินคดีในฐานะตัวแทนฝ่ายกฎหมายของรัฐทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาที่ต่อสู้ในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา รวมถึงคดีตรวจสอบคำตัดสินของศาล (Revision Case) โดยไม่ว่าฐานะของรัฐจะเป็นโจทก์หรือจำเลย นอกจากนี้มาตรา 3 ของกฎหมายอัยการแห่งสหภาพพม่าระบุให้มีการจ้างทนายความเพื่อต่อสู้คดีให้คนยากจนผู้ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต

แผนกงานบริหาร (Administration Department)

เพื่อให้สำนักงานฯดำเนินงานบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีการจัดตั้งฝ่ายต่างๆขึ้นในแผนกฯ ได้แก่ แผนกงานข้าราชการพลเรือนและงานตรวจสอบ แผนกเทคโนโลยีสารสนเทศและการฝึกอบรม แผนกงานบัญชีและงบประมาณ และแผนกงานวิจัยและโลจิสติกส์

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

มาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าบัญญัติว่า “ประชาชนทุกคนมีสิทธิแห่งความเท่าเทียมกัน สิทธิแห่งเสรีภาพ และสิทธิแห่งความยุติธรรม” นอกจากนี้ มาตรา 19 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่าได้ระบุหลักการของกระบวนการยุติธรรมในประเทศซึ่งต้องตั้งอยู่ในสามหลักด้วยกันคือ หลักแห่งความเป็นอิสระของการบริหารงานยุติธรรม หลักการพิจารณาคดีในระบบศาลเปิดเว้นแต่มีกฎหมายระบุไว้เป็นอย่างอื่น และหลักสิทธิในการแก้ต่างข้อกล่าวหาและสิทธิในการอุทธรณ์คดี

ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะกำหนดหลักการต่างๆในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมไว้ก็ตาม แต่ในการสัมภาษณ์กลุ่มชาวพม่าตัวอย่าง[107] พบว่าประชาชนมิได้อาศัยกระบวนการยุติธรรมในการรักษาสิทธิของตน หากประชาชนถูกละเมิดสิทธิจากรัฐบาล ประชาชนผู้เป็นผู้เสียหายเหล่านั้นจะพึ่งพิงองค์กร เช่น โบสถ์ ศาลอิสระในการรับเรื่องพิพาทองค์กร (Industrial Tribunal)[108] และองค์กรรัฐบาลท้องถิ่น นอกจากนี้ในความคิดเห็นของประชาชนผู้พิพากษาถูกมองว่ามีการทุจริตสูงและกระบวนการทางศาลใช้เวลานานและต้นทุนสูง

สำหรับกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาพบว่าในบางกรณีมีการกักขังผู้ต้องสงสัยเกิน 24 ชั่วโมง และในบางกรณีมีการกักขังผู้ต้องสงสัยถึง 30 วันซึ่งเกินระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (24 ชั่วโมง) อย่างไรก็ดีนักกฎหมายในประเทศพม่ามีความเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมในประเทศพม่ากำลังได้รับการพัฒนาในเชิงบวกเนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานรัฐบาลต่างสนับสนุนการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม โดยที่หน่วยงานในประเทศต่างแสดงความตั้งใจในการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำหลักนิติธรรมเข้ามาบูรณาการกระบวนการยุติธรรมในประเทศพม่า ซึ่งจากที่ผ่านมาจากการปฏิบัติของตุลาการยังคงตกอยู่ในอิทธิพลของฝ่ายรัฐบาล[109]

บรรณานุกรม

ASEAN Secretariat, **ASEAN Government Law Directory (Fourth Edition, 2012).**

Cheesman, N. Thin Rule of Law or Un-Rule of Law in Myanmar?, 82 Public Affairs, no. 4 (2009), 597-613.

Than, U., Director General Supreme Court of the Union, Current Judicial System, Formation and Function of Courts in Myanmar, Paper presented at Keio University Law School, Japan, 5 December 2012, available online at <http://www.moj.go.jp/content/000101543.pdf>.

The Rule of Law in Myanmar: Challenges and Prospects, Report of the International Bar Association's Human Rights Institute (IBAHRI) supported by the IBAHRI Trust and the Open Society Foundations (December 2012).

107. มีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดย IBAHRI, โปรดดู The Rule of Law in Myanmar: Challenges and Prospects, Report of the International Bar Association's Human Rights Institute (IBAHRI) supported by the IBAHRI Trust and the Open Society Foundations, December 2012, p. 29.

108. Such tribunals have been created by the recent Settlement of Labour Disputes Act 2012, available online at <www.burmalibrary.org/docs13/Labour_Disputes_Settlement_Act-2012-en.pdf> (accessed 12 March 2013).

109. N. Cheesman, Thin Rule of Law or Un-Rule of Law in Myanmar?, 82 Public Affairs, no. 4 (2009), 597-613, p. 604.

ประเทศฟิลิปปินส์

รัฐบาลฟิลิปปินส์ปัจจุบันดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีและดำเนินนโยบายต่างประเทศสอดคล้องกับสหรัฐอเมริกา ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่ตั้งอยู่บนหมู่เกาะที่ใหญ่ที่สุดในโลก ประกอบไปด้วยเกาะจำนวนมาก ทิศตะวันตกและทิศเหนือ ติดกับทะเลจีนใต้ ทิศตะวันออกและทิศใต้ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก ประเทศฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากประเทศต่างๆ หลายประเทศ เพราะเคยตกเป็นอาณานิคมของประเทศทางตะวันตกอยู่นาน จนในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2489 อเมริกาจึงได้ยอมมอบเอกราชคืนให้กับฟิลิปปินส์ เมืองหลวงของฟิลิปปินส์ คือ **มะนิลา**

สภาพภูมิศาสตร์

ประเทศฟิลิปปินส์ ตั้งอยู่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) โดยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ ประกอบด้วยหมู่เกาะสำคัญ 3 เกาะ คือ ลูซอน(Luzon) วิสายาส์ (Visayas) และมินดาเนา(Mindanao) นอกจากนั้น ลักษณะภูมิประเทศยังมีภูเขาไฟและเกาะแก่งจำนวนมาก พื้นที่เต็มไปด้วยหุบเหว น้ำพุร้อน การแบ่งสภาพภูมิศาสตร์ออกตามเกาะหลักของประเทศ ไม่เพียงมีผลต่อการกำหนดพื้นที่และสัดส่วน ทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังมีผลในทางการเมืองอีกด้วย

ภาษา

ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาราชการ แต่ภาษาตากาล็อค (ฟิลิปิโน Filipino – based on Tagalog) ก็เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันทั่วไป เนื่องด้วยประเทศฟิลิปปินส์ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ทำให้มีวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกันไป

การปกครอง

ฟิลิปปินส์ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร

เศรษฐกิจ

พื้นฐานทางเศรษฐกิจ คือ เกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ มะพร้าว อ้อย ป่าน และข้าวเจ้า แร่ส่งออกสำคัญ คือ เหล็ก ทองแดง เงิน และทรัพยากรน้ำมัน ด้านอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในประเทศ เช่น โรงงานเหยื่อกระดาษ แปรรูปไม้ ปูนซีเมนต์

สังคม

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบด้วยชนพื้นเมืองฟิลิปปินส์ที่ภาษาท้องถิ่นมากกว่า 80 ภาษา โดยมีภาษาราชการ 2 ภาษา ได้แก่ อังกฤษ และตากาล็อก ชาวฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาคริสต์นิกายอื่นๆ ศาสนาอิสลาม ประชากรส่วนใหญ่อยู่ภาคเกษตรกรรม

ประเทศฟิลิปปินส์ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยมีประธานาธิบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีการเลือกตั้งผู้ปกครองในทุกระดับชั้นตั้งแต่ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี วุฒิสมาชิก จนถึงผู้ปกครองท้องถิ่นในระดับบารังไก (Barangay) ซึ่งเป็นหน่วยปกครองเล็กที่สุดเทียบเท่าระดับหมู่บ้าน รัฐบาลท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดมีอิสระในการปกครองตนเองภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย (Department of Interior and Local Government)

ฟิลิปปินส์แบ่งอำนาจการปกครองเป็น 3 ฝ่าย คือ บริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ

1. ฝ่ายบริหาร (Executive Branch)[110]

ฝ่ายบริหารประกอบไปด้วยประธานาธิบดี และคณะรัฐมนตรี โดยหัวหน้าฝ่ายบริหาร คือประธานาธิบดี ประธานาธิบดีของฟิลิปปินส์มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และจำกัดให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีต้องอาศัยอยู่ในฟิลิปปินส์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง และไม่มีรายชื่ออยู่ในคณะผู้บริหารขององค์กรที่ทำธุรกิจเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล ประธานาธิบดีดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศและเป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล ประธานาธิบดี มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหาร กระทรวง ทบวง กรม และบริหารราชการแผ่นดินโดยคณะรัฐมนตรี (Secretaries) ซึ่งคัดเลือกโดยคณะกรรมาธิการแต่งตั้ง (Commission of Appointments) ประกอบด้วยวุฒิสมาชิก 12 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลอีก 12 คน ทั้งนี้ ประธานาธิบดีไม่มีอำนาจในการยุบสภา

รัฐธรรมนูญกำหนดเกณฑ์ของผู้ลงสมัครประธานาธิบดี ไว้ดังนี้

1) เกิดในประเทศฟิลิปปินส์ (natural born citizen)
2) อายุครบ 40 ปี หรือมากกว่าในวันที่มีการเลือกตั้ง (40 years old on the day of elections)
3) สามารถอ่านออกเขียนได้ (able to read and write)
4) เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (a registered voter)

110. เขียน นิรันดร์นุต, ภัคพงศ์ พหลโยธิน และวัชรา ธิตินันทน์, การศึกษาเปรียบเทียบรัฐสภาของประเทศในภูมิภาคเอเชีย: กรณีศึกษาสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (2549), น.9-10.

5) อาศัยอยู่ในประเทศฟิลิปปินส์ไม่น้อยกว่า 10 ปีก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง (resident of the Philippines for not less than 10 years immediately preceding the day of the election)

6) ไม่มีข้อกำหนดเรื่องระดับการศึกษา

สำหรับตำแหน่งรองประธานาธิบดี (Vice President) ได้รับเลือกตั้งด้วยระบบเดียวกัน กับประธานาธิบดี โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง6 ปีเช่นเดียวกับประธานาธิบดี สามารถดำรงตำแหน่งได้ 2 วาระติดต่อกัน และสามารถดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีได้ ที่สำคัญประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี ไม่จำเป็นต้องลงสมัครในนามพรรคเดียวกัน โดยต่างฝ่ายต่างได้รับเลือกโดยตรงจากประชาชน นอกจากนั้นรองประธานาธิบดีจะขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีแทนในกรณีที่ประธานาธิบดีเสียชีวิต ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ถูกถอดถอน และลาออก (อย่างเช่น กรณีของประธานาธิบดีอาโรโย ที่ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีแทน อดีตประธานาธิบดีเอสตราดา) สำหรับผู้แทนของทั้งสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา สามารถดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหาร หรือตำแหน่งอื่นๆ ในรัฐบาลได้ แต่ต้องสละตำแหน่งในรัฐสภาเสียก่อนในด้านกระบวนการรัฐสภา ประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี จะออกจากตำแหน่งได้ด้วยกระบวนการถอดถอน (Impeachment) เท่านั้น

สำหรับประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือ นายเบนิคโน ซีเมออน โกฮวงโก อากีโนที่3 (Benigno Simeon Cojuangco Aquino III) เป็นประธานาธิบดีคนที่ 15 ของประเทศฟิลิปปินส์ โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานาธิบดีเมื่อปี 2553

2. ฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislative Branch)[111]

ฝ่ายนิติบัญญัติของทุกประเทศมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการพิจารณาไตร่ตรองการบัญญัติกฎหมายเพื่อบังคับใช้แก่ประชาชน แม้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติแห่งฟิลิปปินส์จะเพิ่งเริ่มก่อตั้งขึ้น เมื่อปี ค.ศ.1916 ทว่าฟิลิปปินส์มีประวัติศาสตร์ในงานด้านนิติบัญญัติที่ยาวนานกว่านั้น กล่าวคือ ก่อนที่ฟิลิปปินส์จะตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของสเปนและสหรัฐอเมริกา[112] ประชาชนในชุมชน (Barangays[113]) ได้ถูกปกครองภายใต้กฎเกณฑ์ของผู้นำท้องถิ่นอยู่แล้ว ภายใต้การปกครองอันยาวนานของสเปนและอเมริกาได้วางรากฐานวัฒนธรรมและโครงสร้างพื้นฐานทางด้านนิติบัญญัติให้กับฟิลิปปินส์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเฉกเช่นเดียวกับหลายๆ ประเทศที่ถูกครอบครองโดยลัทธิจักรวรรดินิยม พลเมืองฟิลิปปินส์ได้ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้หลุดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของบรรดารัฐชาติในยุโรป ในช่วงเวลานั้น ฟิลิปปินส์ตระหนักดีว่าฝ่ายนิติบัญญัติมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่ออิสรภาพของประเทศ หลังจากการได้ชัยชนะเหนือสเปน ฟิลิปปินส์ได้ก่อตั้งรัฐสภามาโลลอส (Malolos Congress[114]) ภายใต้รัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์ กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

111. Id at 11-12.

112. ฟิลิปปินส์ได้ตกเป็นอาณานิคมของ สเปน (ค.ศ.1521 - 1898) และสหรัฐอเมริกา (ค.ศ.1898 - 1946) เป็นเวลา 4 ศตวรรษ และเป็นสองอิทธิพลใหญ่ที่สุดต่อวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้านของฟิลิปปินส์

113. บารังเกย์ เป็นชื่อที่เรียกโดยผู้ก่อตั้ง ชาวสเปนในช่วงที่สเปนยึดครองอาณานิคม บารังเกย์เป็นหน่วยเล็กที่สุดในการแบ่งพื้น ที่การบริหารในฟิลิปปินส์ ซึ่งตรงกับภาษาท้องถิ่นของชาวฟิลิปปินส์ว่า ชุมชน

114. สภามาโลลอส เป็นสภารัฐธรรมนูญฉบับแรกแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญมาโลลอส

ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการปกครองตนเองแห่งฟิลิปปินส์ หรือเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในนามของ “กฎหมายโจนส์” ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกาและได้ประกาศเป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ.1916 ปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์กรนิติบัญญัติชั่วคราวในช่วงเดือนตุลาคม ค.ศ.1916 - พฤศจิกายน ค.ศ.1935 จนกระทั่งถึงวันที่สมาชิกสภาแห่งชาติได้เข้าสาบานตนเข้ารับตำแหน่งอย่างสมบูรณ์เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ.1935

รัฐสภาของฟิลิปปินส์มีลักษณะเป็นแบบสภาคู่ (Bicameral) ประกอบด้วย 2 สภา คือวุฒิสภา (the Senate) และสภาผู้แทนราษฎร (the House of Representatives) วุฒิสภาหรือสภาสูง มีสมาชิกทั้งหมด 24 คน มีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยใช้ระบบการเลือกตั้งแบบทั่วประเทศ (ระบบเดียวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดี/รองประธานาธิบดี) โดยมีคุณสมบัติคือผู้จะเป็นวุฒิสมาชิก ต้องเกิดในฟิลิปปินส์และอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งได้ 2 วาระติดต่อกัน วุฒิสภามีจำนวนสมาชิกที่น้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร เป็นการแสดงให้เห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาต้องผ่านการฝึกฝนการเป็นผู้นำระดับชาติและต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศโดยไม่ถูกจำกัดในการแสดงความคิดเห็นและเพื่อผลประโยชน์ใดๆ ด้วยการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลนี้จะทำให้การปฏิบัติงานของวุฒิสภาเปี่ยมไปด้วยความรอบคอบมากกว่าสภาผู้แทนราษฎร

ขณะเดียวกันสมาชิกวุฒิสภาของไทย มีจำนวนทั้งหมด 200 คน มาจากการเลือกตั้งระบบแบ่งเขต เช่นเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี ผู้สมัครต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี ในวันเลือกตั้ง และจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ต้องไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ต้องไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปี แปลว่าก่อนหน้าที่จะไปเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องขาดจากความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาช่วงเวลาหนึ่ง ต้องไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งหมายความว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ จะไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาชุดต่อไปไม่ได้ ข้อแตกต่างระหว่างสมาชิกวุฒิสภาของทั้ง 2 ประเทศ มีด้วยกันหลายประการ โดย ส.ว. ของประเทศไทย โดยทั่วไปมีอำนาจหน้าที่หลักในการกลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี หรือเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาโดย และมีอำนาจหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะการให้คำแนะนำ พิจารณาคัดเลือก ให้ความเห็นชอบบุคคลในองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ และหน้าที่ในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งขณะที่ ส.ว. ของฟิลิปปินส์นอกจากจะมีบทบาทหน้าที่หลักในการกลั่นกรองกฎหมายแล้วยังมีหน้าที่ในการเสนอกฎหมายได้อีกด้วย ซึ่งถือว่าแตกต่างกับ ส.ว. ของไทยที่ทำหน้าที่ในการกลั่นกรองได้อย่างเดียวแต่ไม่สามารถเสนอกฎหมายได้

สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง มีสมาชิกได้สูงสุด 250 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงประมาณ 200 คน ที่เหลือเป็นสมาชิกระบบบัญชีรายชื่อ (Party List) ของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งทั้งหมดได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยให้ประชาชนเลือกกลุ่มที่ต้องการพร้อมกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบเขตเดียวเบอร์เดียว (single-member constituency) โดยคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเกิดในฟิลิปปินส์และอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี มีวาระดำรงตำแหน่ง 3 ปี และดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 3 วาระติดต่อกัน

ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีหน้าที่พิจารณากฎหมายและข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศ เช่น สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องกับประธานาธิบดี รวมถึงการปลดประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง โดยรัฐสภามีอำนาจในการริเริ่มขบวนการถอดถอน และวุฒิสมาชิกมีอำนาจสูงสุดด้วยมติ 2 ใน 3 ในการตัดสินคดีความ และเนื่องจากรัฐสภาเป็นแบบสภาคู่ ทำให้ในกระบวนการนิติบัญญัติเพื่อแก้ปัญหาเรื่องเดียวกันทั้งสองสภาสามารถออกกฎหมายควบคู่กันไปได้แล้วนำร่างกฎหมายมาอภิปรายในสภาเพื่อทำให้กฎหมายที่ออกมาเกิดจากความเห็นชอบของทั้ง 2 สภา และในกรณีที่ความเห็นไม่ตรงกันก็จะใช้คณะกรรมการรวม 2 สภา (bicameral committee) ในการประนีประนอมความแตกต่าง รัฐสภามีบทบาทและอำนาจสำคัญในทางนิติบัญญัติอาทิเช่นการถอดถอน (Impeachment) การลงมติที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ แห่งชาติซึ่งโดยทั่วไปรัฐสภามีบทบาทและอำนาจดังต่อไปนี้

1) การออกกฎหมาย (Law-making)

การออกฎหมายจะต้องมาจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการถกแถลงร่วมกัน (deliberative) ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการตัดสินใจออกกฎหมาย (decision-making function)

2) การเป็นตัวแทน (Representation)

เนื่องจากประชาชนได้มอบความไว้วางใจและเชื่อมั่นให้มาทำหน้าที่แทน (representation as a trustee) หน้าที่สำคัญของรัฐสภาจึงเกี่ยวข้องกับการเป็นตัวแทนในการร่วมตัดสินใจและเสนอความเห็น (การเป็นตัวแทนจะต้องทำหน้าที่ไม่ขัดกับสิ่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้)

3) การตรวจสอบฝ่ายบริหาร (Monitoring the Executive)

การรักษาสมดุลในการใช้อำนาจโดยยึดหลักการตรวจสอบและคานอำนาจ (Check and Balance) รัฐสภาต้องทำหน้าที่ในการสอบการใช้อำนาจฝ่ายบริหารโดยเฉพาะการตรวจสอบว่าการใช้อำนาจบริหารขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

4) หน้าที่สนับสนุน (subsidiary functions)

นอกจากหน้าที่หลักในการออกกฎหมายการเป็นตัวแทน และการตรวจสอบฝ่ายบริหาร รัฐสภา ยังต้องทำหน้าที่อื่นๆ ด้วยได้แก่ หน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ (Constitutional functions) หน้าที่ทางตุลาการ (Judicial functions) หน้าที่ในการเลือกตั้ง (Electoral functions)

กระบวนการนิติบัญญัติ[115]

กระบวนการในการริเริ่มกฎหมายและกระบวนการพิจารณาโดยคณะกรรมาธิการ มีกระบวนการและขั้นตอนที่เหมือนกันทั้งในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา การเสนอร่างกฎหมายสามารถเริ่มต้นโดยมีที่มาจากหลายๆ ทาง อาทิ กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มธุรกิจ กลุ่มศาสนา กลุ่มแรงงาน กลุ่มคนเมืองและกลุ่มคนชนบทที่ยากจน กลุ่มผู้บริโภค สมาคมการค้า ฯลฯ ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเสนอกฎหมายได้ โดยสมาชิกวุฒิสภาจะนำร่างกฎหมายเข้าสู่กระบวนการพิจารณาไม่ว่าจะสนับสนุนหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้สมาชิกวุฒิสภาจะให้การสนับสนุนการวิจัยการจัดทำร่างภาษากฎหมาย โดยสำนักกฎหมายของวุฒิสภา

115. ระบบรัฐสภาสาธารณรัฐฟิลิปปินส์: กระบวนการนิติบัญญัติ : วุฒิสภา : สภาผู้แทนราษฎร : รัฐธรรมนูญ (หมวด 6 ฝ่ ายนิติบัญญัติ)ม น.24

• พระราชบัญญัติ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติไม่ว่าจะเริ่มจากวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร ให้สมาชิกของสภานั้นเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาที่สังกัด ในส่วนของวุฒิสภานั้น สมาชิกวุฒิสภาสามารถนำญัตติและมติต่าง ๆ เข้าพิจารณาโดยการเสนอผ่านสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทั้งนี้จะไม่มีการจำกัดจำนวนญัตติของสมาชิกรัฐสภาที่จะเสนอ และสมาชิกวุฒิสภาสามารถเข้าชื่อร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเสนอญัตติได้ การเสนอกฎหมายหลักมักจะได้รับการเสนอต่อทั้งสองสภาจะเป็นในรูปแบบของร่างกฎหมายเปรียบเทียบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการนิติบัญญัติรวดเร็วขึ้น อีกทั้งการกระตุ้นให้สมาชิกของสภาทั้งสองสภาได้พิจารณาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ที่สนับสนุนญัตติสามารถขยายความในส่วนของความสำคัญหรือความจำเป็นเร่งด่วน และให้มีการอภิปรายสนับสนุนอย่างกว้างขวางในการบัญญัติกฎหมาย

หลังจากสภาทั้งสองได้ให้การรับรองร่างกฎหมายแล้ว สำเนาฉบับสุดท้ายของร่างกฎหมายหรือที่รู้จักกันดีในนาม “ร่างกฎหมายที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว” จะถูกจัดพิมพ์และรับรองความถูกต้องโดยเลขาธิการวุฒิสภาและเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จากนั้นจะลงนามโดยประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภา ร่างกฎหมายจะกลายมาเป็นกฎหมายถึงแม้ว่าจะปราศจากการลงนามรับรองจากประธานาธิบดี หากประธานาธิบดีมิได้ลงนามรับรองภายในสามสิบวัน นับจากวันที่ร่างกฎหมายนั้นได้มาถึง ร่างกฎหมายดังกล่าวจะสามารถประกาศเป็นกฎหมายได้ด้วยคะแนนเสียงยืนยันจำนวนสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาทั้งหมด [116]

3. ฝ่ายตุลาการ[117]

การทำหน้าที่ของฝ่ายตุลาการ มีความสำคัญต่อการรักษาสมดุลของอำนาจทั้ง 3 ฝ่าย ซึ่งการก่อตัวขึ้นของระบบศาลของฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากทั้งสเปนและอเมริกา โดยมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายผ่านทางศาล ศาลของฟิลิปปินส์แบ่ง เป็น 4 ระดับ ได้แก่

1) ศาลระดับท้องถิ่น

เป็นศาลเทศบาล ศาลในเมืองขนาดใหญ่ และศาลเคลื่อนที่ (Municipal Circuit Trial Court) ซึ่งจะเวียนกันไปพิจารณาคดี ในท้องที่ต่างๆ โดยรับพิจารณาเฉพาะคดีที่ไม่ร้ายแรงนัก

2) ศาลระดับภูมิภาค

มีศาลทั้งหมด 16 ภูมิภาคตามเขตปกครองเป็นศาลที่พิจารณาคดีร้ายแรงกว่าศาลท้องถิ่น และมีอำนาจในการพิจารณาคดีอุทธรณ์

3) ศาลระดับชาติ

เป็นศาลอุทธรณ์และศาลมุสลิมซึ่งเป็นศาลเคลื่อนที่ ส่วนมากจะรับพิจารณาคดีอุทธรณ์ด้านภาษีและศาลพิจารณาคดีข้าราชการและเจ้าหน้าที่ข้อหาคดีคอร์รัปชั่นภายใต้กฎหมายการต่อต้านคอร์รัปชั่น (Anti-Graft and Corrupt Practices Act) รวมถึงคดีที่ต้องพิจารณาจากกฎหมายมุสลิม

116. Id at 30.

117. เขียน นิรันดร์นุต et al, Supra note 1 at.12-13.

4) ศาลสูงสุด หรือเรียกว่า “ศาลสูง”

ประกอบด้วยประธานศาลสูงและคณะผู้พิพากษาศาลสูง จำนวน 14 คน รับพิจารณาคดีการเมือง คดีอุทธรณ์ คดีฎีกา รวมถึงคดีที่มีความสำคัญระดับประเทศ เช่น การสั่งปลดประธานาธิบดีออกจากตำแหน่งได้ถ้าหากไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน หรือป่วยไม่สามารถปกครองประเทศได้รวมทั้งพิพากษาคดีข้อโต้แย้งต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดีหรือกรณีอื่นๆ ที่เกี่ยวกับประธานาธิบดีตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือระงับการประกาศใช้กฎอัยการศึก เป็นต้น นอกจากนี้ยังพิจารณาคดีต่างๆ ที่มาจากศาลอุทธรณ์และมีหน้าที่ออกกฎระเบียบในการสอบอาชีพทนายความทั่วประเทศ รวมถึงอนุมัติผู้ที่สอบผ่านเข้าเป็นสมาชิกของ Integrated Bar of the Philippines อีกด้วย โดยเนติบัณฑิตยสภาแห่งฟิลิปปินส์จะเป็นผู้เสนอรายชื่อเพื่อรับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี สภานี้ประกอบด้วยตัวแทนจาก Integrated Bar of the Philippines โดยสมาชิกส่วนใหญ่คืออาจารย์ด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัย ผู้พิพากษาศาลสูงที่เกษียณแล้วและตัวแทนจากภาคเอกชนอย่างละ 1 คน ผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาศาลสูงต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี เกษียณอายุที่ 70 ปี และอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ถ้าหากละเมิดรัฐธรรมนูญในฐานติดสินบนและคอร์รัปชั่นหรือการขาดความเชื่อมั่นจากประชาชน

โครงสร้างการปกครองของฟิลิปปินส์

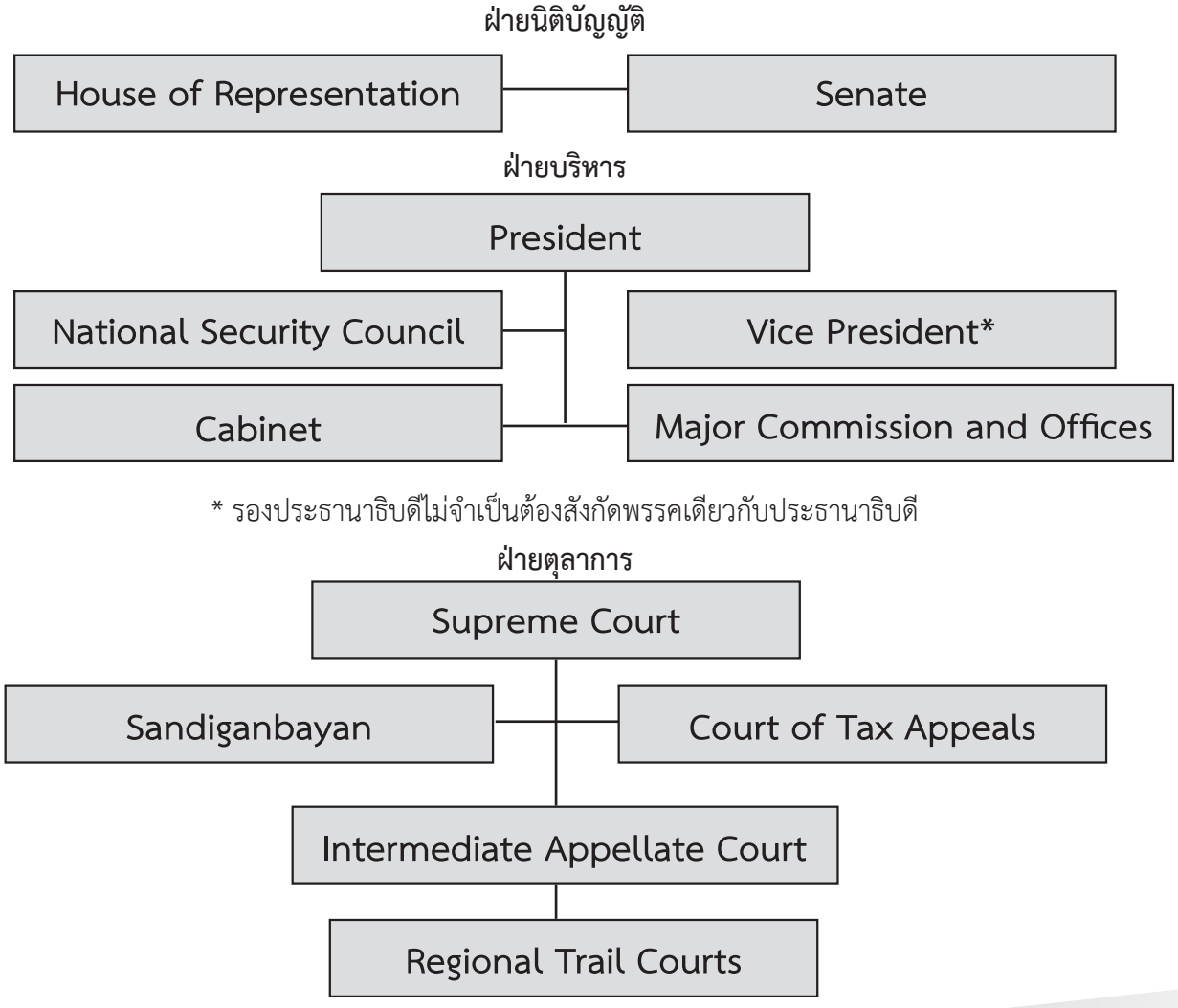

สำนักงานศาลยุติธรรม

อำนาจของฝ่ายตุลาการตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญปี 1987นั้นรวมถึงหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทที่เกี่ยวเนื่องกับสิทธิมนุษยชน

อำนาจทางด้านตุลาการไม่ได้มีอยู่กับเฉพาะศาลสูงเท่านั้นที่มีอำนาจสูงสุดแต่ศาลที่มีระดับต่ำกว่าก็อาจมีอำนาจตัดสินคดีในฐานะเป็นศาลที่มีเขตอำนาจสูงสุดเช่นเดียวกันโดยทั้งนี้จะเป็นได้ต่อเมื่อมีกฎหมายกำหนดไว้ แต่โดยปกติแล้วศาลสูงคือศาลที่มีอำนาจสูงสุดและเป็นถือเป็นศาลสุดท้ายในระบบตุลาการ[118]

ศาลล่างที่แบ่งตามกฎหมายการปฏิรูปตุลาการมีดังนี้[119]

1. ศาลอุทธรณ์ (Court of Appeals)
2. ศาลพิจารณาคดีภูมิภาค (Regional Trial Courts)
3. ศาลพิจารณาคดีปริมณฑล (Metropolitan Trial Courts)
4. ศาลพิจารณาคดีเทศบาล (Municipal Trial Courts)
5. ศาลเคลื่อนที่ (Municipal Circuit Trial Court)

นอกจากนี้ยังมีศาลที่ไม่ได้ถูกรวมไว้ภายใต้กฎหมายการปฏิรูปตุลาการอีกด้วย นั่นคือศาลอุทธรณ์ทางด้านภาษี (Court of Tax Appeals), ศาลตามกฎหมายพิเศษ (Special Statutory Courts) หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า Sandiganbayan, สำนักงานรัฐธรรมนูญที่รู้จักกันในชื่อว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsman) และศาลมุสลิม (Shari'ah Courts for Muslims)

ศาลอุทธรณ์ทางด้านภาษี (Court of Tax Appeals) ถูกตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายสาธารณรัฐฉบับที่ 1125 ของฟิลิปปินส์ และประกอบด้วย ประธานผู้พิพากษา 1 ท่าน และผู้พิพากษาอีก 2 ท่าน[120] งานที่อยู่ในขอบเขตของศาลอุทธรณ์นี้คือการตัดสินคดีที่เกี่ยวข้องกับการอุทธรณ์เรื่องภาษีสรรพากร[121]

Sandiganbayan เป็นศาลต่อต้านการรับสินบนของฟิลิปปินส์ มีเขตอำนาจเหนือคดีแพ่งและคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการรับสินบนและการทุจริต และการกระทำความผิดนั้นกระทำโดยพนักงานของรัฐ และลูกจ้างของรัฐ รวมไปถึงพนักงานที่ทำงานในองค์กรที่เป็นของรัฐ หรืออยู่ในความควบคุมของรัฐ

Sandiganbayan ประกอบด้วยประธานศาล และผู้ช่วยผู้พิพากษา 8 นาย นั่งในคณะผู้พิพากษา 3 นายในการพิจารณาคดีในแต่ละครั้งเพื่อให้ครบองค์ประชุม

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (The Office of the Ombudsman) คือสำนักงานรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้องคุ้มครองประชาชน จะต้องดำเนินการทันทีเมื่อได้รับข้อร้องเรียนที่มีต่อเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นๆที่อยู่ในความดูแลของรัฐ โดยไม่ว่าจะมาในรูปแบบใด ลักษณะใด และแจ้งถึงขั้นตอนที่ได้ดำเนินไปแล้วและผลการดำเนินงานให้แก่ผู้ร้องเรียนทราบ

---

118. ASEAN Government Law Directory (4th edition), p.94.

119. Id.

120. Republic Act No. 1125, section 1.

121. R. C Pangalangan (ed.), Judicial System and Reforms in Asian Countries: The Philippines Judicial System, IDE Asian Law Series No.5, 2001, p.43.

ศาลครอบครัว เป็นศาลที่ถูกตั้งขึ้นมายังไม่นานนัก เริ่มมีขึ้นเมื่อปี 2540 ภายใต้ กฎหมายสาธารณรัฐฉบับที่ 8369 ของฟิลิปปินส์ ซึ่งจะถูกจัดให้มีอยู่ในทุกจังหวัด ผู้พิพากษาประจำศาลครอบครัวจะต้องมีคุณสมบัติอย่างเดียวกับผู้พิพากษาของศาลระดับภูมิภาค และจะต้องถูกอบรมและต้องแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ในการจัดการกับคดีเด็กและครอบครัว[122]

ศาลคดีความสัมพันธ์ทางอุตสาหกรรม[123] ศาลนี้ประกอบด้วยผู้พิพากษา 5 นาย มีอำนาจพิจารณาข้อพิพาทระหว่างนายจ้างและลูกจ้างในวงการอุตสาหกรรม นอกจากนี้ก็มีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยกรณีพิพาททางอุตสาหกรรมอันเป็นเหตุให้เกิดการนัดหยุดงานหรือปิดงานงดจ้าง

ศาลคดีความสัมพันธ์เกี่ยวกับที่ดินเกษตรกรรม[124] ในปี 1955 รัฐสภาฟิลิปปินส์ได้ตรากฎหมายตั้งศาลพิเศษขึ้น ให้มีอำนาจพิจารณาข้อพิพาทระหว่างเจ้าของที่ดินและผู้เช่าที่ดินเพื่อประกอบการทางเกษตร นอกจากนั้นศาลก็ยังเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายอันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนายทุนและคนงานในที่ดินเกี่ยวกับการเกษตร ศาลนี้อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงยุติธรรม ประกอบด้วยผู้พิพากษา 9 นาย มีฐานะเท่ากับศาลชั้นต้น แต่การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลนี้ให้เสนอต่อศาลสูงสุด

ศาลทหาร (Military Justice)[125] ศาลทหารแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ศาลทหารทั่วไป (General Court Martial) ศาลทหารพิเศษ (Special Court Martial) และศาลทหารพิจารณาคดีรวบรัด (Summary Court Martial)

นอกจากนี้ที่ประเทศฟิลิปปินส์ยังมีศาลชำนาญพิเศษในการตัดสินการเลือกตั้ง (Electoral Tribunal) เมื่อเกิดการประท้วงผลการเลือกตั้ง จะแก้ปัญหาโดย ศาลชำนาญพิเศษในการตัดสินการเลือกตั้งซึ่งจะทำหน้าที่ตัดสินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง คุณสมบัติของสมาชิกสภา โดยทั้งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรจะแต่งตั้งกรรมการที่จะดำรงตำแหน่งภายใน 30 วันหลังจากมีการเลือกตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภา โดยสมาชิกจะมีทั้งหมด 9 คน ประกอบด้วย สมาชิกจากศาลสูงจำนวน 3 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากหัวหน้าผู้พิพากษา (Chief Justice) และอีก 6 คนที่เหลือจะมาจากระบบสัดส่วนจากทั้งพรรคการเมืองและระบบบัญชีรายชื่อ โดยกรรมการพิเศษที่ตัดสินการเลือกตั้งนี้จะไม่เป็นส่วนหนึ่งของสภา แต่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีอำนาจในการออกกฎขึ้นมาควบคุมการดำเนินการของตนเอง

เพื่อรักษาความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการ มาตรการต่อไปนี้ได้ถูกรวบรวมไว้ในรัฐธรรมนูญ[126]

- ศาลสูงถือเป็นองค์กรหลักของรัฐธรรมนูญ หน่วยงานและสมาชิกในหน่วยงานนี้จึงไม่สามารถถูกยกเลิก หรือถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขโดยนิติบัญญัติได้
- สมาชิกของศาลสูงไม่อาจถูกถอดถอนได้ เว้นแต่จะมีการถูกกล่าวโทษ
- ศาลสูงไม่อาจถูกทำให้ลดลงซึ่งเขตอำนาจศาลขั้นต่ำที่มีอยู่เดิมและเขตอำนาจการอุทธรณ์ตามที่กำหนดไว้ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งประเทศฟิลิปปินส์ Article VIII มาตรา 5
- เขตอำนาจการอุทธรณ์ของศาลสูงไม่อาจถูกเพิ่มได้โดยกฎหมายโดยไม่ได้รับคำแนะนำและความยินยอมจากศาลสูง

122. Republic Act No. 8369, section 4.

123. ประมาณ ชันซื่อ, ระบบศาลและการกฎหมายในฟิลิปปินส์, น.58.

124. Id.

125. Id.

126. ASEAN Government Law Directory, supra note 9, at 95.

• ผู้ได้รับการแต่งตั้งสู่ตุลาการในปัจจุบันเป็นไปโดยวิธีเสนอชื่อโดย The Judicial and Bar Council และ ไม่จำเป็นต้องได้รับการยืนยันจากคณะกรรมการในการแต่งตั้ง

• ศาลสูงมีอำนาจในการบริหารเหนือศาลที่มีลำดับต่ำกว่าทั้งหมดรวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ในศาลนั้นๆด้วย

• ศาลสูงมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวที่จะลงโทษผู้พิพากษาศาลชั้นล่าง

• การดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกของศาลสูงและศาลชั้นล่างนั้นถือว่ามีความมั่นคงพอสมควร เนื่องจากกฎหมายปรับโครงสร้างกระบวนการตุลาการไม่สามารถระบุให้พ้นจากตำแหน่งได้

• เงินเดือนของผู้พิพากษาไม่สามารถถูกลดได้หากยังคงทำงานต่อเนื่องอยู่

• ศาลสูงมีสิทธิกำหนดกฎเกณฑ์ของศาลได้

• ศาลสูงสามารถแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และลูกจ้างของทางศาลได้

การศึกษากฎหมาย[127]

ในฟิลิปปินส์มีโรงเรียนกฎหมายเอกชนอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 71 แห่ง ตั้งอยู่ในกรุงมะนิลาและบริเวณใกล้เคียง 15 แห่ง นอกนั้นอยู่ในส่วนภูมิภาค มีโรงเรียนกฎหมายของรัฐบาลอยู่เพียงแห่งเดียว คือโรงเรียนกฎหมายแห่งมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ อาจารย์สอนกฎหมายในฟิลิปปินส์มีประมาณ 1,500 คน ผู้ที่จะเข้าศึกษากฎหมายได้นั้นจะต้องสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีทางศิลปศาสตร์มาก่อน

เนติบัณฑิตยสภา[128]

ผู้ที่จะเข้าประกอบวิชาชีพทางกฎหมายนั้นจะต้องได้รับอนุญาตเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา และต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย ตลอดจนมีชื่อเสียงดี การที่จะเข้าเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภานั้นจะต้องเป็นพลเมืองของประเทศฟิลิปปินส์ มีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์ มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศฟิลิปปินส์ ทั้งจะต้องมีคำรับรองว่าเป็นผู้มีความประพฤติดี นอกจากนั้นจะต้องสำเร็จการศึกษากฎหมายที่มีหลักสูตร 4 ปี จากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยที่รัฐบาลรับรอง ทั้งจะต้องผ่านการสอบของเนติบัณฑิตยสภาด้วย

นักกฎหมายต่างประเทศอาจได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพกำหมายในประเทศฟิลิปปินส์ได้ภายใต้เงื่อนไขบางประการ

สำนักงานอัยการ[129]

อำนาจหน้าที่ที่สำนักงานอัยการได้รับมอบหมายคือเป็นผู้ช่วยปลัดกระทรวงยุติธรรมในการทำหน้าที่ดำเนินงานด้านที่เกี่ยวข้องกับกรมในฐานะทนายของรัฐบาล

พนักงานอัยการซึ่งมีอัยการสูงสุดเป็นหัวหน้ามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

• ช่วยปลัดกระทรวงในการอุทธรณ์คดีต่อศาล

---

127. ประมาณ ขันชื่อ, supra note 14, at 59.

128. Id.

129. ASEAN Government Law Directory, supra note 9, at 82.

• ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น และเป็นโจทก์ในคดีอาญาที่เกี่ยงข้องกับความมั่นคงของชาติ รวมถึงงานที่ได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ

• เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายให้แก่ประชาชนในคดีที่เกี่ยวข้อง หรือเกิดขึ้นจากการร้องเรียนทางอาญาที่ถูกตรวจสอบโดยอัยการและกำลังรอเข้าสู่กระบวนการทางศาล

• ทำหน้าที่ในการตรวจสอบค่าใช้จ่ายด้านการบริหารของอัยการ พนักงานดำเนินคดี และพนักงานอื่นๆ

• จัดเตรียมความเห็นทางกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดบทบัญญัติทางกฎหมายอาญา และกฎหมายอาญาพิเศษ

• ตรวจสอบคดีอาญาทั้งหมดที่ยื่นต่อสำนักงานอัยการสูงสุด โดยจัดเก็บเป็นข้อมูลล่าสุดของสถานะของแต่ละคดี และนำระบบขั้นตอนดังกล่าวมาใช้ในการตรวจสอบและจำหน่ายคดีด้วยเช่นกัน

• ทำงานในหน้าที่อื่นๆที่ระบุตามกฎหมาย หรือได้รับมอบหมายโดยปลัดกระทรวง

ทนายความ[130]

ทนายความในประเทศฟิลิปปินส์สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

1. แบ่งตามความชำนาญ

โดยทั่วไปทนายความในประเทศฟิลิปปินส์สามารถถูกแบ่งได้ตามสาขาความถนัดของแต่ละคน อาทิเช่น กฎหมายแพ่ง กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายแรงงาน กฎหมายที่ดิน กฎหมายภาษี กฎหมายอาญา กฎหมายการเมือง และกฎหมายระหว่างประเทศ

2. แบ่งตามการว่าจ้าง

ทนายความในประเทศฟิลิปปินส์อาจถูกจำแนกประเภทออกเป็น ทนายความของหน่วยงานรัฐบาล ทนายความของหน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐ ทนายความของบริษัทเอกชน ทนายความที่เปิดบริษัทของตนเอง อาจารย์สอนกฎหมายเต็มเวลา หรืออาจจะทำงานพร้อมกันสองหรือสามประเภทในเวลาเดียวกันก็ได้ตราบเท่าที่ไม่ห้ามด้วยกฎหมาย

ทั้งนี้ในส่วนของทนายความของหน่วยงานภาครัฐบาลยังสามารถแบ่งออกได้อีกดังนี้ 1) ทนายที่ทำงานในส่วนของการบัญญัติกฎหมาย เป็นที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย เป็นหัวหน้าหรือสมาชิกทำกิจกรรมที่เสมือนทางด้านกฎหมาย 2) ทนายความที่ทำงานในส่วนของฝ่ายบริหาร โดยทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ทางด้านกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานที่รัฐเป็นเจ้าของ รวมจนถึงหน่วยงานทางด้านการทหาร 3) ทนายความที่ทำงานในส่วนของฝ่ายตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นส่วนของคณะผู้พิพากษา ส่วนของการคลัง หรือเสมียนศาล

3. แบ่งตามขอบเขตของการมีส่วนร่วม

ทนายความอาจถูกแบ่งในรูปแบบของการทำงานเต็มเวลา ทำงานไม่เต็มเวลา เกษียณ หรือไม่ได้ทำงานแล้ว[131]

ทนายความที่ทำงานเต็มเวลา คือคนที่อุทิศเวลาทั้งหมดให้แก่การทำงานทางด้านกฎหมาย ตัวอย่างของทนายกลุ่มนี้คือพวกที่ตั้งบริษัทด้านกฎหมายเพื่อรับว่าความหรือให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมาย

130. R. C Pangalangan (ed.), supra note 12 at .21-26.

131. M.F. Bonifacio and M.M. Magallona, Survey of the Legal Profession in the Philippines (1982), p. 50.

ทนายความที่ทำงานไม่เต็มเวลา คือกลุ่มคนที่มีงานหลักเป็นงานด้านอื่นที่นอกเหนือจากด้านกฎหมาย แต่ใช้เวลาว่างมาทำงานทางด้านกฎหมาย

ทนายความที่เกษียณแล้ว ถึงอายุที่เกษียณจากการทำงานแล้ว

ทนายความที่ไม่ได้ทำงาน กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อาจจะถูกห้ามไม่ให้ว่าความ หรือห้ามไม่ให้ทำงานด้านกฎหมาย และอีกประเภทคือเลือกที่จะไม่ทำงานด้านกฎหมายต่อไปด้วยตัวเอง

4. แบ่งตามแหล่งที่ตั้งของการทำงาน

4.1 ทำงานในเขตพื้นที่ Metro Manila

4.2 ทำงานในเขตพื้นที่เมืองที่อยู่นอกเขต Metro Manila

4.3 ทำงานในเขตต่างจังหวัด

ศาลสูงมีอำนาจเต็มที่ในการตักเตือนว่ากล่าว ตำหนิทนายความ ระงับไม่ให้ทำงานเป็นการชั่วคราว และมีอำนาจในการยกเลิกใบอนุญาตว่าความของทนายความได้

ในขณะที่ศาลอุทธรณ์ และศาลในระดับภูมิภาคก็มีสิทธิว่กล่าว ตักเตือน ตำหนิทนายความ รวมถึงการสั่งระงับการทำงานเป็นการชั่วคราวได้ในกรณีที่ทนายความนั้นๆว่าความอยู่ต่อหน้าตนและได้กระทำผิดตามที่ระบุไว้ในข้อกำหนดกฎเกณฑ์ของศาล แต่ไม่สามารถถอดถอนใบอนุญาตของทนายความได้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หน้าที่ของตำรวจมีดังต่อไปนี้

1.บังคับใช้กฎหมาย

2.รักษาความสงบเรียบร้อย

3.ป้องกันและสำรวจอาชญากรรมและนำตัวผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

4.ใช้อำนาจจากรัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5.กักตัวผู้ถูกจับเป็นระยะเวลาไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

6.ดำเนินการตามกฎข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนและการควบคุมวัตถุระเบิด

7.ดูแลและควบคุมการฝึกอบรมและการดำเนินงานของหน่วยงานรักษาความปลอดภัย

การจับกุม

การจับกุมคือการที่จับคนมากักขังไว้เพื่อทำการดำเนินการสอบสวนในขั้นตอนต่อไป หัวหน้าสำนักงานที่หมายจับถูกส่งมาให้ดำเนินการจับกุมนั้นจะต้องดำเนินการภายใน 10 วันนับจากวันที่ได้รับมอบหมายจับ และภายใน 10 วัน นับจากวันที่หมายจับหมดระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจับกุมจะต้องรายงานผลไปยังผู้พิพากษาที่ออกหมายจับด้วย และหากว่าไม่สามารถจับกุมได้สำเร็จ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบจะต้องบอกถึงเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จด้วย

ในการจับกุมโดยไม่มีหมายจับ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุม และแจ้งข้อหาในการจับกุมแก่ผู้ถูกจับด้วย เว้นแต่ว่าไม่สามารถแจ้งข้อหาได้เนื่องจากผู้กระทำผิดพยายามหนีขัดขืน หรือ ใช้กำลังต่อต้านการจับกุมเสียก่อนที่จะได้แจ้งข้อหา

การประกันตัวผู้ต้องหา

การประกันตัวเป็นมาตรการความปลอดภัยที่มีไว้เพื่อปล่อยตัวผู้ที่ถูกจับกุมตามกฎหมาย สามารถประกันตัวโดยตัวผู้ต้องหาเองหรือมีผู้อื่นมายื่นขอประกันตัวให้เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ต้องหาจะกลับมาแสดงตนต่อศาลเมื่อถูกศาลสั่งในภายหลัง การประกันนั้นสามารถทำได้ในรูปของหลักประกันโดยหลักประกันของบริษัทประกันด้วยหลักทรัพย์ ฝากเงินสด หรือ เงินประกัน

ผู้ถูกจับกุมทุกคนมีสิทธิที่จะภูกประกันตัวได้ด้วยหลักประกันที่เพียงพอ หรือถูกปล่อยตัวด้วยเงินประกันที่ระบุไว้ตามกฎหมาย ก่อนหรือหลังที่ถูกตัดสินว่ากระทำผิดโดย Metropolitan Trial Court, Municipal Trial Court, Municipal Trial Court in Cities, Municipal Circuit Trial Court และ ก่อนจะถูกตัดสินว่ากระทำผิดโดย Regional Trial Court ด้วยข้อหาที่จะต้องถูกลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

แผนผังโครงสร้างขององค์กรสำนักงานตำรวจแห่งชาติ[132]

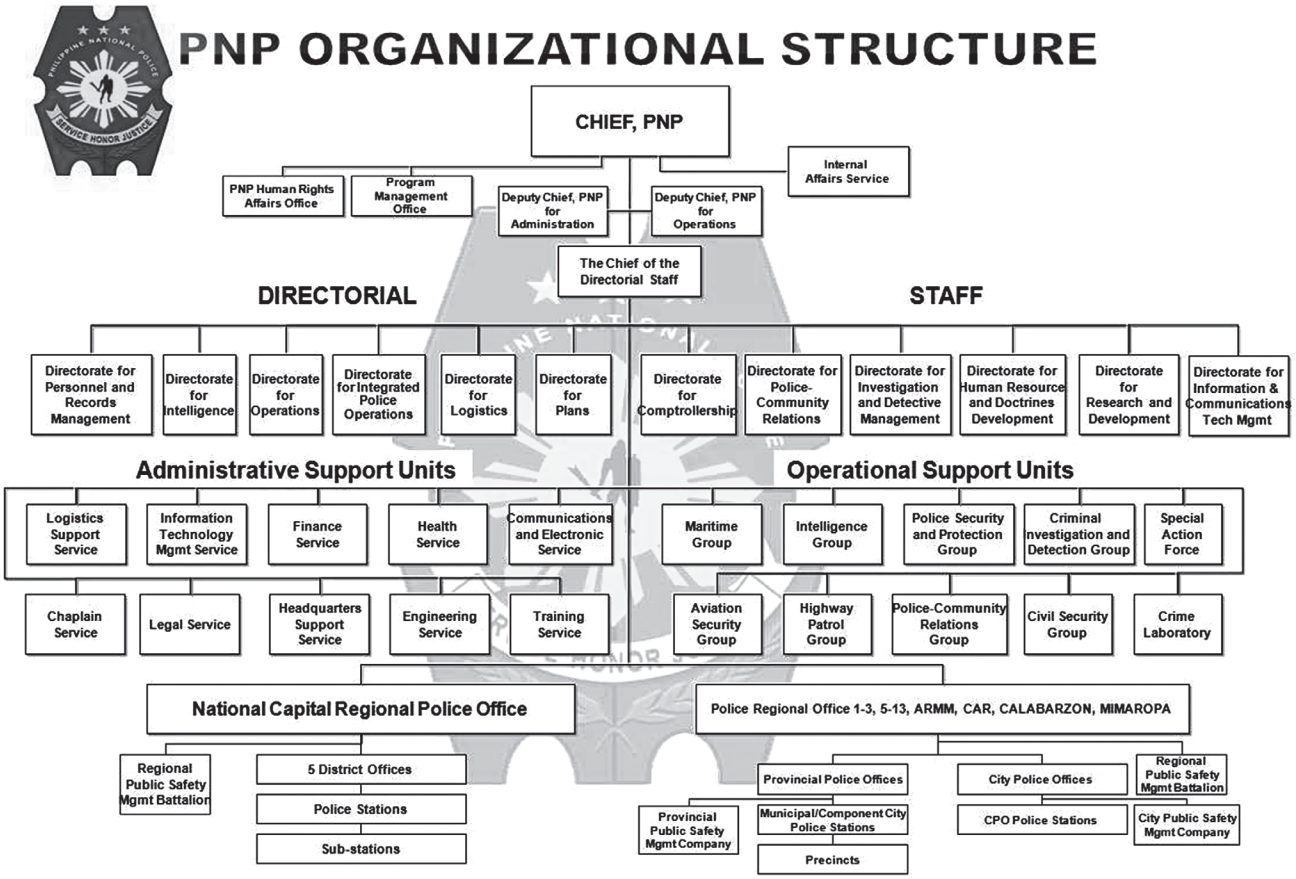

132. R. C Pangalangan (ed.), supra note 12 at .21-26.

ข้อตกลงและสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฟิลิปปินส์[133]

1.ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหาร (ลงนามเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2490)

2.ความตกลงว่าด้วยไมตรี การพาณิชย์ และการเดินเรือ (ลงนามเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2492)

3.ความตกลงว่าด้วยบริการเดินทางอากาศ (ลงนามเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2496)

4.ความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราหนังสือเดินทางทูตและราชการ (ลงนามเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2505)

5.ความตกลงว่าด้วยที่ดิน (ลงนามเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2506)

6.ความตกลงทางวัฒนธรรม (ลงนามเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2518)

7.ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางการเกษตร (ลงนามเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2522)

8.ความตกลงว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (ลงนามเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2524)

9.ความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน (ลงนามเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2525)

10.ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการ (ลงนามเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2526)

11. ความตกลงจัดตั้งคณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-ฟิลิปปินส์ (ลงนาม เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2535)

12. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว (ลงนามเมื่อวันที่ 24มีนาคม 2536)

13. ความตกลงส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (ลงนามเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2538)

14. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาการเกษตร (ลงนามเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2540)

15. บันทึกความเข้าใจด้านความร่วมมือทางทหาร (ลงนามเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2540)

16. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (ลงนามเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2541)

17. บันทึกความเข้าใจการขจัดคราบน้ำมัน (ลงนามเมื่อวันที่ 23พฤศจิกายน 2542)

18. ความตกลงทางการค้า (ลงนามเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2542)

19. สนธิสัญญาการโอนตัวนักโทษ (ลงนามเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2544)

20. ความตกลงแลกเปลี่ยนข้อสนเทศ และจัดตั้งวิธีการดำเนินการในการสื่อสาร (ลงนามเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2545)

21. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการเกษตร (ลงนามเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2546)

22. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในกิจกรรมเกี่ยวกับน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ (ลงนามเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2546)

23. ความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน

133. http://www.aseanthailand.org/Philippines_Info.pdf

บรรณานุกรม

ประมาณ ชันซื่อ, ระบบศาลและการกฎหมายในฟิลิปปินส์ ระบบรัฐสภาสาธารณรัฐฟิลิปปินส์:กระบวนการนิติบัญญัติ วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญ (หมวด 6 ฝ่ายนิติบัญญัติ)

เขียน นิรันดร์นุต, ภัคพงศ์ พหลโยธิน และวัชรา ธิตินันทน์, การศึกษาเปรียบเทียบรัฐสภาของประเทศในภูมิภาคเอเชีย: กรณีศึกษาสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (2549)

สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สืบค้นข้อมูลได้ที่ <http://www.aseanthailand.org/Philippines_Info.pdf>.

ASEAN Secretariat, **ASEAN Government Law Directory (Fourth Edition, 2012)**

Bonifacio, M.F. and Magallona, M.M., Survey of the Legal Profession in the Philippines (1982) Philippines National Police, available online at <http://pnp.gov.ph/portal/features11/organization>.

Pangalangan, R. C. (ed.), Judicial System and Reforms in Asian Countries: The Philippines Judicial System, IDE Asian Law Series No.5, 2001.

Republic Act No. 1125, section 1.

Republic Act No. 8369, section 4.

6 ประเทศมาเลเซีย

สำนักงานศาลยุติธรรม

ระบบศาลในประเทศมาเลเซียเป็นระบบศาลเดี่ยว (unified court คือระบบที่ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยอรรถคดีทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา รวมทั้งคดีปกครอง)[134] ซึ่งรวมทั้งศาลประจำรัฐ (state courts) และศาลประจำประเทศ (federal court) ระบบกฎหมายของประเทศมาเลเซียมีรากฐานมาจากระบบกฎหมาย common law ของประเทศอังกฤษ คดีส่วนใหญ่ถูกนำขึ้นพิจารณาคดีต่อศาลแขวงและศาล (session court)[135]

ศาลแขวง (Magistrates Court)

ศาลแขวงของมาเลเซียพิจารณาคดีหลายประเภททั้งคดีแพ่งและคดีอาญา และมีที่ตั้งอยู่ในเมืองสำคัญของประเทศมาเลเซีย

- เขตอำนาจศาลในคดีแพ่ง

ศาลแขวงจะรับพิจารณาคดีแพ่งที่ทุนทรัพย์ไม่เกิน 25,000 Ringgit Malay (RM) (1 RM =10 บาท) หากเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 RM สามารถยื่นคดีในฐานะเป็นคดีมโนสาเร่ (small claim)[136]

- เขตอำนาจศาลในคดีอาญา

ศาลแขวงจะรับพิจารณาคดีอาญาที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1) เมื่อความผิดอาญานั้นมีโทษเป็นโทษปรับเท่านั้น ในกรณีนี้ให้หมายความรวมถึงคดีที่เกี่ยวกับการทำผิดกฎจราจรด้วย

2) เมื่อความผิดอาญามีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี อย่างไรก็ตามศาลแขวงอาจจะไม่พิจารณากำหนดโทษเกิน 5 ปี[137]

---

134. กฎหมายของประเทศต่างๆเกี่ยวกับการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินและความรับผิดของรัฐในการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำทางปกครองของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ, หน้า 77-82 , http://www.senate.go.th/web-senate/research48/pdf/series2/q04.pdf 27 มีนาคม 2556.

135. Malaysia Judicial System,available at http://www.nationsencyclopedia.com/Asia-and-Oceania/Malaysia-JUDICIAL-SYSTEM.html, accessed 27 March 2013.

136. Malaysian Court System, The Malaysian Bar, available at http://www.malaysianbar.org.my/malaysian_court_system.html, accessed 27 March 2013.

137. Ibid.

ศาลเฉพาะ (Session court)

- เขตอำนาจศาลในคดีแพ่ง

ศาลเฉพาะจะพิจารณาคดีแพ่งที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุทางรถยนต์ ข้อพิพาทระหว่างผู้เช่ากับผู้ให้เช่า ศาลเฉพาะอาจรับฟังคดีอื่นๆที่ทุนทรัพย์พิพาทไม่เกิน 250,000 RM[138]

- เขตอำนาจศาลในคดีอาญา

ศาลเฉพาะมีเขตอำนาจศาลในคดีอาญาทุกประเภท ยกเว้นคดีอาญาที่มีโทษประหารชีวิต[139]

ศาลสูง (High Court)

ถือว่าเป็นศาลรองลงมาจากศาลสูงสุด และเป็นศาลระดับรัฐ มี 2 ศาลด้วยกัน คือ ส่วนที่ตั้งอยู่ในกัวลาลัมเปอร์ และแบ่งออกเป็น 18 ศาลด้วยกัน ส่วนที่ตั้งอยู่ในเบอร์เนียว แบ่งออกเป็น 5 ศาล โดยเปลี่ยนที่ตั้งตามเมืองหลวงของรัฐซาบาห์ (คูชิง) แลรัฐซาราวัค (โกตา คินาบาลู) ศาลเหล่านี้มีอำนาจเต็มที่ในการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่ง นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการรับอุทธรณ์และดูแลศาลระดับที่ต่ำ ๆ ลงมา ยกเว้นคดีของศาลอิสรภาพและศาลของชนพื้นเมือง[140]

- เขตอำนาจศาลในคดีแพ่ง

ศาลสูงมีเขตอำนาจศาลในคดีแพ่งทุกคดี แต่โดยทั่วไปจะจำกัดอยู่ในคดีที่ศาลแขวงและศาลเฉพาะไม่มีอำนาจ ซึ่งในที่นี้จะรวมถึงคดีแพ่งที่เกี่ยวกับการฟ้องหย่าและคดีว่าด้วยสินสมรส การแต่งตั้งผู้อนุบาล การให้การพิสูจน์พินัยกรรมและ จดหมาย หนังสือแต่งตั้งผู้จัดการมรดก คดีล้มละลาย และการเรียกร้องอื่นๆ ในทางแพ่ง ซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 250,000 RM[141]

- เขตอำนาจศาลคดีอาญา

ศาลสูงอาจรับพิจารณาคดีอาญาทุกคดี แต่โดยทั่วไปจะมีขอบเขตอยู่ในคดีที่ศาลแขวงและศาลเฉพาะไม่มีอำนาจ เช่นคดีอาญาที่มีโทษประหารชีวิต[142]

- เขตอำนาจศาลในคดีอุทธรณ์

ศาลสูงสามารถรับอุทธรณ์จากศาลแขวงและศาลเฉพาะทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา[143]

ศาลอุทธรณ์ (Appelleate Court)

ศาลอุทธรณ์รับเรื่องอุทธรณ์มาจากศาลสูงทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา[144] ศาลอุทธรณ์ประกอบด้วยประธานศาลอุทธรณ์ และผู้พิพากษาอื่นอีก 10 ท่าน ซึ่งแต่งตั้งโดยสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งมาเลเซีย[145]

---

138. Ibid.

139. Ibid.

140. Ibid.

141. Malaysian Court System, The Malaysian Bar, available at http://www.malaysianbar.org.my/malaysian_court_system.html, accessed 27 March 2013.

142. Ibid.

143. Ibid.

144. Ibid.

145. Tun Dato' Seri Abdul Hamid Omar: Chief Justice Federal Court of Malaysia, The Judiciary in Malaysia, Asia Pacific Publication Sdn.Bhd., Kuala Lumpur, 1994, p. 41.

การพิจารณาคดีในศาลระดับประเทศจะรับฟังการพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษา 3 ท่าน หรือมากกว่านั้นซึ่งถูกแต่งตั้งโดยประธานศาลอุทธรณ์ ซึ่งโดยปกติประธานศาลอุทธรณ์จะเป็นประธานในทุกๆการพิจารณาคดี อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดสามารถเป็นประธานแทนประธานศาลอุทธรณ์ได้ ถ้าหากประธานศาลอุทธรณ์ไม่อยู่[146]

ศาลระดับประเทศ (Federal Court)

ถือเป็นศาลสูงสุดของประเทศ (ศาลฎีกา) ซึ่งจะรับเรื่องมาจากศาลอุทธรณ์ และศาลสูง[147] หัวหน้าของศาลระดับประเทศคือ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล สมาชิกของศาลระดับประเทศอื่นๆได้แก่ประธานศาลอุทธรณ์ หัวหน้าผู้พิพากษาของศาลสูงในมาลายา และหัวหน้าผู้พิพากษาในซาบาห์และซาราวักและผู้พิพากษาของศาลระดับประเทศอีก 7 ท่าน[148]

การพิจารณาคดีในศาลระดับประเทศจะรับฟังการพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษา 3 ท่าน หรือมากกว่านั้น ซึ่งถูกแต่งตั้งโดยผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ซึ่งโดยปกติผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจะเป็นประธานในทุกๆ การพิจารณาคดี อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดสามารถเป็นประธานแทนผู้พิพากษาหัวหน้าศาลได้ ถ้าหากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลไม่อยู่[149]

ลำดับของการอุทธรณ์คดีอาจแสดงได้ด้วยแผนภาพดังต่อไปนี้

146. Ibid.

147. Malaysian Court System, The Malaysian Bar, available at http://www.malaysianbar.org.my/malaysian_court_system.html, accessed 27 March 2013.

148. Tun Dato' Seri Abdul Hamid Omar: Chief Justice Federal Court of Malaysia, The Judiciary in Malaysia, Asia Pacific Publication Sdn.Bhd., Kuala Lumpur, 1994, p. 30.

149. Ibid.

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีความอิสลาม

เนื่องจากประเทศมาเลเซียเป็นสหพันธรัฐ ในแต่ละรัฐจึงมีกฎหมายเนื่องด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตามกระบวนการดำเนินงานและโครงสร้างจะมีลักษณะที่เหมือนกันภายใต้การดูแลของรัฐบาลกลาง โดยมีศาลชารีอะฮ์ (Syariah Court) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และมีสภาศาสนาอิสลาม (Jabatan Agama Islam) ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวอิสลาม ในคดีที่เกี่ยวกับการผิดสัญญาหมั้น สินสมรส ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร การปกครองบุตรและอื่นๆ[150]

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลชารีอะฮ์ แห่งรัฐปีนังจะเริ่มโดยคู่กรณีมาฟ้องต่อศาล เมื่อศาลรับฟ้องและนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีนั้นอาจมีโอกาสที่จะยุติข้อพิพาทดังกล่าว ก็จะส่งเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยนายทะเบียนจะกำหนดระยะเวลาในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่เกิน 3 เดือน และจะต้องเริ่มต้นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายใน 21 วันนับแต่วันได้รับอนุมัติให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หากเห็นว่าไม่มีโอกาสที่จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยได้ ก็จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามปกติ [151]

ในกระบวนการไกล่เกลี่ยจะดำเนินการในที่ส่วนตัวที่สุดเพื่อให้สามารถระบายความรู้สึกได้เต็มที่ โดยจะอนุญาตให้เฉพาะคู่กรณีและผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ย โดยจะไม่อนุญาตให้ตัวแทนหรือทนายความ เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกจากได้รับอนุญาตจากผู้ดำเนินการเท่านั้น หากการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จก็จะทำข้อตกลงร่วมกันและเพื่อให้ศาลมีคำสั่งต่อไป แต่ถ้าหากการไกล่เกลี่ยล้มเหลวก็จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามปกติ โดยกระบวนการไกล่เกลี่ยทุกขั้นตอนไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด[152]

ทนายความและอัยการ

นักกฎหมายในมาเลเซียสามารถปฏิบัติงานได้ทั้งในภาครัฐและเอกชน นักกฎหมายในภาครัฐอยู่ในการบริหารของ Judicial and Legal Service Commision นักกฎหมายเหล่านี้สามารถย้ายไปสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด (Attorney Generals Chambers department) หรือเป็นนักกฎหมายที่ปรึกษาประจำรัฐบาลของแต่ละรัฐ ในขณะที่ไม่มีการแบ่งแยกหน่วยงานของนักกฎหมายในภาคเอกชน ซึ่งเป็นที่รู้จักในฐานะเป็นทนายว่าความ (advocate) หรือ ผู้ที่ทำงานในการให้คำแนะนำกฎหมายให้คนทั่วๆไป เขียนคำฟ้อง คำให้การ (ทนายให้คำปรึกษา หรือ solicitor) โดยมีสภาทนายความประจำคาบสมุทรมาเลเซียที่เรียกว่า the Bar Council of Malaysia สภาทนายความประจำซาบาห์ (Sabah Law Association)และซาราวัค (Association of Sarawak) สมาชิกของสภาทนายความประจำคาบสมุทรจะไม่สามารถปฏิบัติงานในซาบาห์หรือซาราวัคได้ ในขณะเดียวกันสมาชิกสภาทนายความประจำซาบาห์และซาราวัคไม่สามารถปฏิบัติงานในคาบสมุทรและรัฐอื่นๆได้เช่นกัน ในการนี้สภาทนายความมีอำนาจโดยชอบธรรมในการควบคุมดูแลการประกอบวิชาชีพและธรรมเนียมปฏิบัติทั่วไป[153]

---

150. วีรพันธ์ พวงเพชร, การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีความอิสลามมาเลเซียและสิงคโปร์, เปิดโลกยุติธรรม, วารสารยุติธรรม, หน้า 37-41.

151. เรื่องเดียวกัน

152. เรื่องเดียวกัน

153. Shaikh Mohamed Noordin and Lim Pui Keng, An Overview of Malaysian Legal System and Research, available at http://www.nyulawglobal.org/globalex/malaysia.htm#_5._Legal_Profession, accessed 27 March 2013.

พระราชบัญญัติประกอบวิชาชีพกฎหมาย (The Legal Profession Act 1976) เป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมดูแลผู้ที่ประกอบวิชาชีพเป็นนักกฎหมายในคาบสมุทรมาเลเซีย ในรัฐซาบาห์และซาราวัคมีกฎหมายที่ใช้ควบคุมดูแลผู้ที่ประกอบวิชาชีพกฎหมายคือ Advocates' Ordinace CAP.2R.E. 1953 และ Advocates' Ordinace CAP. 110 Rep. 1966 ตามลำดับ[154]

โรงเรียนกฎหมายและการฝึกภาคปฏิบัติของทนายความมีต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษ ข้อกำหนดในการเข้าเป็นสมาชิกสภาทนายความคือต้องจบการศึกษาจากโรงเรียนกฎหมายในประเทศมาเลเซีย รวมถึงผู้ที่จบจากโรงเรียนกฎหมายในประเทศสิงคโปร์ อังกฤษ ออกเตรเลีย และ นิวซีแลนด์ การเข้าปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายว่าความหรือทนายให้คำปรึกษามีข้อจำกัดคือต้องเป็นผู้อยู่อาศัยถาวรของประเทศมาเลเซีย และเมื่อบุคคลได้รับการยอมรับเข้าสู่สภาทนายความก็จะมีสิทธิเฉพาะตัวที่จะปรากฏตัวและให้การได้ในทุกศาลยุติธรรม[155]

แผนการให้ความช่วยเหลือในด้านกฎหมายของสภาทนายความ

Legal Professional Act ผ่านการเห็นชอบและได้มีการจัดตั้ง Malaysian Bar ขึ้นเป็นนิติบุคคลในปี 1976 ภายใต้อำนาจของสมาคม Section 42(1) (h) ระบุวัตถุประสงค์ของ Malaysian Bar ไว้ว่า[156]

"เพื่อที่จะจัดทำข้อบัญญัติสำหรับหรือช่วยเหลือในการส่งเสริม สนุบสนุน แผนงาน โดยที่บุคคลยากไร้อาจจะมีตัวแทนที่เป็นทนายว่าความหรือทนายให้คำปรึกษาได้"[157]

โดยจะนำเสนอความช่วยเหลือทั้งคดีแพ่ง คดีอาญาและเรื่องของประโยชน์สาธารณะ รวมถึงการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้การศึกษาในเรื่องสิทธิของตนให้แก่สาธารณะผ่านทางรายการวิทยุ โรงเรียน และกิจกรรมชุมชน นอกจากนี้ยังจัดให้มีการว่าความคดีอนาถาและการจัดให้มีการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่นักโทษในเรือนจำ[158]

สภาทนายความเชื่อว่ารัฐควรทำหน้าที่สำคัญในการจัดให้มีการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนทุกคนในประเทศ ตามความรับผิดชอบใน Article 5 Clause 3 ของ the Federal Constitution ที่ว่า

"เมื่อบุคคลถูกจับกุม เขาควรได้รับแจ้งโดยไม่ชักช้าถึงเหตุที่ถูกจับกุมและได้รับอนุญาตให้ปรึกษาและแก้ต่างได้โดยนักกฎหมายที่เขาเลือก"[159]

---

154. Law Council of Australia, Country Face Sheet Malaysia, 13 April 2011.

155. Shaikh Mohamed Noordin and Lim Pui Keng, An Overview of Malaysian Legal System and Research, available at http://www.nyulawglobal.org/globalex/malaysia.htm#_5._Legal_Profession, accessed 27 March 2013.

156. Mureli Navaratnam, Bar Council Legal Aid Scheme, available at http://www.malaysianbar.org.my/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=2911, 27 March 2013.

157. "to make provision for or assist in the promotion of a scheme whereby impecunious persons may be represented by advocates and solicitors"

158. Mureli Navaratnam, Bar Council Legal Aid Scheme, available at http://www.malaysianbar.org.my/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=2911, 27 March 2013.

159. "Where a person is arrested he shall be informed as soon as may be of the grounds of his arrest and shall be allowed to consult and be defended by a legal practitioner of his choice"

สำนักงานอัยการสูงสุด (The Attorney General's Chamber (AGC)

สำนักงานอัยการสูงสุดมีต้นกำเนิดมาจากอัยการสูงสุดทำหน้าที่ในฐานะหัวหน้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายของประเทศ และในภายหลัง AGC เป็นที่รู้จักในนามสถาบันของรัฐบาลอย่างเป็นทางการ และได้มีการปฏิบัติหน้าที่ทางกฎหมายอย่างหลากหลายจนมีการรวมรัฐบาลเป็นรัฐบาลกลาง ภายใต้ ข้อกำหนด Federation of Malaya Agreement ในปี 1948 ภายหลังในปี 1951 AGC ถูกจัดเป็นกระทรวงซึ่งรับผิดชอบเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล[160]

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการแผนกคดีแพ่ง

วิสัยทัศน์ - เพื่อที่จะเป็นหลักประกันว่าการฟ้องคดีแพ่งที่กระทำหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลแห่งมาเลเซียจะไดรับการดูแลอย่างมืออาชีพและมีประสิทธิภาพด้วยทนายความที่มีมาตรฐานสูง และมีจริยธรรม[161]

ภาระ – เพื่อที่จะรับรองว่าการฟ้องคดีแพ่งที่กระทำต่อหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลแห่งมาเลเซียจะได้รับการจัดการด้วยความสุจริต ระมัดระวัง เที่ยงตรง และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับ Federal Constitution และกฎหมายแห่งมาเลเซีย เพื่อผดุงความยุติธรรม[162]

วัตถุประสงค์[163] –

1) เพื่อที่จะปกป้องผลประโยชน์ของรัฐบาลมาเลเซียในการกระทำทางแพ่งทุกกรณี

2) เพื่อที่จะปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ

3) เพื่อที่จะรับรองการทำ (to ensure the appointments of competent notaries public)

4) เพื่อที่รับรองคุณภาพของทนายความให้คำปรึกษาและทนายความว่าความในศาล

5) เพื่อที่จะปกป้องประโยชน์ทั้งหลายของผู้รับประโยชน์ของสาธารณะ ศาสนา และสมาคมการกุศล

บทบาทและหน้าที่[164]

1) เป็นตัวแทนของรัฐบาลมาเลเซียในการดำเนินการทางแพ่งทุกกรณี

2) เป็นตัวแทนของอัยการสูงสุดในเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะทุกเรื่อง

3) เป็นตัวแทนอัยการสูงสุดในการร้องเรียนสำหรับการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกของทนายความให้คำปรึกษาและทนายความแก้ต่างตาม the Legal Profession Act 1976

4) เป็นตัวแทนอัยการสูงสุดในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ ศาสนา สังคม และสถาบันการกุศล

160. Office Portal of the Attorney General's Chamber of Malaysia, Civil Division, available at <http://www.agc.gov.my/index.php?option=com_content&view=article&id=1326&Itemid=60&lang=en> , accessed 27 March 2013.

161. Ibid.

162. Ibid.

163. Ibid.

164. Ibid.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หน่วยงานที่ทำหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศมาเลเซียประกอบไปด้วยกองทัพมาเลเซีย Malaysian Armed Forced (MAF) ซึ่งประกอบไปด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ นอกจากนี้ยังมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาเลเซีย (Royal Malaysian Police) และ หน่วยงานที่เสริมด้านการทหาร เช่น ตำรวจภาคสนาม (Police Field Force) กองกำลังอาสาสมัคร (People's Volunteer Corps) และกองกำลังพลเรือนป้องกันประเทศ (Civil Defense Corps)[165]

สำหรับสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย (Ministry of Home Affairs) ซึ่งทำหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (public order) โดยมุ่งเน้นในเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคงภายใน ผู้ก่อการร้าย และ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน[166]

ในยุคของ Malayan emergency (1948-1960) เป็นช่วงที่สำคัญในการก่อร่างบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง การพัฒนา และหน้าที่พิเศษของตำรวจในการที่จะรักษาความสงบของประเทศ ในยุคสมัยนั้นตำรวจมีบทบาทสำคัญมากกว่ากองทัพในการที่จะต่อสู้กับกบฏและกิจการที่เป็นการบ่อนทำลาย โดยแท้จริงแล้วรัฐบาลเห็นว่ากำลังตำรวจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการที่จะเพิ่มการดำรงอยู่และการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายผ่านหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ[167]

ในสถานการณ์ฉุกเฉิน รุนแรง ประเทศมาเลเซียมีการประกาศใช้กฎหมายเพื่อควบคุมสถานการณ์ที่มีลักษณะการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในประเทศ เรียกว่า Internal Security Act (ISA) ซึ่งเริ่มมีการประกาศใช้เมื่อต้นศตวรรษ 1960 ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องใน ISA ได้มีการวางขอบเขตการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐและให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้โดยเฉพาะ ไว้ในมาตรา 8 และมาตรา 73[168]

มาตรา 8 ว่าด้วยอำนาจในการกักขังบุคคล "(i) เมื่อเป็นที่พอใจของรัฐมนตรีว่าการกักขังบุคคลใดๆ จำเป็นต้องมีขึ้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐมาเลเซีย หรือต่อส่วนใดส่วนหนึ่งของรัฐ หรือต่อการให้บริการที่จำเป็นใดๆ หรือต่อระบบเศรษฐกิจ รัฐมนตรีอาจจะออกคำสั่ง (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าคำสั่งกังขัง) ให้ควบคุมตัวบุคคลเป็นระยะเวลาไม่เกินสองปี"

มาตรา 73 "เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลโดยปราศจากหมายได้หากมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีเหตุให้จับกุมได้ตามมาตรา 8"

---

165. K.S. Nathan and Geetha Govindasamy, Malaysia: A Congruence of Interests, p. 259- 273,available at <http://books.google.co.th/books?id=wmVwhDYHgBkC&pg=PA259&lpg=PA259&dq=malaysian+police+civil&source=bl&ots=VaeXK89zhy&sig=xjyLs84HyX7ItgTwJ9iO77cFL1U&hl=en&sa=X&ei=ae4aUbGNBsSJrAfjvoHICA&ved=0CHEQ6AEwDg#v=onepage&q&f=false>

166. Ibid.

167. Ibid.

168. กฎหมายของประเทศต่างๆเกี่ยวกับการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินและความรับผิดของรัฐในการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำทางปกครองของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ, p. 77-82 http://www.senate.go.th/web-senate/research48/pdf/series2/q04.pdf 27 มีนาคม 2556.

ผลของการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ

- ภายใน 60วันแรกหลังการจับกุม

บุคคลผู้ถูกควบคุมตัวไว้ตาม ISA 1960 จะต้องห้ามมิให้ติดต่อพบปะกับบุคคลใดๆภายนอก ไม่ว่าจะเป็นทนายความ หรือบุคคลในครอบครัวก็ตาม เมื่อมีการอนุมัติหมายควบคุมตัวดังกล่าวแต่ในช่วงระยะเวลาหลังจาก 60 วันแรกจนถึงมากที่สุด 2 ปี บุคคลในครอบครัวสามารถเข้าเยี่ยมได้อย่างสถานการณ์การใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นเหตุให้เกิดละเมิด[169]

คดีที่สำคัญที่มีการใช้ ISA ได้แก่

5.1 คดีจับกุมนาย Lim Guan Eug สมาชิกรัฐสภาฝ่ายค้านซึ่งมีบทบาทต่อต้านรัฐบาลโดยชัดเจน ได้ถูกจำคุกหลังจากตกเป็นฝ่ายแพ้อุทธรณ์ในศาลสหพันธรัฐ ในคดีกล่าวหาอัยการสูงสุดของประเทศมาเลเซียว่าอัยการสูงสุดได้ทำการผิดพลาดโดยกล่าวหา Chief Minister of Malacca ว่าได้ข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษา[170]

5.2 Irene Fernandez ถูกกล่าวหาว่าตีพิมพ์เผยแพร่ข้อความอันเป็นเท็จ และถูกพิจารณาคดีนานกว่า 2 ปี มีความเป็นไปได้ว่าจะถูกจำคุกเป็นเวลา 3 ปี และถูกโทษปรับอีกจำนวนหนึ่งเพราะเผยแพร่บันทึกข้อความพาดพิงการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ในศูนย์กักกันผู้หลบหนีเข้าเมืองว่ามีการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ทำร้ายร่างกาย ล่วงละเมิดทางเพศ ทรมาน ผู้ถูกกักกัน ปล่อยให้อดน้ำ อดอาหาร สถานที่ไม่สะอาดเหมาะสมแก่การใช้และมีการปฏิบัติทางการแพทย์ที่ไม่ได้มาตรฐาน[171]

5.3 Param cumaraswanay ซึ่งเป็นทนายความ ทำหน้าที่เป็น Rapporteur ให้องค์การสหประชาชาติที่จัดการประชุมว่าด้วยความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและทนายความต้องตกเป็นจำเลยในคดีฟ้องหมิ่นประมาทเรียกค่าเสียหายจำนวน 25 ล้านริงกิต ซึ่งฟ้องโดยบริษัทเอกชนที่ถูกกล่าวถึงในการให้สัมภาษณ์กับนิตยสาร “International Commercial Litigation” โดยวิจารณ์ถึงการไต่สวนบริษัทเอกชนซึ่งแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมของประเทศมาเลเซีย และยังฟ้องขอให้จำเลยยุติการพูดในที่สาธารณะและการพิมพ์เผยแพร่ข้อความใดๆที่ทำโจทก์ (บริษัทเอกชน-คณะผู้วิจัย)ต้องเสียหายโดยที่รัฐบาลของประเทศมาเลเซียปฏิเสธที่จะรับรู้รับรองถึงความคุ้มกันในฐานะที่เป็นRapporteur ให้กับเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ เป็นต้น[172] (Arrests in Malaysia, http://www.hrw.org/press98 : 2005)

169. Ibid.

170. Ibid.

171. Ibid.

172. Ibid.

บรรณานุกรม

กฎหมายของประเทศต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินและความรับผิดของรัฐในการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำทางปกครองของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ, <http://www.senate.go.th/web-senate/research48/pdf/series2/q04.pdf> 27 มีนาคม 2556.

วีรพันธ์ พวงเพชร, **การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีความอิสลามมาเลเซียและสิงคโปร์,** เปิดโลกยุติธรรม, วารสารยุติธรรม.

K.S. Nathan and Geetha Govindasamy, Malaysia: A Congruence of Interests, available at <http://books.google.co.th/books?id=wmVwhDYHgBkC&pg=PA259&lpg=PA259&dq=malaysian+police+civil&source=bl&ots=VaeXK89zhy&sig=xjyLs84HyX7ItgTwJ9iO77cFL1U&hl=en&sa=X&ei=ae4aUbGNBsSJrAfjvoHICA&ved=0CHEQ6AEwDg#v=onepage&q&f=false> accessed 27 March 2013.

Law Council of Australia, **Country Face Sheet Malaysia,** 13 April 2011.

Malaysia Judicial System, <http://www.nationsencyclopedia.com/Asia-and-Oceania/Malaysia-JUDICIAL-SYSTEM.html> accessed 27 March 2013.

Malaysian Court System, **The Malaysian Bar,** <http://www.malaysianbar.org.my/malaysian_court_system.html> accessed27 March 2013.

Mureli Navaratnam, Bar Council Legal Aid Scheme, <http://www.malaysianbar.org.my/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=2911> accessed 27 March 2013.

Office Portal of the Attorney General's Chamber of Malaysia, Civil Division, <http://www.agc.gov.my/index.php?option=com_content&view=article&id=1326&Itemid=60&lang=en>, accessed 27 March 2013.

Shaikh Mohamed Noordin and Lim Pui Keng, An Overview of Malaysian Legal System and Research, <http://www.nyulawglobal.org/globalex/malaysia.htm#_5._Legal_Profession>, accessed 27 March 2013.

Tun Dato' Seri Abdul Hamid Omar: Chief Justice Federal Court of Malaysia, The Judiciary in Malaysia, Asia Pacific Publication Sdn.Bhd., Kuala Lumpur, 1994.

7 ประเทศลาว

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลาว

ลาวตั้งอยู่ท่ามกลางกลุ่มประเทศอาเซียน และมีพรมแดนติดต่อกับไทย จีน เวียดนาม พม่า และกัมพูชา จึงมีความได้เปรียบในการเป็นประตูทางการค้าไปสู่ประเทศจีน เวียดนาม ไทย และกัมพูชา จุดอ่อนของประเทศลาวได้แก่การที่ข้อกฎหมายต่างๆ ของลาวเป็นกฎหมายเชิงคุ้มครองมากกว่าเชิงส่งเสริม และขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย จึงทำให้ไม่คล่องตัวต่อการลงทุน นอกจากนี้ลาวยังขาดระบบฐานข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนและขาดระบบการจัดการที่ดีและขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นที่ฐาน และไม่มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในส่วนของข้อได้เปรียบของลาวมีดังนี้ ลาวได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า (MFN) จากสหรัฐอเมริกา และได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร (GSP) จากสหรัฐอเมริกาและยุโรป และลาวยังได้รับสถานะ Normal Trade Relations (NTR) จากสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลให้การส่งออกสินค้าของลาวไปสหรัฐฯ มีภาษีลดลง อาทิ สิ่งทอไหม มีภาษีลดลงจาก 90% เหลือ 0.8%, สินค้าหัตถกรรม จาก 45%-60% เหลือ 0% เป็นต้น อีกทั้งประเทศต่างๆ ให้ทุนทางด้านการศึกษาแก่ ลาวจำนวนมาก (เนื่องจากมองว่าเป็นประเทศที่ยากจนและด้อยโอกาส) จึงทำให้ประชากรมีความรู้ทางด้านภาษาที่หลากหลายกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน

ในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนนั้น ได้มีออกกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่างประเทศ (Law on the Promotion of Foreign Investment in the Lao People's Democratic Republic) ฉบับใหม่ล่าสุดปี 2552 Foreign Investment มีข้อมูลรายละเอียดและสิทธิประโยชน์ต่างๆ สำหรับผู้ที่จะไปลงทุนใน ลาว ซึ่งนักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนในธุรกิจประเภทต่างๆ มากมายมีความสะดวกสบายขึ้น ยกเว้นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง หรือส่งผลกระทบด้านลบต่อทรัพยากรธรรมชาติ หรือสุขภาพหรือขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ

การเมืองการปกครอง

ประมุขของ สปป.ลาว คือประธานประเทศซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาแห่งชาติโดยได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกสภาที่เข้าประชุม ประธานประเทศมีอำนาจลงนามประกาศใช้กฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของสภาแห่งชาติ แต่งตั้งหรือย้ายเจ้าแขวงตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ และให้นิรโทษกรรม เป็นต้น

รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดูแลเรื่องการป้องกันประเทศ การทำความตกลงกับต่างประเทศ เสนองบประมาณให้สภาแห่งชาติพิจารณาอนุมัติ (ปีงบประมาณของสปป.ลาวเริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม - 30 กันยายนของปีถัดไป) รวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงานให้สภาแห่งชาติและประธานประเทศทราบ หัวหน้าฝ่ายบริหารคือนายกรัฐมนตรี ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของประธานประเทศ โดยผ่านความเห็นชอบของสภาแห่งชาติ วาระของรัฐบาลเท่ากับวาระของสภาแห่งชาติ การบริหารท้องถิ่นของ สปป.ลาว มี 3 ระดับ คือ แขวง (เทียบเท่าจังหวัด) เมือง (เทียบเท่าอำเภอ) และบ้าน (เทียบเท่าหมู่บ้าน) ผู้บริหารสูงสุดในแต่ละระดับ ได้แก่ เจ้าแขวง เจ้าเมือง และ นายบ้านตามลำดับ

องค์กรด้านนิติบัญญัติของ สปป.ลาว คือ สภาแห่งชาติ ซึ่งเป็นสภาเดี่ยว (unicameral) สมาชิกสภาแห่งชาติมาจากการเลือกตั้งของประชาชน วาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี ชุดปัจจุบันเป็นชุดที่ 6 ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2549 (ค.ศ. 2006) มีสมาชิก 115 คน สภาแห่งชาติ สปป.ลาว ประชุมสมัยสามัญ (ordinary session) ปีละ 2 ครั้ง ในช่วงต้นปี (หรือปลายปี) และกลางปี สภาแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ พิจารณาร่างกฎหมายที่รัฐบาลเสนอและอนุมัติโครงการไฟฟ้าพลังน้ำที่ผลิตไฟฟ้าได้มากกว่า 50,000 กิโลวัตต์

ในช่วงที่ปิดสมัยประชุม คณะกรรมการประจำสภาแห่งชาติ (Standing Committee) จะทำหน้าที่แทนสภาแห่งชาติ คณะกรรมการประจำสภาแห่งชาติชุดปัจจุบันมีนางปานี ยาท่อตู้ ประธานสภาแห่งชาติเป็นประธานโดยตำแหน่ง และนายไชสมพอน พมวิหาน รองประธานสภาแห่งชาติเป็นรองประธานโดยตำแหน่ง คณะกรรมการประจำสภาแห่งชาติมีอำนาจแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษาและเปิดสมัยประชุมสภา[173]

นโยบายรัฐบาลลาว

1. พรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดผูกขาดการปกครองประเทศ ตามระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ พรรคฯ ได้กำหนดนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาประเทศในการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนมีนาคม 2549 ให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติ ดังนี้

• ปี 2563 ต้องพ้นจากสถานการณ์เป็นประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด ต้องมีความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจต้องขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประชาชนต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากปัจจุบัน 3 เท่าตัว

• ปี 2549-2553 เป็นช่วงของการเสริมสร้างพื้นฐานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนด ไว้สำหรับปี 2563 เศรษฐกิจต้องมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี ยุติการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย แก้ไขปัญหาความยากจนให้หมดสิ้นไป เตรียมพัฒนาบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม ประชากรมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 800 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี

2. ลาวดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มุ่งสร้างเสริมความสัมพันธ์แบบรอบด้านกับทุกประเทศ บนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยไม่แบ่งแยกลัทธิอุดมการณ์ เพื่อขอรับการสนับสนุนและความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตาม ที่พรรคฯ กำหนดไว้ ทั้งนี้ ลาวให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นลำดับแรก ได้แก่ เวียดนาม จีน พม่า กัมพูชาและไทย รองลงมาเป็นประเทศร่วมอุดมการณ์ ได้แก่ รัสเซีย เกาหลีเหนือ และคิวบา อย่างไรก็ดี แม้ว่าลาวจะพยายามดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ให้สมดุล เพื่อลดการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นหลัก แต่ด้วยข้อจำกัดของลาวที่ไม่มีทางออกทะเล และระดับ

173. The Thai Embassy in Lao PDR, About Lao PDR, available at <http://vientiane.thaiembassy.org/vientiane/th/about/about_basic/> , accessed 25 March 2013.

การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ด้อยอยู่ ประกอบกับความใกล้ชิดด้านอุดมการณ์และประวัติศาสตร์ การต่อสู้เพื่อเอกราช ทำให้ลาวมีความสัมพันธ์พิเศษกับเวียดนามและจีน อันเป็นผลให้ประเทศทั้งสองสามารถรักษาและขยายอิทธิพลในลาวได้ต่อไป

ด้านการเมืองและความมั่นคง

สถานการณ์ภายในประเทศโดยรวมมีความสงบเรียบร้อย แม้ว่ายังคงมีรายงานการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลตามแขวงต่างๆ แต่ทางการลาวสามารถควบคุมสถานการณ์ได้โดยได้จัดวางกองกำลังลาดตระเวนในพื้นที่ต่างๆ อย่างเข้มงวดทำให้ไม่เกิดเหตุการณ์รุนแรง นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรี สปป.ลาว ได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2549 ยุบเขตการปกครองพิเศษไชสมบูน ซึ่งเคยเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง โดยโอนพื้นที่การปกครองไปขึ้นกับแขวงเชียงขวางและแขวงเวียงจันทน์ เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้นแล้ว

เมื่อวันที่ 18-21 มีนาคม 2539 ที่ประชุมสมัชชาพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ครั้งที่ 8 มีมติเป็นเอกฉันท์เลือกพลโท จูมมะลี ไชยะสอน รองประธานประเทศ (ตำแหน่งในขณะนั้น) ให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการใหญ่ คณะบริหารศูนย์กลางพรรค (Central Committee) และสมาชิกคณะกรมการเมือง (Politburo) ลำดับที่ 1 แทนพลเอกคำไต สีพันดอน อดีตประธานประเทศที่สละตำแหน่งในพรรคทุกตำแหน่ง และได้แต่งตั้งคณะบริหารพรรค ได้แก่ คณะบริหารงานศูนย์กลางพรรค จำนวน 55 คน คณะกรมการเมือง จำนวน 11 คน คณะเลขาธิการศูนย์กลางพรรค จำนวน 7 คน และคณะกรรมการตรวจตราพรรคฯ ระดับศูนย์กลางพรรคฯ จำนวน 3 คน รวมทั้งได้กำหนดแผนพัฒนาประเทศระยะสั้นปี 2553 และระยะยาวปี 2563 เพื่อให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ

เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2549 สปป.ลาวได้จัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ ชุดที่ 6 โดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้คัดเลือกส่งผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง จำนวน 175 คนเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ จำนวน 115 ที่นั่งใน 17 เขตเลือกตั้ง (16 แขวงและนครหลวงเวียงจันทน์) ผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่ามีประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละร้อย สมาชิกสภาแห่งชาติที่ได้รับเลือกจำนวน 115 คน เป็นสมาชิกพรรคประชาชนปฏิวัติลาว จำนวน 113 ที่นั่ง และผู้สมัครอิสระจำนวน 2 ที่นั่ง แบ่งเป็นชนเผ่าลาวลุ่ม 92 คน ลาวเทิง 17 คน และลาวสูง 6 คน

การประชุมสภาแห่งชาติ ชุดที่ 6 ครั้งที่ 1 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 8 - 17 มิถุนายน 2549 โดยในการประชุมวันแรก ที่ประชุมได้รับรองผู้ดำรงตำแหน่งประธานประเทศ รองประธานประเทศ และคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ รวมทั้งได้มีการปรับ/จัดตั้งกระทรวงด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปรับกระทรวงอุตสาหกรรมและหัตถกรรมไปรวมกับกระทรวงการค้า เป็น “กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า” และจัดตั้ง “กระทรวงพลังงาน และบ่อแร่” ขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนา เศรษฐกิจ และนำศักยภาพด้านพลังงาน (พลังงานน้ำและแร่ธาตุ) มาใช้ในการพัฒนาประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ระบบกฎหมาย

ใช้กฎหมายที่มีพื้นฐานมาจากประเพณีโบราณขนบธรรมเนียมฝรั่งเศส และแนวทางปฏิบัติแบบสังคมนิยม ไม่ยอมรับเขตอำนาจโดยบังคับของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ)

สถาบันการเมืองที่สำคัญ

1) พรรคประชาชนปฏิวัติลาว 2) สภารัฐมนตรี (พรรคฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี) 3) สภาแห่งชาติ (ประชาชนเลือกสมาชิกสภาแห่งชาติ จากผู้ที่พรรคฯ เสนอ)

สปป.ลาวปกครองตามระบอบประชาธิปไตยประชาชน (สังคมนิยม - คอมมิวนิสต์) แบบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง มีองค์กรแห่งสิทธิอำนาจสูงสุด คือ "พรรคประชาชนปฏิวัติลาว" "สภาแห่งชาติ" เป็น "องค์กรนิติบัญญัติ" และเป็นองค์กรบริหารอำนาจสูงสุด ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการต่างขึ้นตรง ได้รับแต่งตั้ง และต้องรายงานผลการปฏิบัติงานต่อสภาแห่งชาติ โดยอำนาจสูงสุดในการบริหารงานของประเทศ (อำนาจในการเลือกตั้ง) ยังเป็นของประชาชน ดังนั้นจึงเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และ เพื่อประชาชน

"ประธานประเทศ" ดำรงตำแหน่งประมุขสูงสุดของรัฐ และมีองค์กรบริหารหลักของรัฐ 4 องค์กร คือ สภาแห่งชาติ คณะรัฐบาล ศาลประชาชน และองค์การอัยการประชาชน "สภาแห่งชาติ" ถือเป็นองค์กรตัวแทนของประชาชน เป็นองค์การตัวแทนแห่งสิทธิ อำนาจ และ ผลประโยชน์ของประชาชน เป็นองค์การอำนาจแห่งรัฐ และเป็นองค์การนิติบัญญัติที่มี สิทธิพิจารณาข้อตัดสินใจหรือปัญหาสำคัญของชาติ รวมทั้ง ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของคณะรัฐบาล ศาลประชาชน และ องค์การอัยการประชาชน [2] ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติเพื่อเป็นตัวแทนแห่งสิทธิ อำนาจ และคุ้มครองดูแลผลประโยชน์ของชาติ สังคม และส่วนรวม การเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติปฏิบัติตามหลักการเสมอภาพ ลงคะแนนโดยตรงและลับ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเสนอถอดถอนผู้แทนของตนได้ หากประพฤติตนไม่สมเกียรติ ศักดิ์ศรี และขาดความไว้วางใจจากประชาชน โดยบริหารงานตามหลักการประชาธิปไตยประชาชนแบบรวมศูนย์อำนาจ [4] สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมี "รัฐธรรมนูญ" เป็นกฎหมายพื้นฐานแห่งรัฐ การดำเนินงานของสภาแห่งชาติปฏิบัติตาม "กฎหมายว่าด้วยสภาแห่งชาติ" และการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติปฏิบัติตาม "กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ"

สภาแห่งชาติมีคณะสมาชิกผู้ทำงานประจำคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะประจำสภาแห่งชาติ" ประธานและรองประธานสภาแห่งชาติเป็นประธานและรองประธานคณะประจำสภาแห่งชาติโดยตำแหน่งตามลำดับ หัวหน้าคณะกรรมาธิการทุกคณะและหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติประกอบกันเป็น "กรรมการคณะประจำสภาแห่งชาติ" มีหน้าที่ปฏิบัติภารกิจต่างๆ ของสภาแห่งชาติในระหว่างที่สภาแห่งชาติมิได้เปิดการประชุม

สภาแห่งชาติมีหน่วยงานฝ่ายเลขานุการและสำนักงาน คือ "ห้องว่าการสภาแห่งชาติ" "หัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ" เป็นสมาชิกสภาแห่งชาติทำหน้าที่บังคับบัญชาพนักงานสูงสุดของสภาแห่งชาติ สภาแห่งชาติแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีที่ตั้งอยู่ที่ลานธาตุหลวง กรุงเวียงจันทน์ สภาแห่งชาติชุดปัจจุบันเป็นสภาแห่งชาติ ชุดที่ 6 แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสมาชิกจำนวน 115 ท่าน เพศหญิง 39 ท่าน จากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2549 สังกัดพรรคประชาชนปฏิวัติลาวจำนวน 113 ท่าน สมาชิกอิสระ (มิได้สังกัดพรรคการเมืองใด) 2 ท่าน โดยมีท่านทองสิง ทำมะวง เป็นประธานสภาแห่งชาติ ท่านนางปานี ยาท่อตู้ และท่านไชสมพอน พมวิหาน เป็นรองประธานสภาแห่งชาติ มีคณะกรรมาธิการทั้งหมด 6 คณะ ประกอบด้วย

- คณะกรรมาธิการกฎหมาย
- คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจ แผนงาน และการเงิน
- คณะกรรมาธิการวัฒนธรรม - สังคม
- คณะกรรมาธิการกิจการชนเผ่า

- คณะกรรมาธิการป้องกันชาติ - ป้องกันความสงบ
- คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ

ซึ่งได้รับการแต่งตั้งในวาระการประชุมปฐมฤกษ์ระหว่างวันที่ 8 - 17 มิถุนายน 2549

หัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ (เทียบเท่าตำแหน่งเลขาธิการรัฐสภาหรือเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร หรือเลขาธิการวุฒิสภา) ปัจจุบัน คือ ท่านทองเติน ไชยะเสม มีรองหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งในวาระการประชุมปฐมฤกษ์ด้วย มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 76 คน (จำนวนไม่แน่นอนเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยมีการย้าย โอน ข้ามระหว่างหน่วยงานบ่อย รวมทั้ง อาจได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาแห่งชาติด้วย)

สภาแห่งชาติลาวได้รับการช่วยเหลือประจำจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ตามโครงการเสริมสร้างสภาแห่งชาติเข้มแข็ง - UNDP ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยเหลือทั้งในด้านองค์ความรู้ การจัดการงบประมาณรวมทั้ง มีเจ้าหน้าที่มาเป็นที่ปรึกษาประจำด้วย ซึ่งเป็นโครงการที่ทำให้ระบบการปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่สภาแห่งชาติลาว ตลอดจน สิ่งอำนวยความสะดวกของสภาแห่งชาติพัฒนาและเป็นระบบมากขึ้น

การพัฒนาและการคัดเลือกบุคลากรนั้น สภาแห่งชาติลาวพิจารณาคัดเลือกบุคลากรโดยการสอบสัมภาษณ์ประกอบกับการพิจารณาประวัติและผลการเรียนแต่ละบุคคล ซึ่งจะต้องจบตรงกับสาขาที่จะรับสมัครนั้น นอกจากจบตรงตามสาขาแล้วก็จะพิจารณาความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษด้วย ทำให้เจ้าหน้าที่ของสภาแห่งชาติลาวสามารถใช้คอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษได้ค่อนข้างดี นอกจากนี้ พนักงานรัฐกรลาวยังได้รับทุนอบรมและทุนการศึกษาต่อจากต่างประเทศ อาทิ จีน เวียดนาม ญี่ปุ่น อินเดีย สิงคโปร์ ไทย (ในอดีตมีอดีตสหภาพโซเวียต-รัสเซียด้วย) จำนวนมาก จึงทำให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ต่างประเทศจำนวนมาก และมักจะสามารถสื่อสารได้มากกว่า 2 ภาษาด้วย

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ประชาชนลาวผู้รักชาติได้ร่วมกันต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชจาก ลัทธิล่าอาณานิคมฝรั่งเศสผู้รุกราน โดยความร่วมมือกันของหลายฝ่าย กลุ่มหนึ่งที่สำคัญ คือ “แนวลาวอิสระ” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกลุ่มเป็น “พรรคประชาชนปฏิวัติลาว” ได้นำไปสู่การปลดปล่อยเอกราชลาวอย่าง สมบูรณ์ พร้อมกับการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวขึ้นในที่ประชุมใหญ่ผู้แทนประชาชนทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2518 ซึ่งสภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 1 ก็ได้รับการสถาปนาขึ้นในโอกาสนั้นด้วย

สภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 1 ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมด 45 ท่าน ท่านสมเด็จเจ้าสุพานุวง ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานสภา ท่านสีสมพอน ลอวันไซ ท่านสีทน กมมะดำ ท่านไฟด่าง ลอเวียยาว เป็นรองประธานสภา และท่านคำสุก แก้วลา เป็นรองประธานและเลขาธิการสภาประชาชนสูงสุด

สภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 1 ประกอบด้วยคณะประจำสภาประชาชนสูงสุด และคณะกรรมาธิการ 3 คณะ คือ คณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมาธิการรัฐบัญญัติและกฎหมายเลือกตั้ง คณะกรรมาธิการแผนการและการเงิน

สภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 1 มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการสร้างความสามัคคีของชนชั้นและเผ่าชนต่างๆ ทั่วประเทศ ที่ขณะนั้นมีความแตกแยกสูง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ยุทธศาสตร์ 2 ด้าน คือ “ปกป้องรักษา” และ “สร้างประเทศชาติ”

สภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 1 ได้ทำหน้าที่ปลุกระดมประชาชนให้เกิดความสามัคคีปรองดองภายในชาติ ปกป้องรักษาผลของการปฏิวัติ ความเป็นเอกราชของชาติไว้ให้มั่นคง พร้อมกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม“ลบความเจ็บปวด” จากบาดแผลสงคราม และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของปวงชนลาว ทุกเผ่าชน] ให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ สภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 1 ยังได้ปฏิบัติหน้าที่พิจารณาและรับรองแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พิจารณาและรับรองกฎหมายใหม่ อาทิ กฎหมายว่าด้วยสภารัฐมนตรีและคณะกรรมการปกครองท้องถิ่น กฎหมายว่าด้วยการลงทุนจากต่างประเทศ ตลอดจนข้อพิจารณาหรือปัญหาอื่นๆ ของประเทศ วันที่ 26 มีนาคม 2532 สภาประชาชนสูงสุด (ชุดใหม่) ชุดที่ 2 จึงได้รับการเลือกตั้งขึ้นจากการเลือกตั้งทั่วไปทั่วทั้งประเทศ สภาชุดนี้ประกอบด้วยสมาชิก 79 ท่าน ท่านหนูฮัก พูมสะหวัน ได้รับเลือกให้เป็นประธานสภา มีคณะประจำ สภาประชาชนสูงสุด 5 ท่าน และมีคณะกรรมาธิการอีกจำนวนหนึ่ง อาทิ คณะกรรมาธิการกฎหมาย คณะกรรมาธิการเลขานุการ คณะกรรมาธิการวัฒนธรรม - สังคม คณะกรรมาธิการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และห้องว่าการสภาแห่งชาติ รวมทั้งมีการจัดตั้งสภาประชาชนระดับแขวงและสภา ประชาชนระดับเมืองด้วย

สภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 2 มีผลงานสำคัญ คือ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งชาติ ฉบับแรก จนเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งได้รับการรับรองในการประชุม ครั้งที่ 6 สมัยสามัญ ของสภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 2 เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2534 นอกจากนี้ สภาประชาชนสูงสุด ชุดที่ 2 ยังได้รับรองกฎหมายใหม่จำนวนมาก ถึง 22 ฉบับตลอดจนได้เพิ่มภารกิจการปฏิบัติงานด้านการต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มความร่วมมือกับองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ ภูมิภาค และรัฐสภาประเทศพันธมิตร เพื่อให้ประชาคมโลกได้รู้จักสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากขึ้น นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้รับการพิจาณาเข้าเป็นสมาชิกสหภาพรัฐสภา (IPU) อย่างสมบูรณ์ในที่สุดในที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 83 ณ กรุงนิโคเซีย ประเทศไซปรัส พร้อมกันนี้ยังได้รับสถานภาพให้เป็นผู้สังเกตการณ์องค์การรัฐสภาอาเซียน (AIPO) รวมทั้งการจัดตั้งสมาคมมิตรภาพรัฐสภาลาว - ญี่ปุ่นด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้นับเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งด้านการต่างประเทศวันที่ 20 ธันวาคม 2535 สภาชุดที่ 3 ได้รับการเลือกตั้งขึ้น พร้อมกับเปลี่ยนนามจาก “สภาประชาชนสูงสุด” เป็น “สภาแห่งชาติ” เพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติภารกิจและทำหน้าที่ในฐานะองค์การนิติบัญญัติตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหมวดว่าด้วยสภาแห่งชาติ และสภาแห่งชาติ ชุดที่ 3 นี้ เป็นสภาชั้นเดียวหรือสภาเดี่ยวโดยมิได้มีสภาแห่งชาติระดับท้องถิ่น (ระดับแขวงและระดับเมือง) อีกต่อไป

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดของสภาแห่งชาติแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2549 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ ชุดที่ 6 โดยการเลือกตั้งครั้งนี้มีเขตเลือกตั้งทั้งหมด 17 เขต คือ 16 แขวง กับ 1 นครหลวงเวียงจันทน์ รวมหน่วยเลือกตั้งทั้งหมด 5,127 หน่วย มีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 2,748,936 คน เพื่อเลือกสมาชิกสภาแห่งชาติจำนวน 115 ท่าน จากจำนวนผู้ลงสมัครทั้งหมด 175 ท่าน ในจำนวนนี้เป็นผู้สมัครหญิง 39 ท่าน เป็นผู้สมัครอิสระที่ไม่สังกัดพรรคประชาชนปฏิวัติลาว 2 ท่าน

องค์ประกอบและโครงสร้างของสภาแห่งชาติ

องค์ประกอบและโครงสร้างของสภาแห่งชาติประกอบด้วย ประธานสภาแห่งชาติ รองประธานสภาแห่งชาติ คณะประจำสภาแห่งชาติ คณะกรรมาธิการ ห้องว่าการสภาแห่งชาติ และสมาชิกสภาแห่งชาติ

สมาชิกสภาแห่งชาติทำหน้าที่เลือกและแต่งตั้งประธานสภาแห่งชาติ รองประธานสภาแห่งชาติ สมาชิกสภาแห่งชาติเลือกคณะกรรมาธิการที่ตนจะสังกัดได้โดยความเห็นชอบของที่ประชุมสภาแห่งชาติ จากนั้นสมาชิกแต่ละคณะกรรมาธิการเลือกและแต่งตั้งหัวหน้าและรองหัวหน้าคณะกรรมาธิการ สมาชิกสภาแห่งชาติเลือกและแต่งตั้งสมาชิก 1 คน เพื่อทำหน้าที่หัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ ส่วนรองหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาตินั้นอาจแต่งตั้งจากสมาชิกสภาแห่งชาติหรือไม่ก็ได้ ประธานสภาแห่งชาติ รองประธานสภาแห่งชาติ หัวหน้าคณะกรรมาธิการ และหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ (หรืออาจแต่งตั้งเพิ่มเติมได้ แต่โดยปกติมักไม่แต่งตั้งเพิ่มเติม) โดยตำแหน่งประกอบกันเป็นคณะประจำสภาแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่แทนสภาแห่งชาติเต็มองค์คณะในระหว่างนอกสมัยประชุมสภาแห่งชาติ โดยศักดิ์ของตำแหน่งแล้ว ในทางการบริหารนั้น ประธานสภาแห่งชาติ ศักดิ์เทียบเท่ากับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะกรรมาธิการหรือหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ ศักดิ์เทียบเท่ากับตำแหน่ง รัฐมนตรี ซึ่งสะท้อนบทบาททางการบริหารและอำนาจที่ค่อนข้างสูงของตำแหน่งทางการเมืองของสภาแห่งชาติ

คณะประจำสภาแห่งชาติ (หรือคณะกรรมการประจำสภาแห่งชาติ) คือ คณะสมาชิกสภาแห่งชาติจำนวนหนึ่งซึ่งสมาชิกสภาแห่งชาติแต่งตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานประจำของสภาแห่งชาติ โดยเฉพาะระหว่างที่มิได้เปิดสมัยประชุมเป็นโครงสร้างและระบบเฉพาะพิเศษของสภาแห่งชาติลาว ซึ่งจัดองค์ประกอบและโครงสร้างตามแบบของประเทศสังคมนิยม - คอมมิวนิสต์ ระบบของไทยไม่มีหน่วยงานหรือสถาบันหรือองค์กรระดับนี้หรือองค์การเทียบเท่า เหตุผลหนึ่งเพราะสมัยประชุมของรัฐสภาไทยค่อนข้างยาว (สมัยประชุมสามัญรัฐสภาไทย 120 วัน 1 ปี มี 2 สมัยประชุมสามัญ) จึงไม่จำเป็นต้องมีหน่วยงานขึ้นมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนที่มีศักดิ์และสิทธิ (เกือบ) เทียบเท่า สภาแห่งชาติ แต่สภาแห่งชาติลาวมีสมัยประชุมค่อนข้างสั้น (หนึ่งปีมีสมัยประชุมสามัญ 2 สมัย ระยะเวลา 1 สมัยประชุม ประมาณ 7 - 15 วัน ทั้งนี้เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม) จึงจำเป็นต้องมีองค์กรที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของสภาแห่งชาติ ในช่วงเวลาดังกล่าวได้ ซึ่งสภาแห่งชาติก็ได้ทำการเลือกตั้งคณะประจำสภาแห่งชาติของตนขึ้นมา

คณะประจำสภาแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และกรรมการจำนวนหนึ่งประธาน และรองประธานสภาแห่งชาติ เป็นประธานและรองประธานคณะประจำสภาแห่งชาติโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นประกอบด้วยหัวหน้าคณะกรรมมาธิการทุกคณะกรรมาธิการและหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ ซึ่งกรรมการคณะประจำสภาแห่งชาติ ต้องเป็นสมาชิกสภาแห่งชาติในวาระนั้นด้วย (ตามกฎหมายประธานและรองประธานสภาแห่งชาติเป็นประธานและรองประธานคณะประจำสภาแห่งชาติโดยตำแหน่ง ส่วนกรรมการอื่นแต่งตั้งจากสมาชิกสภาแห่งชาติโดยที่ประชุมสภาแห่งชาติ แต่โดยธรรมเนียมของสภาแห่งชาติลาวโดยเฉพาะในชุดหลังๆ นั้นมักแต่งตั้งจากหัวหน้าคณะกรรมาธิการทุกคณะกรรมาธิการและหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติเท่านั้น) โดยปกติคณะประจำสภาแห่งชาติประกอบด้วยประธาน รองประธาน หัวหน้าคณะกรรมาธิการ และ หัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากการจัดองค์กรและบทบาท อำนาจ และหน้าที่คณะประจำสภาแห่งชาติจึงมีฐานะเป็น “รัฐบาลเงา” ของสภาแห่งชาติ เพื่อคอยตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของรัฐบาลอย่างใกล้ชิดด้วยในที่สุด

คณะประจำสภาแห่งชาติเป็นองค์กรประจำการหรือคณะสมาชิกผู้ปฏิบัติงานของสภาแห่งชาติ เป็นงานประจำ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนสภาแห่งชาติในระยะเวลาที่สภาแห่งชาติมิได้เปิดสมัยประชุม

คณะประจำสภาแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- เตรียมการประชุมและเรียกสมาชิกเพื่อร่วมประชุมสภาแห่งชาติ
- วินิจฉัยตีความและอธิบาย รัฐธรรมนูญและกฎหมาย
- ให้การศึกษา อบรมประชาชน เพื่อให้ตระหนักถึงและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนเคารพต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมาย
- เสนอให้ประธานประเทศออกรัฐบัญญัติหรือรัฐดำรัส
- กำกับและตรวจสอบ การดำเนินงานและการปฏิบัติงานของ องค์การบริหารและองค์การตุลาการ
- พิจารณาข้อตัดสินใจและปัญหาสำคัญของประเทศ (ในเวลาที่สภาแห่งชาติมิได้เปิดสมัยประชุม)
- แต่งตั้งหรือถอดถอน รองประธานศาลประชาชนสูงสุด รองอัยการประชาชนสูงสุด และผู้พิพากษาของศาลประชาชน
- ชี้นำและนำพา การปฏิบัติงานของ คณะกรรมาธิการ
- รับรองให้การปฏิบัติหน้าที่ของสภาแห่งชาติ ครบสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย
- สนับสนุน ให้สมาชิกสภาแห่งชาติได้ดำเนินงานตามภารกิจ บทบาท และหน้าที่
- ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่อื่นตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของสภาแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม ในระยะเวลาที่มิได้อยู่ในสมัยการประชุม คณะประจำสภาแห่งชาติมีสิทธิตัดสินใจและดำเนินการทุกประการได้เหมือนกับสภาแห่งชาติเต็มองค์คณะ (ถือว่าเป็นผู้แทนที่สมาชิกสภาแห่งชาติทั้งหมดไว้วางใจเลือกตั้งให้มาดำรงตำแหน่งดังกล่าวเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนสภาแห่งชาติเต็มองค์คณะได้ในระยะเวลาและกิจการตามที่กฎหมายกำหนด) และให้ถือเป็นตัวแทนของสภาแห่งชาติในกิจการทั้งปวงในช่วงระยะเวลาตามกล่าวข้างต้น

คณะกรรมาธิการของสภาแห่งชาติ

สภาแห่งชาติ ชุดที่ 4 มีคณะกรรมาธิการ 6 คณะ (จำนวนคณะกรรมาธิการของสภาแห่งชาติเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยสภาแห่งชาติ ส่วนของไทยกำหนดจำนวนตามข้อบังคับการประชุมสภาจึงเปลี่ยนแปลงจำนวนเพิ่ม ลดได้ง่าย) ดังนี้

- คณะกรรมาธิการกฎหมาย
- คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจ แผนงาน และการเงิน
- คณะกรรมาธิการวัฒนธรรม - สังคม
- คณะกรรมาธิการกิจการชนเผ่า
- คณะกรรมาธิการป้องกันชาติ - ป้องกันความสงบ
- คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ

คณะกรรมาธิการ (ต่างๆ) มีสิทธิและหน้าที่ ดังนี้

• ติดตาม ตรวจสอบ และสนับสนุนการปฏิบัติ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ - สังคม และแผนงบประมาณแห่งรัฐ

• ค้นคว้าเพื่อเสนอความเห็นประกอบร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม และแผนงบประมาณแห่งรัฐ

• ค้นคว้าเพื่อเสนอความเห็นประกอบ ร่างกฎหมาย ร่างรัฐบัญญัติ ร่างดำรัส และร่างนิติกรรมที่รัฐบาลและองค์การจัดตั้งเสนอต่อคณะประจำสภาแห่งชาติ

• ติดตาม ตรวจสอบ และสนับสนุนการปฏิบัติ ตามรัฐธรรมนูญและระเบียบกฎหมาย

• ประสานความร่วมมือ กับองค์การจัดตั้งพรรค รัฐ องค์การจัดตั้งมหาชน และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูล

• ในกรณีจำเป็นอาจเชิญภาคส่วนดังกล่าวมาเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือเข้าตรวจสอบการปฏิบัติงานได้

• สร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ภายใต้ความเห็นชอบของคณะประจำสภาแห่งชาติ

• เสนอปัญหาอันเกี่ยวกับงาน ต่อสภาแห่งชาติหรือคณะประจำสภาแห่งชาติเพื่อพิจารณา

• ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่อื่นตามการมอบหมายของประธานสภาแห่งชาติหรือคณะประจำสภาแห่งชาติ

ห้องว่าการสภาแห่งชาติ

ห้องว่าการสภาแห่งชาติเป็นองค์การฝ่ายธุรการ สำนักงาน และเลขานุการของสภาแห่งชาติและคณะประจำสภาแห่งชาติห้องว่าการสภาแห่งชาติจัดตั้ง (องค์การและคณะบริหาร) ขึ้นในที่ประชุมปฐมฤกษ์ของสภาแห่งชาติแต่ละชุด (พร้อมกับคณะประจำสภาแห่งชาติและคณะกรรมาธิการ) ห้องว่าการสภาแห่งชาติมีหน้าที่ค้นคว้า สรุป วิเคราะห์ ตลอดจนบริหาร วางแผน งานการเงิน - การงบประมาณ และอำนวยความสะดวกให้แก่คณะกรรมาธิการของสภาแห่งชาติในการดำเนินงานและปฏิบัติหน้าที่ของตนปัจจุบัน หัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ คือ ท่าน ทองเติน ไชยะเสม เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานของห้องว่าการสภาแห่งชาติ

อำนาจหน้าที่ของห้องว่าการสภาแห่งชาติ

ห้องว่าการสภาแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

• บังคับบัญชาพนักงาน - รัฐกร ให้รับผิดชอบงานการเมือง แนวคิด - อุดมการณ์ และการบริหารงานของห้องว่าการสภาแห่งชาติ ปฏิบัติงานตามนโยบายและการมอบหมายของสภาแห่งชาติต่อสมาชิกสภาแห่งชาติ พนักงาน และรัฐกรของสภาแห่งชาติ

• จัดตั้งและปฏิบัติงานโครงการประจำเดือน ไตรมาส ครึ่งปี และ ประจำปีของสภาแห่งชาติและคณะประจำสภาแห่งชาติ สรุปและวิเคราะห์สถานการณ์และการปฏิบัติงานของสภาแห่งชาติและคณะประจำสภาแห่งชาติในแต่ละช่วงเวลา

• สรุปและวิเคราะห์เกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามระเบียบกฎหมาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจ - สังคม และงบประมาณแห่งรัฐ เพื่อรายงานให้สภาแห่งชาติและคณะประจำสภาแห่งชาติ

• จัดเตรียมการประชุม (ทุกด้าน) ของการประชุมสภาแห่งชาติและคณะประจำสภาแห่งชาติ

• จัดทำและบริหารงานงบประมาณและงานพัสดุ ของสภาแห่งชาติ

• บริหารงาน เอกสาร - ธุรการ งานสำนักงาน งานเลขานุการ งานห้องสมุด งานพิธีการ งานการบริหารยานพาหนะ งานเทคโนโลยีการพิมพ์ งานอาคารสถานที่

• บริหารงาน ป้องกันความสงบและรักษาความปลอดภัย ของ (อาคารและบริเวณของ) สำนักงานสภาแห่งชาติ

• ติดตาม ตรวจสอบ และสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของ ห้องว่าการสภาแห่งชาติประจำเขตเลือกตั้ง

• ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ของสภาแห่งชาติ

• สร้างความสัมพันธ์และประสานความร่วมมือ กับ คณะกรรมาธิการแต่ละคณะของสภาแห่งชาติ

• สร้างความสัมพันธ์และประสานความร่วมมือ กับ ห้องว่าการศูนย์กลางพรรค ห้องว่าการประธานประเทศ ห้องว่าการนายกรัฐมนตรี และองค์กรอื่น ที่เกี่ยวข้อง

• สร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ โดยความเห็นชอบของคณะประจำสภาแห่งชาติ

• ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่อื่นตามการมอบหมายของประธานสภาแห่งชาติหรือคณะประจำสภาแห่งชาติ

โครงสร้างของห้องว่าการสภาแห่งชาติ

ห้องว่าการสภาแห่งชาติ มีหัวหน้าห้องว่าการและรองหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและรัฐกรของสภาแห่งชาติโครงสร้างระบบการบริหารงานและการปฏิบัติงานของห้องว่าการสภาแห่งชาติประกอบด้วย กรมแผนก และห้องว่าการสภาแห่งชาติประจำเขตเลือกตั้ง

หัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติเป็นสมาชิกสภาแห่งชาติที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมปฐมฤกษ์ของสภาแห่งชาติ ส่วนรองหัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติได้รับการแต่งตั้งจากคณะประจำสภาแห่งชาติ (ซึ่งรองหัวหน้าห้องว่าการอาจจะเป็นสมาชิกสภาแห่งชาติด้วยหรือไม่ก็ได้)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับกรมฝ่ายวิชาการและข้อมูลทั้ง 6 กรมนั้น คือ ทุกกรมมีรายชื่อตรงกับคณะกรรมาธิการทั้ง 6 คณะ เพราะกรมฝ่ายวิชาการและข้อมูลนั้นถือเป็นกรมที่สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการแต่ละคณะโดยตรง และในทางการบริหารกรมฝ่ายวิชาการและข้อมูลขึ้นตรง 2 ส่วน คือ แต่ละคณะกรรมาธิการและห้องว่าการสภาแห่งชาติ โดยในทางการบริหารขึ้นตรงต่อห้องว่าการสภาแห่งชาติ แต่ในทางการปฏิบัติงานนั้นขึ้นตรงต่อคณะกรรมาธิการแต่ละคณะ

คุณสมบัติของสมาชิกสภาแห่งชาติ

• มีน้ำใจรักชาติ รักระบอบประชาธิปไตยประชาชน มีความจงรักภักดีตามแนวทางการเปลี่ยนแปลงใหม่ของพรรค มีความตั้งใจที่ดีต่อประเทศชาติอย่างบริสุทธิ์ใจและรับใช้ผลประโยชน์ของประชาชนอย่างเต็มความสามารถ

• มีความรู้ความเข้าใจต่อแนวทางและผลประโยชน์ของพรรคและข้อระเบียบกฎหมายของรัฐ สามารถเผยแพร่ ปลุกระดม ให้ความรู้ และอบรมประชาชนให้เข้าร่วมกันสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคมอย่างแท้จริง

• มีทัศนะต่อส่วนรวมและสังคมอันถูกต้อง เป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีของประชาชนทุกเผ่าชน มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ใกล้ชิดและร่วมมือกับประชาชน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบท) ตลอดจนต้องได้รับความไว้วางใจจากประชาชน

• มีความรู้ความสามารถทางวิชาการเพื่อให้สามารถค้นคว้าและเสนอความเห็นประกอบการปฏิบัติหน้าที่ตามสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสภาแห่งชาติ

• มีสุขภาพแข็งแรงเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยดีสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสภาแห่งชาติ

สมาชิกสภาแห่งชาติมีสิทธิและหน้าที่ดังนี้

• เป็นบุคคลตัวอย่าง (ใน) การค้นคว้าใฝ่รู้และปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทางและแผนนโยบายของพรรค ระเบียบกฎหมายของรัฐ และมติที่ประชุมของสภาแห่งชาติ

• เผยแพร่ นโยบายของพรรค ระเบียบกฎหมายของรัฐ และมติที่ประชุมของสภาแห่งชาติ ปลุกระดมประชาชน (ใน) การปกป้องคุ้มครองรัฐ เศรษฐกิจ และสังคม

• เข้าร่วมการประชุมของสภาแห่งชาติ เสนอความเห็นและลงคะแนนเสียงอย่างเสมอภาพต่อข้อพิจารณาหรือ “บันหา” หรือญัตติหรือการขอมติของสภาแห่งชาติในกรณีที่สมาชิกท่านใดไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมได้ สมาชิกท่านนั้นจะต้องแจ้งให้คณะประจำสภาแห่งชาติทราบก่อนที่จะเปิดการประชุม

• เข้าร่วมงานการพัฒนา (ในระดับชุมชนชนบท) อย่างใกล้ชิดกับประชาชน ภายใต้การติดตามประเมินผลและตรวจสอบ (สุขทุกข์ของ) ประชาชน สรุปความคิดเห็นและแนวความคิดของประชาชน (ต่อกรณีต่างๆ) เสนอต่อที่ประชุมสภาแห่งชาติ

• รับคำเสนอหรือคำร้องของประชาชน เพื่อปรึกษากับองค์กรที่เกี่ยวข้องพิจารณาและแก้ไขอย่างเหมาะสมต่อไป

• รายงานการปฏิบัติงาน ของตน ต่อประชาชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

• รายงานการปฏิบัติงาน ของตน ต่อคณะประจำสภาแห่งชาติอย่างสม่ำเสมอ

• เข้าร่วมการประชุมและพิธีการสำคัญ ขององค์การจัดตั้งพรรค องค์การจัดตั้งรัฐ และองค์การจัดตั้งมหาชนในเขตเลือกตั้งของตน

• ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่อื่นตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบและข้อบังคับของสภาแห่งชาติ

ฐานะทางด้านนิติบัญญัติของสมาชิกสภาแห่งชาติ

สมาชิกสภาแห่งชาติเป็นตัวแทนแห่งจิตปรารถนาและความมุ่งมั่นตั้งใจของประชาชนลาวทุกเผ่าชน โดยพลเมืองลาวเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติตามหลักการที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติสมาชิกสภาแห่งชาติได้รับ เอกสิทธิ์ ที่จะไม่ถูกดำเนินคดีหรือกักขัง หากไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาแห่งชาติหรือคณะประจำสภาแห่งชาติ (ในเวลาที่สภาแห่งชาติมิได้เปิดสมัยการประชุม) ในกรณีที่มีการกระทำผิดซึ่งหน้าหรือรีบด่วน หน่วยงานที่กักขังสมาชิกสภาแห่งชาติต้องรายงานต่อสภาแห่งชาติหรือคณะประจำสภาแห่งชาติ (ในเวลาที่สภาแห่งชาติมิได้เปิดสมัยการประชุม) เพื่อพิจารณาอนุมัติการจับกุมทันที การสืบสวน - สอบสวนไม่อาจเป็นสาเหตุให้สมาชิกสภาแห่งชาติที่ถูกดำเนินคดีนั้นขาดการประชุมสภาแห่งชาติได้

อำนาจหน้าที่ของสภาแห่งชาติ

รัฐแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นรัฐประชาธิปไตยประชาชน อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน สภาแห่งชาติเป็นองค์การอำนาจรัฐที่มีสิทธิ อำนาจ พิจารณาและรับรองข้อตัดสินใจหรือปัญหาพื้นฐานของประเทศ ตลอดจนเป็นองค์การนิติบัญญัติและองค์การกำกับตรวจสอบการดำเนินงานของคณะรัฐบาลและองค์การตุลาการ (ศาลประชาชนและองค์การอัยการประชาชน) สภาแห่งชาติจัดตั้งและดำเนินงานตามหลักการประชาธิปไตยประชาชนแบบรวมศูนย์อำนาจ สภาแห่งชาติดำเนินงานตามระเบียบการประชุมและพิจารณาข้อตัดสินใจหรือ “บันหา” หรือญัตติตามหลักการเสียงข้างมาก (Majority Vote)

สิทธิและหน้าที่ ของสภาแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มีดังนี้

- จัดทำ รับรอง หรือแก้ไข รัฐธรรมนูญ
- พิจารณา รับรอง แก้ไข หรือยกเลิก กฎหมาย
- พิจารณา รับรอง กำหนด แก้ไข หรือยกเลิก ภาษีและส่วยอากร
- พิจารณา รับรอง แผนยุทธศาสตร์แห่งการพัฒนาเศรษฐกิจ - สังคม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ - สังคมแห่งรัฐ) และ แผนงบประมาณแห่งรัฐ
- แต่งตั้งหรือถอดถอน ประธานประเทศ และ รองประธานประเทศ ตามการเสนอของคณะประจำสภาแห่งชาติ
- พิจารณารับรองการเสนอแต่งตั้งหรือถอดถอน สมาชิกคณะรัฐบาล (นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วย หัวหน้าองค์การเทียบเท่ากระทรวง เจ้าแขวง และเจ้าผู้ครองนคร) ตามการเสนอของประธานประเทศ
- แต่งตั้งหรือถอดถอน ประธานศาลประชาชนสูงสุด และ อัยการประชาชนสูงสุด ตามการเสนอของประธานประเทศ
- พิจารณาจัดตั้งหรือยุบ กระทรวง องค์การเทียบเท่ากระทรวง แขวง และ นคร รวมทั้ง พิจารณาเขตของ แขวงและนครตามการเสนอของนายกรัฐมนตรี
- พิจารณานิรโทษกรรม
- พิจารณารับรองสัตยาบันหรือลบล้าง สนธิสัญญา หรือ สัญญาที่รัฐบาลได้ลงนามกับต่างประเทศตามกฎหมาย
- พิจารณา ประกาศสงครามหรือประกาศยุติสงคราม
- ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติและดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย
- พิจารณาข้อตัดสินใจและปัญหาสำคัญอื่นที่มีความสำคัญต่อประเทศหรือผลประโยชน์สำคัญของประชาชน
- ดำเนินงานตามสิทธิและหน้าที่อื่นตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย

อำนาจหน้าที่ของประธานสภาแห่งชาติ

ประธานสภาแห่งชาติ เป็น “ผู้ชี้นำและนำพา” การปฏิบัติงานตามภารกิจของสภาแห่งชาติ ตลอดจนเป็น “ผู้แทน” ของสภาแห่งชาติ ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและระหว่างประเทศ]

ประธานสภาแห่งชาติมีสิทธิและหน้าที่ ดังนี้

- เป็นประธานการประชุมของสภาแห่งชาติ
- ชี้นำและตรวจสอบการดำเนินงานของสภาแห่งชาติ
- รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาแห่งชาติ
- ชี้นำและนำพาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- ลงนามนิติกรรม หนังสือ เอกสาร หรือกฎหมาย ที่ได้รับรองแล้วในที่ประชุมสภาแห่งชาติ
- ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

รองประธานสภาแห่งชาติ มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานสภาแห่งชาติในการปฏิบัติงานทั่วไป และอาจรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านหนึ่งด้านใดตามการมอบหมายของประธานสภาแห่งชาติกรณีที่ประธานสภาแห่งชาติไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่แทนตามการมอบหมายของสภาแห่งชาติ

การดำเนินงานของสภาแห่งชาติ: การประชุมของสภาแห่งชาติ

สภาแห่งชาติมีการประชุม 4 ประเภท ดังนี้

- การประชุมปฐมฤกษ์
- การประชุมสมัยสามัญ
- การประชุมสมัยวิสามัญ
- การประชุมสมัยพิเศษ

การประชุมปฐมฤกษ์ คือ การประชุมครั้งแรกของสภาแห่งชาติชุดใหม่ จะมีขึ้นไม่เกิน 60 วัน หลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติชุดนั้น ประธานสภาแห่งชาติชุดเดิมจะทำหน้าที่ประธานการประชุมปฐมฤกษ์จนกว่าจะได้เลือกตั้งประธานสภาแห่งชาติชุดใหม่

ที่ประชุมปฐมฤกษ์มีภารกิจ ดังนี้

- รับรองรายงานของประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้ง และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาแห่งชาติชุดใหม่
- แต่งตั้งประธานและรองประธานสภาแห่งชาติ กรรมการคณะประจำสภาแห่งชาติ หัวหน้า รองหัวหน้าและกรรมาธิการประจำคณะกรรมาธิการ หัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ และผู้แทนประจำคณะรัฐสภาระหว่างประเทศของสภาแห่งชาติ
- แต่งตั้งประธานและรองประธานประเทศ กำหนดองค์คณะของรัฐบาล แต่งตั้ง โยกย้าย หรือถอดถอนสมาชิกคณะรัฐบาล
- แต่งตั้งประธานศาลประชาชนสูงสุดและอัยการประชาชนสูงสุด
- พิจารณาและรับรองโครงการดำเนินงานของสภาแห่งชาติ

สภาแห่งชาติเปิด การประชุมสมัยสามัญ ปีละ 2 ครั้ง โดยมีคณะประจำสภาแห่งชาติเป็นผู้เรียกประชุม ครั้งที่ 1 มีขึ้นระหว่างเดือนกุมภาพันธ์และครั้งที่ 2 ระหว่างเดือนกันยายน หนึ่งสมัยประชุมของสภาแห่งชาติ มีระยะเวลาประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ โดยมีการกำหนดวาระที่ชัดเจนก่อนจะเริ่มการประชุมแล้วการประชุมสมัยสามัญ ครั้งที่ 1 พิจารณากฎหมาย ข้อตัดสินใจหรือปัญหาทั่วไปของสภาแห่งชาติ ส่วนการประชุมสมัยสามัญ ครั้งที่ 2 นั้น มีหน้าที่รับฟังคำนำเสนอและพิจารณาบทรายงาน (ผลการปฏิบัติงาน) ประจำปีของรัฐบาล พิจารณารับรองแผน พัฒนาเศรษฐกิจ - สังคมและแผนงบประมาณแห่งรัฐ รับฟังคำนำเสนอและพิจารณาบทรายงาน (ผลการปฏิบัติงาน) ประจำปีของประธานศาลประชาชนสูงสุดและอัยการประชาชนสูงสุดนอกจากนี้ อาจพิจารณากฎหมาย ข้อตัดสินใจ หรือปัญหาสำคัญอื่นเพิ่มเติมได้สภาแห่งชาติอาจเปิด การประชุมสมัยวิสามัญ หรือ การประชุมสมัยพิเศษ ได้ ตามมติของคณะประจำสภาแห่งชาติโดยการเสนอของประธานประเทศหรือนายกรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาแห่งชาติ จำนวน 1 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมดการประชุมสมัยวิสามัญ ของสภาแห่งชาติเปิดขึ้นในระหว่างที่มิได้มีการประชุม สมัยสามัญ เพื่อพิจารณาตัดสินและรับรองปัญหาที่มีความจำเป็นการประชุมสมัยพิเศษ ของสภาแห่งชาติอาจเปิดขึ้น เพื่อพิจารณาตัดสินและรับรองปัญหาเฉพาะหน้าหรือ ปัญหาเร่งด่วนที่สำคัญของประเทศการประชุมของสภา แห่งชาติให้ดำเนินงานอย่างเปิดเผย โดยในกรณีจำเป็นคณะประจำสภาแห่งชาติจะตกลงให้ประชุมลับตาม การเสนอของประธานประเทศหรือนายกรัฐมนตรีก็ได้การประชุมของสภาแห่งชาติจะเปิดประชุมได้ก็ต่อเมื่อ มีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และมติของที่ประชุมสภาแห่งชาติจะบังคับ ใช้ได้ก็ต่อเมื่อได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมการประชุม (เว้นแต่กรณีที่ได้กำหนดไว้ ในมาตรา 54, 66 และ 97 ของรัฐธรรมนูญ)

แผน โครงการ และการดำเนินงานของสภาแห่งชาติ

การดำเนินงานของในสภาแห่งชาติแต่ละชุดนั้นจะเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน 5 ปี และแผน ปฏิบัติงานประจำปีของสภาแห่งชาติองค์ประกอบของแผนการปฏิบัติงาน 5 ปี และแผนปฏิบัติงานประจำปีนั้น มีองค์ประกอบเนื้อหาด้านต่างๆ อาทิ การตราหรือการปรับปรุงกฎหมาย การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและองค์กร ความสัมพันธ์กับรัฐสภาต่างประเทศและองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ นโยบายและแผนหรือ ทิศทางการ ดำเนินงาน การบริหารและการเงิน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ ซึ่งแผนการปฏิบัติงาน 5 ปีนี้ จะได้มีการจัดทำร่างขึ้นก่อนที่สภาแห่งชาติชุดเดิมจะหมดวาระ และรับรองในที่ประชุมการประชุมปฐมฤกษ์ ของสภาแห่งชาติชุดใหม่ซึ่งถือเป็นการส่งต่อและส่งมอบงานที่เป็นระบบ ถ่ายทอดและสืบทอดงานอย่าง มีประสิทธิภาพยิ่งจากแผนการปฏิบัติงาน 5 ปี ข้างต้น คณะประจำสภาแห่งชาติจะเป็นผู้ “ผันขยาย” (ปรับ) แผนปฏิบัติงาน 5 ปี ไปสู่แผนการปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งในด้านกฎหมาย (รวมทั้งด้านอื่นด้วยนั้น) จะมีวาระ ว่าแต่ละปีนั้นจะมีกฎหมายใดเข้าสู่การพิจารณาของสภาแห่งชาติบ้างซึ่งแผนการทั้ง 2 ระดับนั้น คือ ทั้งแผน ปฏิบัติงาน 5 ปี และแผนการปฏิบัติงานประจำปี จะจัดทำขึ้นโดย

ตามความต้องการและนโยบายการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ของรัฐบาล ศาลประชาชน องค์การ อัยการ ประชาชน และสภาแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ และตามหลักกฎหมายสากลเฉพาะในด้านการตรากฎหมายนั้น ให้พิจารณาตามแผนการปฏิบัติงานประจำปี โดยองค์การและบุคคลผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมายจะได้ค้นคว้า ข้อมูลประกอบพร้อมกับจัดทำร่างกฎหมายเสนอต่อสภาแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลจะเป็นผู้รวบรวมความเห็นเสนอ (ปกติร่างกฎหมายที่จะผ่านที่ประชุมสภาแห่งชาติชุดนั้น จะต้องเสนอความเห็นผ่านที่ประชุมปฐมฤกษ์ของสภา

แห่งชาติชุดนั้นก่อนเท่านั้น ดังนั้น ขั้นรับร่างกฎหมายตามกระบวนการพิจารณากฎหมายไทย จึงอาจนับว่าเริ่มมีขึ้นตั้งแต่การประชุมปฐมฤกษ์ของสภาแห่งชาติชุดนั้น)

การตรากฎหมาย

ลำดับขั้นหรือศักดิ์ของกฎหมายของ สปป.ลาว นั้น ประกอบด้วย ดังนี้

- รัฐธรรมนูญ (Constitution)
- กฎหมาย (Law)
- รัฐบัญญัติ (Decree) (เทียบเท่ากับ พระราชกำหนด ลาวเรียก “กฎหมายน้อย”)
- รัฐดำรัส (หรือดำรัสประธานประเทศ) (Presidential Edict) (กฎหมายซึ่งประกาศบังคับใช้โดยประธานประเทศ และนายกรัฐมนตรี โดยมิต้องผ่านการพิจารณาของสภาแห่งชาติ ศักดิ์ของกฎหมายเทียบเท่ากับ พระราชกฤษฎีกา) ซึ่งการศึกษานี้จะกล่าวถึงเฉพาะ “กฎหมาย” เท่านั้น เนื่องจากกระบวนการตราและการบังคับใช้ “กฎหมาย” เป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายหลักของลาว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายของไทยแล้ว “กฎหมาย” นี้ อาจเทียบกับศักดิ์กฎหมายได้กับ “พระราชบัญญัติ”

ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย สปป.ลาว องค์การจัดตั้งและบุคคลที่มีสิทธิเสนอร่างกฎหมายเพื่อให้สภาแห่งชาติพิจารณามีดังนี้

- ประธานประเทศ
- คณะประจำสภาแห่งชาติ
- รัฐบาล
- ศาลประชาชนสูงสุด
- องค์การอัยการประชาชนสูงสุด และ
- แนวลาวสร้างชาติหรือองค์การจัดตั้งมหาชนขั้นศูนย์กลางอื่น (ศูนย์กลางชาวหนุ่มลาว สหพันธ์กรรมบาลลาว ศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว)

งานระบบกฎหมายและการออกกฎหมายของ สปป.ลาว นั้น แบ่งพิจารณาได้เป็น 2 ด้านหลัก ซึ่งหลักการนี้ได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและให้ความสำคัญมากเท่าๆ กันทั้ง 2 ด้าน และเป็นหลักการที่ประเทศซึ่งปกครองตามระบอบประชาธิปไตยประชาชนหรือสังคมนิยม - คอมมิวนิสต์ถือปฏิบัติ แบ่งได้ดังนี้

- การตราและปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย
- งานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การบังคับใช้กฎหมาย
- การตราและปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

กระบวนการตราและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายจะดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงาน 5 ปี ของสภาแห่งชาติ ซึ่งจะกำหนดว่าจะมีการตราหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายใดบ้าง ทั้งในรอบ 5 ปี ซึ่งครบตามวาระของสภาแห่งชาติชุดนั้นและโครงการในแต่ละปีเมื่อจะมีการพิจารณาเสนอกฎหมายใด รัฐบาลโดยหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายนั้นหรือหน่วยงาน (เจ้าของ) ผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นจะมีการประสานงานรวบรวมความเห็นและข้อมูลเพื่อประกอบความเห็นต่อร่างกฎหมายนั้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดทำร่างกฎหมายนั้นขึ้น เมื่อได้จัดทำร่างกฎหมายเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเสนอกระทรวงยุติธรรมเพื่อพิจารณารับรองแล้วจึงเสนอต่อรัฐบาล เมื่อคณะรัฐบาลลงมติรับรองแล้วจึงเสนอต่อสภาแห่งชาติก่อนที่สมัยประชุมสภาแห่งชาติจะเปิดขึ้นไม่น้อยกว่า 60 วันต่อไป

เมื่อสภาแห่งชาติรับร่างกฎหมายไว้พิจารณาแล้ว สภาแห่งชาติจะมอบหมายให้คณะกรรมาธิการกฎหมายและคณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องพิจารณาร่วมกันเพื่อทำความเห็น ตลอดจนตรวจสอบข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อ “การประชุมเปิดกว้าง” (เป็นการประชุมที่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ตลอดจน ตัวแทนประชาชน รวมทั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ และส่วนท้องถิ่น สามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในที่ประชุมได้ ซึ่งประเด็นในที่ประชุมเปิดกว้างนั้นก็เป็นประเด็นเปิดกว้างที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารงานภาพรวมทั้งหมดของชาติด้วย) เพื่อนำความเห็นมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงร่างกฎหมาย เมื่อปรับปรุงแล้วจึงเสนอให้คณะประจำสภาแห่งชาติอนุมัติ กรณีเป็นร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ (ได้เสีย) ของประชาชนหรือผลประโยชน์แห่งชาติก่อนเสนอเพื่อให้คณะประจำสภาแห่งชาติพิจารณาอนุมัติ ต้องมีการขอความเห็นหรือ “ประชาพิจารณ์” จาก ประชาชนก่อนด้วย (กระบวนการเสนอความเห็นและประชาพิจารณ์กฎหมายลาวนั้น เรียกว่า “การทาบทาม”กระบวนการนี้ สมาชิกสภาแห่งชาติจะลงพื้นที่เพื่อขอความเห็นจากประชาชนในพื้นที่ตามแขวงต่างๆ แล้วสรุปความเห็นที่เกี่ยวข้องเสนอต่อคณะกรรมาธิการกฎหมายและคณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อนำมาปรับปรุงอีกครั้งตามความเหมาะสม เมื่อปรับร่างกฎหมายแล้วจึงเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะประจำสภาแห่งชาติ) เมื่อคณะประจำสภาแห่งชาติเห็นเหมาะสมแล้วจึงเสนอเข้าสู่ที่ประชุมสภาแห่งชาติ ถ้าคณะประจำสภาแห่งชาติเห็นว่ายังไม่ครบถ้วนเพียงพออาจเสนอให้คณะกรรมาธิการกฎหมายและคณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลเพื่อปรับปรุงให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเสนอใหม่อีกครั้งได้

ขั้นตอนการพิจารณาร่างกฎหมายในการประชุมสภาแห่งชาตินั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบนำเสนอร่างกฎหมายร่วมกับคณะกรรมาธิการกฎหมายและคณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐมนตรีทำหน้าที่เสนอจุดประสงค์ของกฎหมายต่อที่ประชุมสภาแห่งชาติ กรรมาธิการผู้รับผิดชอบร่างกฎหมายนั้นนำเข้าสู่การพิจารณารายมาตรา (อ่านและพิจารณาเรียงตามรายมาตรา) ถ้ามีข้อคิดเห็นหรือมีการขอแปรญัตติเพิ่มเติมให้ประธานสภาแห่งชาติหรือสมาชิกเสนอต่อที่ประชุม คณะกรรมาธิการกฎหมายและคณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ชี้แจง กรณีกฎหมายใดพิจารณาได้ง่าย คือ ไม่ซับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติอาจผ่านความเห็นหรือขอมติเป็นรายหมวดหรือรายภาค ถ้ากฎหมายฉบับใดยากหรือซับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับสิทธิและผลประโยชน์ของประชาชน อาจพิจารณาผ่านความเห็นหรือขอมติเป็นรายมาตราการลงคะแนนเสียงให้ลงคะแนนเสียงแบบปิดลับ (ลงคะแนนเสียงโดยลับ) การผ่านความเห็นหรือมติจะมีผลบังคับใช้เมื่อได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมการประชุมเมื่อกฎหมายนั้นได้รับมติเห็นชอบจากสภาแห่งชาติแล้ว ให้คณะกรรมาธิการกฎหมายปรับปรุงตามความเห็นและคำนำเสนอ แล้วนำกลับเข้าที่ประชุมสภาแห่งชาติอีกครั้งในวันสุดท้ายของสมัยการประชุมนั้นเพื่อรับรองให้ประกาศบังคับใช้ต่อไป

งานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กฎหมาย

เมื่อกฎหมายใดได้รับการลงมติบังคับใช้จากสภาแห่งชาติแล้ว กระทรวงผู้รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายจะต้องเสนอให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนั้นต่อหน่วยงานขึ้นตรงและเกี่ยวข้องของตนก่อนจากตั้งแต่ส่วนกลางถึงท้องถิ่น ซึ่งเป็นการให้ความรู้เพื่อการบังคับใช้กฎหมายและปฏิบัติงานได้

กระบวนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กฎหมายนั้นมีความหลากหลายนับแต่การประชาสัมพันธ์และโฆษณาทางสื่อ ตลอดจน การจัดทำเอกสารทางวิชาการ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสาร หนังสือ

นอกจากนี้ อาจมีการจัดสอนในชั้นเรียนหรือสัมมนาตามสถาบันการศึกษาด้วย กฎหมายบางฉบับอาจจะจัดเข้าไปอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนภาคบังคับด้วย ซึ่งทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสำคัญของกฎหมายนั้นเป้าหมายของงานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กฎหมาย คือ จะเร่งให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนั้นก่อน จึงขยายสู่กลุ่มพนักงาน (ข้าราชการ) ทั่วไป และสู่ภาคประชาชนเป็นการกระจายสู่ทุกระดับตั้งแต่จากศูนย์กลางสู่ท้องถิ่นตามลำดับ

ในการพิจารณาร่างกฎหมายและร่างรัฐบัญญัติ สภาแห่งชาติจะแต่งตั้งกรรมาธิการเพื่อจัดทำความเห็นเสนอต่อคณะประจำสภาแห่งชาติและประธานประเทศนอกจากนี้ คณะกรรมาธิการแต่ละคณะยังมีหน้าที่สนับสนุนสภาแห่งชาติและคณะประจำสภาแห่งชาติเพื่อดำเนินการตามอำนาจในการตรวจสอบการดำเนินงานของคณะรัฐบาล ศาลประชาชน และองค์การอัยการประชาชน อันจะเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุนการจัดทำร่างกฎหมายในอนาคตด้วย (รายละเอียดเกี่ยวกับคณะกรรมาธิการโปรดพิจารณาตามหัวข้อ “คณะกรรมาธิการของสภาแห่งชาติ” หน้า 28 - 29) กฎหมายที่สภาแห่งชาติได้รับรองแล้วนั้นประธานประเทศต้องประกาศบังคับใช้ภายในไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรอง

ในระยะเวลาดังกล่าวนั้น ประธานประเทศมีสิทธิเสนอกลับคืนให้สภาแห่งชาติพิจารณาใหม่ได้ กฎหมายที่พิจารณาใหม่นั้น ถ้าหากสภาแห่งชาติมีมติยืนยันตามเดิมแล้ว ประธานประเทศต้องประกาศใช้ภายในกำหนดสิบห้าวันโดยปกติ 1 ปี สภาแห่งชาติจะผ่านกฎหมายประมาณ 12 ฉบับ (มากสุดอาจถึง 14 ฉบับ) สมัยประชุมละประมาณ 6 - 7 ฉบับ

ญัตติ

“ญัตติ” หรือข้อพิจารณา ในภาษาลาวหรือตามกฎหมายของลาวนั้น เรียกว่า “บันหา” หรือ “ปัญหา” “บันหา” คือ ข้อเสนอที่มีความมุ่งหมายเพื่อให้สภาแห่งชาติลงมติหรือวินิจฉัยว่าจะปฏิบัติอย่างไร ซึ่งการเสนอเรื่องหรือข้อพิจารณาเพื่อให้ที่ประชุมสภาแห่งชาติพิจารณานั้นจะต้องเสนอเป็น “ญัตติ” หรือ “บันหา” “บันหา” จึงเป็นกลไกหนึ่ง ในการดำเนินงานของสภาแห่งชาติ เพราะ “บันหา” ทุกเรื่องย่อมมีจุดมุ่งหมาย อันทำให้รู้ถึงประโยชน์หรือผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น “บันหา” จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสภาแห่งชาติ 3 ประการ ดังนี้

- เป็นกลไกในการตรากฎหมาย
- เป็นกลไกในการควบคุมการบริหาร
- เป็นกลไกในการประชุมสภา

โดยทั่วไปลักษณะการเสนอ “บันหา” แบ่งออก 2 ประเภท คือ 1. “บันหา” ที่เสนอด้วยวาจา และ 2. “บันหา” ที่เสนอเป็นหนังสือ “บันหา” ที่เสนอโดยถูกต้องแล้วประธานสภาแห่งชาติจะต้องนำเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมตามกระบวนการพิจารณา กระบวนการพิจารณา “บันหา” มี 3 ขั้นตอน คือ 1. การอภิปราย 2. การแปร “ญัตติ” หรือการอภิปราย “บันหา”และ 3. การลงมติ “บันหา” หรือ “ญัตติ” หรือข้อตัดสินใจที่เกี่ยวกับ “ชะตากรรม” ของชาติและผลประโยชน์อันสำคัญของประชาชนต้องผ่านการพิจารณาของสภาแห่งชาติหรือคณะประจำสภาแห่งชาติกรณีสภาแห่งชาติมิได้เปิดการประชุม เท่านั้น

ระบบกระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในการแสดงความเห็น และทนายความ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศลาว ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายถูกควบคุมโดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และรัฐบาล อย่างไรก็ตามข้อกฎหมายบางข้อถูกบังคับใช้ในแบบรูปแบบเผด็จการ รวมทั้งการจับกุมผู้ต้องหาโดยรัฐบาล การเผชิญหน้ากันโดยความขัดแย้งถูกปราบปรามตามสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะถูกตราขึ้นในบรรทัดฐานของการให้ความเคารพในอิสรภาพของการ พูด และการตีพิมพ์ ในช่วงกลางทศวรรษ 1990 ประชาชนยังไม่ให้การยอมรับ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มรูปแบบนัก และยังไม่มีมาตรการคุ้มครองทางกฎหมาย ประชาชนมักถูกจับกุมโดยการแจ้งข้อกล่าวหาที่มีความคลุมเครือ ถึงแม้ว่าประมวลกฎหมายลักษณะอาญาและรัฐธรรมนูญ ที่รับประกันสิทธิและเสรีภาพในบ้านเมืองจะถูกตราขึ้นแล้วก็ตามแต่ในทางปฏิบัตินั้นกลับมีความแตกต่างออกไป อาทิเช่น การให้ทรรศนะและการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองยังถูกจับตามอง และการสื่อสารมวลชนยังถูกควบคุมโดยรัฐบาล ถึงกระนั้น ในระบบการดำเนินการสอบสวนอาชญากรรม อาชญากรรมทั่วไปถูกพิจารณาในระดับท้องถิ่น ส่วนอาชญากรรมที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะเรื่องทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่มีความอ่อนไหวจะถูกส่งไปพิจารณาโดยเจ้าพนักงานที่มีอำนาจ ศาลประชาชนปฏิบัติการในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด โดยผู้พิพากษาที่ถูกส่งมาจากรัฐบาล

ในเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความเห็นทั้งนักหนังสือพิมพ์ชาวลาวและเจ้าหน้าที่ชาวตะวันตกถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเป็นอย่างมากในปี 1987 นักหนังสือพิมพ์ชาวลาวคนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ให้ความเห็นว่า เขาได้ให้ความร่วมมือแต่เพียงเล็กน้อยกับทางรัฐบาล แต่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ก็ให้การยอมรับต่ออำนาจรัฐ เพราะไม่มีทางเลือกมากนัก ต่อมาในปี 1988 นักหนังสือพิมพ์ชาวลาว ได้ออกมาต่อต้านการห้ามวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล ซึ่งต่อมาเป็นผลให้เพื่อนคนหนึ่งของนักหนังสือพิมพ์คนดังกล่าวถูกจับกุม ภายหลังจากการตำหนิความไม่สมบูรณ์ของรัฐธรรมนูญ ในปี 1988 นักการทูตชาวตะวันตกให้ข้อมูลว่ามีประชาชนทั่วประเทศกว่าร้อยหรืออาจถึงพันคน ถูกปรักปรำ และถูกจับกุมคุมขังเป็นเวลาแรมเดือนโดยไม่ได้ถูกตั้งข้อกล่าวหา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศลาว ขาดข้อกฎหมายที่มีอยู่เดิม กระบวนการพิจารณาคดีไม่ได้ทำอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะถึงแม้ว่าคำตัดสินจะถูกเปิดเผยต่อสาธารณะก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติบางมาตราที่กล่าวถึงการอุทธรณ์ แต่ก็ถูกละเว้นไว้สำหรับบางกรณีที่เป็นคดีทางการเมือง ภายใต้รัฐธรรมนูญผู้พิพากษาและอัยการมีความเป็นอิสระในการทำงาน อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติศาลยังคงต้องฟังการแนะนำแนวทางในการตัดสินจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในทางทฤษฎีแล้วรัฐบาลเป็นผู้จัดหาผู้ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายให้แก่ผู้ต้องหา และจำเลยต้องต่อสู้คดีโดยไม่ได้ใช้ที่ปรึกษาภายนอก รัฐบาลสั่งยกเลิกการปฏิบัติงานของสภาทนายความปลายปี 1992 และเตรียมการออกกฎหมายในการประกอบวิชาชีพทนายความ และปูพื้นฐานให้เกิดการฝึกวิชาชีพทนายความในประเทศลาว โดยในช่วงเวลานั้นผู้ต้องหาจะต้องต่อสู้คดีด้วยตนเองก่อน[174]

174. Crime and Society, A comparative criminology tour of the world, Comparative Criminology: Asia-Laos available at <http://www-rohan.sdsu.edu/faculty/rwinslow/asia_pacific/laos.html> , accessed 23 March 2013

ระบบศาล

ศาลของ สปป.ลาวประกอบด้วยศาลประชาชนสูงสุด ศาลอุทธรณ์ ศาลประชาชนแขวง ศาลประชาชนเมือง และศาลทหาร โดยศาลประชาชนสูงสุดเป็นองค์กรพิพากษาสูงสุดทำหน้าที่ตรวจตราคำตัดสินของศาลประชาชนท้องถิ่นและศาลทหาร ก่อนปี 2523 รัฐธรรมนูญยังไม่มีมาตราเกี่ยวกับศาล ศาลเป็นเพียงกรมหนึ่งในกระทรวงยุติธรรม และเพิ่งแยกเป็นอิสระเมื่อปี 2546 การแต่งตั้งประธานศาลประชาชนสูงสุดต้องเสนอให้สภาแห่งชาติเห็นชอบ โดยประธานศาลประชาชนสูงสุดคนปัจจุบัน คือ นายคำมี ไชยะวง ที่สปป. ลาวเรียกว่าศาลประชาชนสูงสุด ศาลชั้นต้นมีในทุกแขวง (จังหวัด) รวม 17 แขวง (จังหวัด) 1 นคร และมีอยู่ในเขตอีก 39 เขต ผู้พิพากษามาจากการคัดเลือกจากสภา จำนวนของผู้พิพากษา 300 กว่าคนทั่วประเทศ ผู้พิพากษาศาลสูงสุดมี 10 ท่าน (ไม่รวมประธานศาล รองประธานศาล)

ความเป็นมาเกี่ยวกับศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว[175]

การกำเนิดให้มีศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการต่อสู้อันยาวนานของประชาชนลาวเพื่อปลดปล่อยประเทศชาติออกจากการขูดรีด การเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ ได้รับชัยชนะและประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2518 และได้สถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นศักราชที่ประเทศชาติมีเอกราชและประชาชนมีอิสรภาพอย่างแท้จริง ในระยะเบื้องต้นศาลประชาชนสูงสุดแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีฐานะเป็นเพียงแค่กรมหนึ่งที่ขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรม เรียกว่ากรมพิพากษามีหน้าที่ปฏิบัติ อำนวยการแก้ไขคดีในระดับส่วนกลาง และชี้นำ การแก้ไขคดีในทั่วประเทศ ส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตแขวงมีแผนกยุติธรรมแขวงและหากอยู่ในเขตเมือง มีแผนกยุติธรรมเมือง จนกระทั่งเมื่อถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2525 สภาประชาชนสูงสุดแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้รับรองการแยกกรมพิพากษาออกจากกระทรวงยุติธรรมและได้ประกาศ เป็นศาลประชาชนสูงสุดแห่งสาธารณรัฐ

ความเจริญก้าวหน้าในการขยายตัวของศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในวันที่ 15 สิงหาคม 2525 รัฐธรรมนูญฉบับแรกของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ถูกจัดใช้ นับแต่นั้นมาระบบศาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้รับการพัฒนาอย่างมีระบบ นับแต่ส่วนกลางได้มีศาลประชาชนสูงสุด ส่วนที่อยู่ในท้องถิ่นแขวงมีศาลประชาชนแขวง นคร และในส่วนที่อยู่เมือง มีศาลประชาชนเมือง แต่บุคลากรของศาลและการบริหารศาลประชาชนท้องถิ่นยังขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้คุ้มครองและบริหารโดยตรง ส่วนศาลประชาชนสูงสุดเพียงแต่คุ้มครองและชี้นำเฉพาะด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี จนกระทั่งปี 2546 ถึงได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้ศาลประชาชนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยศาลประชาชนเมือง ศาลประชาชนแขวง นคร และภาคเหนือศาลอุทธรณ์ ภาคเหนือ กลาง ใต้ ให้ขึ้นอยู่กับศาลประชาชนสูงสุดแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นผู้คุ้มครองอย่างมีระบบ จนถึงปี 2552 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเนื้อหาว่าต้อง

175. จิตตะวัน วงไชและนายทิบพะสอน ลาดวงไช รายงานผลงานส่วนบุคคล เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลประชาชนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

มีการปฏิรูประบบศาล โดยเน้นให้ศาลประชาชนสูงสุดให้ความคุ้มครอง และได้เปลี่ยนชื่อศาลอุทธรณ์มาเป็นศาลประชาชนภาค และได้รวมเอาศาลประชาชนเมืองทั่วประเทศแล้วจัดตั้งเป็นศาลประชาชนเขตรวม 39 เขตทั่วประเทศ พร้อมกันนั้นก็ได้เพิ่มสิทธิอำนาจให้ศาลประชาชนภาค และศาลประชาชนเขตมีอำนาจในการพิจารณาคดีมากยิ่งขึ้น โดยมีจุดประสงค์ทำให้จำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาลประชาชนสูงสุดมีจำนวนลดลง

ศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นองค์การปฏิบัติสิทธิอำนาจแห่งรัฐ ซึ่งอำนาจแห่งรัฐทั้งหมดเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อสิทธิผลประโยชน์ของประชาชน จึงมีความหมายว่า ประชาชนเป็นผู้สร้างองค์กรแห่งสิทธิผลประโยชน์ของตน เรียกว่าองค์การนิติบัญญัติหรือสภาซึ่งเป็นผู้ออกรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และตกลงปัญหาที่สำคัญระดับชาติ หนึ่งในนั้นองค์การนิติบัญญัติได้เป็นผู้เลือกตั้งแต่งตั้งและปลดตำแหน่งผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีในขอบเขตรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่องค์การนิติบัญญัติได้ให้การรับรอง ในขณะเดียวกันศาลประชาชนก็ต้องรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อสภา และสภาก็จะติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของศาลตลอดจนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาเป็นปกติ ในส่วนของบทบาทและความสำคัญของศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ศาลประชาชนถูกแบ่งเป็นระดับส่วนกลาง และท้องถิ่น ทุกๆ ศาลล้วนแต่ปฏิบัติสองบทบาท คือ ศึกษาอบรมพลเมืองให้มีสติเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและอีกบทบาทหนึ่งของศาลก็คือ การพิจารณาตัดสินคดีให้ถูกต้องตามกฎหมายให้สอดคล้องกับความเป็นจริง หมายความว่าทุกการปฏิบัติงานของศาลจะต้องดำเนินการบนพื้นฐานการรวบรวมข้อเท็จจริงทั้งหมดและผ่านการพิจารณาไตร่ตรองเรื่องพยานหลักฐาน อย่างรอบด้าน ภาวะวิสัย และการมีส่วนร่วมของประชาชน สังคม อำนาจ การปกครองเพื่อทำให้ประชาชนและคู่ความเข้าใจในการตัดสินคดี ศาลต้องวินิจฉัยให้เห็นความเป็นจริงของคดีปรับบทเข้ากับบทบัญญัติของกฎหมาย จึงมีคำพิพากษาว่าคำฟ้องของโจทก์มีเหตุผลหรือไม่เพียงใด หรือคำให้การแก้ฟ้อง หรือฟ้องแย้งของจำเลยมีเหตุผลหรือไม่เพียงใด นอกจากการศึกษาอบรมคู่ความด้วยการให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาล ศาลต้องประสานกับฝ่ายปกครองเพื่อโฆษณาเผยแพร่กฎหมาย ให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนรับรู้และป้องกันการกระทำความผิดในการนี้จำต้องมีการประสานงานกับข้าราชการฝ่าย ตำรวจ อัยการ และองค์กรทางสังคมอื่นๆ ทั้งภายในและต่างประเทศเพื่อทำให้การปฏิบัติงานของศาลได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น

ศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรรัฐได้มีบทบาทเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของประเทศชาติ สังคม พลเมืองลาว ต่างด้าว ชาวต่างประเทศ และคนไร้สัญชาติที่ดำรงชีวิตและพักอาศัยอยู่ในประเทศลาว การพิจารณาพิพากษาคดีได้มีบทบาทในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมือง ทำให้สังคมมีความสงบ ประชาชนมีความรัก ความสามัคคี มีความสุขและความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพทำมาหากิน ทั้งเป็นการดึงดูดการลงทุนของต่างชาติ นอกจากการพิพากษาคดีแล้วศาลยังให้เหตุผลในรายละเอียดแห่งการละเมิดกฎหมาย และรากเหง้าพื้นฐานแห่งปัญหา ซึ่งเป็นข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในอนาคต

ศาลประชาชนรับพิจารณาคดีรวมอยู่ในศาลเดียวแล้วแบ่งแยกคณะในการพิจารณาคดีเฉพาะเรื่อง เช่น คดีครอบครัว คดีพาณิชย์ และคดีเฉพาะเรื่องด้านอื่น ๆ สำหรับคดีบางคดีที่ไม่สามารถวินิจฉัยประเภทของคดีได้ ประธานศาลแขวง (จังหวัด) หรือศาลนคร ชี้ขาดคดีว่าคดีที่เกิดขึ้นเป็นคดีประเภทใด แต่ในปัจจุบันนี้คดีความที่นำมาขึ้นศาลประชาชนยังมีจำนวนไม่มาก

สำหรับคดีพาณิชย์นั้นเป็นคดีข้อพิพาทเชิงธุรกิจ หรือสัญญาซื้อขาย กู้ยืม เช่า ส่วนคดีล้มละลายและทรัพย์สินทางปัญญายังไม่มี

ผู้ที่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลประชาชนได้ นั้นมีทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล และทุกคนมีสิทธิฟ้องคดีแพ่งได้หมด และฟ้องได้เองเลย แต่จะต่างกับคดีอาญา คือ วิอาญาลาว พิจารณาคดีลับ ราษฎรมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแต่ต้องผ่านอัยการ ประชาชนจะฟ้องศาลคดีอาญาโดยตรงไม่ได้ ซึ่งต่างกับประเทศไทย ส่วนเรื่องสัญชาตินั้นไม่เป็นอุปสรรคในการฟ้องศาลลาว กล่าวคือ คนต่างประเทศสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลลาวได้ ซึ่งคนต่างชาติเมื่อมาขึ้นศาลก็ต้องใช้ล่ามที่รัฐบาลจัดให้ ซึ่งต้องน่าเชื่อถือได้ มีจริยธรรม และก็ได้มีการขึ้นศาลประชาชน สปป.ลาว ของเอกชนไทยฟ้องเอกชนไทย หรือฟ้องเอกชนลาว หรือเอกชนลาวฟ้องเอกชนไทย[176]

เขตอำนาจศาล

ในเรื่องของเขตอำนาจศาลนั้น ได้กำหนดไว้ในบัญญัติระบบศาล หรือกฎหมายว่าด้วยศาล ซึ่งก็เหมือนกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรมของประเทศไทย และเรื่องจำนวนทุนทรัพย์ในการกำหนดเขตอำนาจศาล อีกทั้งการอุทธรณ์ ฎีกานั้นไม่มีการจำกัดจำนวนทุนทรัพย์ไว้ ซึ่งทำให้ทุกคดีแพ่งสามารถฟ้องศาลได้ และสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ทุกคดี

ค่าธรรมเนียมศาล

ค่าใช้จ่ายในการนำคดีขึ้นสู้ศาลไม่สูง ค่าธรรมเนียมศาลสำหรับคดีบังคับสิ้นสุดคิดเป็นร้อยละ 2 ของมูลค่าที่ร้องขอ

กระบวนการพิจารณาคดีของศาล

เริ่มต้นที่ศาลชั้นต้น (ศาลนครหลวงเวียงจันทน์) รับคดีความ ซึ่งระยะเวลาในการพิจารณามีความรวดเร็วทุกคดี โดยเฉพาะคดีพาณิชย์มีความรวดเร็วพอๆ กับอนุญาโตตุลาการ ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปี 2004 กำหนดไม่เกิน 2 เดือน ซึ่งถ้าหากมีการอุทธรณ์ และฎีกาก็สามารถทำได้ทุกคดี เนื่องจากว่าไม่ได้มีการกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ ซึ่งคำพิพากษาศาลประชาชนสูงสุด (ศาลฎีกา) คำพิพากษาเป็นที่สุด ยกเว้นกรณีรื้อฟื้นคดีเพราะว่าปรากฏหลักฐานที่ไม่มีในสำนวนแล้วมาปรากฏภายหลัง

หลักการในการปฏิบัติงานของศาล มี 2 ส่วน

1.หลักการรวมในการปฏิบัติหน้าที่ของศาล

ในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลโดยทั่วไปแล้วต้องคำนึงถึงความถูกต้องและเป็นที่ยอมรับในสังคมจำเป็นที่ต้องปฏิบัติเช่นนั้น ศาลต้องเอาใจใส่ให้บุคลากรในศาลได้มีการแสดงความคิดเห็น หมายความว่าศาลประชาชนต้องทำงานโดยยึดมั่นในหลักการรวมศูนย์ประชาธิปไตย ทำงานเป็นหมู่คณะ และแบ่งงาน ให้บุคคลรับผิดชอบโดยไม่ก้าวก่ายหน้าที่การงานของกันและกัน ในส่วนการปฏิบัติหน้าที่การงานของศาลในระดับท้องถิ่นก็คือศาลประชาชนเขต ศาลประชาชนแขวง ศาลประชาชนนคร และศาลประชาชนภาค ต้องทำรายงานผลการ

176. ปุณฑวิชญ์ ฉัตรมงคลชาติ, บันทึกการศึกษาดูงานที่ศาลประชาชนสูงสุด (2552), <http://www.gotoknow.org/posts/307619> accessed 23 March 2013

ปฏิบัติงานของแต่ละศาลเป็นปกติ เพื่อรายงานให้ศาลประชาชนสูงสุดทราบ ในขณะเดียวกันนั้นศาลประชาชนสูงสุดก็มีกระบวนการติดตามตรวจตราการปฏิบัติงานของศาลในระดับท้องถิ่นและต้องรายงานการปฏิบัติงานของศาลทั้งระบบต่อสภาประชาชนแห่งชาติ

2. หลักการพื้นฐานเฉพาะในการปฏิบัติงานของศาลแต่ละด้าน

โดยทั่วๆ ไปในการพิจารณาคดีของศาลต้องปฏิบัติบนพื้นฐานของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เช่นกรณีต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ต้องมีหลักประกันความเสมอภาคของพลเมืองภายใต้หลักกฎหมาย และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลโดยเท่าเทียมกัน หมายถึง พลเมืองลาวทุกคนต้องมีความเสมอภาคโดยไม่จำแนกเพศ เชื้อชาติ ชนเผ่า ฐานะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ภาษา ระดับการศึกษา อาชีพ ความเชื่อถือด้านศาสนา ภูมิลำเนา และอื่นๆ พลเมืองลาวทุกคนมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลเกี่ยวกับข้อโต้แย้งทางแพ่ง และมีสิทธิฟ้องร้องต่อองค์การสืบสวน สอบสวน หรืออัยการประชาชน เมื่อมีการละเมิดกฎหมายทางอาญาเช่นเดียวกันประชาชนต่างชาติต่างด้าว ไม่มีสัญชาติ ที่ดำรงชีวิตอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็มีสิทธิเท่าเทียมกันกับพลเมืองลาวทุกประการ ยกเว้นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น กรณีการถือสิทธิหรือกรรมสิทธิ์เกี่ยวกับที่ดิน

2.2 ต้องรับประกันสิทธิของพลเมืองในการต่อสู้คดี หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาและคู่ความในคดีแพ่งทุกคนล้วนแต่มีสิทธิต่อสู้คดีโดยตนเองหรือมีสิทธิร้องขอให้ทนายความหรือผู้อื่นช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของตนเองและผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ภรรยาและบุตร

2.3 ต้องรับประกันความเป็นอิสระในการดำเนินคดี หมายความว่า ในการไต่สวนการพิจารณาคดีของศาลในห้องพิจารณาคดีต้องปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลต้องอยู่ในดุลยพินิจโดยอิสระขององค์คณะผู้พิพากษาที่ร่วมการพิจารณาคดีและพิพากษาคดี การพิจารณาคดีขององค์คณะผู้พิพากษาต้องปฏิบัติตามข้อกฎหมายและระเบียบโดยเคร่งครัด

2.4 ต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายในการพิจารณาคดี ในการพิจารณาคดีของศาลต้องอิงพยานหลักฐานและปฏิบัติตามกฎหมายแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้ประกาศใช้ในปัจจุบัน ในกรณีที่มีปัญหาประการใดประการหนึ่งเกิดขึ้นที่มิได้ระบุไว้ในกฎหมาย ศาลต้องตัดสินโดยสอดคล้องกับหลักการนิติธรรมและประเพณีของศาล สำหรับการกระทำที่มิได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นๆ ที่กำหนดโทษทางอาญา ศาลจะนำมากำหนดโทษทางอาญาไม่ได้ คำพิพากษาของศาลประชาชนสูงสุดเกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่งในคดีอาญาที่กฎหมายได้กำหนดไว้แต่ไม่ชัดเจน คดีแพ่ง คดีการค้า คดีครอบครัวและคดีเด็ก ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดหรือกำหนดไว้แต่ไม่ชัดเจนนั้นให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลประชาชนสูงสุดเป็นบรรทัดฐานและประเพณีศาลซึ่งศาลทุกชั้นต้องปฏิบัติตามจนกว่าปัญหาดังกล่าวจะได้มีการกำหนดแก้ไขไว้ในตัวบทกฎหมาย สำหรับคำพิพากษาของศาลประชาชนภาคจะถือเป็นบรรทัดฐานและประเพณีศาลได้ก็ต่อเมื่อได้มีคำแนะนำของศาลประชาชนสูงสุดอย่างเป็นลาลักษณ์อักษร

2.5 หลักประกันการพิจารณาคดีเป็นองค์คณะ (หมู่คณะ) องค์คณะผู้พิพากษาศาลประชาชนสูงสุด ศาลประชาชนภาค ศาลประชาชนแขวง ศาลประชาชนนคร ศาลประชาชนเขตและศาลทหาร ประกอบด้วยผู้พิพากษาสามท่าน โดยมีผู้พิพากษา 1 ท่านเป็นประธาน และอีก 2 ท่านเป็นองค์คณะร่วมพิจารณาในการพิจารณา

พิพากษาคดีของศาลต้องถือเอาเสียงส่วนมาก โดยให้ผู้พิพากษาที่อาวุโสน้อยกว่าเป็นผู้แสดงความคิดเห็นก่อน, ผู้พิพากษาอาวุโสและประธานองค์คณะที่ร่วมพิจารณาคดีเป็นผู้ออกความคิดเห็นตามลำดับ มติความเห็นดังกล่าวจะต้องรักษาไว้เป็นความลับจนกว่าจะมีการอ่านคำพิพากษา (ประกาศคำตัดสิน)

2.6 ให้ใช้ภาษาลาวในการพิจารณาพิพากษาและดำเนินคดี หมายถึง คู่ความที่เข้าร่วมในการดำเนินกระบวนพิจารณาหรือดำเนินคดีต้องใช้ภาษาลาวตั้งแต่ต้นจนจบ ส่วนคู่ความที่ไม่รู้และไม่เข้าใจภาษาลาวมีสิทธิใช้ภาษาของตนหรือภาษาอื่นโดยผ่านล่ามแปลซึ่งมีผลทางด้านกฎหมายและล่ามแปลต้องรับผิดชอบในการแปลของตนต่อหน้าศาล และตามกฎหมาย

2.7 การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีของศาลต้องดำเนินการโดยเปิดเผย ในการพิจารณาคดีทุกคดีในห้องพิจารณาต้องกระทำโดยเปิดเผยเว้นเสียแต่คดีดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับความลับของชาติ หรือสังคม และเด็กนั้นต้องได้ดำเนินอย่างรอบครอบและพิจารณาไต่สวนเป็นการลับแต่ทุกครั้งในการอ่านคำพิพากษาต้องได้กระทำอย่างเปิดเผย

2.8 คำพิพากษาทุกคดีที่ถึงที่สุดต้องได้รับการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาอย่างเคร่งครัด เพราะคำพิพากษาของศาลถือเป็นการออกคำสั่งในนามสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งทุกองค์กรจัดตั้งของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว องค์กรจัดตั้งของรัฐ แนวลาวสร้างชาติ องค์กรจัดตั้งมหาชน องค์กรจัดตั้งสังคม รัฐวิสาหกิจ และพลเมืองทุกคนต้องเคารพตลอดจนคู่ความและผู้เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

ระบบการจัดตั้งและขั้นการพิจารณาคดีศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นประเทศเอกราชมีอำนาจอธิปไตยและผืนแผ่นดินอันครบถ้วน รวมทั้งเขตน่านน้ำ น่านฟ้า อำนาจในการบริหารรัฐทั้งหมดเป็นของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน บรรดาเผ่าต่างๆ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้แบ่งองค์กร (กงจักร) ออกเป็น 3 องค์กร คือ

1. องค์กรนิติบัญญัติ
2. องค์กรบริหาร
3. องค์กรตุลาการ

บรรดาองค์กรดังกล่าวได้มีการจัดตั้งในระดับศูนย์กลางและท้องถิ่น โดยเฉพาะตุลาการ (ศาล) ได้มีการปรับปรุงระบบศาลตลอดถึงขั้นการดำเนินคดีในศาลในแต่ละศาลให้มีความกระชับ มีคุณภาพ มีหลักประกันความยุติธรรม ทั้งสอดคล้องกับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย ปัจจุบันระบบศาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประกอบด้วยศาลประชาชนสูงสุด ศาลประชาชนท้องถิ่น (ศาลประชาชนภาค ศาลประชาชนแขวง ศาลประชาชนนคร ศาลประชาชนเขต) และศาลทหาร (ศาลทหารขั้นสูงและศาลทหารภาค)

บรรดาศาลดังกล่าวได้มีการแบ่งงาน แบ่งเขตอำนาจและการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ศาลประชาชนสูงสุดเป็นองค์กรพิพากษาสูงสุดของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีบทบาทดำเนินการพิพากษาคดีและคุ้มครองทางด้านระบบศาลทั้งหมดรวมทั้งงานบริหารงานตรวจราชการทั้งด้านวิชาการ ให้ข้อเสนอแนะ ชี้นำการพัฒนา และการปฏิบัติงานของศาลส่วนท้องถิ่น และศาลทหาร ดังนี้

• พิจารณาและมีคำพิพากษาอันเป็นที่สุด (ขั้นลบล้าง) ทางด้านข้อกฎหมาย ตามคดีที่ศาลอุทธรณ์ภาคได้มีคำพิพากษาและคู่ความได้ขอลบล้าง หรือมีข้อเสนอคัดค้านโดยอัยการประชาชนสูงสุด

• พิจารณาเป็นขั้นรื้อฟื้นคำสั่ง คำชี้ขาด คำตัดสิน และคำพิพากษาของศาลที่ใช้ได้อย่างเด็ดขาด (ถึงที่สุดแล้ว) ในกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาเดิมของศาล

• ออกข้อแนะนำทางด้านประเพณีการปฏิบัติงานของศาล ให้คำอธิบายและแนะนำปัญหา ข้อกฎหมายในขอบอำนาจของศาล ให้ศาลประชาชนระดับท้องถิ่น และศาลทหารได้ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันโดยเอกภาพ

• แนะนำและตรวจตราความถูกต้องและความเป็นเอกภาพทางด้านกฎหมายในการดำเนินคดีของศาลประชาชนท้องถิ่น และศาลทหาร

• พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับคดีแต่ละประเภทว่าอยู่ในเขตอำนาจของศาลใดในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล

• จัดทำคำอธิบายเกี่ยวกับมติที่ประชุมใหญ่ผู้พิพากษา (การประชุมผู้พิพากษาทั่วประเทศ) เพื่อให้ศาลประชาชนทุกขั้น และศาลทหารได้เข้าใจและปฏิบัติอย่างถูกต้องในแนวทางเดียวกัน

• ออกคำสั่งการปฏิบัติงาน การค้นคว้า การเสนอร่างกฎหมาย นิติกรรมอื่นๆ และเสนอการตีความหมายของกฎหมายต่อคณะประจำสภาแห่งชาติ เพื่อพิจารณา ให้ความกระจ่าง

• ชี้นำและคุ้มครองศาลประชาชนภาค ศาลประชาชนแขวง ศาลเด็ก และศาลประชาชนเขตรอบด้าน

• ออกมาตรการอันจำเป็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดตั้ง การปรับปรุง และการบริหารงานของศาล

• ชี้นำการฝึกอบรมผู้พิพากษา ผู้ช่วยผู้พิพากษา จ่าศาล และพนักงานของศาล

• ตรวจตราการปฏิบัติงานของศาล ค้นคว้าวิจัย รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาล เก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานและสถิติเพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนางานศาล

• ประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศเกี่ยวกับงานด้านการยุติธรรม และกฎหมาย

• สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานต่อสภาแห่งชาติ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมาย

2. ศาลประชาชนภาคเป็นส่วนหนึ่งในระบบศาลประชาชน มีบทบาทพิพากษาคดีเป็นชั้นอุทธรณ์คดีที่ศาลประชาชนแขวง, นคร ศาลเด็ก ได้ตัดสินในขั้นต้น ซึ่งถูกอุทธรณ์โดยคู่ความ หรือมีคำเสนอคัดค้านโดยอัยการประชาชน และพิจารณาเป็นขั้นลบล้างคดีที่ศาลประชาชนแขวง, นคร ได้พิพากษาเป็นขั้นอุทธรณ์ซึ่งถูกขอลบล้างโดยคู่ความ หรือมีคำเสนอคัดค้านโดยอัยการประชาชน มีรายละเอียดดังนี้

• พิจารณาเป็นขั้นอุทธรณ์คำสั่ง คำชี้ชาดและคดีความ ที่ศาลประชาชนแขวง นคร และศาลเด็กได้มีคำตัดสินในขั้นต้น ซึ่งถูกขออุทธรณ์โดยคู่ความ หรือคำเสนอคัดค้านโดยอัยการประชาชน

• พิจารณาเป็นขั้นลบล้างคำสั่ง คำชี้ชาดและคดีความ ที่ศาลประชาชนแขวง นคร และศาลเด็กได้มีคำตัดสินในชั้นอุทธรณ์ ซึ่งถูกขออุทธรณ์โดยคู่ความ หรือคำเสนอคัดค้านโดยอัยการประชาชน

• เรียกสำนวนคดีจากศาลประชาชนแขวง มาดำเนินและพิจารณาเป็นขั้นอุทธรณ์ด้วยตนเอง ถ้าหากเห็นว่าคดีดังกล่าวนั้นมีความสำคัญเป็นพิเศษหรือมีความยุ่งยากที่จะพิจารณาในศาลประชาชนแขวง การเรียกสำนวนคดีดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบของคณะประธานศาลประชาชนแขวงนคร

• ให้คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำแนะนำทางด้านกฎหมายและประเพณีศาลของศาลประชาชนสูงสุด ให้ศาลประชาชนแขวง ศาลเด็ก และศาลประชาชนเขต เพื่อรับประกันความถูกต้องและเป็นเอกภาพในการปฏิบัติตามกฎหมาย

• คุ้มครองทางด้านการจัดตั้งและการปฏิบัติงานของศาลตนและตรวจตราทางด้านวิชาการของศาลประชาชนแขวง ศาลเด็ก ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน

• ค้นคว้า สรุป และเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลคดี

• นำส่งคำสั่ง คำชี้ขาด คำพิพากษา แก่ศาลประชาชนสูงสุด และองค์การอัยการประชาชนภาค เพื่อตรวจตรา

• ติดต่อประสานงานและให้ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในด้านการยุติธรรมและกฎหมาย ตามที่ได้รับมอบหมายจากศาลประชาชนสูงสุด

• สรุป รวบรวม และรายงานความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงานของศาลตนให้ศาลประชาชนสูงสุดทราบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3. ศาลประชาชนแขวงและศาลเด็ก

ศาลประชาชนแขวงและศาลเด็ก เป็นส่วนหนึ่งในระบบศาลประชาชนมีบทบาทดำเนินการตัดสินเป็นขั้นต้น คดีที่ไม่ขึ้นกับสิทธิอำนาจของศาลประชาชนเขต และพิพากษาเป็นขั้นอุทธรณ์ คดีที่ศาลประชาชนเขตได้ตัดสินเป็นขั้นต้น มีรายละเอียดดังนี้

• พิจารณาออกคำสั่ง คำชี้ขาด และตัดสินเป็นขั้นต้น ในคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลประชาชนเขต

• พิจารณาพิพากษาคดีเป็นขั้นอุทธรณ์คำสั่ง คำชี้ขาด และคดีที่ศาลประชาชนเขตได้ตัดสินในขั้นต้น ซึ่งถูกขออุทธรณ์โดยคู่ความ หรือมีคำเสนอคัดค้านโดยอัยการประชาชน

• เรียกสำนวนคดีจากศาลประชาชนเขต มาดำเนินและพิจารณาเป็นขั้นต้นด้วยตนเอง ถ้าหากเห็นว่าคดีดังกล่าวนั้นมีความสำคัญเป็นพิเศษหรือมีความยุ่งยากที่จะพิจารณาในศาลประชาชนเขต การเรียกสำนวนคดีดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบของคณะประธานศาลประชาชนเขต

• จัดส่งสำนวนคดีที่ศาลประชาชนเขตได้ตัดสินขั้นต้นแล้ว ซึ่งเห็นว่ามีความยุ่งยากซับซ้อนที่จะดำเนินพิจารณาเป็นขั้นอุทธรณ์ที่ศาลประชาชนแขวง, นคร ให้ศาลประชาชนภาคเป็นผู้พิจารณา แต่ต้องได้รับความเห็นชาติจากประธานศาลประชาชนภาคเสียก่อน

• ให้คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำแนะนำทางด้านกฎหมายและประเพณีศาลของศาลประชาชนสูงสุดและศาลประชาชนภาค ให้ศาลประชาชนเขต เพื่อรับประกันความถูกต้องและเป็นเอกภาพในการปฏิบัติตามกฎหมาย

• คุ้มครองทางด้านการจัดตั้งและการปฏิบัติงานศาลตนและตรวจตราทางด้านวิชาเฉพาะของศาลประชาชน เขต ที่อยู่ในความรับผิดชอบและเขตอำนาจของตน

• ค้นคว้า สรุป และเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลคดี เสนอต่อศาลประชาชนภาค และศาลประชาชนสูงสุด

• นำส่งคำสั่ง คำชี้ขาด คำพิพากษา แก่ศาลประชาชนภาค, ศาลประชาชนสูงสุดและองค์การอัยการประชาชนแขวง เพื่อตรวจตรา

• นำส่งคำสั่ง คำชี้ขาด คำตัดสิน และ คำพิพากษาที่ถึงที่สุด ให้กรมบังคับคดี และเรือนจำ ศูนย์ฝึกอบรมและองค์กร ที่เกี่ยวข้อง สำหรับโทษที่มีการจำกัดอิสรภาพ

• ติดต่อประสานงานและให้ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในด้านการยุติธรรมและกฎหมาย ตามที่ได้รับมอบหมายจากศาลประชาชนสูงสุด

• สรุป รวบรวม และรายงานความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงานของศาลตนให้ศาลประชาชนภาค และศาลประชนสูงสุดทราบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้

4. ศาลประชาชนเขต เป็นส่วนหนึ่งในระบบศาลประชาชน มีบทบาทพิจารณาคดีเฉพาะคดีขั้นต้นที่อยู่ในเขตอำนาจของตนศาลประชาชนเขตจัดตั้งขึ้นโดยรวมเอาเมือง เทศบาล หรือ หลายเมืองหลายเทศบาลเข้ากันเป็นหนึ่งเขต ตามสภาพภูมิศาสตร์พื้นที่และการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมหรือ มีการขยายตัวทางด้านปริมาณคดี ในการดำเนินงานของศาลเขตมีรายละเอียดดังนี้

• ศึกษาอบรม ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคู่ความในเบื้องต้นเป็นสาระสำคัญ

• พิจารณาตัดสินคดีขั้นต้นคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสามร้อยล้านกีบและคดีเกี่ยวกับครอบครัว

• คดีอาญาที่กฎหมายกำหนดโทษไม่เกิน 3 ปี ยกเว้นคดีความผิดเกี่ยวกับเด็ก

• ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในศาลของตน

• ค้นคว้า สรุป และเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลคดี เสนอต่อศาลประชาชนแขวง

• นำส่งคำสั่ง คำชี้ขาด คำตัดสิน แก่ศาลประชาชนแขวง, นคร และองค์การอัยการประชาชนเขต เพื่อตรวจตรา

• นำส่งคำสั่ง คำชี้ขาด คำตัดสิน และ คำพิพากษาที่ถึงที่สุด ให้กรมบังคับคดี และเรือนจำ ศูนย์ฝึกอบรมและองค์กร ที่เกี่ยวข้อง สำหรับโทษที่มีการจำกัดอิสรภาพ

• สรุป รวบรวม และรายงานความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงานของศาลตนให้ศาลประชาชนแขวง, นคร ทราบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้

5. ศาลทหาร

ศาลทหารเป็นส่วนหนึ่งในระบบศาลประชาชนมีบทบาทในการพิจารณาตัดสินคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในขอบเขตการปฏิบัติงานทางการทหารหรือที่ทำการฐานทัพที่ตั้งทำการทางทหาร (ระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาคดีดังกล่าวได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ)

สรุปแล้วการพิจารณาพิพากษาคดีในระบบศาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นต้น ขั้นอุทธรณ์ และขั้นลบล้าง (ขั้นสูงสุด) สำหรับคดีที่คู่ความรับกัน (รับรู้ร่วมกัน) คดีที่มีโทษสถานเบา (ลหุโทษ) หรือคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่สูง ตามที่กำหนดไว้กฎหมาย วิธีพิจารณาอาญาและคดีแพ่ง จะได้รับการพิจารณาเป็นขั้นต้น และขั้นอุทธรณ์เท่านั้น โดยคู่ความไม่มีสิทธิขอลบล้าง (ฎีกา) หรือเสนอคัดค้าน เว้นเสียแต่ได้รับการรับรองจากคณะประธาน ศาลขั้นอุทธรณ์ ในกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายเช่น องค์คณะผู้พิพากษาไม่ถูกต้อง

ตามกฎหมาย (เป็นญาติหรือมีส่วนได้เสียกับตัวความ หรืออื่น ๆ) ศาล ที่ไม่มีสิทธิอำนาจ หรือศาลที่ตัดสินเกินสิทธิอำนาจของตนหรือในการไต่สวนคดีได้มีการละเมิดหลักการในการพิจารณาคดีการตีความหมายของเหตุการณ์หรือการนำใช้กฎหมายไม่ถูกต้อง ในการพิจารณาตัดสินของศาลประชาชนเขตในขั้นต้นเป็นการพิจารณาตัดสินตามข้อมูลหลักฐานและกฎหมาย ส่วนศาลประชาชนแขวง, นคร ได้ตัดสินตามข้อมูลหลักฐานและกฎหมายเป็นขั้นต้นในคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลประชาชนเขต และพิจารณาเป็นขั้นอุทธรณ์ในกรณีที่ศาลประชาชนเขตได้พิจารณาขั้นต้นแล้วถูกขออุทธรณ์ ส่วนศาลประชาชนภาคได้พิจารณาเป็นขั้นอุทธรณ์ตามข้อมูลหลักฐานและกฎหมายที่ศาลประชาชนแขวง, นคร และศาลเด็กได้ตัดสินขั้นต้น และถูกขออุทธรณ์ และพิพากษาเป็นขั้นลบล้าง (ฎีกา) คดีที่ได้พิจารณาเป็นขั้นอุทธรณ์ที่ศาลแขวง นคร เฉพาะในส่วนศาลประชาชนสูงสุดพิพากษาเป็นขั้นลบล้าง (ฎีกา) ในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น และปัญหาที่สำคัญในการพิจารณาในศาลประชาชนสูงสุดอีกปัญหาหนึ่งก็คือเป็นขั้นพิจารณารื้อฟื้น ในคดีที่ได้พิพากษาถึงขั้นลบล้าง(ฎีกา) ไปแล้ว ถ้าหากเห็นว่ามีความผิดพลาดทางด้านเทคนิค หรือมีปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใดที่ศาลในขณะนั้นไม่อาจรู้ได้ เฉพาะการพิจารณาขั้นรื้อฟื้นมีแต่ในขั้นศาลประชาชนสูงสุดเท่านั้น และจะนำเอาคดีดังกล่าวมาพิจารณาได้ในเมื่อมีคำเสนอของอัยการประชาชนสูงสุด เมื่อพบข้อมูลหลักฐานใหม่เท่านั้น

องค์ประกอบการจัดตั้งและบุคลากรของศาล

1. ในศาลประชาชนสูงสุดประกอบด้วย สภาผู้พิพากษา บรรดาคณะศาล และองค์กรฝ่ายบริหาร (ฝ่ายธุรการ)

• สภาผู้พิพากษา หมายถึง คณะนำของศาลประชาชนสูงสุด ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลประชาชนสูงสุด, รองประธาน, หัวหน้าคณะศาล และผู้พิพากษาจำนวนหนึ่งในศาลประชาชนสูงสุด

• คณะศาลประกอบด้วย คณะศาลอาญา คณะศาลแพ่ง คณะศาลการค้า คณะศาลครอบครัว คณะศาลเด็ก และคณะศาลอื่น

• องค์การบริหาร (ฝ่ายธุรการ) ประกอบด้วย ห้องการ (เลขาธิการ) กรมจัดตั้งพนักงาน (ฝ่ายบรรจุแต่งตั้ง) กรมวิชาการ และสถิติ สถาบันค้นคว้าและฝึกอบรม กรมการเงิน และกรมตรวจตรา

• ศาลประชาชนภาค ประกอบด้วย คณะประธาน บรรดาคณะศาล และฝ่ายบริหาร

• คณะประธาน ประกอบด้วย ประธานศาลประชาชนภาค รองประธานศาล หัวหน้าคณะศาล และผู้พิพากษาจำนวนหนึ่งในศาลประชาชนภาค

• คณะศาลประกอบด้วย คณะศาลอาญา คณะศาลแพ่ง คณะศาลการค้า คณะศาลครอบครัว คณะศาลเด็ก และคณะศาลอื่น

• องค์การบริหาร (ฝ่ายธุรการ) ประกอบด้วย ห้องการ (เลขาธิการ) แผนกจัดตั้งพนักงาน (ฝ่ายบรรจุแต่งตั้ง) แผนก วิชาการ และสถิติ แผนกการเงิน และแผนกตรวจตรา

2. ศาลประชาชนแขวงประกอบด้วย คณะประธาน บรรดาคณะศาล และฝ่ายบริหาร

• คณะประธาน ประกอบด้วย ประธานศาลประชาชนแขวง รองประธานศาลหัวหน้าคณะศาล และผู้พิพากษาจำนวนหนึ่งในศาลประชาชนแขวง

• คณะศาลประกอบด้วย คณะศาลอาญา คณะศาลแพ่ง คณะศาลการค้า คณะศาลครอบครัว คณะศาลเด็ก และคณะศาลอื่น

• องค์การบริหาร (ฝ่ายธุรการ) ประกอบด้วย ห้องการ (เลขาธิการ) แขนงจัดตั้งพนักงาน (ฝ่ายบรรจุแต่งตั้ง) แขนงวิชาการ และสถิติ แขนงการเงิน และแขนงตรวจตรา

3. ศาลประชาชนเขต ประกอบด้วย คณะประธาน บรรดาคณะศาล และฝ่ายบริหาร

• คณะประธาน ประกอบด้วย ประธานศาลประชาชนเขต รองประธานศาล หัวหน้าคณะศาล และผู้พิพากษาจำนวนหนึ่งในศาลประชาชนเขต

• คณะศาลประกอบด้วย คณะศาลอาญา คณะศาลแพ่ง คณะศาลครอบครัว และคณะศาลอื่น

• องค์การบริหาร (ฝ่ายธุรการ) ประกอบด้วยหน่วยงานห้องการ (เลขาธิการ) หน่วยงานจัดตั้งพนักงาน (ฝ่ายบรรจุแต่งตั้ง) หน่วยงานวิชาการ และสถิติ หน่วยงานการเงิน และหน่วยงานตรวจตรา

องค์ประกอบบุคลากรของศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทุกขั้นประกอบด้วย

ประธาน รองประธาน ผู้พิพากษา ผู้ช่วยผู้พิพากษา จ่าศาล พนักงาน บุคลากรทางด้านวิชาการและบุคลากรฝ่ายบริหารในปี 2552 รวมทั้งหมดมี 1,012 คน ผู้หญิง 313 คน ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิชากฎหมาย 625 คน และวิชาเฉพาะอื่น 387 คน มีจำนวนผู้พิพากษาทั้งหมด 339 คน ผู้หญิง 58 คน เป็นผู้พิพากษาศาลประชาชนสูงสุด 17 คน ผู้หญิง 3 คน ผู้พิพากษาศาลประชาชนภาคทั้งหมด 28 คน ผู้หญิง 9 คน ผู้พิพากษาศาลประชาชนแขวง นครมีทั้งหมด 102 คน ผู้หญิง 24 คน ผู้พิพากษาศาลประชาชนเขตทั้งหมด 129 คน ผู้หญิง 22 คน ผู้พิพากษาศาลทหารทั้งหมด 22 คน

มาตรฐาน การแต่งตั้ง และการคุ้มครองผู้พิพากษา

ผู้พิพากษาเป็นบุคคลากรที่มีมาตรฐานและได้รับการแต่งตั้งจากคณะประจำสภาแห่งชาติ ให้มีสิทธิพิจารณาตัดสินคดีและในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีแต่ผู้พิพากษาที่ได้รับกาแต่งตั้งตามกฎหมายเท่านั้นจึงสามารถประกอบเข้าเป็นองค์คณะตัดสินคดีความได้

บุคคลที่จะเป็นผู้พิพากษาต้องมีคุณสมบัติดังนี้

• ต้องผ่านกระบวนการในการปฏิบัติงานของศาล

• เป็นบุคคลที่มีผลงานอันเป็นที่ยอมรับ

• ต้องเป็นพลเมืองลาวโดยกำเนิด

• มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป

• เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองหนักแน่น หมายถึง เป็นบุคคลที่มีทัศนคติบนพื้นฐานผลประโยชน์ของประชาชน (หลักมั่นทางชนชั้น) รู้จักจำแนกมิตร และศัตรู ยึดมั่นในความถูกต้อง และมีความเด็ดขาดต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

• เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ มีศีลธรรม รักในระบอบใหม่ มีแบบแผนการเคลื่อนไหวปฏิบัติงาน การดำรงตนในสังคม และครอบครัวที่ดี เป็นบุคคลที่มีจริยธรรมที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่

• เป็นบุคคลที่มีความรู้ทางด้านวิชาการกฎหมาย ได้ผ่านงาน และ การฝึกอบรม ตามหลักสูตรผู้พิพากษา

• เป็นบุคคลที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

การแต่งตั้งผู้พิพากษา

ประธานศาลประชาชนสูงสุดถูกเลือกตั้งและปลดตำแหน่งโดยสภาแห่งชาติ ตามการเสนอของประธานประเทศ และมีอายุการเท่ากับอายุการของสภาแห่งชาติ (5 ปี) รองประธานศาลประชาชนสูงสุดถูกเลือกตั้งและปลดตำแหน่งโดยประธานประเทศตามการเสนอของประธานศาลประชาชนสูงสุด ผู้พิพากษาของศาลประชาชนสูงสุด ประธาน รองประธาน และผู้พิพากษาของศาลประชาชนท้องถิ่นถูกแต่งตั้ง โยกย้าย และปลดตำแหน่งโดยคณะประจำสภาแห่งชาติ ตามการเสนอของศาลประชาชนสูงสุด

การคุ้มครองผู้พิพากษา (ปกป้องผู้พิพากษา)

ผู้พิพากษาจะถูกจับตัวหรือดำเนินคดีได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะประจำสภาแห่งชาติเสียก่อน เว้นแต่ในกรณีได้จับตัวผู้พิพากษาในกรณีมีการกระทำผิดซึ่งหน้า และรีบด่วนต้องรายงานต่อคณะประจำสภาแห่งชาติทันที เพื่อขอความเห็นชอบเกี่ยวกับการดำเนินคดีในขั้นต่อไป นอกจากนี้การจับตัวผู้พิพากษาของศาลประชาชนภาค ศาลประชาชนแขวง นคร ศาลเด็กและศาลประชาชนเขต ต้องได้รายงานให้ประธานศาลประชาชนสูงสุดทราบ

ศาลประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในฐานะเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งมีบทบาทในการคุ้มครองรัฐและประชาชน โดยเฉพาะในเงื่อนไขปัจจุบันซึ่งอยู่ในระยะแห่งการสร้างและบูรณะระบอบประชาธิปไตยประชาชน ก็คือการสร้างรัฐแห่งกฎหมายทีละก้าว ระบบศาลประชาชนได้รับความเอาใจใส่ ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบครบชุดตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้การบริการประชาชนมีความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม ยิ่งขึ้น ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายเป็นที่ยอมรับและเชิดชูแก่สังคมยิ่งขึ้น ในการพัฒนาระบบศาล เริ่มต้นจากการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญ, กฎหมาย และนิติกรรมต่าง ๆ อันเป็นหลักอ้างอิงในการปฏิบัติงานของศาล ก่อให้เกิดความสะดวก และการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานมากขึ้น โดยการพัฒนาระบบงานศาล และการพัฒนาบุคลากรของศาล ได้ดำเนินการไปอย่างสอดคล้องและเคียงคู่กัน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การแก้ไขข้อพิพาทในลาวด้านเศรษฐกิจ มี 2 ทางเลือก คือ

1. กระบวนการก่อนขึ้นศาล – คณะกรรมการไกล่เกลี่ยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งดูแลโดย กระทรวงยุติธรรม หรืออนุญาโตตุลาการ ซึ่งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยนั้นจะประกอบด้วยนักกฎหมาย หรือนักธุรกิจเฉพาะทาง ไม่ใช่นักกฎหมายตายตัว จะมีจำนวนมากกว่าองค์คณะของศาล และเป็นจำนวนคี่

2. กระบวนการในชั้นศาล – ฟ้องศาลเป็นคดีพาณิชย์ ซึ่งโดยปกติจะใช้ข้อ 1 ก่อน โดยการกำหนดไว้ในสัญญาถ้าคดีพาณิชย์เกี่ยวกับคดีอาญา (ฟอกเงิน) ก็ยกทางพาณิชย์ ในกรณีของการคุ้มครองคู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายที่ไม่เท่าเทียมกันนั้น ศาลจะดูเอง ซึ่งเรื่องสัญญาที่คู่สัญญาไม่เท่าเทียมกันนี้ ถ้าเป็นการเอาเปรียบก็จะให้เป็นโมฆะ ส่วนคดีเรื่องของ Product Liability สินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะเป็นเรื่องของกฎหมายอาญาส่วนเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น สปป.ลาว มีมาตรฐานกฎหมายแรงงานสอดคล้องกับมาตรฐาน ILO และด้านสิ่งแวดล้อมก็มีกฎหมายสิ่งแวดล้อม มาควบคุม

การบังคับคดี

ส่วนการบังคับคดีนั้นศาลจะบังคับคดีให้ตามคำพิพากษาเท่านั้น ถ้าตกลงกันได้ที่อนุญาโตตุลาการก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าไม่ยอมกันก็มาที่ศาลชั้นต้นให้ความปฏิบัติตามคำตัดสินอนุญาโตตุลาการ

การบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ

ศาลลาวให้ความสำคัญของกฎหมายลาว ซึ่งดูข้อขัดแย้งว่าเกิดที่ตรงไหน ก็ดูเขตอำนาจศาล การรับรองคำพิพากษาศาลต่างประเทศในศาลลาวไม่ได้ ถ้าประเทศนั้นไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญา แต่ถ้าหากว่าประเทศนั้นเป็นภาคีอนุสัญญาลาวก็จะบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศให้ โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ และกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ ผ่านกระบวนการของทูต ซึ่งสามารถบังคับได้เลย ไม่ต้องฟ้องคดีใหม่ และจากนั้นศาลก็จะดูเรื่องของเขตอำนาจศาล และเอกชนสามารถกล่าวอ้างอนุสัญญาได้ในศาลได้ ในกรณีที่กฎหมายภายในของลาว ยังไม่ได้บัญญัติรับรองไว้ ถ้าลาวเป็นภาคี และประเทศนั้นเป็นภาคีด้วย (โดยดูที่กระทรวงการต่างประเทศ)

ซึ่งคำพิพากษาของศาลประเทศไทย เวียดนาม จีนนั้นสามารถนำขึ้นมากล่าวอ้าง บังคับ และรับรองได้โดยศาลในสปป.ลาว

ความร่วมมือไทยลาวในเรื่องของกระบวนการยุติธรรม (การศาล)

เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2552 ได้มีการลงนาใน MOU บันทึกความเข้าใจระหว่างศาลไทยและศาลลาว เรื่องความร่วมมือด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ศาลลาวอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเรื่องของข้อมูลข่าวสาร และการาพัฒนาระบบศาล อีกทั้งมีการให้ความรู้ และอบรมผู้พิพากษา ผู้บริหารศาลชั้นต้นของสปป.ลาว ที่สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการ (ถนนรัชดา) ซึ่งได้จัดอบรมผู้พิพากษาไปแล้ว 4 ชุด ชุดละ 2 คน

การพิจารณาเรื่องการร้องขอสัญชาติลาว

เรื่องการร้องขอสัญชาติลาวจะใช้กระบวนการทางด้านฝ่ายบริหารก่อน คือนายบ้าน ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของกระทรวงป้องกันความสงบทำหน้าที่ดูแลก่อน จากนั้นก็ส่งเรื่องให้กระทรวงป้องกันความสงบ เสนอสภาแห่งชาติพิจารณา

แนวโน้มของการพัฒนาศาลและกฎหมายของสปป.ลาว

ปี ค.ศ. 2015 สปป.ลาวจะจัดตั้งศาลแรงงาน และศาลปกครอง (เนื่องจากว่าในตอนนี้คดีปกครองนั้นจะต้องมาฟ้องที่ศาลแพ่ง หรือไม่ก็ร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐไปที่กรรมการตรวจตรา (ซึ่งเปรียบเสมือนผู้ตรวจการแผ่นดิน) โดยยึดหลักโปร่งใส และเป็นเอกราช ระบบกฎหมายของสปป.ลาวเป็นระบบ Civil Law สปป.ลาว พัฒนาและสร้างกฎหมายลาวจำนวน 88 ฉบับ และนิติกรรมอื่นๆ กว่า 200 ฉบับซึ่งเป็นกฎหมายในการคุ้มครองบริหารสังคม ลาวมีรัฐธรรมนูญฉบับแรกเมื่อปี 1991 และที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน (ค.ศ.2009) รวม 18 ปีแล้ว ซึ่งมีแนวโน้มที่ สปป.ลาว จะทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขสังคม ซึ่งกฎหมายฉบับใดขัดต่อกฎหมายสากล (กฎหมายระหว่างประเทศ) ซึ่งกฎหมายที่จะปรับปรุงแก้ไขแน่นอนตัวอย่างเช่น กฎหมายศาล กฎหมาย

อากร กฎหมายภาษี (ซึ่งต่อไปจะให้บุริมสิทธิถ้าลงทุนในเขตที่พัฒนา ยกเว้นภาษีอากร) รัฐบัญญัติว่าด้วยการฟอกเงิน ซึ่งเป็นพระราชกำหนด (มีค่าบังคับเป็นกฎหมายเป็นกฎหมาย แต่ออกโดยฝ่ายบริหาร (รัฐบาลออกโดยประธานประเทศ) โดยไม่ได้ผ่านสภา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศลาว

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นสอบสวนและฟ้องร้อง หรือขั้นตอนก่อนการพิจารณาของศาล เป็นการใช้อำนาจของรัฐที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล อันได้แก่การตรวจค้น การจับ การควบคุม การกักขัง การปล่อยชั่วคราว และการฟ้องร้องต่อศาล แม้ว่ารัฐจะมีอำนาจกระทำได้ แต่รัฐจะต้องกระทำตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ และกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น หากไม่มีเหตุจำเป็นตามที่บัญญัติไว้แล้ว รัฐจะกระทำไม่ได้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวเมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศลาว ซึ่งใช้ระบบประมวลกฎหมายเหมือนกันแล้ว จะพบว่ามีความแตกต่างกันในบางอย่าง ทางวิวัฒนาการ แนวความคิด ทฤษฎี และรูปแบบของกระบวนการทางอาญา คือ ประเทศลาวมีแนวโน้มไปทางทฤษฎี THE CRIME CONTROLMODEL เป็นการยึดถือหรือมุ่งที่การควบคุม และปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ โดยเน้นไปที่ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ต้องการความเด็ดขาด รวดเร็ว เป็นส่วนใหญ่ โดยมีอัยการและศาลเป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายอาญา

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 34 ให้อำนาจศาลไว้ว่า “ถ้าจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งเรื่อง หรือแต่บางส่วนโดยอาศัยหรือโดยร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ในเมืองต่างประเทศเมื่อไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศหรือไม่มีข้อกฎหมายบัญญัติไว้สำหรับเรื่องนี้นั้นให้ศาลปฏิบัติตามหลักทั่วไป แห่งกฎหมายระหว่างประเทศ” ดั้งนั้น เมื่อกฎหมายไทยให้อำนาจศาลส่งเรื่องทางแพ่งขอความร่วมมือจากศาลต่างประเทศเพื่อดำเนินการแทน การดำเนินการของศาลต่างประเทศในเรื่องดังกล่าวย่อมมีผลเสมือนศาลไทยดำเนินการเอง ปัจจุบันประเทศไทยทำความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางศาล (Agreement on Judicial Co-Operation) ในคดีแพ่งกับ 6 ประเทศ คือ ลาว อินโดนีเซีย จีน ออสเตรเลีย สเปน เวียดนาม การดำเนินความร่วมมือก็จะต้องเป็นไปตามความตกลงดังกล่าว สำหรับประเทศอื่นๆ ที่ไทยไม่มีความตกลงในเรื่องนี้ ถ้าศาลไทยจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาในต่างประเทศศาลไทยก็จะปฏิบัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และหลักทั่วไปแห่งกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวข้างต้น เท่าที่ผ่านมา ศาลไทยจะขอความช่วยเหลือจากศาลต่างประเทศในเรื่องต่อไปนี้ อาทิ การให้จำเลยซึ่งอยู่ในต่างประเทศทราบถึงการถูกฟ้องและวันนัด พิจารณา หรือการส่งสำเนาคำฟ้อง และหมายเรียกให้จำเลย การส่งประเด็นไปสืบพยานในต่างประเทศ การให้จำเลยซึ่งอยู่ในต่างประเทศทราบถึงการออกคำบังคับ ฯลฯ ในกรณีที่ไม่มีความตกลงร่วมมือทางแพ่งระหว่างไทยกับประเทศนั้นๆ การดำเนินการต้องผ่านช่องทางการทูต (Diplomatic Channel) กล่าวคือ ในทางปฏิบัติเมื่อศาลไทยมีคำสั่งอนุญาตให้ขอความช่วยเหลือจากศาลต่างประเทศ ศาลจะส่งหนังสือร้องขอและเอกสารทั้งหมดพร้อมคำแปลเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อขอให้กระทรวงยุติธรรมแจ้งกระทรวงการต่างประเทศจัดส่งให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้นๆ ดำเนินการต่อไป

เมื่อสถานทูต/สถานกงสุลได้รับหนังสือแจ้งจากกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องดังกล่าว ให้สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลแจ้งกระทรวงการต่างประเทศนั้น เพื่อขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายในประเทศนั้น เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ กระทรวงการต่างประเทศของประเทศนั้นจะแจ้งผลการดำเนินการให้สถานทูต/สถานกงสุลทราบ หากเป็นกรณีส่งสำเนาคำฟ้องหรือหมายเรียก ให้จำเลยหรือผู้รับลงชื่อ

ในเอกสารตอบรับมาให้ เพื่อสถานทูตหรือสถานกงสุลแจ้งกระทรวงการต่างประเทศ พร้อมค่าใช่จ่ายเอกสารที่ใช้สำหรับมอบหมายให้ศาลดำเนินการ กระทรวงยุติธรรมแจ้งว่าตามข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ระบุว่า การที่ศาลต่างประเทศร้องขอให้ศาลไทยดำเนินการพิจารณาโดยผ่านขั้นตอนทางการทูตนั้น

ตำรวจลาว

ระบบยุติธรรมของลาวแตกต่างจากของประเทศที่พัฒนาแล้ว และแม้ว่าประเทศลาวจะมีกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นพื้นฐานของการบังคับใช้กฎหมาย แต่ในบางกรณีกฎหมายและกฎหมายที่ไม่ได้มีการประกาศใช้ก็ถูกนำมาใช้เช่นกัน การใช้กฎหมายที่มิได้มีการประกาศใช้นี้บางครั้งเป็นการตัดสินโดยตัวบุคคลแต่มิใช่ตามกฎหมายหรือเรียกว่าอำนาจเบ็ดเสร็จ ดังนั้นในกรณีของคนต่างด้าวเช่น คนอเมริกันอาจไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิในประเทศลาวอย่างที่ตนได้รับในประเทศอเมริกา นอกจากนี้ตำรวจยังไม่ได้รับการฝึกอย่างเพียงพอ รวมทั้งการใช้อาวุธจึงไม่สามารถรับมือกับอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ แม้ว่าตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนมากจะมีความสุภาพ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษ ตำรวจส่วนมากจะไม่ลงมือปฏิบัติการใดเว้นแต่จะได้รับคำสั่งอย่างเป็นทางการโดยผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจออกคำสั่ง มีการตั้งจุดตรวจอยู่หลายที่ และมีการกำหนดระยะเวลาห้ามประชาชนออกนอกบ้านและกำหนดมาตรการตรวจตราเพื่อควบคุมอาชญากรรมบางประเภท[177]

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

ความหมายของการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนชาวลาวได้แก่

• การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการรับรองสิทธิของประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในสังคม และลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เพิ่มความเติบโตของเศรษฐกิจชนชั้นรากหญ้าและส่งเสริมความปรองดองและความมั่นคงของสังคม

• การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยชี้ปัญหาของความไม่เท่าเทียมกัน และเพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพิ่มการพัฒนาเศรษฐกิจ ลดความยากจน เพิ่มความมั่นคงและความเท่าเทียมกันในสังคม

• การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอธิบายถึงความสามารถของประชาชนในการเข้าใจและการใช้สิทธิของตนในการได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการใช้สิทธิบางประเภท ได้แก่ ความขัดแย้งในครอบครัว ความรุนแรง ขโมย การใช้สิทธิในที่ดินผิดประเภท การก่อหนี้ เป็นต้น

• การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเป็นวิธีในการแสดงออกถึงการพัฒนาของหน่วยงานยุติธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมไปถึงคนยากจน คนส่วนน้อยและคนด้อยโอกาสในสังคม

• ดังนั้นการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเป็นสิ่งที่ประชาชนใช้ในการแสวงหาความยุติธรรมและตรวจสอบกลไกทางยุติธรรมอย่างเป็นทางการ กึ่งทางการ และอย่างไม่เป็นทางการ[178]

---

177. Overseas Security Advisory Council - Bureau of Diplomatic Security U.S. Department of State, Laos 2012 Crime and Safety Report, available at: <https://www.osac.gov/Pages/ContentReportDetails.aspx?cid=11983> accessed 23 March 2013

178. United Nations Development Programme, Access to Justice Assessments in the ASIA Pacific: A Review o f Experiences and tools from the Region, (the Asia-Pacific Regional Centre United Nations Development Programme, 2012). Published

กระบวนการคุ้มครองและการขอความร่วมมือจากพยานและคนที่ออกมาเปิดโปงเรื่องในองค์กรในประเทศลาว

ถึงแม้ว่ารัฐบาลลาวพยายามที่จะออกกฎหมายที่จำเป็นเพื่อที่จะจัดตั้งองค์กรเพื่อการบริหารกระบวนการยุติธรรม แต่ก็ยังคงมีหลายสิ่งที่ต้องเร่งทำ ได้แก่ ลาวยังขาดกฎหมายพิเศษสำหรับพยานและคนที่ออกมาเปิดโปงเรื่องในองค์กร ดังนั้นจึงเป็นความลำบากของเจ้าพนักงานที่จะใช้หลักกฎหมายทั่วไปมาบังคับกับการคุ้มครองพยานและคนที่ออกมาเปิดโปงเรื่องในองค์กรในภาคปฏิบัติจริง ในบางคดียังต้องพึ่งพาการสารภาพของผู้ต้องสงสัยและผู้ต้องหา ดังนั้นควรจัดให้มีแนวทางให้เกิดการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ โดยผ่านวิธีการดำเนินการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองและการขอความร่วมมือจากพยานและคนที่ออกมาเปิดโปงเรื่องในองค์กรโดยมีบทบัญญัติดังนี้

1. การอบรมผู้พิพากษาในเรื่องกฎหมายและการบังคับใช้กับเรื่องการคุ้มครองและการขอความร่วมมือจากพยานและคนที่ออกมาเปิดโปงเรื่องในองค์กร

2. รวบรวมสิทธิและหน้าที่ที่จำเป็นของพยานและคนที่ออกมาเปิดโปงเรื่องในองค์กรโดยการใช้สื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและสื่ออื่นๆ

3. ดำเนินการใช้บริการอย่างต่อเนื่องของสายด่วนรัฐสภา

4. เพิ่มจำนวนตู้รับความคิดเห็นของประชาชนในสถานที่สาธารณะ[179]

กระบวนการช่วยเหลือทางกฎหมายหมายและทนายความ

ปัจจุบันกระบวนการที่ประชาชนชาวลาวใช้ในการการหาความยุติธรรมมีหลายรูปแบบทั้งแบบทางการ แบบกึ่งทางการ และแบบไม่เป็นทางการ[180]

• กระบวนการอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ตำรวจ อัยการ และศาล การบริหารและคำร้องเรียนผ่านทางรัฐสภา

• กระบวนการกึ่งทางการ ได้แก่ การไกล่เกลี่ยในหน่วยชุมชน (Village Mediation Unit)

• กระบวนการอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ ความยุติธรรมทางจารีตประเพณีโดยมีรากฐานจากกฎหมายจารีตประเพณี

ในส่วนงานที่เกี่ยวกับสภาทนายความและการให้ความช่วยเหลือทางกระบวนการยุติธรรมนั้น UNDP ได้ให้เงินสนับสนุนโครงการยกระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยผ่านทางสภาทนายความแห่งประเทศลาว เริ่มปี คริสต์ศักราช 2004-2010 โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

• สนับสนุนการตระหนักถึงสิทธิทางกฎหมายโดยการเยี่ยมชาวบ้านและการให้คำปรึกษาทางกฎหมายเคลื่อนที่

• การเข้าถึงเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย

---

179. V. Dainhansa, Securing Protection and Cooperation of Witnesses and Whistle-Blowers: A Lao Perspective, <www.unafei.or.jp/english/.../Fourth_GGSeminar_P76-80.pdf>.

180. M. Thepkhamvong, Presentation: Access to Justice Project/LBA and RightsLINK project/VFI, Legal Empowerment Asia Partnership Advisory Committee Meeting on 29 January 2010, Bangkok.

- จัดให้มีคนที่ดำเนินการงานทางด้านกฎหมาย (Paralegal) ในชุมชน
- จัดให้มีรายการโทรทัศน์และสายด่วน
- จัดให้มีผู้ช่วยศาล และทนายว่าต่างในคดีอาญากว่า 150 คดี
- ทำการเก็บข้อมูล

ปัญหาของทนายความ

• ทนายความยังขาดแคลนโดยเฉพาะในแถบชนบทและยังไม่มีทนายที่ให้การช่วยเหลือทางกฎหมาย ในปี 2011 มีทนายความทั้งหมดในประเทศเพียง 145 คน แต่มีผู้พิพากษา 393 ท่าน และอัยการ 848 คน (ปี 2008)

• ยังมีความต้องการการพัฒนาศักยภาพรองรับคดีที่เกิดขึ้นและการเพิ่มจำนวนการให้บริการทางกฎหมายเพื่อสังคมโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

• การให้บริการทนายความยังมีค่าใช้จ่ายมาก

• ยังไม่มีระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างชัดเจน ไม่มีกรอบการปฏิบัติงานและไม่มีเงินสนับสนุน

• ประชาชนทั่วไปยังไม่นิยมให้คุณค่าแก่ทนายความที่มีค่าตัวแพงแต่นิยมการบริการที่ไม่ต้องเสียค่าจ้าง

• ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สนับสนุนการต่อต้านผู้มีอำนาจ

• ความยากจน ลาวถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา (UNDP Global Human Development Index: 2009)

• ภาษา ลาวมีอย่างน้อย 49 เชื้อชาติจึงมีภาษามากถึงสี่กลุ่มภาษาหลัก

• การศึกษา ประเทศลาวยังขาดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชาชนน้อยกว่าร้อยละสามสิบได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับประถม

• ลักษณะวัฒนธรรมที่ไม่นิยมการท้าทายและนิยมการรอมชอมในการรักษาความปรองดองกันในชุมชนโดยเฉพาะในชุมชนขนาดเล็ก[181]

ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

1. ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขา โดยร้อยละแปดสิบเป็นพื้นที่ชนบทซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เป็นสาเหตุสำคัญที่โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ยังไม่ได้รับการพัฒนาทำให้เศรษฐกิจของประเทศยังไม่พัฒนา เป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจการตระหนักถึงนโยบายของรัฐบาลในด้านแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความจริงข้อนี้เป็นอุปสรรคขัดขวางการที่รัฐบาลพยายามที่จะให้คนหลายเชื้อชาติได้ใช้บริการสาธารณะเพื่อที่จะสนับสนุนและคุ้มครองสิทธิของประชาชนและยกระดับคุณภาพชีวิต

2. การตระหนักถึงและความเข้าใจกฎหมาย กฎระเบียบและนโยบายของประเทศของเจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่ระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประชาชนในส่วนที่เป็นเทือกเขา ชนบทห่างไกลยังมีจำกัดเนื่องจากระดับการศึกษาไม่สูง อีกทั้งการรวบรวมกฎหมายและข้อมูลที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีของประเทศเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆยังไม่มีการปฏิบัติอย่างทั่วถึงเนื่องจากการขาดแคลนเงินสนับสนุน

181. M. Thepkhamvong, Presentation on: HRBA2J and Legal Aid in Laos on 3 August 2011, Lotus Hotel Pang Suan Keaw, Chiangmai, Thailand.

3. ปัญหาในเรื่องของความเชื่อและความล้าหลังของประชาชนที่ยังคงมีอยู่ในหลายๆ พื้นที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการรับประโยชน์ของประชาชนในด้านการบริการสาธารณะที่เกี่ยวกับการศึกษาและฐานข้อมูลที่จำเป็น

4. ผลกระทบทางด้านลบของโลกาภิวัฒน์ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรและเกิดช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวย สิ่งเป็นสาเหตุให้ประชาชนไม่ได้รับสิทธิในการเข้าถึงกระบวนคุ้มครองสิทธิมนุษยชน[182]

ข้อแนะนำสำหรับประเทศลาว

1. ประเทศลาวควรต้องใช้ความพยายามและมุ่งไปสู่เป้าหมายในการลดความยากจนโดยการใช้แผนยุทธศาสตร์และโครงการลดและกำจัดความยากจน เช่น โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการเจริญเติบโตของชาติและการกำจัดความยากจน (The National Growth and Poverty Eradication Strategy) และ Millennium Development Goals

2. ประเทศลาวยังคงต้องดำเนินการปฏิรูปรัฐบาลและระบบการบริหารราชการและระบบกฎหมายเพื่อที่จะปฏิบัติตามหลักนิติธรรม และยกระดับสิทธิของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

3. ประเทศลาวจำต้องเร่งพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ เพิ่มการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนหลากหลายเชื้อชาติโดยการออกมาตรการแผนยุทธศาสตร์เพื่อการศึกษาของชาติโดยต้องมีการปฏิรูประบบการศึกษา โดยให้งบประมาณเพื่อการพัฒนาระบบการศึกษาถึงร้อยละ 18[183]

บรรณานุกรม

จิตตะวัน วงไชและนายทิบพะสอน ลาดวงไช รายงานผลงานส่วนบุคคล เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลประชาชนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

ปุณฑวิชญ์ ฉัตรมงคลชาติ, บันทึกการศึกษาดูงานที่ศาลประชาชนสูงสุด (2552), สืบค้นได้ที่<http://www.gotoknow.org/posts/307619> เข้าถึงเมื่อ 23 มีนาคม 2556

Crime and Society, A comparative criminology tour of the world, Comparative Criminology: Asia-Laos available at <http://www.rohan.sdsu.edu/faculty/rwinslow/asia_pacific/laos.html> accessed 23 March 2013.

182. The National Report of the Lao People's Democratic Republic under the Universal Periodic Review prepared and drafted in accordance with the general guidelines stipulated in Resolution 5/1 of 18 June 2007 and Decision 6/102 of 27 September 2007 of the Human Rights Council.

183. Ibid.

Dainhansa, V., Securing Protection and Cooperation of Witnesses and Whistle-Blowers: A Lao Perspective, available at <www.unafei.or.jp/english/.../Fourth_GGSeminar_P76-80.pdf> accessed 23 March 2013

Overseas Security Advisory Council - Bureau of Diplomatic Security U.S. Department of State, Laos 2012 Crime and Safety Report, available at: <https://www.osac.gov/Pages/ContentReportDetails.aspx?cid=11983> accessed 23 March 2013

Thai Embassy in Lao PDR, About Lao PDR, available at <http://vientiane.thaiembassy.org/vientiane/th/about/about_basic/> , accessed 25 March 2013.

The National Report of the Lao People's Democratic Republic under the Universal Periodic Review prepared and drafted in accordance with the general guidelines stipulated in Resolution 5/1 of 18 June 2007 and Decision 6/102 of 27 September 2007 of the Human Rights Council.

Thepkhamvong, M., Presentation on: HRBA2J and Legal Aid in Laos on 3 August 2011, Lotus Hotel Pang Suan Keaw, Chiangmai, Thailand.

Thepkhamvong, M., Presentation: Access to Justice Project/LBA and RightsLINK project/VFI, Legal Empowerment Asia Partnership Advisory Committee Meeting on 29 January 2010, Bangkok.

United Nations Development Programme, Access to Justice Assessments in the ASIA Pacific: A Review o f Experiences and tools from the Region, (the Asia-Pacific Regional Centre United Nations Development Programme, 2012).

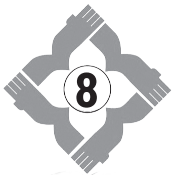

8 ประเทศเวียดนาม

ลักษณะทั่วไปของประเทศเวียดนาม

สังคมและวัฒนธรรม

ความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลัทธิขงจื๊อและศาสนาค่านิยมความเชื่อทัศนคติและโลกทัศน์ไม่ได้เป็นเอกภาพ แต่ขึ้นกับถิ่นที่อยู่ โดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 70 คริสต์ศาสนานิกายคาทอลิกร้อยละ 8 นอกนั้นเป็นเต๋า อิสลาม ฮินดู กาวด่ายนับถือผีและอื่นๆ เนื่องจากเวียดนามมีความสัมพันธ์กับจีนมาก่อนการปฏิวัติระบบการปกครอง จึงทำให้มีความเชื่อ ศิลปะ วิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ที่ใกล้เคียงกับจีน เพราะลัทธิความเชื่อต่างๆ ของจีนได้แผ่ขยายมายังเวียดนาม แม้ว่ารัฐบาลคอมมิวนิสต์ของเวียดนามจะทำลายความเชื่อและศาสนาส่วนหนึ่งไปในช่วงปฏิวัติระบบการปกครอง ก็ตาม แต่ปัจจุบันมีการผ่อนปรนมากขึ้น โดยอนุญาตให้มีนักบวชในศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ ได้ทำให้พลเมืองส่วนหนึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเป็นสังคมนิยม โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์เป็นองค์กรทางการเมืองสูงสุดแต่เวียดนามนับเป็นประเทศหนึ่งในคาบสมุทรอินโดจีนที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมเก่าแก่ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานานและยังคงสืบทอดมาจวบจนปัจจุบัน[184]

การเมืองและการปกครอง

ประเทศเวียดนามปกครองด้วยระบบสังคมนิยม มีรูปแบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมการผูกขาดและรวมศูนย์ที่รัฐบาลกลาง ปัจจุบันเวียดนามใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2535 ในการปกครอง ซึ่งกำหนดให้พรรคคอมมิวนิสต์เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีอำนาจสูงสุดเป็นผู้นำของ ประชาชนทุกชั้น และกำหนดแนวนโยบายในการบริหารประเทศแก่รัฐบาล โดยมีประธานาธิบดี และนายกรัฐมนตรีเวียดนาม มีการกระจายอำนาจไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแต่ละจังหวัดจะมีคณะกรรมการประชาชน (Provincial

184. สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานการศึกษาวิจัยโครงการมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศบทที่ 5มาตรการส่งเสริมและกำกับการลงทุนทางตรงของประเทศเวียดนาม หน้าที่ 196

People's Committee) ทำหน้าที่บริหารงานภายในท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นโยบายและกฎระเบียบต่างๆ ที่บัญญัติโดยองค์กรของรัฐที่อยู่ในระดับสูงกว่า ระบบการบริหารราชการท้องถิ่นของเวียดนามแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับจังหวัดและเทียบเท่า มี 59 จังหวัด กับอีก 5 นคร คือ ฮานอย โฮจิมินห์ ไฮฟอง ดานัง และเกิ่นเธอ ซึ่งจะได้รับงบประมาณจากส่วนกลางโดยตรง รวมทั้งข้าราชการจะได้รับการแต่งตั้งโดยตรงจากส่วนกลาง จึงมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ ช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน สำหรับระดับเมืองและเทศบาลมีประมาณ 600 หน่วย และระดับตำบล มีประมาณ10,000 ตำบล โดยโครงสร้างการปกครอง จะแบ่งเป็น 3 ฝ่ายหลักๆ ได้แก่

1) ฝ่ายนิติบัญญัติ

สภาแห่งชาติ (Quoc Hoi หรือ National Assembly) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกรวม 493 คน มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายทั้งภายในและต่างประเทศ ทำหน้าที่บัญญัติและแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งแต่งตั้งประธานาธิบดีตามที่พรรคคอมมิวนิสต์เสนอ ให้การรับรองหรือถอดถอนนายกรัฐมนตรีตามที่ประธานาธิบดีเสนอ ตลอดจนแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ อันเป็นระบบการบริหารแบบผู้นำร่วม สมาชิกสภาแห่งชาติจะมาจากการเลือกตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปีแม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์ แต่กฎหมายเวียดนามก็อนุญาตให้ผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกของพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งได้เช่นกัน โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากแนวร่วมปิตุภูมิแห่งชาติ อันเป็นองค์กรส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์ ทำหน้าที่ดูแลรักษาอุดมการณ์สังคมนิยมสภาแห่งชาติ (National Assembly) ของเวียดนาม ปัจจุบันเป็นชุดที่ 12 ได้รับเลือกตั้งในครั้งล่าสุดเมื่อเดือนพฤษภาคม 2550 ซึ่งในครั้งนี้มีการลงมติรับรองการปรับคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ โดยปรับลดจำนวนกระทรวงและรัฐมนตรีเหลือเพียง 22 ตำแหน่งตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อนในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ

2) ฝ่ายบริหาร

ประกอบด้วย ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี รวมไปถึงตำแหน่งสำคัญในพรรคคอมมิวนิสต์ เช่น สมัชชาของพรรคคอมมิวนิสต์ มีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี มีหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรบริหารระดับสูง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของพรรค คณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กรรมการเมือง (Politburo) เป็นองค์กรบริหารสูงสุด เป็นศูนย์กลางอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด

3) รัฐบาลระดับท้องถิ่น (Provincial People's Committee)

รัฐบาลระดับท้องถิ่น มีคณะกรรมการประชาชนประจำท้องถิ่นนั้นๆ ทำหน้าที่เป็นองค์กรบริหารสูงสุดบริหารงานให้เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎระเบียบต่างๆ ที่บัญญัติโดยองค์กรของรัฐที่อยู่ในระดับสูงกว่า รัฐธรรมนูญแห่งเวียดนามรับรอง รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (อังกฤษ: National Assembly of the Socialist Republic of Vietnam; เวียดนาม: QuốchộinướcCộnghoàxãhộichủnghĩaViệt Nam) เป็น "องค์การใช้อำนาจรัฐสูงสุด" รัฐสภาเป็นสภาเดี่ยว มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง 493 คน โดยดำรงตำแหน่งวาระละ 5 ปี ประชุมกันปีละสองครั้ง รัฐสภาแต่งตั้งประธานาธิบดี (ประมุขแห่งรัฐ), นายกรัฐมนตรี (ประมุขแห่งรัฐบาล), ประธานศาลสูงสุดแห่งประชาชนเวียดนาม, อัยการสูงสุดแห่งประชาชนเวียดนาม (หรือ หัวหน้า "สำนักงานกำกับดูแลและตรวจสอบสูงสุดของประชาชน") และคณะรัฐมนตรี (ฝ่ายบริหาร) ซึ่งประกอบด้วย

สมาชิก 21 คน อย่างไรก็ดี ท้ายที่สุด พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามก็มีอิทธิพลใหญ่หลวงเหนือการควบคุมการบริหารและดำเนินการผ่านคณะกรรมาธิการกลางซึ่งมีสมาชิก 150 คน ซึ่งเลือกโปลิตบูโรจำนวน 15 คน ที่การประชุมสมัชชาพรรคแห่งชาติซึ่งจัดขึ้นทุกห้าปี สมาชิกพรรคดำรงตำแหน่งอาวุโสในรัฐบาลทั้งหมด

ระบบกฎหมาย พัฒนาการของกฎหมายและการบังคับใช้โดยทั่วไป

ระบบกฎหมายของเวียดนามมีพื้นฐานสำคัญจากระบบกฎหมายคอมมิวนิสต์และระบบประมวลกฎหมายของฝรั่งเศส หลังจากประเทศเวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติทำให้ประเทศเวียดนามต้องเป็นสมาชิกของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลก (International Court of Justice: ICJ) เนื่องจากกฎบัตรสหประชาชาติบังคับให้ภาคีสมาชิกทุกประเทศต้องเป็นสมาชิกศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หากแต่เวียดนามไม่ตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลโลกเพราะประเทศเวียดนามปฏิเสธการตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลโลกพัฒนาการของกระบวนการในการบัญญัติกฎหมายได้รับการปรับปรุงให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ดังเห็นได้จากจำนวนของกฎหมายที่ถูกตราขึ้นและประกาศในราชกิจจานุเบกษาจากปี พ.ศ. 2538 ที่มีจำนวนเพียง 2 ฉบับต่อเดือน แต่ในปี พ.ศ. 2547 มีการบัญญัติกฎหมายและประกาศในราชกิจจานุเบกษาถึงวันละ 1 ฉบับ ซึ่งใช้เวลาเพียง 15 วันหลังจากผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา ทำให้ระบบกฎหมายของเวียดนามได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยและมีความโปร่งใสอย่างมากในปัจจุบันเมื่อเทียบกับในอดีต

อย่างไรก็ตาม การผ่านร่างกฎหมายของเวียดนามโดยรัฐสภายังคงมีข้อจำกัด และด้อยประสิทธิภาพกว่าที่ควร เนื่องจากสมาชิกรัฐสภาของเวียดนามให้ความสำคัญต่อการอภิปรายในประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม งบประมาณแผ่นดิน มากกว่าการอภิปรายในญัตติของการผ่านร่างกฎหมาย กอปรกับเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการร่างกฎหมายโดยมากเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการของแต่ละกระทรวงที่ยังมีความรู้ ความชำนาญในการร่างกฎหมายไม่เพียงพอ ทำให้ร่างกฎหมายไม่ชัดเจนเพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นประเด็นสำคัญต่อการแปรญัตติและลงคะแนนเสียงของสมาชิกรัฐสภาในขั้นตอนการพิจารณาของรัฐสภา ส่งผลให้ร่างกฎหมายนั้นไม่ได้รับการอนุมัติจากรัฐสภา นอกจากนั้นแม้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญจะบัญญัติมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่กรรมาธิการของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาร่างกฎหมายก็ตาม แต่ด้วยการขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง ทำให้ฝ่ายบริหารแทรกแซงการบัญญัติกฎหมาย ก่อให้เกิดการบิดเบือนบทบัญญัติของกฎหมายที่ต้องการบัญญัติ อีกด้วย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในประเทศเวียดนาม

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการบังคับใช้กฎหมายในเวียดนามคือ สำนักงานตำรวจเพื่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม (the General Police Department for Crime Prevention and Suppression) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระทรวงเพื่อความมั่นคง (Ministry of Security)

โครงสร้างของหน่วยงาน

- สำนักงานกลางเพื่อการป้องกันอาชญากรรมและการควบคุมยาเสพติด (Central Office for Crime Prevention and Drug Control)
- ให้บริการสืบสวนแก่ชุมชนและสังคม (Community and Social Investigations)
- ดูแลปัญหาทุจริต

- การสอบสวนอาชญากรรม
- ฐานข้อมูลอาชญากร
- อาชญากรรมทางโลกอินเตอร์เน็ต
- ยาเสพติด
- อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
- อาชญากรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- ผู้อพยพลี้ภัย
- ทรัพยากรมนุษย์
- องค์การตำรวจสากล หน่วยงานกลางประจำประเทศเวียดนาม (INTERPOL National Central Bureau (NCB) for Vietnam)
- กองนิติเวชวิทยา
- กองนโยบายและแผน
- กองคุ้มกันเพื่อความปลอดภัยและตรวจตรา

พันธกิจ

- รับประกันกฎหมาย ระเบียบและความปลอดภัยภายในประเทศ
- ป้องกัน ปราบปรามและสืบสวนอาชญากรรม
- ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลเกี่ยวกับวิธีการและนโยบายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ

องค์การตำรวจสากล ฮานอยประกอบด้วย 4 กอง

- กองการรับเจ้าพนักงาน
- กองอาชญากรรมข้ามชาติ
- กองเพื่อความร่วมมือระหว่าง องค์การตำรวจสากล อาเซียน ตำรวจสากลอาเซียน
- ศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ

องค์การตำรวจสากล ฮานอยปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศในการพัฒนาโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความสามารถของเวียดนามในการบ่งชี้และการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งยังเป็นหน่วยสืบพิเศษในการสนับสนุนหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายภายในในยามที่การสืบสวนนั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของต่างประเทศ

2. สำนักงานอัยการสูงสุดของเวียดนาม (Supreme People's Procuracy of Vietnam

รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินคดีและกรณีต่างๆ ทางกฎหมายและมีหน้าที่ใกล้เคียงกับสำนักงานอัยการในประเทศแถบตะวันตก ในการดำเนินการนั้นสำนักงานอัยการสูงสุดมีอำนาจในการควบคุมให้เป็นไปตามบังคับของกฎหมายของกระทรวงอื่นๆ ในรัฐบาล รวมทั้งทบวง กรม หน่วยงานส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคม กองทัพและประชาชนชาวเวียดนาม และยังมีอำนาจในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับสาธารณะและรับประกันการบังคับใช้กฎหมายในรูปแบบเดียวกัน

สำนักงานอัยการเพื่อประชาชนก่อตั้งขึ้นในปี 1960 ตามรัฐธรรมนูญ และเป็นองค์กรหนึ่งในสี่องค์กรที่รวมเป็นโครงสร้างของรัฐบาล ถูกจัดการให้เป็นองค์กรอิสระทั้งในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่นและถูกควบคุมภายใต้การจัดการของส่วนกลางและภายใต้การควบคุมของสำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการเพื่อประชาชนปฏิบัติหน้าที่

• ใช้สิทธิในการดำเนินคดีและควบคุมตรวจสอบในการสอบสวนและการพิจารณาคดีอาญา

• ใช้สิทธิในการดำเนินคดีและควบคุมตรวจสอบการการบังคับตามคำพิพากษาและคำสั่งของศาลตลอดจนการขังการจัดการและให้การศึกษาแก่นักโทษ

• ทำการสืบสวนโดยตรงในความผิดบางกรณีที่เกี่ยวกับการละเมิดการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานยุติธรรมโดยเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่หน่วยงานศาลยุติธรรม[185]

3. สภาทนายความ

ปัญหาในปัจจุบัน

1. เป็นเวลาหลายปีแล้วที่สภาทนายความไม่รับสมาชิกใหม่ ในจังหวัดเช่น ฮานอย และนครโฮจิมิน มีหลายคนที่เข้าเกณฑ์และพร้อมที่จะเป็นทนายความแต่ไม่สามารถที่จะเป็นได้เนื่องจากนโยบายปิดกั้นของสภาทนายความ

2. The 1987 Ordinance on the Organisation of Lawyers เพียงแต่กำหนดให้ความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นเงื่อนไขที่จะเข้าเป็นสมาชิกสภาทนายความ แต่ยังไม่มีการกำหนดให้การฝึกภาคปฏิบัติหรือการสอบเข้าของทนายเป็นเงื่อนไขนอกจากนี้มรรยาททนายความก็ยังไม่ได้การให้น้ำหนัก ปัญหานี้เป็นข้อเสียอย่างมากและบ่งชี้ถึงความด้วยคุณภาพของทนายความ

3. The 1987 Ordinance on the Organisation of Lawyersเกือบจะไม่ได้กำหนดข้อปฏิบัติทนายความหรือการลงโทษขั้นรุนแรงแก่การละเมิดข้อปฏิบัติทนายความจึงมีหลายกรณีที่ทนายความปฏิบัติผิดจรรยาบรรณทนายความ ทำลายภาพลักษณ์ของทนายความโดยทั่วไปและก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมและมิได้ถูกลงโทษ

4. ภายใต้ The 1987 Ordinance on the Organisation of Lawyers สภาทนายความถือว่าเป็นองค์กรวิชาชีพและหน่วยงานในรูปแบบบริษัทที่มีทนายความดำเนินการให้คำปรึกษากฎหมาย ดังนั้นจึงควรแยกประเภทของทั้งสองรูปแบบนี้ให้ชัดเจน นอกจากนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมรูปแบบของการให้บริการปรึกษากฎหมายควรจะมีความยืดหยุ่นเพื่อให้ทนายความได้มีความรู้พื้นฐานทางกฎหมายทุกสาขาในเบื้องต้นเพื่อที่จะขยายเครือข่ายการให้คำปรึกษาทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ประเทศเวียดนามอนุญาตให้บริษัทที่ปรึกษาต่างประเทศทำการในประเทศเวียดนามได้การเปิดเสรีของตลาดธุรกิจการให้คำปรึกษากฎหมายเป็นผลให้ทนายความสัญชาติเวียดนามเองต้องทำความคุ้นเคยและทำงานอย่างใกล้ชิดกับกฎหมายและทางปฏิบัติทางกฎหมายระหว่างประเทศแต่จากทางปฏิบัติที่กำหนดโดย Ordinance on the Organisation of Lawyersและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทนายความยังสะท้อนถึงความไม่เป็นมาตรฐานเมื่อเทียบกับระดับสากล

185. C. K. Hoang, Overview of the Tasks and Functions of the Vietnamese People's Procuracy in Prevention of and Fight against Corruption p. 130.

4. สำนักงานศาลยุติธรรม

ในปี พ.ศ. 2524 ระบบศาลยุติธรรมของเวียดนาม แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ศาลฎีกา (Supreme People's Court) 2) ศาลท้องถิ่นระดับจังหวัด (The Provincial Municipal Court) ซึ่งขึ้นตรงและรายงานต่อศาลฎีกาในกรุงฮานอย 3) ศาลท้องถิ่น (Local Court) ระดับอำเภอ ซึ่งขึ้นตรงและรายงานต่อรัฐบาลท้องถิ่นหรือเทศบาล และ 4) ศาลทหาร (Miritary Court) นอกจากนี้ยังมีศาลพิเศษที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทโดยเฉพาะอีกด้วยกระบวนพิจารณาของตุลาการศาลในประเทศเวียดนามมีขั้นตอนการพิจารณาเช่นเดียวกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในประเทศฝรั่งเศส ผู้พิพากษาศาลฎีกาได้รับการแต่งตั้งและสามารถถอดออกจากตำแหน่งได้โดยประธานาธิบดี โดยผู้พิพากษาศาลฎีกามีวาระคราวละ 5 ปี ทั้งนี้อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกาจะเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้พิพากษาของศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้น ส่วนการบังคับใช้กฎหมายและการจับกุมผู้ต้องหาเพื่อส่งฟ้องศาล เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นเจ้าพนักงานรัฐสังกัดกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ผู้ต้องหาโดยปกติไม่สามารถขอประกันตัวชั่วคราวได้ เว้นแต่ในบางกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นที่รู้จักของคนในสังคมอาจได้รับการอนุมัติให้ประกันตัวได้แม้ผู้พิพากษาของศาลเวียดนามจะมีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีตามบทบัญญัติของกฎหมายก็ตาม หากแต่ในทางปฏิบัติยังก่อให้เกิดข้อกังขาของนักลงทุนอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลระดับท้องถิ่น

นอกจากทางปฏิบัติของศาลที่ยังมีข้อกังขา โครงสร้างในการพิจารณาคดีในศาลท้องถิ่นก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากเนื่องจาก คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษา 1 ท่านและลูกขุน (Juror) อีก 2 คนซึ่งผู้พิพากษานั้นได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งโดยสภาท้องถิ่น ซึ่งกฎหมายระบุคุณสมบัติเพียงการเป็นผู้ที่มีถิ่นกำเนิดในท้องถิ่นนั้นเท่านั้น จึงไม่เป็นจำต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในทางกฎหมายโดยเฉพาะ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ดำเนินการปรับโครงสร้างของศาลท้องถิ่น เมื่อ ปี พ.ศ. 2547 โดยให้ผู้พิพากษาประจำศาลท้องถิ่นจากเดิมที่ได้รับการแต่งตั้งจากสภาท้องถิ่น (The Local People's Council) เป็นการแต่งตั้งจากอธิบดีศาลฎีกาแทนและการบริหารงบประมาณของศาลท้องถิ่นจะขึ้นตรงต่อรัฐสภา แทนการบริหารโดยสภาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ข้อกังขาเรื่องความเป็นอิสระของศาลท้องถิ่นยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากในทางปฏิบัติ ศาลท้องถิ่นจะต้องขอความเห็นจากศาลที่อยู่สูงขึ้นไปประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีทั้งไม่มีข้อกำหนดให้มีการเปิดเผยคำตัดสินต่อสาธารณะในคดีความที่ได้รับการพิจารณาจากศาลแล้ว จึงเป็นการยากที่จะหาผลการพิจารณาตัดสินคดีที่เกิดขึ้นในอดีต

สำหรับการบังคับใช้กฎหมายในประเทศเวียดนาม ต่อปัญหาอาชญากรรมนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื๊อ (Napoleonic Code) และลัทธิมาร์กซิสต์ลิซึ่มและเลนินลิซึ่ม คือ แนวคิดที่ว่าสังคมไม่ได้ถูกควบคุมโดยกฎหมาย แต่ควบคุมโดยคนที่มีคุณธรรม ดังนั้นการกระทำใดๆ ที่ขาดคุณธรรม ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยกถือเป็นอาชญากรรมทั้งสิ้น สิ่งสำคัญที่สุดคือจริยธรรม ซึ่งในลัทธิขงจื๊อไม่มีระบบหรือหลักการบริหารของศาลยุติธรรม ดังเช่นในจักรวรรดิจีนที่ความยุติธรรมจะถูกตีความโดยจักรพรรดิและบรรดาเหล่าขุนนาง ซึ่งคำตัดสินของจักรพรรดิถือเป็นที่สุด เปรียบเสมือนเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครอง นอกจากนั้นอิทธิพลของลัทธิมาร์กและเลนิน ยังก่อให้เกิดทัศนคติที่ว่า อาชญากรรมเกิดจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่บีบบังคับ จึงเห็นว่าการรักษาสมดุลและการลดปัจจัยสาเหตุจะเป็นการฟื้นฟูรวมถึงการลดลงของอาชญากรรมได้ อย่างไรก็ตาม ระบบกฎหมายของฝรั่งเศส ก็ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในประเทศเวียดนามเช่นกัน ซึ่งในระบบกฎหมายของ

ฝรั่งเศสนั้น ถือว่าการพิจารณาพิพากษาคดีต้องเป็นไปอย่างเที่ยงธรรมและมีการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสม แต่ในทางกลับกันเนื่องจากการถือลัทธิการล่าอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศส ก็ทำให้เกิดการแทรกแซงกระบวนการพิจารณาของศาล โดยการทำลายศีลธรรมและการฉ้อราษฎร์บังหลวง จึงส่งผลให้ประชาชนขาดความเคารพต่อกระบวนการศาลยุติธรรมด้วยเช่นกัน

จากองค์ประกอบของทั้ง 3 ปรัชญาที่กล่าวมา ถือว่ามีอิทธิพลต่อปรัชญาทางกฎหมายของเวียดนามอย่างยิ่ง กล่าวคือ เป็นการให้ความสำคัญกับการหาสาเหตุและการเยียวยา มากกว่าการปราบปรามหรือลงโทษด้วยการปลูกฝังค่านิยมของพลเมืองและรัฐให้มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคมภายใต้เงื่อนไขของความถูกต้องและคุณธรรม หรือในอีกความหมายหนึ่ง คือภายใต้ปรัชญาที่ว่า ตนเองเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของส่วนรวม ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศในตะวันตก ซึ่งบัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิของบุคคล ในขณะที่กฎหมายของประเทศเวียดนามจะบัญญัติถึงข้อพึงปฏิบัติหรือหน้าที่ต่อสังคม เป็นต้น[186]

การศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับรองและ/หรือบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ซึ่งจะทำการเปรียบเทียบบางประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน ทั้งประเทศที่ได้รับอิทธิพลมาจากระบบกฎหมาย Civil Law และระบบกฎหมาย Common Law โดยทั้งสองระบบมี แนวความคิดพื้นฐาน ต่อปัญหาในเรื่องการรับรองและบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งพอที่จะจำแนกให้เห็นถึงอิทธิพลของระบบกฎหมาย Civil Law และระบบกฎหมาย Common Law ที่มีต่อปัญหาในเรื่องดังกล่าวของอาเซียนได้ เช่น ในเรื่องวิธีการรับรองและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ, แนวความคิดในเรื่องเขตอำนาจศาล (jurisdiction)[1] หรือแนวความคิดในเรื่องความเป็นที่สุดของคำพิพากษา (res judicata) เป็นต้น

ซึ่งสามารถเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของการรับรองและ/หรือบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศได้ดังต่อไปนี้

186. สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานการศึกษาวิจัยโครงการมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ บทที่ 5 มาตรการส่งเสริมและกำกับการลงทุนทางตรงของประเทศเวียดนาม น.196-200

ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การรับรองและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศของประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม[187]

หลักเกณฑ์	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	เวียดนาม
แนวคิดทฤษฎี	หลักอัธยาศัยไมตรี	หลักการปฏิบัติต่างตอบแทน/หลักพันธกรณี	หลักการปฏิบัติต่างตอบแทน/หลักพันธกรณี	หลักการปฏิบัติต่างตอบแทน
บ่อเกิด	ไม่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน คงมีเพียงแต่ทางปฏิบัติของศาลภายใน	กฎหมายเฉพาะ/คำพิพากษาของศาล	กฎหมายเฉพาะ/คำพิพากษาของศาล	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
วิธีการรับรองและบังคับ	ฟ้องเป็นคดีใหม่ โดยอาศัยคำพิพากษาศาลต่างประเทศเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้น	ฟ้องโดยอาศัยคำพิพากษาศาลต่างประเทศเป็นมูลคดี/จดทะเบียนคำพิพากษา	ฟ้องโดยอาศัยคำพิพากษาศาลต่างประเทศเป็นมูลคดี/จดทะเบียนคำพิพากษา	ฟ้องโดยอาศัยคำพิพากษาศาลต่างประเทศเป็นมูลคดี/รับรองคำพิพากษาโดยอัตโนมัติถ้ามีความตกลงระหว่างกัน
เงื่อนไขการรับรองและบังคับ	- ศาลที่ทำคำพิพากษาต้องเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ - คำพิพากษาต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด (ไปจากศาลที่ทำคำพิพากษา)	- ศาลที่ทำคำพิพากษาต้องเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ (international jurisdiction) - คำพิพากษาต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด (ไปจากศาลที่ทำคำพิพากษา)	- ศาลที่ทำคำพิพากษาต้องเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ (international jurisdiction) - คำพิพากษาต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด (ไปจากศาลที่ทำคำพิพากษา)	- ศาลที่ทำคำพิพากษาต้องเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ - คำพิพากษาต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด (ไปจากศาลที่ทำคำพิพากษา)
ขอบเขตของคำพิพากษา	ยังมีความไม่ชัดเจนในเรื่องนี้	หนี้เงินที่เป็นจำนวนแน่นอน	หนี้เงินที่เป็นจำนวนแน่นอน	ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะหนี้เงินที่เป็นจำนวนแน่นอน

187. อานนท์ ศรีบุญโรจน์," การรับรองและการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), น. 141-147.

หลักเกณฑ์	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	เวียดนาม
ข้อยกเว้นการรับรองและบังคับ	- คำพิพากษาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน	- คำพิพากษาที่ได้มาโดยการฉ้อฉล - คำพิพากษาที่ขัดต่อหลักความยุติธรรม -คำพิพากษาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน	- คำพิพากษาที่ได้มาโดยการฉ้อฉล - คำพิพากษาที่ขัดต่อหลักความยุติธรรม -คำพิพากษาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน	- คำพิพากษาที่ได้มาโดยกระบวนวิธีพิจารณาคดีที่ไม่ถูกต้อง - คำพิพากษาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน
อำนาจของศาลในการแก้ไขคำพิพากษา (revision au fond)	ไม่มีการกล่าวไว้อย่างชัดเจน	ไม่มี	ไม่มี	ไม่ได้มีการกล่าวไว้อย่างชัดเจน

จากที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับรองและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ ในแต่ละด้านจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยนั้นหลายเรื่องยังไม่มีความแน่นอนชัดเจน เช่น บ่อเกิดของการรับรองและ/หรือบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศก็ไม่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน คงมีเพียงแต่ทางปฏิบัติของศาลภายใน ขอบเขตของคำพิพากษา ก็ยังมีความไม่ชัดเจน ตลอดจนอำนาจของศาลในการแก้ไขคำพิพากษา[188] ก็ไม่มีการกล่าวไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษร บัญญัติรับรองเกี่ยวกับการรับรองและ/หรือการบังคับตามคำพิพากษาเอาไว้มีแค่เพียงทางปฏิบัติของศาลไทยที่เคยมีคำพิพากษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้เท่านั้น และจากการศึกษาพบว่ามีเพียงคำพิพากษาเดียว คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 585/2461 ที่ได้มี การกล่าวถึงเรื่องดังกล่าวเอาไว้ ดังนั้นเมื่อไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรกำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้ว การนำหลักเกณฑ์ต่างๆมาปรับใช้อาจเกิดปัญหาได้ ด้วยเหตุนี้ประเทศไทย ควรมีการบัญญัติรับรองเรื่องดังกล่าวเอาไว้ให้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งนี้เพื่อความชัดเจนและเป็นรูปธรรม สะดวกต่อการนำมาปรับใช้ เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในระบบกฎหมายซิวิลลอว์ ดังนั้นกฎหมายลายลักษณ์อักษรจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

188. Ibid.

อนุญาโตตุลาการ

แบ่งเป็นอนุญาโตตุลาการภายในประเทศและอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ

อนุญาโตตุลาการภายในประเทศ

เนื่องด้วยการทำธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศมีการพัฒนารูปแบบและมีองค์กรทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้รูปแบบของข้อขัดแย้งทางธุรกิจและเศรษฐกิจก็แปรเปลี่ยนไปรัฐบาลสังคมนิยมเวียดนามจึงตรากฎหมายเพื่อแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายเกี่ยวกับองค์กรศาลยุติธรรม ลงวันที่ 28 ธันวาคม 1993 ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ศาลเศรษฐกิจเป็นเป็นศาลชำนัญการพิเศษที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจ โดยมีการออกกฤษฎีกาฉบับที่ 116-CP ลงวันที่ 5 กันยายน 1994 ให้มีการก่อตั้งและดำเนินการศูนย์อนุญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจ

โดยอนุญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจดูแลข้อพิพาทดังนี้

- สัญญาทางเศรษฐกิจ
- ข้อพิพาทระหว่างบริษัทและสมาชิก ระหว่างสมาชิกในบริษัทเกี่ยวกับการก่อตั้ง การดำเนินการและการเลิกบริษัท
- เกี่ยวกับการซื้อขายหุ้นและพันธบัตร

มีการแยกระหว่างข้อพิพาททางเศรษฐกิจและข้อขัดแย้งทางแพ่ง แต่ก่อนองค์กรอนุญาโตตุลาการซึ่งประกอบด้วย อนุญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจ อนุญาโตตุลาการทางการค้า และอนุญาโตตุลาการขนส่งทางทะเล สามารถรับผิดชอบข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจหรือข้อขัดแย้งทางเศรษฐกิจ แต่ปัจจุบันอนุญาโตตุลาการทางเศรษฐกิจจะรับผิดชอบข้อพิพาทเกี่ยวกับเศรษฐกิจเท่านั้น

ศาลอาจยกเลิกคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในกรณีที่มีการละเมิดกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการอย่างร้ายแรง กรณีทุจริต การให้สินบน หรือกรณีคำชี้ขาดนั้นออกโดยขัดต่อกฎหมาย หรือเป็นกรณีที่สำนักอนุญาโตตุลาการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือกระทำการนอกเหนืออำนาจ ณ เวลานี้จำนวนข้อพิพาทที่ส่งให้อนุญาโตตุลาการพิจารณานั้นมีจำนวนไม่มาก (2001) ตัวอย่างเช่น อนุญาโตตุลาการเศรษฐกิจฮานอยมีการลงทะเบียน 10 คดี โดย 7 คดีเลือกใช้วิธีเจรจาต่อรอง (4 คดีเจรจาสำเร็จ แต่ 3 คดีเจรจาไม่สำเร็จ) มี 2 คดีที่ใช้อนุญาโตตุลาการ สำนักอนุญาโตตุลาการยังทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทางเศรษฐศาสตร์ สถาบันวิจัยและหน่วยงานให้คำปรึกษาในการจัดสัมมนาและสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อที่จะรวบรวมและให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเศรษฐกิจโดยทั่วไปและกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท[189]

อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ

สำนักอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (the Vietnam International Arbitration Center VIAC) เป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงกับหอการค้าและอุตสาหกรรมเวียดนามแต่มีความเป็นอิสระจากกันและมีเขตอำนาจพิจารณาข้อพิพาทแตกต่างจากคดีที่เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ

---

189. Institute of Developing Economies (IDE-JETRO) , Legal and Judicial Reforms in Vietnam, IDE Asian Law Series No.7 Judicial System and Reforms in Asian Countries (Vietnam) , March 2001 Japan.

สิทธิที่จะอุทธรณ์หรือประท้วงคำชี้ขาดข้อพิพาทอนุญาโตตุลาการ

ระหว่างการให้สัตยาบันและการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศนั้น คู่สัญญาที่เป็นฝ่ายแพ้คดีมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในการให้สัตยาบันและการบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศนั้นโดยอ้างได้ว่าไม่มีสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือสัญญานั้นผิดกฎหมาย

คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศจะไม่ได้รับการให้สัตยาบันในกรณีดังต่อไปนี้

1. คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศนั้นเป็นโมฆะ
2. สิทธิตามกระบวนการยุติธรรมของคู่สัญญาที่แพ้คดีนั้นไม่ได้รับความคุ้มครอง
3. คำชี้ขาดนั้นมิได้ถูกตัดสินตรงตามข้อพิพาทที่ได้ยุติระหว่างคู่กรณีพิพาท
4. องค์ประกอบขององค์คณะอนุญาโตตุลากการและกระบวนการอนุญาโตตุลากการมิได้เป็นไปตามที่ระบุในสัญญาอนุญาโตตุลาการ
5. คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศนั้นยังไม่เสร็จสมบูรณ์
6. คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศนั้นถูกเพิกถอนหรือระงับโดยองค์กรที่มีอำนาจในต่างประเทศนั้นๆ[190]

ปัญหาของระบบอนุญาโตตุลาการประเทศเวียดนาม

1. กฎหมายที่มีอยู่ยังขาดบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการให้สัตยาบันและการบังคับตามคำขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศในเวียดนาม
2. มีบทบัญญัติหลายบทในที่ต้องมีการพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง และเพิ่มเติมเพื่อให้กระบวนการให้สัตยาบันและการบังคับตามคำขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศในเวียดนามเกิดความสมบูรณ์
3. บทบัญญัติเกี่ยวกับในเรื่องสิทธิและประโยชน์ของคู่กรณีที่เป็นฝ่ายแพ้ในข้อพิพาทและได้เป็นผู้ล้มละลาย ผู้ถูกพิทักทรัพย์ หรือเสียชีวิตนั้นจะต้องมีการพิจารณาและกำหนดไว้อย่างละเอียด
4. ยังขาดบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้การสนับสนุนโดยศาลเช่นมาตรการฉุกเฉินและเป็นการคุ้มครองชั่วคราวเพื่อประโยชน์ของผู้ร้องหรือพยานบุคคลและพยานวัตถุ[191]

เรื่องสิทธิมนุษยชน

สำนักข่าวต่างประเทศรายงานเมื่อวันนี้ 4 ก.พ. ว่า ศาลจังหวัดเวียดนามได้สั่งจำคุกชาวเวียดนาม 22 คน ตั้งแต่ 10 ปี ไปจนถึงตลอดชีวิต ฐานบ่อนทำลายประเทศ โดยอัยการที่ดำเนินคดีนี้ได้กล่าวว่า คนทั้ง 22 คน ได้ตั้งบริษัทที่ทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บังหน้าปกปิดว่าจะก่อกบฏโค่นล้มรัฐบาล การไต่สวนคดีนี้กินเวลานานเกือบสัปดาห์ซึ่งถือว่าเป็นคดีที่ใหญ่ที่สุดในรอบหลายปีที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลเวียดนามก็ไม่มีทีท่าสนใจต่อเสียงวิจารณ์จากนานาประเทศ และเมื่อเดือนที่แล้ว ศาลได้พิพากษา 14 นักเคลื่อนไหวชาวเวียดนาม ด้วยข้อหาเดียวกันคือบ่อนทำลายประเทศ ในกรณีนี้ มี 13 คน ที่โดยมากนับถือคริสต์ศาสนานิกายคาทอลิค ซึ่งมีทั้งบล๊อคเกอร์และนักเรียนนักศึกษา ล้วนถูกต้องข้อกล่าวหาว่ามี ความเกี่ยวข้องกับกลุ่มเวียดตัน ซึ่งสมาชิกของ

190. Ibid pp. 116-117

191. Ibid pp. 117-118

กลุ่มเวียตตันได้ถูกพิพากษาจำคุกตั้งแต่ 3 – 13 ปี ในขณะที่มี 1 คนถูกพิพากษาให้รอลงโทษ อัยการได้กล่าวต่อไปว่า คนทั้ง 22 คน ที่ถูกศาลจังหวัดพิพากษาไปนั้น ยอมรับว่าได้ก่ออาชญากรรมเพื่อมุ่งหมายจะโค่นรัฐบาล โดยคนกลุ่มดังกล่าวเป็นสมาชิกของกลุ่มลับ ซึ่งมี ฟาน วานห์ ทู เป็นหัวหน้า โดยวานห์ทูนั้นต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ขณะที่คนอื่นๆ ได้รับโทษระหว่าง 10 – 17 ปี

โดยรัฐบาลเวียดนามได้ตั้งข้อกล่าวหาระหว่างที่ทำการจับกุมกลุ่มคนดังกล่าวว่าได้ตั้งบริษัท 2 บริษัท ซึ่งลงทุนด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นฉากบังหน้าในการระดมความสนับสนุนเพื่อโค่นล้มรัฐบาล นอกจากนั้น จำเลยคนอื่นๆ ยังถูกตั้งข้อหาว่าเขียนและเผยแพร่เอกสารที่มีข้อความวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล โดยกลุ่มรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชนได้กล่าวว่า มีการจับกุมบรรดานักเคลื่อนไหวอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นเครื่องมือของรัฐบาลเวียดนาม เพื่อกลบเสียงของผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล

ทั้งนี้การประชุมประจำปีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างสหรัฐกับรัฐบาลเวียดนามได้ถูกยกเลิกไปในเดือนธันวาคมเนื่องจากทางทำเนียบขาวกังวลต่อสถิติการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลฮานอยที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในสัปดาห์ที่แล้วทางกลุ่มฮิวแมน ไร้ท์วอช ได้ออกมาประณามเวียดนามว่า “เป็นประเทศที่การปิดกั้นการแสดงออก ซึ่งเสรีภาพในการแสดงความเห็น การรวมกลุ่มโดยสงบ นั้นเป็นการปิดกั้นที่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ และยังมีบทลงโทษที่รุนแรงต่อคนที่ตั้งคำถามต่อการมีอยู่และนโยบายของรัฐบาล[192]

โครงการปฏิรูปการบริหารราชการในประเทศเวียดนาม (Public Administration Reform or PAR)

เป็นโครงการที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดการใช้หลักนิติธรรมในการบริหารจัดการส่วนกลาง เป็นมาตรการโดยพรรคการเมืองหลักและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อปฏิรูปให้เกิดเป็นระบบสถาบันและระบบตามกฎหมายให้เป็นเศรษฐกิจแบบตลาดสังคมนิยม โดยการสร้างระบบการบริหารจัดการสาธารณะที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์

เรื่องการจัดการสาธารณะของเวียดนามเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและเป็นกระบวนการที่ยังมีความขัดแย้ง มีหลายแง่มุมที่กระทบกระเทือนผลประโยชน์ของนักการเมืองที่มีอำนาจ และการปฏิรูปยังไม่มีทิศทางแน่นอนว่าจะใช้มาตรการและการบังคับใช้อย่างไร ระบอบสังคมนิยม ตลอดจนแนวปฏิบัติในทางการเมืองที่ได้สั่งสมมานานของระบอบสังคมนิยมเวียดนามเป็นข้อที่เป็นอุปสรรคต่อโครงการปฏิรูปนี้ ทั้งนี้มีผู้สนับสนุนหลายฝ่ายทั้งจากองค์กรในประเทศและจากต่างประเทศให้มีการปฏิรูปอย่างลึกและเร็ว การปฏิรูปนี้ได้รับการผลักดันโดยนักการเมืองชั้นนำของประเทศเวียดนามโดยมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมความสำเร็จในทางเศรษฐกิจเป็นที่ตั้งและจึงเป็นความจำเป็นให้ต้องมีการปฏิรูปครั้งนี้ ดังนั้นโครงการนี้จึงต้องมีการดำเนินการต่อไป ความจำเป็นที่โครงการนี้ต้องมีเนื่องจากปัจจุบันประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของเวียดนามนั้นต้องการระบบราชการที่ไม่คดโกงและต้องมีประสิทธิภาพ โดยขณะนี้เจ้าหน้าที่รัฐกำลังดำเนินการตามโครงการนี้อย่างหนักแต่เนื่องจากความมีอิทธิพลอย่างมากของระบบสังคมนิยมจึงทำให้ยังเกิดข้อขัดแย้งอยู่เสมอและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้[193]

---

192. หนังสือพิมพ์มติชน available at <http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1360321670&grpid=&catid=06&subcatid=0600> accessed 11 February 2013.

193. M. Painter, Public Administration Reform in Vietnam: Problems and Prospects, Public Admin. Dev. 23, (Wiley InterScience, 2003) pp. 259-271.

ศาลไทยในฐานะผู้ให้ความยุติธรรมแก่คนเชื้อชาติเวียดนาม

ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันปัญหาหนึ่งที่ประเทศไทยต้องประสบอยู่ตลอดเวลาคือปัญหาการอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เนื่องจากลักษณะที่ตั้งของประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ คนไทยเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีจึงทำให้คนชาติอื่นๆ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยและใกล้เคียงที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยต่างๆ ภายในประเทศอพยพลี้ภัยเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

คนเชื้อชาติเวียดนามเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อพยพหนีภัยสงครามและภัยทางการเมืองเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ในอดีตซึ่งประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อชาติเวียดนามตามหลักสิทธิมนุษยชนตลอดมา แต่คนเชื้อชาติเวียดนามซึ่งอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมิได้มีสถานะเป็นคนชาติของประเทศไทยจึงทำให้ต้องประสบกับปัญหาต่างๆ อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะปัญหาอันเนื่องมาจากการใช้สิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายโดยฝ่ายปกครองมักจะเลือกปฏิบัติต่อคนเชื้อชาติเวียดนามด้วยเหตุที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กระทำการอันไม่เคารพต่อกฎหมายละเมิดสิทธิต่างๆ ที่คนเชื้อชาติเวียดนามพึงมีทำให้คนเชื้อชาติเวียดนามจำนวนมากต้องได้รับความเดือดร้อน ซึ่งคนเชื้อชาติเวียดนามที่ประสบกับปัญหาดังกล่าวมิได้เพิกเฉยต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองแต่อย่างใดแต่กลับพยายามต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิต่างๆ ที่พวกเขาพึงได้รับ[194]

ศาลไทยเป็นองค์กรทางตุลาการที่มีส่วนสำคัญในการให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อชาติเวียดนามที่ประสบกับความเดือดร้อนดังกล่าวคนเชื้อชาติเวียดนามจำนวนมากได้เข้ามาพึ่งกระบวนการยุติธรรมของศาลไทยโดยศาลไทยไม่ว่าจะเป็นศาลยุติธรรม ศาลปกครองหรือศาลรัฐธรรมนูญได้ช่วยเยียวยาแก้ไขปัญหาให้แก่คนเชื้อชาติเวียดนามด้วยความยุติธรรมตลอดมา โดยเฉพาะเมื่อคนเชื้อชาติเวียดนามต้องประสบกับปัญหาการใช้สิทธิต่างๆ ตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นสิทธิตามกฎหมายเอกชนได้แก่สิทธิในการสมรส หรือสิทธิตามกฎหมายมหาชนได้แก่สิทธิในการเข้าเมือง สิทธิในการอาศัยอยู่ สิทธิในการได้รับสัญชาติไทย หรือสิทธิตามกฎหมายอาญา ที่ฝ่ายปกครองมักจะเลือกปฏิบัติต่อคนเชื้อชาติเวียดนามโดยเหตุชาติพันธุ์ แต่ศาลไทยไม่เคยใช้ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มาเป็นเหตุจำกัดสิทธิของคนเชื้อชาติเวียดนามแต่อย่างใด สิ่งที่ศาลไทยคำนึงถึงอยู่เสมอในการให้ความยุติธรรมแก่คนเชื้อชาติเวียดนามคือความสมดุลระหว่างความมั่นคงของรัฐและสิทธิมนุษยชนซึ่งสิ่งนี้เองเป็นสิ่งที่เรียกว่าความยุติธรรมอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนเชื้อชาติเวียดนามสามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วยความสงบสุข อันนำมาซึ่งความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นในขณะที่ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาการอพยพเข้ามาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ การศึกษาถึงกระบวนการในการให้ความยุติธรรมของศาลไทยแก่คนเชื้อชาติเวียดนามย่อมจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในอันที่จะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้แก่ตนเองและจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยในอันที่จะนำมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ต่อไป[195]

194. รสพร แต่รุ่งเรือง available at <http://www.gotoknow.org/posts/46629> accessed 11 March 3013.

193. Ibid.

อย่างไรก็ตามแม้ศาลไทยจะได้ช่วยเยียวยาแก้ไขปัญหาให้แก่คนเชื้อชาติเวียดนามดังกล่าวแล้ว แต่ปัจจุบันมีคนเชื้อชาติเวียดนามบางส่วนที่ยังคงประสบกับปัญหาการใช้สิทธิอันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ไม่ว่าจะเกิดจากตัวคนเชื้อชาติเวียดนามเอง เกิดจากกฎหมายที่ใช้บังคับ หรือเกิดจากฝ่ายปกครอง ซึ่งเหตุต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจังหากละเลยไม่ดำเนินการแก้ไขย่อมจะนำไปสู่ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความมั่นคงของประเทศ แต่หากสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ความยุติธรรมย่อมจะเกิดขึ้นได้เองในสังคมอันเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาว โดยไม่จำต้องเข้าสู่กระบวนการในการให้ความยุติธรรมของศาลไทยแต่อย่างใด[196]

ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

เจ้าหน้าที่ในกระบวนการทางกฎหมายของแต่ละประเทศ เช่น ศาล ตำรวจ อัยการ มีอำนาจเพียงภายในประเทศ ในกรณีที่ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาในต่างประเทศ จะต้องร้องขอเพื่ออาศัยอำนาจหน่วยงานของประเทศนั้น ๆ ดำเนินการแทน จะกระทำเองโดยตรงไม่ได้ เช่น การส่งประเด็นไปสอบสวนสืบพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ในต่างประเทศ การส่งคำฟ้อง หมายเรียก ฯลฯ หนังสือร้องขอต้องส่งโดยวิถีทางการทูต และต้องระบุว่าจะให้ความช่วยเหลือตามหลักปฏิบัติต่างตอบแทนในทำนองเดียวกันเมื่อถูกร้องขอ แต่หากประเทศไทยมีความตกลงว่าด้วยร่วมมือทางแพ่งหรือทางอาญากับประเทศใดไว้ การดำเนินความร่วมมือก็ให้เป็นไปตามความตกลงนั้นๆ[197]

ความร่วมมือทางแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 34 ให้อำนาจศาลไว้ว่า “ถ้าจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งเรื่อง หรือแต่บางส่วนโดยอาศัยหรือโดยร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ในเมืองต่างประเทศเมื่อไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศหรือไม่มีข้อกฎหมายบัญญัติไว้สำหรับเรื่องนี้นั้นให้ศาลปฏิบัติตามหลักทั่วไปแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ” ดั้งนั้น เมื่อกฎหมายไทยให้อำนาจศาลส่งเรื่องทางแพ่งขอความร่วมมือจากศาลต่างประเทศเพื่อดำเนินการแทน การดำเนินการของศาลต่างประเทศในเรื่องดังกล่าวย่อมมีผลเสมือนศาลไทยดำเนินการเอง ปัจจุบันประเทศไทยทำความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางศาล (Agreement on Judicial Co-Operation) ในคดีแพ่งกับ 6 ประเทศ คือ ลาว อินโดนีเซีย จีน ออสเตรเลีย สเปน เวียดนาม การดำเนินความร่วมมือก็จะต้องเป็นไปตามความตกลงดังกล่าว สำหรับประเทศอื่นๆ ที่ไทยไม่มีความตกลงในเรื่องนี้ ถ้าศาลไทยจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาในต่างประเทศศาลไทยก็จะปฏิบัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และหลักทั่วไปแห่งกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวข้างต้น เท่าที่ผ่านมา ศาลไทยจะขอความช่วยเหลือจากศาลต่างประเทศในเรื่องต่อไปนี้ อาทิ การให้จำเลยซึ่งอยู่ในต่างประเทศทราบถึงการถูกฟ้องและวันนัด พิจารณา หรือการส่งสำเนาคำฟ้อง และหมายเรียกให้จำเลย การส่งประเด็นไปสืบพยานในต่างประเทศ การให้จำเลยซึ่งอยู่ในต่างประเทศทราบถึงการออกคำบังคับ ฯลฯ

196. Ibid.

197. กรมการกงสุล availbable at <http://www.consular.go.th/main/th/services/1301> accessed on 11 February 2013.

วิธีการขอความร่วมมือให้ศาลต่างประเทศดำเนินกระบวนการพิจารณา

ในกรณีที่ไม่มีความตกลงร่วมมือทางแพ่งระหว่างไทยกับประเทศนั้นๆ การดำเนินการต้องผ่านช่องทางการทูต (Diplomatic Channel) กล่าวคือ ในทางปฏิบัติเมื่อศาลไทยมีคำสั่งอนุญาตให้ขอความช่วยเหลือจากศาลต่างประเทศ ศาลจะส่งหนังสือร้องขอและเอกสารทั้งหมดพร้อมคำแปลเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อขอให้กระทรวงยุติธรรมแจ้งกระทรวงการต่างประเทศจัดส่งให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้นๆ ดำเนินการต่อไป

เมื่อสถานทูต/สถานกงสุลได้รับหนังสือแจ้งจากกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องดังกล่าว ให้สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลแจ้งกระทรวงการต่างประเทศนั้น เพื่อขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายในประเทศนั้น เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ กระทรวงการต่างประเทศของประเทศนั้นจะแจ้งผลการดำเนินการให้สถานทูต/สถานกงสุลทราบ หากเป็นกรณีส่งสำเนาคำฟ้องหรือหมายเรียก ให้จำเลยหรือผู้รับลงชื่อในเอกสารตอบรับมาให้ เพื่อสถานทูตหรือสถานกงสุลแจ้งกระทรวงการต่างประเทศ พร้อมค่าใช้จ่าย

เอกสารที่ใช้สำหรับมอบหมายให้ศาลดำเนินการ

กระทรวงยุติธรรมแจ้งว่าตามข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้ระบุว่า การที่ศาลต่างประเทศร้องขอให้ศาลไทยดำเนินการพิจารณาโดยผ่านขั้นตอนทางการทูตนั้น หนังสือร้องขอควรมีข้อความประกอบด้วย

- ระบุให้รู้ว่าเป็นคดีแพ่ง
- ระบุให้รู้ว่าเป็นคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล
- มีความจำเป็นต้องสืบพยานหรือจะขอให้ศาลดำเนินการให้อย่างใดบ้าง
- ชื่อและที่อยู่ของจำเลย หรือพยาน ที่ขอให้ดำเนินการ
- ถ้ามีผู้แทนอยู่ในต่างประเทศให้ระบุชื่อ ที่อยู่หรือสำนักงานของผู้แทนนั้น
- แจ้งให้ทราบว่าจะจัดการอย่างใดกับเงินค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมศาล
- ระบุพันธะกรณีในการช่วยเหลือต่อศาลไทยในทำนองเดียวกัน

ทั้งนี้หนังสือร้องขอและเอกสารประกอบหนังสือร้องขอกระทรวงยุติธรรมต้องการใช้ต้นฉบับจำนวน 2 ชุด

ความร่วมมือทางอาญา

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 เป็นกรอบในการดำเนินความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นผู้ประสานงานกลางซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาขอและให้ความร่วมมือทางอาญาระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ

ประเทศที่มีความตกลงหรือมีสนธิสัญญาความร่วมมือทางอาญา (Mutual Legal Assistance Treaty-MLAT) กับไทย 7 ประเทศ คือ

- สหรัฐอเมริกา มีผลบังคับใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2536
- แคนาดา มีผลบังคับใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2537
- สหราชอาณาจักร มีผลบังคับใช้เมื่อ 10 กันยายน 2540
- ฝรั่งเศส มีผลบังคับใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2543

- นอร์เวย์ มีผลบังคับใช้เมื่อ 22 กันยายน 2543
- สาธารณรัฐเกาหลี มีผลบังคับใช้เมื่อ 6 เมษายน 2548
- สาธารณรัฐประชาชนจีน มีผลบังคับใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2548

ความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศกับประเทศทั้ง 7 นี้ สามารถดำเนินการระหว่างผู้ประสานงานกลางฝ่ายไทยกับผู้ประสานงานกลางหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของประเทศนั้นๆ ได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านช่องทางการทูต แต่หากไม่มีความตกลงร่วมมือทางอาญาจะต้องดำเนินการผ่านช่องทางการฑูตของทั้งสองฝ่ายและระบุหลักการต่างตอบแทนในคำร้องขอความร่วมมือด้วยเสมอ

ปัจจุบันกองสัญชาติและนิติกร กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยประสานระหว่างสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลต่างๆ กับสำนักงานอัยการสูงสุดในเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือทางอาญา และกับสำนักงานศาลยุติธรรมในเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือทางแพ่ง แต่หากประเทศนั้นๆ มีความตกลงร่วมมือทางแพ่งหรืออาญากับไทย การดำเนินความร่วมมือก็เป็นไปตามที่ระบุในความตกลงนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

มีนาคม 2553รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเวียดนาม ได้เข้าหารือกับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของลาวเมื่อวันที่ 11 มีนาคม โดยทั้งสองฝ่ายได้ประกาศนโยบายร่วมกันในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งทั้งสองฝ่ายยังได้แสดงความยินดีกับความสัมพันธ์ด้านความร่วมมือในการพัฒนา กฎหมาย ระบบกระบวนการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งนับวันจะยิ่งประสบผลสำเร็จและเป็นรูปธรรม ทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบร่วมมือในด้านกระบวนการยุติธรรมในปี 2010 และปัญหาต่างๆ ที่ทั้งสองฝ่ายให้ความสนใจร่วมกัน โดยกระบวนการยุติธรรมของลาวในระยะเวลาที่ผ่านมา มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่มีข้อจำกัดในด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในระดับท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้การแลกเปลี่ยนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญการอบรม ถือเป็นเรื่องจำเป็นเร่งเด่วน เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสังคม

ดังนั้นกระทรวงยุติธรรมควรมีการศึกษาว่าควรจะเสนอโครงการความร่วมทางกระบวนการยุติธรรมกับเวียดนามอย่างไร เช่นลงนามความร่วมมือกันในแผนความร่วมมือ ดำเนินการแลกเปลี่ยนเอกสารข้อมูล ร่างหลักสูตรการฝึกอบรมด้านกฎหมาย อบรมในระดับมหาวิทยาลัย และภายหลังจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนิติศาสตร์ ให้เจ้าหน้าที่ บุคลากรและนักศึกษา ให้การช่วยเหลือแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานยุติธรรมของลาว ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางศึกษาด้านกฎหมายหรือการเดินทางมาอบรมเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

บรรณานุกรม

รสพร แต่รุ่งเรือง สืบค้นที่ <http://www.gotoknow.org/posts/46629> เข้าถึงเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2013.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานการศึกษาวิจัยโครงการมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศบทที่ 5 มาตรการส่งเสริมและกำกับการลงทุนทางตรงของประเทศเวียดนาม

อานนท์ ศรีบุญโรจน์, **“การรับรองและการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน”,** (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554)

Hoang, C., Overview of the Tasks and Functions of the Vietnamese People’s Procuracy in Prevention of and Fight against Corruption

Institute of Developing Economies (IDE-JETRO) , Legal and Judicial Reforms in Vietnam, IDE Asian Law Series No.7 Judicial System and Reforms in Asian Countries (Vietnam), March 2001 Japan.

Painter, M., Public Administration Reform in Vietnam: Problems and Prospects, Public Admin. Dev. 23, (Wiley InterScience , 2003).

9 ประเทศสิงคโปร์

ในทางประวัติศาสตร์ สิงคโปร์เป็นที่รู้จักกันมานาน ชาวจีนเรียกดินแดนแห่งนี้ว่า “เทมาเส็ก” ส่วนคำว่า สิงคโปร์ หรือ “สิงหปุระ” หรือเมืองแห่งสิงโต เป็นชื่อเรียกในศตวรรษที่ 14 ในปี พ.ศ. 2369 สิงคโปร์ได้กลายเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ต่อมาในปี พ.ศ. 2505 อังกฤษได้ให้สิทธิในการปกครองตนเอง และในปี พ.ศ. 2506 สิงคโปร์ได้รวมเข้ากับสหพันธรัฐมาเลเซีย ต่อมาได้เกิดปัญหาการขัดแย้งกันทางเชื้อชาติ ในที่สุดปี พ.ศ. 2508 จึงได้แยกตัวออกจากมาเลเซียเป็นประเทศเอกราช ปัจจุบันเมืองหลวง คือ สิงคโปร์

การปกครอง สิงคโปร์ใช้การปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางการเมืองมากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก เพราะตั้งแต่ตั้งประเทศ มีรัฐบาลมาจากพรรคเดียวและเป็นรัฐบาลเสียงข้างมาก

เศรษฐกิจ สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก จึงไม่มีพื้นที่เพียงพอในการทำเกษตรกรรม ดังนั้น สิงคโปร์จึงเน้นไปทางด้านการค้าและอุตสาหกรรมโดยมีท่าเรือน้ำลึกและเป็นท่าเรือปลอดภาษี จึงเหมาะในการจอดเรือส่งสินค้าจากประเทศต่างๆ เพื่อส่งไปขายต่อยังประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้สิงคโปร์ยังมีกิจการกลั่นน้ำมันซึ่งใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกาและเป็นผู้สร้างแท่นขุดเจาะน้ำมันรายใหญ่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สิงคโปร์มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีและมั่นคง

สังคม ประชากรของสิงคโปร์ส่วนใหญ่เป็นชาวจีน รองลงมาคือ ชาวมาเลย์ อินเดียและอื่นๆ ประชากรนับถือศาสนาต่างๆ ทั้งพระพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา ศาสนาฮินดู ศาสนาอิสลาม มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ และภาษามาลายูเป็นภาษาประจำชาติ นอกจากนี้มีการใช้ภาษาจีนกลาง ภาษาทมิฬด้วย ประชากรสิงคโปร์มีการศึกษาที่ดี เพราะรัฐบาลส่งเสริมทางด้านการศึกษา

สิงคโปร์มีการปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร มีประธานาธิบดีทำหน้าที่เชิงพิธีการเท่านั้น สิงคโปร์ได้รับการจัดตั้งให้เป็นสาธารณรัฐสิงคโปร์ เมื่อเดือนธันวาคม 1965 สิงคโปร์รับเอาระบบประชาธิปไตยรัฐสภาของอังกฤษเป็นแม่แบบ แต่สิงคโปร์มีแต่สภาเดี่ยว ไม่มีสภาคู่แบบอังกฤษ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และวางกรอบพื้นฐานให้กับหน่วยงานทั้ง 3 ของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ

ฝ่ายบริหารประกอบด้วยประธานาธิบดีที่มาจากการเลือกตั้ง คณะรัฐมนตรี และอัยการสูงสุด ประธานาธิบดีมีอำนาจในการยับยั้งงบประมาณของรัฐบาล และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงได้รับการแต่งตั้งจากบรรดาสมาชิกรัฐสภาและเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดทิศทางทั่วไปและการควบคุมของรัฐบาลและมีความรับผิดชอบต่อรัฐสภา ส่วนอัยการสูงสุดเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมายให้กับรัฐบาลที่สำคัญและมีอำนาจและดุลพินิจในการดำเนินคดีผู้กระทำผิด

สภานิติบัญญัติประกอบด้วยประธานาธิบดีและรัฐสภาและเป็นฝ่ายที่มีอำนาจในการตรากฎหมาย สมาชิกรัฐสภามีทั้งที่มาจากการเลือกตั้ง ไม่ใช่การเลือกตั้ง และการเสนอชื่อเข้าเป็นสมาชิกของรัฐสภา การที่จะผ่านกฎหมายจำเป็นที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากประธานาธิบดีทุกครั้ง และประธานาธิบดีสามารถมีดุลยพินิจที่จะระงับการออกกฎหมายบางเรื่องได้ อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาที่มิได้มาจากการเลือกตั้ง และผู้ที่ถูกเสนอชื่อเข้ามาเป็นสมาชิกนั้นจะไม่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน และไม่มีสิทธิออกเสียงไม่ไว้วางใจรัฐบาล[198]

ฝ่ายตุลาการประกอบด้วยศาลสูง และศาลชั้นต้น โดยมีผู้พิพากษาหัวหน้าคณะมีตำแหน่งสูงสุด อำนาจตุลาการในสิงคโปร์ก็ตกเป็นของศาลสูงและบางครั้งอำนาจอาจจะอยู่กับศาลชั้นต้นในกรณีที่มีการระบุไว้ในกฎหมายในช่วงระยะเวลานั้นๆได้เช่นกัน[199]

ในปัจจุบันถือได้ว่าประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่บริหารจัดการเรื่องการเข้าถึงข้อมูลทางภาครัฐได้อย่างดี โดยอาศัยเครื่องมือที่ทันสมัยอย่างเทคโนโลยีต่างๆมาปรับใช้กับระบบราชการ มีการใช้เพื่อแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานในภาครัฐ ทำให้บุคลากรสามารถลดเวลา ลดความยุ่งยากในการทำงานไปได้มากทีเดียว และเนื่องด้วยประเทสสิงคโปร์มีภาษาราชการที่เป็นภาษาสากลนั่นคือภาษาอังกฤษจึงทำให้ง่ายต่อการติดต่อในระดับระหว่างประเทศ เช่นนี้เองสิงคโปร์จึงถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศเป็นอย่างมาก

จากรายงานของสถาบัน World Economic Forum ถึงผลการจัดอันดับประเทศ ที่มีความพร้อมรับกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร (Networked Readiness Index) พบว่าประเทศไทยติดอันดับ 38 จากประเทศที่สำรวจ 102 ประเทศ ขณะที่อันดับ 1 ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ตามด้วยสิงคโปร์ ฟินแลนด์ สวีเดน และเดนมาร์ค[200] และรายงาน The Global Competitiveness Report 2011-2012 โดย World Economic Forum (WEF) ที่สำรวจอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ 142 ประเทศ พบว่าประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 39 ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ได้อันดับที่ 2 และมาเลเซียอยู่ที่อันดับ 21[201]

สำนักงานศาลยุติธรรม

ในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1990 ศาลของสิงคโปร์ถือได้ว่าทำงานช้าและไม่มีประสิทธิภาพ และไม่มีทีท่าที่จะสนใจปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น จนกระทั่งเมื่อช่วงปี ค.ศ. 1990 เป็นต้นไปประเทศสิงคโปร์กลายเป็นประเทศที่เป็นศูนย์กลางของการค้าระหว่างประเทศ และมีข้อพิพาทมากมายเกิดขึ้น จึงทำให้ประเทศสิงคโปร์ หันกลับมา

198. T. Yong Sam Sim, A Guide to the Singapore Legal System and Legal Research (2007)

199. <http://www.mlaw.gov.sg/our-legal-system.html>. 8 กุมภาพันธ์ 2556

200. <http://vclass.mgt.psu.ac.th/~465-521/2004-2/HatYai/MPA_13_02_07/analyst.htm>. 9 กุมภาพันธ์ 2556

201. ความสามารถในการแข่งขันของไทยในเวที ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC), (โพสต์ทูเดย์ 2555)

พัฒนาระบบศาลยุติธรรมให้ดียิ่งขึ้น[202] และปัจจุบันเป็นที่รู้กันดีเป็นการทั่วไปว่าระบบศาลของสิงคโปร์นั้นมีประสิทธิภาพมาก[203] สิงคโปร์ใช้ระบบคอมมอนลอว์ ระบบกฎหมายในประเทศจึงเป็นระบบที่ใช้บังคับในดินแดนของตน[204] ระบบโครงสร้างพื้นฐานของศาลสิงคโปร์ มีศาลหลักอยู่ 2 ศาลคือ Subordinate Court (ศาลชั้นต้น) กับ Supreme Court (ศาลสูง) โดย Subordinate Courtนั้นรวมถึง Magistrate's Court และ District Court เป็นศาลชั้นต้นที่ต้องรับพิจารณาคดีทั้งคดีแพ่ง และคดีอาญา โดย Magistrate's Court นั้นรับพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 60,000 ดอลล่าห์สิงคโปร์ ส่วน District Courtนั้นรับพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 250,000 ดอลล่าห์สิงคโปร์ ส่วนคดีที่มีทุนทรัพย์เกินกว่า 250,000 ดอลล่าห์สิงคโปร์นั้นจะต้องถูกพิจารณาโดยศาลสูง[205]

Subordinate Court นั้น รวมถึงคดีมโนสาเร่ (Small Claims Tribunals) คดีครอบครัว (Family Court) คดีเยาวชน (Juvenile Court) ด้วย และนอกจากนี้ยังมีศาลคดีพิเศษ ได้แก่ ศาลพาณิชย์ คดีแพ่งและอาญา (The Commercial Civil and Criminal Court) ศาลไต่สวนชันสูตรพลิกศพ (Coroner's Court) และศาลจราจร (The Traffic Court) เป็นต้น ส่วนศาลสูงของสิงคโปร์แบ่งออกเป็น 2 ชั้นศาล คือ ศาลอุทธรณ์ (The Supreme Court) และศาลฎีกา (Court of Appeal) ชื่อภาษาอังกฤษของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาของศาลสิงคโปร์จะสลับกับศาลของไทย โดย Appeal Court ของศาลไทยคือ ศาลอุทธรณ์ และ The Supreme Court คือศาลฎีกา[206] ปกติศาลฎีกาจะรับฟังคดีเพียงแค่ 12 คดีต่อสัปดาห์ แต่บางครั้งก็สามารถเพิ่มขึ้นเป็น 14-15 คดีได้ในบางคราว[207]

ส่วนในระบบการพิพากษาคดีของศาลสิงคโปร์นั้น ศาลของประเทศสิงคโปร์จะมีแนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดีอยู่ 3 ประการคือ

1. คำนึงถึงค่าใช้จ่ายของคู่ความในการพิจารณาคดี
2. การบริหารเวลาในการพิจารณาคดี
3. กระบวนการพิสูจน์หลักฐานและการใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีของศาลสิงคโปร์จะมีอยู่ 2 ช่วงคือ

3.1 การไกล่เกลี่ยคดีก่อนฟ้อง เนื่องจากเห็นว่าเป็นขั้นตอนที่มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า

3.2 การไกล่เกลี่ยคดีความหลังฟ้อง ได้แก่การให้คู่ความเจรจาตกลงกันเป็นต้น[208]

ในขั้นตอนของการพิจารณาคดีของศาลเมื่อมีการฟ้องแล้ว ก็ยังมีการเจรจากันอีกโดยใช้วิธีทาง Electronic Mediation ผ่านระบบ Internet กระบวนการพิจารณาคดีของศาลเกือบทุกขั้นตอนจะใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องสนับสนุนการพิจารณาคดีให้มีประสิทธิภาพ เมื่อถึงขั้นตอนการพิจารณาคดีจะมีการบริหารคดี ได้แก่การกำหนดให้คู่ความแสดงบัญชีพยานมีระบบก่อนวันนัด การกำหนดกระบวนการพิจารณา เช่น จำเป็นต้องมีการสืบพยานจากระบบ Video Conference หรือไม่เป็นต้น[209]

---

202. W. Haider Malik, Judiciary-Led Reforms in Singapore (The World Bank)

203. E. Teo and A. Aibinu, Legal Framework for Alternative Dispute Resolution: Examination of the Singapore National Legal System for Arbitration, J. Prof. Issues Eng. Educ. Pract., 133(2), 148-157

204. K YL Tan, The Singapore Legal System (2nd Ed.) 1999, p.3.

205. Singapore – Judicial System, (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.nationsencyclopedia.com/Asia-and-Oceania/Singapore-JUDICIAL-SYSTEM.html>. 9 กุมภาพันธ์ 2556

206. ธนะชัย ผดุงธิติ. (2549, มกราคม). "การพัฒนาระบบ E-Court ของศาลสิงคโปร์." ศาลยุติธรรมปริทัศน์. หน้า 17-18

207. N. Peng Hong, Judicial Reform in Singapore: Reducing Backlogs and Court Delays (1995), p.128

208. Ibid.

209. Ibid.

องค์ประกอบและโครงสร้างของศาลสูง

1. จำนวนสมาชิก

ตุลาการขึ้นนั่งบัลลังก์ศาลฎีกามีทั้งสิ้น 15 คน ซึ่งรวมถึงหัวหน้าองค์คณะตุลาการศาลอุทธรณ์ ตุลาการและคณะกรรมการฝ่ายตุลาการ

2. กระบวนการสรรหาตุลาการศาลฎีกาและข้อห้ามของการดำรงตำแหน่งอื่น

ตุลาการศาลฎีกาได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีแห่งประเทศสิงคโปร์ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีต้องปรึกษาตุลาการหัวหน้าองค์คณะก่อนให้คำแนะนำในการแต่งตั้งตุลาการหรือคณะกรรมการฝ่ายตุลาการ “บุคคลผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน” ตามความหมายของหมวด2 แห่งรัฐบัญญัติวิชาชีพกฎหมายหรือบุคคลผู้เป็นสมาชิกของสมาคมกฎหมายสิงคโปร์ (The Singapore Legal Service) อย่างน้อย 10 ปีเท่านั้นจึงมีสิทธิได้รับการแต่งตั้ง

รัฐสภาสามารถกำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลฎีกาได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เว้นแต่เรื่องค่าตอบแทนตุลาการ[210]

3. ระบบศาล

เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ไม่ได้แบ่งแยกอำนาจวินิจฉัยระหว่างกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชน อำนาจศาลดังบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและรับไปปฏิบัติโดยศาลฎีกาและศาลชั้นล่างจำต้องรวมถึงอำนาจในการพิจารณาคดีปกครองและรัฐธรรมนูญ ดังนั้นข้อร้องเรียนด้านกฎหมายปกครองสามารถเกิดขึ้นในศาลชั้นล่าง (ศาลแขวงหรือศาลชั้นต้น) หรือศาลสูงโดยขึ้นกับทุนทรัพย์ในการฟ้องคดี[211]

4. อำนาจของตุลาการ

ตุลาการศาลสูงมีอำนาจในการออกคำสั่งพิเศษเพื่อบังคับใช้สิทธิ ซึ่งบัญญัติไว้โดยกฎหมายลายลักษณ์อักษรใดๆ คำสั่งพิเศษเหล่านี้รวมถึงคำสั่งบังคับ (mandamus) ซึ่งเป็นการบังคับโดยสภาพ คำสั่งห้าม (prohibition) ซึ่งเป็นคำสั่งโดยสภาพ คำสั่งยกเลิก (certiorari) และคำสั่งให้ทบทวนการกักขัง (habeas corpus) ตุลาการยังมีอำนาจในการออกคำสั่งทุเลาและเยียวยาตามหลักกฎหมายและความเป็นธรรม รวมถึงความเสียหายอันเนื่องมาจากหรือในการเป็นตัวแทนกระทำการตามคำสั่งห้ามหรือการปฏิบัติหน้าที่เฉพาะกิจ ในการนี้ ตุลาการศาลชั้นล่างมีอำนาจเช่นเดียวกับตุลาการศาลสูง[212]

การฟ้องร้องในคดีแพ่ง

ในลักษณะโดยทั่วไปแล้ว หากมีคดีทางแพ่งเกิดขึ้น เช่นการผิดสัญญา ความเสียหายที่เกิดจากการละเมิด จำนวนเงินที่ฟ้องร้องจะเป็นตัวชี้ว่าผู้ฟ้องจะต้องไปฟ้องที่ศาลไหน คดีที่ฟ้องร้องกันไม่เกิน 60,000 ดอลล่าร์สิงคโปร์จะอยู่ใต้อำนาจ Magistrate Courts ส่วนกรณีฟ้องร้องเกินกว่า 60,000 แต่ไม่เกิน 250,000 ดอลล่าร์สิงคโปร์จะตกอยู่ใต้อำนาจของ District Courts และการฟ้องร้องที่เกินกว่า 250,000 ดอลล่าห์สิงคโปร์ขึ้นไปจะตกอยู่ภายใต้ความดูแลของศาลสูง กฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องมีทนายความ ในชั้นศาล เว้นเสียแต่ในกรณีของคู่ความที่เป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทเอกชน

---

210. ณัชชา นิลรัตน์. ม.ป.ป. Member jurisdictions of IASAJ: สมาชิกสามัญสมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ. หน้า 212

211. เรื่องเดียวกัน

212. เรื่องเดียวกัน

ผู้ฟ้องร้อง (รู้จักกันในนามของโจทก์)อาจจะขอออกหมายเรียกและส่งให้แก่จำเลย หากจำเลยไม่โต้แย้งข้อกล่าวหาของโจทก์ จำเลยจะต้องติดต่อโจทก์หรือทนายความของโจทก์เพื่อตกลงในเรื่องที่ฟ้องร้องในทันที แต่ถ้าหากจำเลยโต้แย้งข้อกล่าวหา จำเลยควรที่จะปรึกษาทนายอย่างเร่งด่วน และการที่จำเลยเพิกเฉยไม่สนใจหมายเรียกไม่ได้ทำให้หมายนั้นไม่มีผลแต่อย่างใด และไม่ได้เป็นการขัดขวางโจทก์ในการที่จะเดินหน้าในคดีต่อไปด้วย

ในการอุทธรณ์ คู่ความอาจอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นไปยังศาลสูง จากศาลสูงไปยังศาลฎีกา เว้นเสียแต่ว่าข้อเรียกร้องนั้นกฎหมายห้ามมิให้อุทธรณ์[213]

การเข้าถึงระบบยุติธรรมของประชาชน

เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงระบบยุติธรรมของประชาชน ประเทศสิงคโปร์ได้ดำเนินการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนการผ่านการใช้เทคโนโลยี ศาลยุติธรรมได้ใช้ระบบอินเตอร์เน็ตเป็นตัวช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการบริการของศาลต่อสาธารณะ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อจุดประสงค์ในการให้ข้อมูลความรู้แก่ประชาชน เพื่อนำเสนอข้อมูลด้านบริการความช่วยเหลือทางกฎหมาย และการให้บริการฟรีโดยศาลและอาสาสมัคร นอกจากนี้เว็บไซต์ของศาลชั้นต้นทั้งหลาย อาทิเช่น ศาลครอบครัว และศาลเยาวชนได้จัดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดคดีและบทความทางกฎหมาย[214]

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารองค์การภาครัฐของประเทศสิงคโปร์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะงานในกระบวนการยุติธรรม และงานบริการประชาชน การใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันในหน่วยงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานทำได้ง่ายขึ้น รัฐบาลสิงคโปร์ได้กำหนดโปรแกรมประยุกต์โปรแกรมมาตรฐาน (Government – Wide applications) สำหรับการทำงานในภาครัฐขึ้นหลายโปรแกรมด้วยกัน เช่น SGEMS E-mail และ Lotus Notes สำหรับการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์เมล์ PAC@gov ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับการทำเรื่องเบิกจ่ายเงินค่าเดินทางของบุคลากร รัฐบาลสิงคโปร์มีการใช้บริการระบบเครือข่ายกลาง (Government Intranet) ด้วยเช่นเดียวกัน ระบบดังกล่าวจะถูกแยกออกจากระบบสาธารณะ (Internet) เพื่อทำให้สามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย แต่ละกระทรวงภายในประเทศก็ยังมีการวางมาตรฐาน Ministry – Wide applications สำหรับการเลือกใช้โปรแกรมประยุกต์เช่นเดียวกัน[215]

ประเทศสิงคโปร์มีนโยบายในการสนับสนุนการให้บริการประชาชนผ่าน Internet (eServices) ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับประชาชน และลดเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ อาทิเช่น การทำบัตรประชาชน การต่ออายุบัตรประชาชน การยื่นภาษีอากร และการต่อทะเบียนรถ สามารถทำได้ผ่านระบบเครือข่ายสาธารณะ (Internet)[216]

213. <http://www.lawsociety.org.sg/forPublic/YoutheLaw/SingaporeCourtSystem.aspx>

214. G. Chan Kok Yew, Access to Justice for The Poor: The Singapore Judiciary at Work (2008), 8 Pacific Rim Law & Policy Journal Association VOL. 17 NO. 3, 595-628, 629.

215. < http://vclass.mgt.psu.ac.th/~465-521/2004-2/HatYai/MPA_13_02_07/analyst.htm> 9 กุมภาพันธ์ 2556

216. เรื่องเดียวกัน

เกือบทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศสิงคโปร์ทำงานโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างกว้างขวางรวมถึงการติดตามความก้าวหน้าของงาน การอ่านเอกสารเวียนในหน่วยงาน การอ่านทวนเอกสารคดี การตรวจสอบบุคคลโดยใช้ข้อมูลเลขประจำตัวประชาชน ข้อมูลรหัสผ่าน และข้อมูลลายนิ้วมือ ข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บนั้นประกอบด้วย รูปถ่าย ลายพิมพ์นิ้วมือ และDNA เป็นต้น ซึ่งหลายหน่วยงานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่ายเพื่อทำการสืบค้นประวัติบุคคล อีกทั้งโรงพยาบาลต่างๆสามารถทำเรื่องแจ้งเกิด ตายเข้าสู่ฐานข้อมูล และสามารถพิมพ์สูติบัตร และมรณบัตรได้จากระบบ[217]

ตำรวจสิงคโปร์ได้นำระบบการแจ้งข้อหา ทำสำนวนคดี บันทึกคำให้การ และตรวจสอบประวัติบุคคลโดยใช้อิเล็คทรอนิกส์ผ่านทาง Table PC และ Wireless network ภายใต้ Case Management System (Crime - 2)[218]

การจับกุม

การจับกุมจะดำเนินการเมื่อตำรวจสงสัยว่าบุคคลนั้นกระทำผิดร้ายแรงและต้องการที่จะกักขังบุคคลนั้นเพื่อสอบสวนหรือต้องการดำเนินคดีในชั้นศาล ตัวอย่างของการกระทำความผิดร้ายแรงดังกล่าวคือ การค้ามนุษย์ การครอบครองและการใช้ยาเสพติด การข่มขืน การขโมย การปล้น การละเมิดทางอาญา การก่อความไม่สงบ และการก่อให้เกิดการบาดเจ็บอย่างร้ายแรง

ขั้นตอนการจับกุม

ตำรวจจะทำการจับกุมโดยแจ้งบุคคลนั้นๆว่าถูกจับ และโดยการสัมผัสหรือโดยจับตัวผู้กระทำความผิดไว้หากมีแนวโน้มที่จะพยายามหนี ในกรณีเช่นนี้ตำรวจมักจะใส่กุญแจมือ ถ้าผู้กระทำความผิดยินยอมที่จะถูกส่งไปยังห้องขัง การบังคับที่สมเหตุสมผลจะถูกนำมาใช้ ผู้กระทำความผิดอาจจะถามถึงตราตำรวจและเหตุผลที่ถูกจับได้ ทั้งนี้ตำรวจมีอำนาจในการที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดได้แม้จะไม่มีหมายจับในกรณีที่มีเหตุผลให้มีความน่าสงสัย หรือมีข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่าผู้นั้นกระทำความผิด[219]

เกิดอะไรขึ้นภายหลังการถูกจับกุม

ในขณะที่ถูกจับกุม ผู้กระทำความผิดอาจจะถูกค้นตัวและถูกพาไปที่สถานีตำรวจเพื่อสอบปากคำ ระหว่างการรอสอบปากคำนั้น ผู้ถูกจับกุมอาจจะถูกขังในห้องขัง ผู้ถูกจับกุมจะต้องนำของที่ติดตัวมาออกมาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้หมด และตำรวจจะทำรายการสิ่งของเหล่านั้นไว้พร้อมทั้งให้ผู้ถูกจับยืนยันรายการสิ่งของเหล่านั้นก่อน และมอบสำเนารายการสิ่งของเหล่านั้นไว้ให้ผู้ถูกจับกุมฉบับหนึ่งด้วย

ผู้ถูกจับอาจถูกกักตัวไว้มากที่สุดคือ 48 ชั่วโมงนับจากเวลาที่ถูกจับกุม หากเจ้าหน้าที่ต้องการที่จะกักตัวผู้ถูกจับกุมไว้นานเกินกว่า 48 ชั่วโมง เจ้าหน้าที่จะต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมไปในชั้นศาล และเจ้าหน้าที่ต้องให้เหตุผลแก่ศาลถึงความจำเป็นที่จะต้องกักตัวผู้ถูกจับกุมไว้นานเกินกำหนดระยะเวลา โดยศาลจะพิจารณา

---

217. เรื่องเดียวกัน

218. เรื่องเดียวกัน

219. “An Introduction to The Criminal Justice Legislation of Singapore”, United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (Japan International Cooperation Agency 1987), p.1

จากเหตุผลดังกล่าวและตัดสินว่าอนุญาตที่จะให้กักตัวไว้ต่อไปหรือไม่ แต่หากเจ้าหน้าที่ตำรวจยินยอมที่จะปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 48 ชั่วโมง เจ้าหน้าที่ตำรวจจะให้ทำสัญญาส่วนบุคคล หรือให้ประกันตัวออกไปเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ถูกจับกุมจะกลับมาที่สถานีตำรวจ หรือไปขึ้นศาลเมื่อได้รับคำบอกกล่าวให้มา

การถูกตั้งข้อกล่าวหาภายหลังการถูกจับกุม

บุคคลอาจจะถูกจับก่อน ระหว่าง หรือหลังจากการสืบสวน โดยอาจจะต้องมาให้ถ้อยคำ ถ้าตำรวจตัดสินใจที่จะตั้งข้อกล่าวหา ตำรวจจะขอให้ผู้ถูกจับเซ็นชื่อในหนังสือ หากมีข้อโต้แย้งอย่างใดผู้ต้องหา ต้องระบุข้อโต้แย้งนั้นในเอกสารดังกล่าว ข้อโต้แย้งนั้นจะไม่สามารถยกขึ้นมากล่าวอ้างได้ในภายหลัง หากผู้ต้องหาไม่เขียนไว้ในเอกสารข้างต้น แต่กลับนำมากล่าวอ้างเพิ่มในภายหลังในการพิจารณาคดี

แจ้งครอบครัว หรือทนายความให้ทราบถึงการถูกจับ

ในกรณีที่ถูกจับกุมหรือถูกกักขัง ผู้ถูกจับสามารถขอโทรศัพท์เพื่อติดต่อครอบครัวหรือทนาย เพื่อแจ้งเรื่องการถูกจับนั้น และอาจจะขอให้ครอบครัวหรือทนายเข้ามาพบได้ อย่างไรก็ตามการขอทั้งสองที่กล่าวมาอาจจะถูกปฏิเสธได้หากจะเป็นการแทรกแซงการสืบสวนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ กฎหมายอนุญาตให้ผู้ถูกจับเลือกทนายได้ด้วยตนเอง

การประกันตัว

การที่ให้ผู้ถูกจับกุมต้องประกันตัวออกไปนั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะกลับมาที่ศาล หรือที่สถานีตำรวจเมื่อถูกเรียกตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนเงิน ศาลหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะอนุญาตให้มีผู้มาประกันมากกว่าหนึ่งคนสำหรับที่จะประกันตัว แต่อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีเจ้าหน้าที่มีสิทธิที่จะไม่ให้มีการประกันตัวได้

จำนวนเงินในการเป็นหลักประกันเพื่อประกันตัวนั้นขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของคดี ทั้งนี้ผู้ที่มาประกันจะต้องถูกตรวจสอบความสามารถในการประกันตัวโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและจะต้องถูกส่งรายงานไปยังศาลก่อนที่จะให้ประกันตัวได้ ผู้ประกันสามารถให้เป็นเงินสด หรือแสดงเอกสารรับรองเงินฝากประจำ สมุดบัญชีธนาคาร สมุดทะเบียนรถยนต์ โฉนดที่ดิน หรือสิ่งของมีค่าอื่นใด

เงื่อนไขในการประกันตัว

บุคคลที่ถูกปล่อยตัวไปโดยการประกันตัวนั้นไม่สามารถเดินทางออกนอกประเทศสิงคโปร์ได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในบางกรณีผู้ต้องหาอาจจะถูกขอให้ส่งมอบหนังสือเดินทางให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ผู้ที่นำหลักประกันมาประกันตัวให้บุคคลอื่นจำเป็นต้องมาแสดงความยินยอมที่จะให้ผู้ต้องหาเดินทางออกนอกประเทศสิงคโปร์ต่อหน้าศาลเช่นเดียวกัน และหากเป็นกรณีมีผู้ประกันหลายคน กฎหมายให้ผู้ประกันทุกคนต้องมาให้ความยินยอมต่อหน้าศาล

ผลที่ตามมาจาการหนีการประกันตัว

หากผู้ต้องหาไม่มาขึ้นศาล หรือมาที่สถานีตำรวจตามที่ถูกเรียก เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถออกหมายจับได้ทันที และหากไม่สามารถให้เหตุผลที่ดีแก่ศาลได้ บุคคลดังกล่าวจะไม่สามารถถูกประกันตัวได้อีกเมื่อถูกจับกุมในครั้งต่อไป

การสิ้นสุดการประกันตัว

ผู้ที่วางหลักประกันจะพ้นจากภาระต่อเมื่อศาลได้มีคำตัดสินว่าจำเลยไม่ผิด หรือตัดสินว่าจำเลยผิดและถูกลงโทษต่อไป ผู้ประกันจะสามารถรับคืนเงิน หรือสิ่งของที่ตนนำมาวางเป็นหลักประกันไว้กับศาลได้

การถอนตัวของผู้วางหลักประกัน

ผู้วางหลักประกันสามารถถอนตัวจากการประกันตัวในเวลาใดก็ได้ก่อนที่คดีจะเสร็จสมบูรณ์ ทั้งนี้หากผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถหาผู้ประกันรายอื่นทดแทนได้เขาจะต้องถูกคุมขังอยู่ในคุกจนถึงตัดสินคดี[220]

ทนายความ

ทนายในประเทศสิงคโปร์สามารถเป็นได้ทั้งทนายว่าความ (Advocate) และผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย (Solicitor) ตลอดจนถึงทนายความก็สามารถทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ในศาลสูงได้ด้วย ทนายความในประเทศนี้อาจทำหน้าที่ได้หลายบทบาทซึ่งรวมถึงเป็นเจ้าหน้าที่ทางกฎหมาย หรือเจ้าพนักงานพิจารณาคดีในการบริการด้านกฎหมายของสิงคโปร์ ที่ปรึกษากฎหมายตามบริษัทต่างๆ หรือเป็นที่ปรึกษากฎหมายตามบริษัทกฎหมายท้องถิ่น และบริษัทกฎหมายข้ามชาติ

นักกฎหมายที่ทำงานกับบริษัทท้องถิ่นมักจะดูแลเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดี งานเกี่ยวกับบริษัทการโอนกรรมสิทธิ์ และงานทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา ในขณะที่นักกฎหมายที่ทำงานกับบริษัทกฎหมายข้ามชาติมักจะดูแลในเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนภายในบริษัท การเงิน และธุรกรรมกับทางธนาคาร

สมาคมกฎหมายมุ่งเน้นในการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาและอบรมทนายความในขณะที่ Singapore Academy of Lawมุ่งเน้นที่จะพัฒนาระบบวิชาชีพนักกฎหมายในภาพรวม

ในการที่จะได้รับเข้าศึกษาในระดับเนติบัณฑิตของประเทศสิงคโปร์นั้นผู้สมัครจะต้องมีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุเสียก่อน คือต้องจบการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิตในระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore) หรือจากมหาวิทยาลัยแห่งใดแห่งหนึ่งในประเทศดังต่อไปนี้ นั่นคือ ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศแคนาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศนิวซีแลนด์ นอกจากนี้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศดังกล่าวยังจะต้องได้รับประกาศนียบัตรที่มอบให้โดยมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์อีกด้วย

เงื่อนไขสำคัญต่อมาคือจะต้องสอบผ่านการสอบในระดับปริญญาโทที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการการศึกษากฎหมาย ท้ายสุดจะต้องผ่านการฝึกงานกับทนายความและทนายที่ปรึกษาตามระยะเวลา ที่กำหนดนั่นคือ 6เดือน เมื่อปฏิบัติได้ครบตามเงื่อนไขที่กล่าวมาข้างต้นแล้วก็จะถือว่าได้รับเข้าศึกษาระดับเนติบัณฑิตของสิงคโปร์

220. <http://www.lawsociety.org.sg/forPublic/YoutheLaw/ArrestBail.aspx>

ปริญญาทางด้านกฎหมายของสิงคโปร์เทียบเท่ากับการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศอังกฤษ การศึกษากฎหมายในประเทศสิงคโปร์นี้ที่ผ่านมาในอดีตมีการเปิดการเรียนการสอนเพียงที่เดียวคือที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ แต่ต่อมาในช่วงเดือนมกราคมปี 2007ได้มีการเปิดคณะนิติศาสตร์เพิ่มขึ้นมาอีก 1แห่งคือที่ Singapore Management University โดยจัดให้มีหลักสูตร4ปีสำหรับการเรียนกฎหมาย และหลักสูตร 5 ปีสำหรับปริญญาร่วม

สำนักงานอัยการสูงสุด

ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานอัยการคือ

1. เสนอคำแนะนำทางด้านกฎหมายแก่กระทรวงต่างๆ และหน่วยงานของราชการในเรื่องดังต่อไปนี้
    - กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายปกครอง
    - การคลังสาธารณะ
    - วินัยของเจ้าหน้าที่รัฐ
    - การครอบครองที่ดิน
    - การคุ้มครองเยาวชน
    - สัญญา
    - ละเมิด
    - กฎหมายการแข่งขัน
    - ความร่วมมือของหน่วยงานทางภาครัฐกับภาคเอกชน
    - กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา
    - อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงภายใต้กฎหมาย เช่น พรบ.การแข่งขัน และพรบ. การแพร่ภาพและกระจายเสียง เป็นต้น
2. มีหน้าที่ร่าง และจัดเตรียมสัญญา และเอกสารทางกฎหมายอีกด้วย ตัวอย่างเช่นเอกสารดังต่อไปนี้
    - เอกสารประกวดราคาสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลของสินค้าและหรือบริการ
    - สัญญาเช่าและใบอนุญาต
    - สัญญาเงินกู้
    - สัญญาการลงทุน
    - สัญญาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
    - สัญญาทุน
3. อัยการยังต้องเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อกฎหมายภายในอีกด้วย อาทิเช่น
    - the UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law) เป็นคณะทำงานเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์ และกฎหมายการขนส่ง
    - คณะทำงานซึ่งดูแลและดำเนินการในเรื่องที่อยู่ภายใต้ประชาคมอาเซียน
4. เป็นตัวแทนของรัฐบาลสิงคโปร์โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งทางกฎหมายมหาชน และกฎหมายเอกชน

- กรณีที่เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายมหาชน
    - ปัญหาด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ
    - การทบทวนการพิจารณาคดี
    - การใช้อำนาจกำกับดูแล
- กรณีที่เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายเอกชน
    - การละเมิด
    - ด้านสัญญา
    - กฎหมายที่ดิน

5. เป็นตัวแทนรัฐบาลของสิงคโปร์ในการสอบวินัยเจ้าหน้าที่รัฐ
6. ทำหน้าที่เป็นทนายการกุศลเพื่อช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน[221]

The Crime Cluster

The Crime Clusterเป็นองค์กรที่ขยายออกมาจากสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อทำหน้าที่เป็นทนายแผ่นดิน

• ภายใต้มาตรา 35(8) แห่งรัฐธรรมนูญสิงคโปร์ สำนักงานอัยการสูงสุดมีอำนาจที่จะแต่งตั้งดำเนินการ หรือยุติการดำเนินการทางกฎหมายใดๆ

• ภายใต้มาตรา 11 ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปี2010 ให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นทนายของแผ่นดินเพื่อกำกับดูแลควบคุมและชี้ทิศทางของการฟ้องร้องทางอาญาและดำเนินการตามกฎหมาย

เจ้าหน้าที่ของThe Crime Clusterทำหน้าที่เป็นรองอัยการ (DPPs) และผู้ช่วยอัยการภายใต้อำนาจของสำนักงานอัยการสูงสุด ทั้งนี้ประกอบไปด้วย 3 หน่วยงาน ดังนี้

1. หน่วยงานทางด้านอาญา
2. หน่วยงานทางด้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการกำกับดูแล
3. หน่วยงานในการฟ้องร้องของรัฐ

222. เรื่องเดียวกัน

บรรณานุกรม

ความสามารถในการแข่งขันของไทยในเวที ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) (โพสต์ทูเดย์ 2555)

ณัชชา นิลรัตน์. ม.ป.ป. Member jurisdictions of IASAJ: สมาชิกสามัญสมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ

ธนะชัย ผดุงธิติ. (2549, มกราคม), **"การพัฒนาระบบ E-Court ของศาลสิงคโปร์."** ศาลยุติธรรมปริทัศน์

"An Introduction to The Criminal Justice Legislation of Singapore", United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (Japan International Cooperation Agency, 1987).

Hong , N. Peng, Judicial Reform in Singapore: Reducing Backlogs and Court Delays (1995).

Malik , W. Haider, Judiciary-Led Reforms in Singapore (The World Bank).

Sim , T. Yong Sam, A Guide to the Singapore Legal System and Legal Research (2007).

Tan , K YL, The Singapore Legal System (2nd Ed.) 1999.

Teo, E. and A. Aibinu, Legal Framework for Alternative Dispute Resolution: Examination of the Singapore National Legal System for Arbitration, J. Prof. Issues Eng. Educ. Pract.

Yew , G. Chan Kok, Access to Justice for The Poor: The Singapore Judiciary at Work (2008), 8 Pacific Rim Law & Policy Journal Association VOL. 17 NO. 3.

แหล่งข้อมูลออนไลน์

<http://app.agc.gov.sg/What_We_Do/Civil_Division/Overview_of_Civil_Division.aspx>
<http://app.agc.gov.sg/What_We_Do/Crime_Cluster/Overview_of_Crime_Cluster.aspx>
<http://vclass.mgt.psu.ac.th/~465-521/2004-2/HatYai/MPA_13_02_07/analyst.htm>
<http://www.lawsociety.org.sg/forPublic/YoutheLaw/ArrestBail.aspx>
<http://www.lawsociety.org.sg/forPublic/YoutheLaw/SingaporeCourtSystem.aspx>
<http://www.mlaw.gov.sg/our-legal-system.html>
<http://www.nationsencyclopedia.com/Asia-and-Oceania/Singapore-JUDICIAL-SYSTEM.htm>

10 ประเทศอินโดนีเซีย

ระบบงานยุติธรรม

ประเทศอินโดนีเซียตกอยู่ภายใต้การปกครองแบบอาณานิคมของประเทศเนเธอร์แลนด์มาช้านาน จึงได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายยุโรป ในปี ค.ศ. 1847 ประกาศรัฐบาลฉบับที่ 2 ลงวันที่ 3 ธันวาคม กำหนดให้กระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่งและพาณิชย์ของประเทศมีระบบการพิจารณาคดีโดยแยกเป็นกระบวนการพิจารณาคดีที่ใช้กับคนอินโดนีเซียเอง และกระบวนการพิจารณาคดีที่ใช้กับคนยุโรป[223] โดยให้มีการจัดลำดับศาล (Hierarchy of Courts) โดยมีเขตอำนาจแยกออกจากกันโดยสิ้นเชิงระหว่างศาลที่พิจารณาคดีของคนอินโดนีเซียและคนยุโรป อย่างไรก็ดีหลังจากที่ประเทศฯได้รับเอกราช รัฐธรรมนูญของประเทศฯ ได้กำหนดว่าศาลฎีกาเป็นศาลที่มีลำดับสูงสุดของประเทศซึ่งมีการออกประกาศรัฐบาลเลขที่ 9/ S.D 1946 มารองรับและกำหนดให้ศาลฎีกาต้องมีที่ตั้งอยู่ในเมืองหลวง

ในช่วงปี 2515-2540 World Bank ได้ให้กล่าวว่าระบบยุติธรรมของประเทศอินโดนีเซียได้รับการแทรกแซงอย่างสูงจากการเมืองทำให้สถาบันกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพประกอบกับปัญหาการทุจริตและการขาดแคลนทรัพยากรที่สำคัญ ระบบงานยุติธรรมจึงไม่เป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชน[224] จากแรงผลักดันของ World Bank ในปี พ.ศ. 2541 ก่อให้เกิดการปฏิรูประบบยุติธรรมของประเทศอินโดนีเซีย[225] โดยให้ตุลาการมีอำนาจในการตรวจสอบการเมืองเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะคานอำนาจจากฝ่ายบริหารที่ในอดีตมีอำนาจสูงและแทรกแซงฝ่ายอื่นเป็นผลทำให้การบริหารงานยุติธรรมของประเทศไม่มีประสิทธิภาพและถูกแทรกแซง

---

223. ASEAN Law Association, Indonesian Legal System หน้า 52, เข้าถึงออนไลน์ได้จาก <http://www.aseanlawassociation.org/legal-indonesia.html> เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2556

224. World Bank, Justice for the Poor in Indonesia: Legal Reform ay Sub-National Level. Draft Strategy Paper 2006-2009 (World Bank, Jakarta, 2006).

225. กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และรัฐบาลประเทศเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดพิมพ์เขียว (Blueprint) ในการปฏิรูประบบงานยุติธรรมในประเทศอินโดนีเซียซึ่งกำหนดประเด็นในการปฏิรูป 9 ประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การปฏิรูปศาลฎีกา 2) การจัดตั้งคณะกรรมาธิการระบบงานยุติธรรม 3) การบริหารงานบุคคลในกระบวนการศาล 4) การบริหารงบประมาณในศาล 5) การอบรมและการจัดให้ความรู้แก่ผู้พิพากษา 6) การจัดตั้งศาลพาณิชย์ 7) การจัดตั้งศาลต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption Court) 8) การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชน 9) การสร้างระบบประเมินประสิทธิภาพและความต้องการของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ระบบศาลของประเทศอินโดนีเซียก่อนการปฏิรูประบบยุติธรรมในปี พ.ศ. 2541[226]

ลักษณะทั่วไปของระบบศาลก่อนการปฏิรูป

• ประกอบไปด้วยศาลหลัก 4 รูปแบบในประเทศ - ศาลทั่วไป (General Court) ศาลทหาร (Military Court) ศาลศาสนา (Religious Court) และศาลปกครอง (Administrative Court)

• ระบบการพิจารณา: ศาลแขวง -> ศาลอุทธรณ์ -> ศาลฎีกา

• มีการกระจุกตัวของบุคลากรในศาลทั่วไปและศาลศาสนา ยกตัวอย่างเช่นในศาลทั่วไปประกอบไปด้วยศาลแขวงทั้งหมด 360 แห่ง ศาลอุทธรณ์ 27 แห่ง มีจำนวนผู้พิพากษาทั้งหมด 3,000 คนจากจำนวนทั้งหมด 7,000 คนในประเทศอินโดนีเซียมีศาลศาสนาทั้งหมด 372 แห่ง คิดเป็นอัตราร้อยละ 46 ของศาลทั้งหมด ในขณะที่ศาลทั่วไปได้รับทัศนคติในแง่ลบจากประชาชน แต่ศาลศาสนากลับได้รับผลลัพธ์ในเชิงบวกจากการสำรวจความพึงพอใจของประชาชน[227]

• มีลักษณะของการถือลำดับศักดิ์ระหว่างผู้พิพากษาด้วยกันเอง และการเปิดรับสมัครผู้พิพากษาใหม่จำนวนน้อย

ลักษณะทั่วไปของการเมืองก่อนการปฏิรูป

• หลังจากความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตยโดยมีรัฐสภา (Parliamentary Democracy) ในปี พ.ศ. 2500 ผู้พิพากษาจำเป็นต้องเคารพผู้นำจากการปฏิวัติซึ่งมีอิทธิพลจากฝ่ายทหาร

• ขาดการตรวจสอบเชิงกฎหมายของฝ่ายตุลาการ (Restricted Judicial Review) ทำให้เกิดการลดความรับผิดชอบของรัฐบาล

• งบประมาณของศาลมีจำนวนลดลงทุกปี

• ฝ่ายบริหารของประเทศมีอำนาจควบคุมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

• ในระยะเวลา 40 ปี รัฐบาลไม่เคยแพ้คดีใหญ่ในศาล

• ถึงแม้ศาลจะมีความเป็นเอกเทศตามกฎหมาย แต่ได้รับอิทธิพลและการแทรกแซงสูงจากภายนอก

ปัญหาเรื่องการตัดสินของตุลาการและความโปร่งใส

• การตัดสินของตุลาการไม่เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน ไม่สม่ำเสมอ และขัดกับกฎหมายในบางโอกาส

• การบังคับคำตัดสินไม่มีประสิทธิภาพ และมีการไม่เคารพคำตัดสินของตุลาการ

• มีการเปิดเผยหรือตีพิมพ์คำพิพากษาของศาลในจำนวนจำกัด และไม่มีการพิจารณาคดีแบบเปิด

ปัญหาเรื่องบุคลากร

• ะบบการโอนย้ายตุลาการที่ไม่โปร่งใส

• ไม่มีระบบการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร

---

226. การศึกษาการปฏิรูประบบยุติธรรมในประเทศอินโดนีเซียโดย S. Pompe, “Judicial Reforms in Indonesia: Transparency, Accountability and Fighting Corruption”, paper presenting at the International Conference and Showcase on Judicial Reforms at Shangri-la Hotel, Makati City, Philippines on 28-30 November 2005.

227. A. Wallace and L. Lister, “Accessing the Courts”, 10: 2 Canberra Law Review (2011), p. 33.

• ตุลาการได้รับแรงกดดันจากสภาพการทำงานและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ เช่นตุลาการที่ได้รับแต่งตั้งให้ไปประจำในเขตสงคราม

• ตุลาการในลำดับชั้นต่างกันมีความแตกต่างเป็นอย่างมากในสถานะทางสังคม รายได้ และอำนาจ

• มีการทุจริตในเครือข่ายภายในองค์กร

ปัญหาเรื่องความสามารถ (Capability)

• ไม่สามารถเสริมสร้างบุคลากรยุคใหม่เนื่องจากมาตรฐานการศึกษาและสภาพแวดล้อมทางกฎหมายที่เสื่อมลง

• บุคลากรยุคเก่ายังมีบทบทอยู่มากในศาลซึ่งนำไปสู่อำนาจและเป็นประเด็นที่นำปสู่การกีดกันบุคลากรยุคใหม่

ปัญหาเรื่องงบประมาณ

• งบประมาณทั้งหมดครอบคลุมความต้องการของศาลได้เพียงแค่ร้อยละ 45-70

• เงินเดือนตุลาการไม่อิงกับดัชนีเศรษฐกิจ นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายบางประการเป็นภาระของตุลาการเองเช่น ค่าใช้จ่ายในการย้ายสถานที่ปฏิบัติงานและค่าที่อยู่อาศัย

• รัฐบาลไม่มีระบบการประเมินงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร

ปัญหาการทุจริต

• ระบบกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการไมมีวินัยทางกฎหมายขององค์กรและประชาชนก่อให้เกิดการกระทำตามอำเภอใจมากขึ้น

• มีการก่อการทุจริตในระบบจนทำให้การดำเนินงานจะไม่เกิดขึ้นถ้าหากไม่มีการทุจริต

มาตรการในการปฏิรูประบบยุติธรรมหลังจากปี พ.ศ. 2540

การเพิ่มอำนาจให้แก่ศาล (Courts' Empowerment)

หลังจากปี พ.ศ. 2541 เป็นครั้งแรกที่ประเทศอินโดนีเซียเปลี่ยนรัฐธรรมนูญซึ่งเน้นความสำคัญไปที่การลดอำนาจของฝ่ายบริหารและเพิ่มอำนาจให้แก่ฝ่ายตุลาการอันจะนำมาซึ่งหลักธรรมาภิบาลและความสมดุลย์ของอำนาจในทางการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจอย่างสมบูรณ์ในการตรวจสอบเชิงกฎหมายของฝ่ายตุลาการ (Judicial Review)[228] ซึ่งถือเป็นการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญให้ฝ่ายตุลาการมีอำนาจในการตรวจสอบการเมืองมากขึ้น

228. มาตรา 24 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งประเทศอินโดนีเซียและประกาศรัฐบาลเลขที่ 147/2003

ระบบศาล

ระบบบริหารงานของศาลยุติธรรมได้รับการโอนถ่ายอำนาจจากฝ่ายบริหารมาสู่ฝ่ายตุลาการ ซึ่งระบบการบริหารงานยุติธรรมประกอบไปด้วย (1) การบริหารงบประมาณ (2) การบริหารบุคลากร และ (3) การบริหารโครงสร้างพื้นฐาน[229] ในปัจจุบันระบบศาลในประเทศอินโดนีเซียประกอบไปด้วย ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court) ศาลฎีกา (Supreme Court) และศาลที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลฎีกา ซึ่งได้แก่ศาลทั่วไป (General Court) ศาลทหาร (Military Court) ศาลศาสนา (Religious Court) และศาลปกครอง (Administrative Court) นอกจากนี้ประเทศอินโดนีเซียมีศาลชำนาญพิเศษต่างๆที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

- ศาลพาณิชย์ (Commercial Court)
- ศาลเด็กและเยาวชน (Juvenile Court)
- ศาลสิทธิทมมนุษยชน (Human Rights Court)
- ศาลภาษีอากร (Tax Court)
- ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court)
- ศาลแรงงาน (Labor Court)
- ศาลต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption Court)

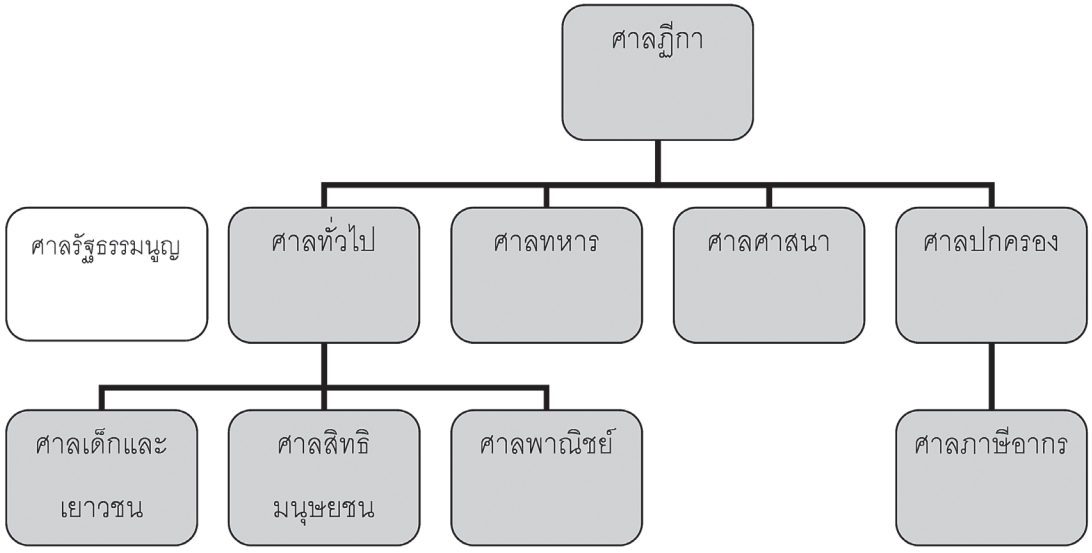

ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 24 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญฯได้ระบุให้มีการจัดตั้งคณะกรรมาธิการระบบงานยุติธรรมเพื่อทำหน้าที่คัดกรองบุคลากรฝ่ายตุลาการก่อนที่รัฐสภาจะทำการแต่งตั้งเพื่อกำกับดูแลพฤติกรรมของตุลาการและบุคลากรในศาลเพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การปฏิรูประบบยุติธรรมก่อให้เกิดการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลในคดีที่ เข้าสู่

229. ก่อนปี พ.ศ. 2547 กระทรวงยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ในการ (1) การบริหารงบประมาณ (2) การบริหารบุคลากร และ (3) การบริหารโครงสร้างพื้นฐาน แต่การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในช่วงปี 2540-2547 ทำให้มีการออกกฎหมายฉบับที่ 35 ปี 2542 เพื่อโอนถ่ายอำนาจหน้าที่จากกระทรวงยุติธรรมมาสู่ศาลยุติธรรม

ศาลได้จากระบบ “Sistem Informasi Mahkamah Agung Republik Indonedsia – SMIRI”[230] แต่อย่างไรก็ดีระบบดังกล่าวยังอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาอยู่

ประเด็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นในระบบศาลหลังจากการปฏิรูประบบยุติธรรมของประเทศอินโดนีเซีย

• ศาลพาณิชย์อยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลแขวงซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นในการพิจารณาคดี โดยที่ศาลพาณิชย์จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเน้นการพิจารณาคดีล้มละลาย

• คำตัดสินของศาลภาษีอากรถือว่าเป็นที่สิ้นสุดและผูกพันคู่ความ การอุทธรณ์ทำได้ในกรณีการตรวจสอบเชิงกฎหมายของตุลาการเท่านั้น (Judicial Review)

• ภายใต้ศาลแรงงาน กฎหมายฉบับใหม่ให้มีการจัดตั้งศาลระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในหน่วยอุตสาหกรรม (Industrial Relations Dispute Settlement Court) โดยจะพิจารณาเรื่องการจ้างงานระหว่างลูกจ้างและนายจ้างซึ่งไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ด้วยการเจรจาหรือไกล่เกลี่ย

• ในศาลเด็กและเยาวชน ประเทศอินโดนีเซียออกกฎหมายฉบับที่ 3 ในปี 2540 เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเพื่อที่จะรับรองสิทธิของเด็กในการได้รับความคุ้มครองจากการละเมิด ใช้ประโยชน์เด็กในทางที่ผิด และการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อเด็ก ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

• การพิจารณาคดีในศาลเด็กและเยาวชนเป็นระบบพิจารณาปิดเพื่อคุ้มครองสิทธิและตัวตนของเด็ก ทั้งนี้ ถึงแม้กระบวนพิจารณาเป็นระบบปิด แต่การอ่านคำตัดสินของศาลเด็กและเยาวชนต้องกระทำในวิธีพิจารณาแบบเปิด

• การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนก่อให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Commission for Human Rights – “Komnas HAM”) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

• ศาลศาสนามีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีตามกฎหมายอิสลามในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายแต่งงานและกฎหมายมรดก

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ประเทศอินโดนีเซียได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศต่างๆอาทิเช่น World Bank[231] และองค์กรจากต่างประเทศในเรื่องการพัฒนาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับกลุ่มผู้ด้วยโอกาสและยากจน จากการศึกษาของ Australian Agency for International Development (AusAID) พบว่าประชาชนที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางศาลได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่เป็นผู้หญิง ผู้เลี้ยงดูครอบครัว ดังนั้นอุปสรรคที่สำคัญคือการเข้าถึงบริการของศาลเนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ไม่สามารถหาค่าใช้จ่ายและค่า

230. ASEAN Law Association, Indonesian Legal System หน้า 57, เข้าถึงออนไลน์ได้จาก <http://www.aseanlawassociation.org/legal-indonesia.html> เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2556

231. World Bank, “Justice for the Poor Program” เข้าถึงได้ออนไลน์ที่<http://go.worldbank.org/MHG1Y94BM0> เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2556

เดินทางในการเข้าสู่กระบวนการศาลได้[232] นอกจากนี้การไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลของศาลเนื่องด้วยปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น ความไม่รู้หนังสือของประชาชน ภายหลังจากการปฏิรูประบบศาลเกิดผลลัพธ์ดังต่อไปนี้

การยกเว้นค่าธรรมเนียมแก่คดีเล็กน้อย "Prodeo Case" และการทำศาลสัญจร (Circuit Court)

• ในปี 2540 ศาลฎีกาได้เพิ่มงบประมาณสำหรับการรับพิจารณาคดีเล็กน้อย "Prodeo Case" โดยไม่คิดค่าธรรมเนียม

• ศาลได้ออกสัญจรไปยังชุมชนต่างๆจำนวน 179 ชุมชน

• มีการประสานงานกับองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล "PEKKA" ในการให้การสนับสนุนการให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น PEKKA ประกอบไปด้วยเครือข่ายชุมชนจำนวน 503 แห่งซึ่งครอบคลุม 353 หมู่บ้านใน 28 อำเภอ[233]

• ในปี 2553 PEKKA ได้ช่วยเหลือประชาชนจำนวน 258 รายให้เข้าสู่กระบวนการศาล โดยมีผู้ที่ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งสิ้น 226 ราย[234]

การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในกิ่ให้บริการของศาล

• การใช้ระบบรายงานโดยส่งเอกสารทางจดหมายระหว่างศาลซึ่งมีจำนวนมากและอยู่ในภูมิภาคต่างๆในประเทศก่อให้เกิดความล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ระบบการส่งข้อมูลทางอีเมลล์ จะก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพมากกว่าแต่อย่างไรก็ดีพบว่าศาลส่วนใหญ่ยังขาดเครื่องมือ และคอมพิวเตอร์ในการส่งอีเมล

• ศาลศาสนาเป็นศาลแรกที่ใช้ระบบ SMS Gateway ในการให้บริการทางข้อมูลแก่ประชาชน เช่นการแจ้งเตือนวันนัดหมาย การแจ้งข้อมูลของศาล ฯลฯ ซึ่งการใช้ระบบดังกล่าวมีต้นทุนไม่สูงและเข้าถึงประชาชนผู้มีโทรศัพท์มือถือได้โดยทั่วไป

การบังคับคดีตามคำตัดสินของศาล[235]

• กฎหมายฉบับที่ 4 ในปี 2547 ระบุให้ผู้พิพากษามีหน้าที่ในการออกคำตัดสินเป็นลายลักษณ์อักษรและคำตัดสินให้มีความเห็นของผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นแย้งรวมอยู่ด้วย

• การบังคับคดีในทางแพ่ง ฝ่ายที่ชนะคดีสามารถขอให้ศาลออก "คำสั่งยึดทรัพย์" หรือ "หมายบังคับคดี"

• การบังคับคดีทางอาญา พนักงานอัยการ "Jaska" เป็นผู้บังคับคดีตามคำตัดสินของศาล

• การบังคับหลักประกัน เมื่อลูกหนี้ล้มละลายก็ชอบที่จะเจรจากับเจ้าหนี้เพื่อใช้หนี้ที่ค้างอยู่ไม่ว่าหนี้นั้นจะมีหลักประกันหรือไม่ก่อนที่จะนำคดีขึ้นกระบวนการศาล ในกฎหมายอินโดนีเซียมีกลไกหลายประการในการ

---

232. J. Mooney and B. Soedarsono, Our Project: Indonesia-Australia Legal Development Facility (IALDF) (2011), GRM International เข้าถึงได้ออนไลน์ที่ <http://ditkumham.bappenas.go.id/home/data/IALDF%20-%20Draft%20ICR%2015%20January%202010%20Version%204%20_Word%2003%20version_[1].pdf>.

233. A. Wallace and L. Lister, "Accessing the Courts", 10: 2 Canberra Law Review (2011), p. 35.

234. N. Zulminarni, Women Headed Household Empowerment (PEKKA) Organizing Around Access to Justice, paper presented at the IACA Asia-Pacific Regional Conference, Bogor, Indonesia, 13-16 March 2011.

235. ASEAN Law Association, "Indonesian Legal System" หน้า 100, เข้าถึงออนไลน์ได้จาก <http://www.aseanlawassociation.org/legal-indonesia.html> เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2556

ให้เจ้าหนี้บังคับหลักประกันจากลูกหนี้ อาทิเช่น อำนาจในการถือครองทรัพย์สิน อำนาจในการแต่งตั้งพนักงานพิทักทรัพย์ อำนาจในการบังคับสินทรัพย์จำนอง อำนาจในการขายสินทรัพย์ที่มีหลักประกัน และอำนาจในการฟ้องให้ลูกหนี้เป็นผู้ล้มละลาย

การบังคับคำตัดสินคดีจากศาลต่างประเทศ[236]

• คำตัดสินคดีจากศาลต่างประเทศไม่สามารถบังคับใช้ได้ในประเทศอินโดนีเซียเนื่องจากกฎหมายประเทศอินโดนีเซียใช้หลักการบังคับคดีที่เกิดขึ้นในดินแดนอินโดนีเซียเท่านั้น

• อย่างไรก็ดี คำตัดสินคดีจากศาลต่างประเทศอาจบังคับใช้ในประเทศอินโดนีเซียได้ถ้าหากประเทศอินโดนีเซียมีสนธิสัญญาทวิภาคีหรือพหุภาคีกับประเทศที่ออกคำตัดสินนั้นและในสนธิสัญญาดังกล่าวระบุหลักการปฏิบัติต่างตอบแทนโดยการรับรองคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ จากประเทศอินโดนีเซียเช่นเดียวกัน

การบังคับคำชี้ขาดจากอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ[237]

• ศาลอินโดนีเซียมักจะไม่บังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศโดยปราศจากการนำเรื่องเข้าสู่การหารือกับกระบวนการยุติธรรมในประเทศเพื่อหาข้อสรุป

• ตัวอย่างกรณีศึกษาของ Karaha Bodas Case ซึ่ง Karaha ได้ส่งคำขอพิจารณาข้อพิพาทที่อนุญาโตประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และอนุญาโตฯได้ให้คำชี้ขาดโดยให้ Karaha ได้รับค่าชดเชยเป็นจำนวน 261 ล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ แต่เมื่อ Karaha นำคำชี้ขาดดังกล่าวมาบังคับในประเทศอินโดนีเซียกลับถูกปฏิเสธโดยศาลอินโดนีเซียโดยอ้างบทบัญญัติมาตรา 5 ของอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (New York Convention) ซึ่งระบุว่า การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศอาจจะถูกปฏิเสธได้ถ้าหากการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นเป็นการละเมิดต่อนโยบายสาธารณะหรือเป็นการผิดศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งในกรณีของ Karaha รัฐบาลอินโดนีเซียอ้างว่าการบังคับตามคำชี้ขาดจะก่อให้โครงการของ Karaha ชะงักลงซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดต่อนโยบายสาธารณะ

ตำรวจ

• ก่อนการปฏิรูประบบยุติธรรมของประเทศ ตำรวจอยู่ภายใต้การควบคุมของทหาร และเกิดการใช้อำนาจในทางที่ผิดของตำรวจในวงกว้างประกอบกับปัญหาทุจริตทำให้ประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบแก่ตำรวจ

• ในการปฏิรูประบบยุติธรรมในปี 2542 มีการเปลี่ยนแปลงสำนักงานตำรวจทั้งในด้านโครงสร้างในด้านจริยธรรม และในด้านวัฒนธรรมโดยที่สำนักงานตำรวจได้ย้ายมาอยู่ภายใต้การควบคุม ของสำนักนายกรัฐมนตรี และข้อบังคับและจริยธรรมของตำรวจได้มีการร่างใหม่ให้รองรับการบริการประชาชนมากขึ้น[238]

• ในการปฏิรูป มีการใช้งบประมาณในสำนักงานตำรวจเพิ่มขึ้นร้อยละ 300-400

236. เรื่องเดียวกัน

237. เรื่องเดียวกัน

238. Asian Development Bank, Report from the ADB Symposium on Challenges in Implementing Access to Justice Reforms, ADB 26-28 January 2005, p. 37.

วาระในการปฏิรูปสำนักงานตำรวจได้แก่การนำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาความมีประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจได้แก่

(1) พัฒนาความสามารถในองค์กร (Internal Capacity)

(2) การให้การสนับสนุนทางอาชีพและความช่วยเหลือทางเทคนิค (Providing professional support and technical assistance)

(3)ใช้ต้นแบบการทำงานแบบประสานความร่มมือ (Using the partnership model of policing)

(4) ให้มีระบบการตรวจสอบจากภายนอก (Providing more external control)

(5) ให้มีการตรวจสอบงบประมาณ (Auditing police finances)

(6) ก่อตั้งคณะกรรมการตำรวจแห่งชาติ (Establishing the National Police Commission)

(7) ก่อตั้งคณะกรรมการรับแจ้งคำร้องทุกข์จากประชาชน (Establishing a local police complaint board)

อัยการ

ในประเทศอินโดนีเซีย การดำเนินกิจการของพนักงานอัยการอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐบาลที่ชื่อว่า “Public Prosecution Services of the Republic of Indonesia (PPS)” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย อัยการในประเทศอินโดนีเซียแบ่งเป็นสามลำดับคือ (1) สำนักอัยการสูงสุด (2) อัยการแห่งชาติ (State Attorney) และ (3) อัยการเขต (District Attorney)[239]

อำนาจหน้าที่ของอัยการ

• หลังจากปี 2524 เกิดการปฏิรูปกระบวนการอาญาซึ่งทำให้เกิดการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ระหว่างอัยการและตำรวจออกจากกันเพื่อเสริมสร้างความสมดุลในอำนาจ

• พนักงานอัยการไม่สามารถที่จะสอบสวนผู้ต้องหาในคดีได้ยกเว้นคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตระดับชาติ การค้ามนุษย์ หรือการก่อกบฏ

• ในปี 2534 กฎหมายอัยการ (กฎหมายฉบับที่ 5 ในปี 2534) ได้เพิ่มอำนาจแก่พนักงานอัยการในการสืบสวนคดีเพิ่มเติมได้ในกรณีที่หลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการพิจารณาในชั้นศาล แต่ในทุกกรณี พนักงานอัยการไม่สามารถที่จะสอบสวนผู้ต้องหาได้

• จากอดีตถึงปัจจุบัน อำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงานของอัยการได้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่รัฐบาลให้ความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งทำให้การดำเนินงานของอัยการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐและไม่สามารถเป็นอิสระจากรัฐได้ และในปี 2547 กฎหมายฉบับใหม่ของอัยการ (กฎหมายฉบับที่ 16/2004) ได้ขยายอำนาจแก่พนักงานอัยการในการดำเนินการในคดีอาญา บังคับคำตัดสินในคดีอาญา สืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ (อาทิเช่นคดีทุจริต และคดีการลักลอบค้ามนุษย์) รวมถึงการสืบสวนสอบสวนคดีอื่นๆ ในสถานการณ์พิเศษ

---

239. ASEAN Law Association, “Indonesian Legal System” หน้า 111, เข้าถึงออนไลน์ได้จาก <http://www.aseanlawassociation.org/legal-indonesia.html> เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2556

โนตารี

• ในประเทศอินโดนีเซีย โนตารีจะต้องเป็นหน่วยงานรัฐบาลเท่านั้นซึ่งจะทำหน้าที่รับรองหรือผลิตเอกสารว่าเป็นเอกสารทางการซึ่งมีผลผูกมัดทางกฎหมาย

• บทบาทของโนตารีในประเทศอินโดนีเซียรวมถึงการรับรองธุรกรรมในเรื่องมรดกและการซื้อขายทรัพย์สิน การรับรองการเป็นพยานในกิจกรรมทางธุรกิจบางประการ

กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution)

ประเทศอินโดนีเซียมีกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการ (ฉบับที่ 30 ในปี 2542) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีอำนาจเกี่ยวกับระบบอนุญาโตตุลาการของประเทศฯ ทั้งนี้ นอกเหนือจากกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการแล้ว ประเทศอินโดนีเซียประกอบไปด้วยกลไกการระงับข้อพิพาทนอกศาลที่หลากหลาย แต่ยังไม่มีการนำกลไกจากหลายๆ ที่มาจัดระเบียบให้มีการใช้งานเป็นหนึ่งเดียวกัน กลไกการระงับข้อพิพาทนอกศาลมุ่งไปที่การประหยัดต้นทุนและเวลาจากการนำคดีสู่กระบวนการศาลซึ่งอาจใช้เวลานานทำให้เสียโอกาสทางธุรกิจ

กระบวนการอนุญาโตตุลาการ

• กฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการระบุให้ข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้นที่จะสามารถใช้กลไกอนุญาโตตุลาการได้ เมื่อคู่ความทั้งสองยินยอมใช้กระบวนการอนุญาโตแล้ว คู่ความจะต้องละทิ้งสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม

• ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วยกับองค์คณะของอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมา คู่ความมีสิทธิที่จะปฏิเสธองค์คณะของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวได้ แต่การปฏิเสธเช่นว่าจะต้องไม่กระทำเพื่อวัตถุประสงค์ในการก่อกวนระบบการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ

• ระยะเวลาในการพิจารณาคดีของอนุญาโตตุลาการต้องไม่เกิน 180 วัน

• คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการถือว่าเป็นที่สิ้นสุดและผูกพันคู่ความ และคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่สามารถที่จะอุทธรณ์คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการได้

• คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจะต้องแจ้งต่อศาลแขวงเพื่อทำการลงทะเบียนและเมื่อคู่ความมีคำร้องขอให้บังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ หัวหน้าศาลแขวงจะต้องออกคำสั่งบังคับตามคำร้องขอ

• หากมีคำขอยกเลิกคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ คำขอนั้นต้องส่งไปยังหัวหน้าศาลแขวงภายใน 30 วันนับจากวันที่คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการได้ลงทะเบียนไว้กับศาลแขวง

• ในกรณีที่คู่ความใช้กลไกอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ คู่ความต้องยอมรับว่าการบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันที เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของประเทศอินโดนีเซียระบุให้การรับรองคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาและการรองรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประเทศที่อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศออกคำชี้ขาดนั้นมีสนธิสัญญาระดับทวิภาคีหรือพหุภาคีกับประเทศอินโดนีเซียซึ่งระบุว่าให้การปฏิบัติอย่างต่างตอบแทนต่อการรับรองคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจากประเทศอินโดนีเซียเช่นเดียวกัน

หน่วยงานอนุญาโตตุลาการในประเทศอินโดนีเซีย

กิจการอนุญาโตตุลาการในอินโดนีเซียประกอบไปด้วยหน่วยงาน 4 แห่งด้วยกัน ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีข้อบังคับและกระบวนการเป็นของตนเอง หน่วยงานทั้ง 4 แห่งได้แก่

(1) คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการแห่งชาติ (Indonesian National Arbitration Board – BANI)

• ก่อตั้งในปี 2520 และเป็นหน่วยงานอนุญาโตตุลาการแห่งแรกในประเทศ

(2) คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการมัวมาลัต (Indonesian Muamalat Arbitration Board – BAMUI)

• ก่อตั้งขึ้นในปี 2536 เพื่อมีอำนาจในการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่อยู่บนพื้นฐานของศาสนาอิสลาม

(3) ศูนย์การระงับข้อพิพาททางธุรกิจแห่งประเทศ (Indonesian Business Dispute Resolution Center – P3BI)

• ก่อตั้งขึ้นในปี 2539 เพื่อระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจซึ่งทวีความสำคัญขึ้นในประเทศ

(4) คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการแห่งตลาดทุนของประเทศ (Indonesian Capital Market Arbitration Board – BAPMI)

• ก่อตั้งขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของตลาดในการมีหน่วยงานระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ซึ่งมีความเป็นเฉพาะด้านที่หน่วยงานอนุญาโตตุลาการอื่นๆในประเทศไม่มีความเชี่ยวชาญเพียงพอ

นอกจากหน่วยงานอนุญาโตตุลาการที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ประเทศอินโดนีเซียยังมีอนุญาโตตุลาการที่มาจากหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งจะทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทเฉพาะด้านเท่านั้น เช่นหน่วยงานอนุญาโตตุลาการของกระทรวงแรงงาน หน่วยงานอนุญาโตตุลาการทางด้านภาษีอากร และหน่วยงานอนุญาโตตุลาการด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

การเจรจาและไกล่เกลี่ย

• กฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการของประเทศอินโดนีเซียไม่ได้ระบุไว้เพียงแค่ในเรื่องการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเท่านั้น แต่ยังระบุว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทให้รวมถึงกระบวนการอื่นๆอาทิ เช่น การหารือ การเจรจา การไกล่เกลี่ย การตั้งคณะกรรมการร่วม[240]

• ในกระบวนการเจรจาและไกล่เกลี่ย คู่กรณีสามารถหาหนทางในการยุติข้อพิพาทด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องจัดตั้งบุคคลที่สามขึ้นมาเพื่อควบคุมกระบวนการ ในกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการฯเพียงแค่ระบุให้การระงับข้อพิพาทนั้นเป็นไปโดยสุจริต (Good Faith)

• ในกรณีที่มีการแต่งตั้งบุคคลที่สามขึ้นมาไกล่เกลี่ย ข้อตกลงที่คู่กรณียินยอมร่วมกันต้องได้รับการจดทะเบียนที่ศาลแขวงภายใน 30 วันนับจากวันที่ทำข้อตกลง และศาลแขวงจะต้องออกคำสั่งบังคับคดีตามข้อตกลงภายใน 30 วันนับจากวันที่จดทะเบียนข้อตกลงที่ศาลแขวง

• นอกจากกระบวนการระงับข้อพิพาทในกรอบของรัฐบาลแล้ว ยังมีโครงการที่สนับสนุนโดย World Bank ร่วมกับศาลฎีกาในการสร้างกระบวนการระงับข้อพิพาทในระดับชุมชน “Village Judicial Autonomy” ซึ่งเน้นไปที่ข้อพิพาทในระดับชุมชนที่ผู้ใช้บริการอยู่นอกเขตเมืองใหญ่

240. ASEAN Law Association, “Indonesian Legal System” หน้า 113, เข้าถึงออนไลน์ได้จาก <http://www.aseanlawassociation.org/legal-indonesia.html> เข้าถึงเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2556

บรรณานุกรม

ASEAN Law Association, Indonesian Legal System, available online at <http://www.aseanlawassociation.org/legal-indonesia.html>.

Asian Development Bank, Report from the ADB Symposium on Challenges in Implementing Access to Justice Reforms, ADB 26-28 January 2005.

Mooney, J. and B. Soedarsono, Our Project: Indonesia-Australia Legal Development Facility (IALDF) (2011), GRM International available at <http://ditkumham.bappenas.go.id/home/data/IALDF%20-%20Draft%20ICR%2015%20January%202010%20Version%204%20_Word%2003%20version_[1].pdf>.

Pompe, S., Judicial Reforms in Indonesia: Transparency, Accountability and Fighting Corruption, paper presenting at the International Conference and Showcase on Judicial Reforms at Shangri-la Hotel, Makati City, Philippines on 28-30 November 2005.

Wallace, A. and L. Lister, "Accessing the Courts", 10: 2 Canberra Law Review (2011)

World Bank, Justice for the Poor in Indonesia: Legal Reform ay Sub-National Level. Draft Strategy Paper 2006-2009 (World Bank, Jakarta, 2006).

World Bank, Justice for the Poor Program, available at <http://go.worldbank.org/MHG1Y94BM0>.

Zulminarni, N. Women Headed Household Empowerment (PEKKA) Organizing Around Access to Justice, paper presented at the IACA Asia-Pacific Regional Conference, Bogor, Indonesia, 13-16 March 2011.

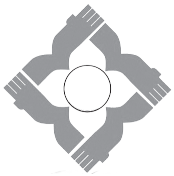

คณะผู้จัดทำ

1. ดร.สมชาย รัตนชื่อสกุล
2. ดร.ประพันธ์พงษ์ ขำอ่อน
3. ดร.ศิริญญา ดุสิตนานนท์
4. ดร.อุบลวรรณ วรกานนท์
5. ดร.อรอมล อาระพล
6. พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธัญญสิริ
7. นายโกมล พรมเพ็ง
8. ดร.พิเศษ สอาดเย็น
9. นายสุธีรวัชร์ เจริญวงศ์
10. นางสาวปาริชาต ศรีประเสริฐ
11. นางสาวนวรัตน์ นาควิจิตร
12. นางมนัสวัลย์ ก้อนทอง
13. นางสาวนิรมล พนมหอม
14. นางสาวตวงพร สอาด
15. นางสาวโรสนา ศักดิ์นภาพรเลิศ
16. นายมนินธ์ สุทธิวัฒนานิติ
17. นางสาวชัญญาณ์ภัช ทิพพาบุญ
18. นางชนาพร อากาศสุวรรณ
19. นางสาววันวิสาข์ บุญเรือง
20. นางสาวภาวิณี นุ่นเกลี้ยง
21. นางสาวปวีณา ใจบุญ
22. นางสาวฐิตารัตน์ แขขุนทด
23. นางสาวนาตยา สวัสดี

พิมพ์ที่ : **บริษัท พี เอส พริ้นติ้ง แอนด์ ดีไซน์ จำกัด**
35/35 ถนนช่างอากาศอุทิศ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210
โทร : 081-803-9664, 0-2565-2822, 0-2565-2844
แฟกซ์ : 0-2565-2822, 0-2565-2844
E-mail : ps_printing1@hotmail.com
จำนวน : 500 เล่ม